Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Beati Augustini Episcopi, de c[on]sensu quatuor euangelista[rum]

https://hdl.handle.net/1874/456977

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Proinde quod ait matheus ⁊ cum
inde transisset; venit in synagogam
eorū/ non quidez uenit nisi cū inde
transisset/sed post quot dies in sy
nagogam eorū venerit. Posteaq̄ꝫ a
segete illa trāsiit an recte cōtinuo
q̄ꝫ illuc ierit non expressum est. Ac
per hoc locus datur narrationi lu
ce qui dicit alio sabbato huius ma
nū sanatā. Sed potest mouere quō
matheus dixerit ꝙ ipsi interroga
uerunt dn̄m si licet sabbato curare
volentes inuenire accusandi occa
sionē ipse vero illis de oue propo
suerit similitudinē dicēs quis erit
ex vobis homo qui habebit ouem
vnā ⁊ ceciderit hec sabbatis i foue
am nōne tenebit ⁊ leuabit eaz/quā
to melior est homo oue itaq̄ꝫ licet
sabbatis benefacere/cū marcus ⁊ lu
cas illos potius a dn̄o interroga
tos esse perhibeant/licet sabbato be
nefacere an male/animā saluā face
re an perdere. Itaq̄ꝫ intelligendum
est quod illi prius interrogauerunt
dn̄m si licet sabbato curare Deinde
quod intelligēs cogitationes eorū
aditum accusandi querentiū cōsti
tuerit in medio eorū quē fuerat sa
naturus ⁊ interrogauerit que mar
cus ⁊ lucas eū interrogasse ꝯmemo
rant. Ac tunc illis tacentibus ꝓpo
suisse similitudinē de oue/⁊ conclu
sisse ꝙ licet sabbato bn̄facere. Po
stremo circūspectis eis cū ira sicut
marcus dicit constristatū super ce
citate cordis eorū dixisse homini
extende manū tuā

¶ Quo xp̄s abcessit postq̄ꝫ manuz
aridam sanauit ⁊c̄. ¶ Ca. xxxvi.

Sequitur matheus ita cōtexēs
narrationē suam. Exeūtes āt
pharisei consiliū faciebāt aduersꝯ
eū/quō eum perderent. Ihesus aūt
sciens/recessit inde. Et secuti sunt
eū multi/⁊ curauit eos ōnes. Et p̄
cepit eis ne manifestum eū facerēt
vt adimpleretur quod dictū ē per
ysaiam ꝓphetā dicentē ⁊ cetera vs
q̄ꝫ ad illud quod ait ⁊ in nomīe eiꝯ
gentes sperabunt Hoc solus iste cō
memorat illi duo ī alia perrexerūt
Ordinē rei geste videtur marcꝯ ali
quantulū tenuisse qui dicit ihesum
cognita malitia aduersum se dispo
sitione iudeoruz se cessisse ad mare
cū discipulis suis ⁊ ad euz turbas
confluxisse ⁊ sanasse euz plurimos
vnde aūt ceperit in aliud ire nō ꝙ
ordinē sequeret̄ vix apparet vtrū
vbi dicit cōuenisse ad euz turbas.
Potuit enim iā hoc ⁊ alio tempore
An vbi dicit ascendit in montē q̄d
⁊ lucas videtur cōmemorare dicēs
factū est aūt in illis diebus exiit ī
montē orare Dicendo enim in illis
diebus satis ostendit nō continuo
factum

¶ De muto ⁊ ceco qui demoniū ha
bebat ¶ Ca. xxxvii

Matheus ergo sequitur ⁊ dicit.
Tunc oblatus est ei demoniū habēs
cecus ⁊ mutus/⁊ curauit eū ita vt
loqueretur ⁊ videret. Hoc non isto
ordine sꝫ post alia multa lucas cō
memorat. Et mutū dicit tantū/nō
etiam cecū Sed nō ex eo ꝙ aliquid
tacet de alio dicere putandus est.
Ea enim sequentia etiā ipse ꝯtexit
que matheus

¶ Ubi ei dictum est ꝙ in belzebub
eiicit demonia ⁊ quid ex illa occasi
one loqutus est ꝺ blasphemia ī spi
ritū sanctum ⁊ de duabꝯ arboribꝯ

Sequit̄ matheꝯ ¶ Ca. xxxviii
dicens. Et stupebant omnes
turbe ⁊ dicebant. Nūquid hic est fi
lius dauid? Pharisei aūt audiētes
dixerunt. Hic nō eiicit demones ni
si in belzebub principe demoniorū
Ihesus aūt sciens cogitationes eo
rum/dixit eis. Omne regnū diuisū
in se desolabitur ⁊c̄. vsq̄ꝫ ad illud
vbi ait. Ex verbis tuis iustifica
beris/ ⁊ ex verbis tuis condēnabe
ris. Marcus nō ex occasione illiꝯ
muti subiicit dictū ꝺ ihesu ꝙ in bel
zebub eiiceret demonia/sꝫ post mul
ta alia que solus cōmemorat hoc
quoq̄ꝫ subn̄ectit sub alio loco id re
colens ⁊ adiūgens siue aliquid p̄
termittens ⁊ deinde ad hūc ordinē
rediens. Lucas aūt pene totidem
verbis hoc dicit quod matheꝯ. Et
ꝙ digitū dei appellat spiritum dei
ab eadē sententia non recedit/quin
potius ⁊ aliquid docens vt noueri
mus quēadmodū intelligamꝯ vbi
cūq̄ꝫ scripturarū legerimus digitū
dei In aliis aūt que nō hic dicunt
marcus ⁊ lucas nulla cōtrouersia
est/ nec in his que aliquādo aliter
dicunt quia eadem sententia est

¶ Ubi respondit petētibus signū
de iona ⁊ niniuitis ⁊ regina austri
⁊ de spiritu qui cū exierit ab homi
ne redit ¶ Ca. xxxix.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Tūc
responderunt ei quidā de scribis ⁊
phariseis dicentes. Magister volu
mus a te signū videre ⁊c̄. vsq̄ꝫ ad
illud vbi ait/sic erit ⁊ generationi
huic pessime/ Hec etiā lucas narrat
eo quidē loco sed aliquāto dispari
ordine. Nā illud ꝙ petierunt signū
a dn̄o de celo supra cōmemorauit
post illud de muto miraculū ⁊ non
ibi retulit quid eis ad hoc dn̄s res
pondisset/sed postea cuz turbe con
currissent dicit hoc fuisse responsuz
eis/quos dat intelligi superius a se
cōmemoratos quod de celo signuz
querebant/⁊ hoc annectit posteaq̄ꝫ
interposuit de muliere que dixit do
mino Beatus venter qui te porta
uit. Hanc ergo mulierē interponit
cū de sermone dn̄i ꝯmemorasset/ꝙ
spiritus imundus exiens ab homi
ne redit ⁊ inuenit mundatā domuz
Post mulierē aūt illam cuz diceret
responsuz esse turbis de signo quod
de celo querebant interposita simi
litudine ione prophete. Deinde cō
tinuato sermone ipsius dn̄i cōmēo
rat dictū de regina austri ⁊ de nini
uitis. Ita aliquid potius cōmemo
rauit quod matheus tacuit/ q̄ꝫ ali
quid pretermisit eorū que ille nar
rauit: Quis aūt non videat super
fluo queri quo illa ordine dn̄s di
xerit? Ubi ⁊ hoc discere debeamus
per euangelistarū excellentissimam
autoritatem non esse mendacium si
quisq̄ꝫ nō hoc ordine cuiusq̄ꝫ sermo
nem digesserit quo ille a quo pro
cessit/cū ipsius ordinis nihil inter
sit ad rez cū ita sit. Et adhuc lucas
productiorez hunc dn̄i sermonē in
dicat ⁊ adhuc quedā cōmemorat q̄
lia matheus in sermone illo qui ē
habitus in monte/que bis dicta in
telligimus ⁊ ibi scilicet ⁊ hic ¶ Ter
minato aūt isto sermone in aliud
pergit lucas in quo vtrū ordinem
rerū gestarū seruarit incertum est.
Ita enim connectit. Et cū loquere
tur/ rogauit eū quidam phariseus
vt pranderet apud se. Non autem
ait cū hoc loqueretur sed cuz loque
retur Nam si dixisset cū hoc loque
retur necessario cogeret intelligere
hoc ordine non tantum a se fuisse

G. fo.
240

RARIORA

Cm

cm

Cm

RA

Patres
348.

Patres Ecclesiae
Folio n°. 348

Campb. Annales 210

63. **Augustinus,** Aurelius, De consensu evangelistarum. [Leuven, Joh. van Westfalen c. 1481—1482.] 2o. G. 2o. 348
Type 1. — HMT 49 (87) d. — HC* 1980. — CA 210. — Peddie I p. 67. — Pell. 1493. — Pr. 9241.
Waarschijnlijk uit het kapittel van S. Marie te Utrecht.

¶Ex libris retractationum beati
Augustini episcopi/ de ɔsensu quat
tuor euangelistarum.

PEr eosdem annos quibus
paulatim libros de trini
tate dictabam/ scripsi et
alios labore cõtinuo in
terponens eos illorum temporibus/
in quibus sunt libri quattuor de
consensu euãgelistarũ propter eos
qui tanq̃ dissentientibus calumniã
tur. Quorum primus liber aduer
sus illos conscriptus est/ qui tanq̃
maxime sapientem xp̄m vel hono
rant vel honorare se fingũt/ et ideo
nolunt euãgelio credere/ quia non
ab ipso illa cõscripta sunt/ sed ab
eius discipulis quos existimãt ei
diuinitatẽ qua crederetur deus er
rore tribuisse. In quo libro quod
dixi ex abraham cepisse gentem he
breorũ/ est quidem et hoc credibile
vt hebrei velut abrahei dicti esse
videãtur. Sed ex illo verius intel
ligũtur appellati qui vocabatur eber
tanq̃ heberei. De qua re i libro xvi
de ciuitate dei satis disserui. ¶In
secundo libro cum agerem de duo
bus patribus Joseph ab altero dixi
genitum/ ab altero adoptatum/ sed
dicendũ fuit alteri adoptatum. De
fũcto enim q̃d magis credendum ẽ
secundũ legem fuerat adoptatus/
quoniã qui eũ genuit/ eius matrẽ
fratris defuncti coniugẽ duxerat.
¶Itẽ vbi dixi lucas vero ad ip̄m
dauid per nathan ascendit per quẽ
prophetam deus peccatũ illius ex
piauit. Per cuius nominis prophe
tam dicere debui/ ne putaretur idẽ
fuisse homo cũ alter fuerit quãuis
et ipse hoc vocaretur nomine. Hoc
opus sic incipit/ Inter oẽs diuinas
¶Explicit retractatio Aurelii au
gustini ypponensis episcopi de cõ
sensu quattuor euangelistarũ/ Li
ber primus incipit feliciter

INter omnes diui
nas autoritates q̃
sanctis litteris con
tinentur euãgeliũ
merito excellit mo
dũ. Quod enim lex
et prophete futurũ prenunciauerũt
hoc redditũ atq̃ cõpletum in euã
gelio demonstratur. Cuius primi
predicatores apostoli fuerũt qui
dñm ipsum et saluatorem nostrum
ihesum xp̄m etiã presentẽ in carne
viderunt. et nõ solum ea que ex ore
eius audita vel aliorum sub oculis su
is operata dicta et facta memine
rant/ verum etiam que priusq̃ illi
per disciplinatũ adheserant in eius
natiuitate vel infancia vel pueri
cia diuinitus gesta et digna memo
ria/ siue ab ipso. siue a parentibus
eius/ siue a quibuslibet aliis certis
simis iudiciis et fidelissimis testi
moniis requirere et cognoscere po
tuerunt/ imposito sibi euangelisan
di munere generi humano ãnuncia
re curarũt. Quorum quidã/ hoc est
matheus et iohãnes etiam scripta
de illo que scribenda visa sunt li
bris singulis ediderũt. Ac ne puta
retur quod attinet ad percipiendũ et
predicãdum euãgelium itéresse ali
quid/ vtrum illi ãnuncient qui eun
dem dñm hic in carne apparentem
discipulatu famulãte secuti sunt/
an hi qui ex illis fideliter cõscrip
ta crediderunt/ diuina prouidencia
procuratũ est per spiritum sanctũ

vt quibusdā etiam ex illis qui pri
mos apostolos sequebant̄ nō solū
ānunciandi/ verū etiam scribendi
euāgelium tribueretur autoritas.
Hi sunt marcus ⁊ lucas. Ceteri āt
homines qui de dn̄i vel de aposto
lorum actibus aliqua scribere co
nati vel ausi sunt/ nō tales suis tē
poribus exstiterunt vt eisdem fidē
haberet ecclesia/ atq₃ in auctorita
tem canonicam sanctorū librorum
eorū scripta reciperet Nec solū q̄a
illi non tales erāt quib⁹ narranti
bus credi oporteret sed etiam quia
scriptis suis quedam fallaciter in
diderūt que catholica atq₃ aposto
lica regula fidei et sana doctrina
condemnat. Isti ergo quattuor
euangeliste in toto sunt terraꝝ or
be notissimi. Et ob hoc fortasse q̄t
tuor/ qm̄ quattuor sunt partes or
bis terre per cuius vniuersitatem
xp̄i ecclesiam dilatari ipso sui nu
meri sacramento quodāmodo decla
rarunt. Hoc ordine scripsisse perhi
bentur/ primo mathe⁹/ deinde mar
chus tercio lucas vltimo iohannes
Unde alius fuit eis ordo ꝯgnoscē
di atq₃ p̄dicādi/ alius autem scri
bendi. Ad ꝯgnoscendum quippe at
q₃ p̄dicādū primi vtiq₃ fuerunt q̄
secuti dominū in carne p̄ntem dicē
tem audierūt facientemq₃ viderūt
atq₃ ex eius ore ad euangelizādum
missi sunt. sed in ꝯscribendo euāge
lio(q̄ diuinitus ordinatū esse cre
dendū est)ex numero eorum quos
an̄ passionem dominus elegit/ pri
mū atq₃ vltimū locū duo tenuerūt.
Primū matheus vltimū iohannes/
vt reliqui duo qui ex illo numero
non erāt sed tn̄ xp̄m in illis loquē
tem secuti erant tāq₃ filii āplectēdi
ac per hoc in loco medio ꝯstituti
vtroq₃ ab his latere munirētur.
Hoꝝ sane quattuor solus mathe
us hebreo scripsisse perhibetur elo
quio ceteri greco. Et quāuis singu
li suū quēdam narrandi ordinem
tenuisse videātur. Nō tamen vnus
quisq₃ eorū velut alterius p̄cedē
tis ignarus voluisse scribere repe
ritur vel ignorata p̄termisisse que
scripsisse ali⁹ inuenit̄/ s₃ sicut vni
cuiq₃ inspiratū est/ nō superfluam
cooperationē sui laboris adiūxit.
Nam matheus suscepisse intelligit̄
incarnationē dn̄i secundū stirpem
regiam/ ⁊ pleraq₃ secūdum p̄sentē
vitā facta ⁊ dicta eius. Marcus
eū secutus tanq₃ pedissequ⁹ ⁊ bre
uiator eius videt̄ Cū solo quippe
iohāne nichil dixit/ Sol⁹ ipse per
pauca/ cū solo luca paucíora/ cum
matheo vero plurima. Et multa
pene totidē atq₃ ipis verbis/ siue
cū solo siue cū ceteris cōsonante.
Lucas aūt circa sacerdotalem dn̄i
stirpē atq₃ personaꝫ magis occupa
tus apparet. Nam ⁊ ad ip̄m dauid
nō regium stema secut⁹ ascēdit sed
per eos qui reges nō fuerunt exiit
ad nathan filiū dauid qui nec ille
rex fuit. Nam mathe⁹ per salomo
nem regē descendens ceteros etiā re
ges ex ordine ꝓsecutus ē/ seruans
in eis de quo postea loquemur mi
sticum numerū Dn̄s enim noster
ihesus christus vnus verus rex/ et
vnus ver⁹ sacerdos: illud ad regē
dos nos: illud ad expiādos: has du
as personas apud āntiquos patres
singillatim cōmēdatos suā figurā
egisse declarauit siue titulo illo qui
cruci superfixus erat rex iudeorum:
vnde archano instinctu pylatus

respõdit qd̄ scripsi scripsi. Predi ctū quippe erat in ps̄ ne corrūpas tituli iscriptionē. siue quod ad per sonā sacerdotis attinet i eo q͡ nos offerre atq̄ accipere docuit / vnde ꝓpheciam de se p̄misit dicentē. Tu es sacerdos ineternū secundū ordi nē melchisedech/ multisq̄ aliis do cumētis diuinarū scripturarū rex ꝛ sacerdos christus apparet. Hinc ꝛ ipse dauid cuius non frustra cre brius fili9 dictus est q̄ȝ fili9 abra he ꝛ quē omuniter tenuerūt mathe us ꝛ lucas/ Ille a quo per salomo nē descenderet/ Iste ad quē per na than ascēderet: q̄ȝ q̄ȝ aperte rex fuit/ figurauit tamē ꝛ sacerdotis perso nā/ quādo panes ꝓpositōis mādu cauit quos nō licebat mānducare ni si solis sacerdotibus/ Huc accedit q͡ solus etiā lucas mariā cōmemo rat ab angelo manifeste cognataȝ fuisse elysabeth q̄ vxor erat zacha rie sacerdotis: de qua idem scripsit q͡ eā de filiabus aaron hoc ē de tri bu sacerdotū habebat vxorē. Cum ergo mathe9 circa regis ꝛ lucas cir ca sacerdotis personā gereret intē tionē/ vtiq̄ humanitatē xp̄i maxīe cōmendarunt. secūdū hominē quip pe christus ꝗ rex ꝛ sacerdos effect9 est/ cui dedit de9 sedē dauid patris sui vt regni ei9 nō esset finis/ ꝛ essȝ ad interpellanduȝ ꝓ nobis media tor dei ꝛ hominū/ homo christ9 ihe sus. Non aūt habuit tanq̄ȝ breuia torē cōiunctū lucas/ sicut marchū mathe9/ ꝛ hoc forte nō sine aliquo sacramēto/ quia regū est nō esse sīn comituȝ obsequio/ vnde ille qui re giam personā xp̄i narrandaȝ susce perat habuit sibi tanq̄ȝ comitē con iunctū/ qui sua vestigia quodāmō

sequeretur. Sacerdos aūt quoniaȝ in sancta sanctorū solus intrabat: propterea lucas cui9 circa sacerdo cium xp̄i erat intentio/ non habuit tanq̄ȝ sociū subsequētē qui suā nar rationeȝ quodammodo breuiaret. Tres tamen isti euāgeliste in his re bus maxime diuersati sunt quas christus per humanā carnē tempo raliter gessit. Porro aūt iohannes ipam maxime diuinitatē dn̄i qua patri ē equalis intendit: eam preci pue suo euāgelio quantū inter ho mines sufficere credidit omendare curauit. Itaq̄ longe a tribus istis superius fertur: ita vt hos videas quodāmodo in terra cū xp̄o homīe cōuersari/ illū aūt transcendisse ne bulaȝ qua tegit̄ omnis terra/ ꝛ per/ uenisse ad liquidū celum/ vnde acie mentis acutissima atq̄ firmissima videret in pricipio verbū dn̄i apd̄ deū per quod facta sunt ōnia/ ꝛ ip sum agnosceret carnē factuȝ vt ha bitaret in nobis/ ꝛ q͡ acceperit car nem: nō q͡ fuerit mutatus in carne. nisi enim carnis assumptio/ seruata in cōmutabili diuinitate facta essȝ: nō diceretur ego ꝛ pater vnum su mus/ neq̄ enim pater ꝛ caro vnuȝ sunt. Et hoc de seipso dn̄i testimo nium solus idē iohānes omemora uit/ Et qui me videt videt ꝛ patrē Et ego in patre ꝛ pater in me ē Et vt sint vnū sicut ꝛ nos vnū sum9. Et quecūq̄ pater facit hec eadeȝ ꝛ fili9 facit similiter Et si qua alia sunt que xp̄i diuinitatē in qua eq̄ lis est patri recte intelligentib9 inti ment: pene solus iohānes in euāge lio suo posuit/ tanq̄ȝ de pectore ip sius dn̄i super quod discūbere i ei9 duiuio solit9 erat: secretū diuinitatis

eius uberius et quodāmodo famili
arius biberit. Proinde cū due vir
tutes ꝓposite sint anime humane.
vna actiua/ altera cōtemplatiua/
Jlla qua itur/ Jsta quo peruenit̃/
Jlla qua laborat̃ vt cor mūdetur
ad videndū deuz/ Jsta qua vacat̃
et videt̃ deus/ Jlla est in preceptis
excercende vite huius temporalis.
Jsta in doctrina vite illi9 sempiter
ne/ Ac per hoc illa operatur: ista re/
quiescit. quia illa ē in purgatione
peccatoꝝ/ Jsta in lūine purgatoꝝ.
Ac per hoc in hac vita mortali illa
ē in opere bone cōuersationis. Jsta
vo magis i fide et apud perpaucos
per speculū in enigmate et ex parte
i aliqua visione incōmutabilis ve
ritatis. Hee due virtutes in duab9
vxorib9 iacob figurate intelligun
tur/ de quib9 aduersus faustū ma
nicheū ꝓ modulo meo quantū illi
operi sufficere videbatur disserui/
Lya quippe interpretat̃ laborans:
rachel autē visum principium/ Ex
quo intelligi dat̃ si diligenter ad/
uertas: tres euāgelistas/ tēporalia
facta dñi et dicta que ad informā
dos mores vite p̄sētis maxime va
lerent copiosius ꝓsecutos/ circa il
lam actiuā fuisse versatos virtutē:
Johānē vero facta dñi multo pau
ciora narrantē/ dicta vero eius ea
p̄sertim que trinitatis vnitatem et
vite eterne felicitatē insinuarēt/ di
ligentius et vberius cōscribentem/
in virtute cōtemplatiua cōmendā
da suaz intentionē predicationēqꝫ
tenuisse. Unde michi vident̃ qui ex
apocalipsi illa quattuor aīalia ad
intelligēdos quattuor euāgelistas
interp̄tati sunt: ꝓbabilius aliquid
attendisse illi qui leonē in matheo:
hominē in marco/ vituluz in luca/
aquilā in iohāne itellexerūt. qꝫ illi
qui hominē matheo aquilā marcho
leonē iohāni tribuerunt. De princi
piis enim librorū quādam cōiectu
ram capere voluerūt/ nō de tota in/
tentione euāgelistarū / que magis
fuerat perscrutāda/ Multo eniz cō
gruentius ille qui regiam xp̄i per
sonam maxime cōmendauit: per leo
nem signatus accipit̃. Unde et in
apocalipsi cū ipsa tribu regia leo
cōmemoratus ē vbi dictū est vicit
leo de tribu iuda. Secūdū matheū
vero et magi narrantur venisse ab
oriente ad regē querendū et adorā
dum qui eis per stellā natus appa
ruit/ et ipse rex herodes regem xp̄m
formidat infantē atqꝫ vt eū possit
occidere tot paruulos necat. Quod āt
per vitulū lucas significat9 sit: ꝓp
ter maximaz victimam sacerdotis
neutri dubitauerūt/ Ibi enim a sa
cerdote zacharia incipit sermo nar
rantis / ibi cognatio marie et eliza
beth cōmemorat̃/ ibi sacramēta pri
mi sacerdocii in infante xp̄o impleta
narrant̃/ et quecunqꝫ alia possunt
diligenter aduerti quib9 appareat
lucas intentionē circa personaz sa
cerdotis habuisse. Marc9 ergo qui
neqꝫ stirpē regiam/ neqꝫ sacerdota
lem/ vel cognationē vel cōsecratio
nem narrare voluit/ et tamē in eis
versatus ostēditur que homo chri
stus operatus ē/ tantū hominis fi
gura in illis quattuor animalibus
significatus videt̃. Hec aūt anima
lia tria siue leo siue homo siue vi
tulus/ in terra gradiunt̃/ vnde isti
tres euāgeliste in his maxime occu
pati que christ9 in carne operatus
est / et que precepta mortalis vite

excercente carnez portantibus tra
didit. At vero iohānes super nubi
la īfirmitatis hūane velut aquila
volat ꝛ lucē incōmutabilis verita
tis acutissimis atqꝫ firmissimis ocu
lis cordis intuet᷑. Has dn̄i sāctas
quadrigas quibꝰ per orbē vectus
subicit populos leui suo iugo et
sarcine leui/ quidā vel impia vani/
tate vel imperita temeritate calum
niis appetūt/ vt eis veracis narra
tionis derogēt fidē/ per quos xp̄ia
na religio disseminata per mundū
tāta fertilitate ꝓuenit/ vt homies
infideles iam īter seipos calūnias
suas ꝛ musitare vix audeāt/ cōpres
si fide gentiū ꝛ omniuz deuotione
populorū. Verūptamen quia non
nullos adhuc calūniosis disputati
onibus suis vel retardāt a fide ne
credant/ vel iam credentes quātum
potuerint agitando perturbāt. Nō
nulli autē fratres salua fide nosse
desiderāt quid talibus respondeāt
questionibꝰ/ vel ad profectū scien
cie sue vel ad illorū vaniloquia re
pellenda: inspirāte atqꝫ adiuuante
dn̄o deo nostro (qđ vtinā ꝛ ipsoꝝ
saluti ꝓsit) hoc opere demonstrare
suscepimus/ errorē vel temeritatem
eorū qui cōtra euāgeliū quattuor li
bros quos euāgeliste quattuor sin
gulos cōscripserunt/ satis argutas
criminationes se ꝓferre arbitran
tur/ qđ vt fiat/ quoniā nō sibi ad/
uersentur idez scriptores quattuor:
ostendendū est/ Hoc enim solent q̄/
si palmā sue vanitatis obicere/ qꝫ
ipsi euāgeliste iter seipsos dissēciāt.
Sed illud prius discutiendū ē qđ
solet nōnullos mouere: cur ipe deꝰ
nichil scripserit/ vt aliis đ illo scri
bentibus necesse sit credere. Hoc eni
dicunt illi vel maxime pagani qui
dn̄m ip̄m ihesum xp̄m culpare aūt
blasphemare nō audent/ eiqꝫ tribu
unt excellentissimā sapienciā/ sꝫ ta
men tanq̄ homini. discipulos vero
eius dicūt magistro suo āplius tri
buisse q̄ erat vt eū filiū dei dicerēt
ꝛ verbū dei per quod facta sunt ō
nia/ ꝛ ip̄m ac deum patrez vnū esse
ac si quā similia sunt in apostoli/
cis litteris quibus eum cum patre
vnū deum colendū esse didicimus/
honorandū enim tanq̄ sapientissi
mum virū putant/ colendū aūt tā
q̄ deū negāt. Cū vero querūt qua
re ipe nō scripserit/ vident᷑ parati
fuisse hoc de illo credere qđ de se ip
se scripsisset: nō quod alii de illo ꝓ
suo arbitrio p̄dicassent. A quibus
quero: cur de quibꝰdā nobilissimis
philosophis suis hoc crediderunt
quod de illis eoꝝ discipuli scriptū
memorie reliquerūt/ cū de se ipsi ni
chil scripsissent. Nam pitagoras
quo in illa cōtemplatiua veritate
nichil habuit grecia clarius: nō tan/
tum de se: sed nec de vlla re aliquid
scripsisse phibetur/ Socrates autē
quē rursus in actiua qua mores in/
formātur omnibꝰ pretulerunt/ ita
vt testimonio quoqꝫ dei sui appol
linis/ omniū sapientissimū pronū
ciatum esse nō taceant/ Esopi fabu
las pauculis versibꝰ ꝓsecutus est:
verba ꝛ numeros suos adhibēs re
bus alterius: Vsqꝫ adeo nichil scri
bere voluit/ vt hoc se coactuz impe
rio sui demōis fecisse dixerit/ sicut
nobilissimus discipuloꝝ eius pla
to cōmemorat/ In quo tamē opere
maluit alienas q̄ suas exornare
sentēcias. Quid ergo cause ē cur de
istis hoc credāt qđ đ illis discipuli

eorũ litteris cōmendarũt/ ⁊ de xp̄o
noluerint credere quod ei⁹ de illo
discipuli cōscripserunt? Presertim
cũ ab eo ceteros hōies sapiētia su
peratos esse fateant᷑/ quãuis eũ de
uz fateri nolint. An vero illi quos
isto multo inferiores fuisse nō du
bitant/ veraces ꝺ se discipulos fa
cere potuerũt/ ⁊ iste nō potuit? Quod
si absurdissime dicit᷑/ credãt de illo
quē sapientem fatent᷑/ nō ꝗ ipi no
lunt/ sed qꝺ apud eos legũt qui ea
que scripserũt ab illo sapiente di
dicerunt. Deinde dicãt vnde saltē
ꝙ sapientissimus fuerit nosse vel
audire potuerũt? Et si fama disse
minãte/ certior ne de illo fama nũ
ciata est/ ꝗ̃ discipuli eius/ quibus
eũ predicãtibus ipsa per totũ mũ
dum fama flagrauit? Postremo
famã preferant fame/ et ei fame de
illo credãt que maior ē. ea quippe
fama que de catholica ecclesia quã
stupent toto orbe diffusaz/ mirabi
li claritate dispertitur/ tenues isto/
rum rumores incōparabiliter vicit.
Ea porro fama tam magna tam ce
lebris vt eã timendo isti/ trepidas
⁊ tepidas contradictiunculas in
sinu suo rodãt/ iam plus metuētes
audiri ꝗ̃ nolentes credi: filiuz dei
vnigenitũ ⁊ deũ predicat xp̄m per
quē facta sunt ōnia. Si ergo famã
eligunt testē/ cur nō eligant hanc ꝗ
tanta claritate prefulget? Si scrip
turam/ cur nō euangelicã que tãta
autoritate prepollet? Nos certe de
diis eorũ credim⁹ que habet scrip
tura eorum antiquior ⁊ fama cele
brior/ Que si adorãda sunt/ cur ea
rident in theatris? Si aũt ridenda
sunt/ plus ridendũ est cũ adorant᷑
in tēplis. Restat vt ipi velit testes
esse de xp̄o qui sibi auferũt meritũ
sciēdi quid loquant᷑ loqũdo quod
nesciunt. At si aliquos libros se ha
bere dicunt quos eũ scripsisse asse
rant/ prodãt eos nobis/ Profecto
enim vtilissimi ⁊ saluberrimi sunt
quos vt ipi fatentur vir sapiētissi
mus scripsit. Si aũt timent eos ꝓ/
ferre/ vtiqꝫ mali sunt. porro si ma
li sunt nō eos sapientissimus scrip
sit/ Sapientissimũ aũt xp̄z fatent᷑.
Nō ergo christ⁹ tale aliquid scrip
sit/ Ita vero isti desipiunt/ vt illis
libris quos eũ scripsisse existimãt/
dicant cōtineri eas artes quib⁹ eũ
putant illa fecisse miracula quorũ
fama vbiqꝫ percrebuit. Quod exi/
stimando seipsos ꝓdunt quid dili
gant ⁊ quid affectent/ quãdo quidē
xp̄m propterea sapientissimuz pu
tant fuisse/ quia nescio que illicita
nouerat que nō solum disciplina
xp̄iana/ sed etiã ipsa terrena reipu
blice administratio iure odemnet.
Et certe qui tales xp̄i libros se le
gisse affirmãt/ cur ipsi nulla talia
faciũt qualia illũ ꝺ libris talibus
fecisse mirãtur? Quid ꝙ etiã diuino
iudicio sic errãt quidã eorũ qui ta
lia christũ scripsisse vel credũt vel
credi uolũt/ vt eosdem libros ⁊ ad
petrũ ⁊ ad paulũ dicant tanꝗ̃ epi
stolari titulo prenotatos? Et fieri
potest vt siue inimici nominis xp̄i
siue qui eiusmodi execrabilib⁹ arti
bus de tã glorioso nomine pond⁹
autoritatis dare se posse putaue
runt/ Talia sub xp̄i ⁊ apostolorũ
nomīe scripserint/ In qua fallacis/
sima audacia sic excecati sũt/ vt eti
am a pueris qui adhuc pueriliter
in gradu lectoris xp̄ianas litteras
nouerũt/ merito rideantur. Cũ eniz

velint tale aliquid fingere christū
scripsisse ad discipulos suos/cogi
tauerūt ad quos potissimū scribe
re potuisse facile crederet̄/tanq̄ ad
illos qui ei familiarius adhesissent
quib9 illud quasi secretū cōmittere/
tur/⁊ occurrit eis petrus ⁊ paulus.
Credo q̄ plurib9 locis simul eos
cū illo pictos viderint:quia meri/
ta petri ⁊ pauli etiam ꝓpter eūdē
passionis diē celebrius solemniter
roma cōmendat. Sic errare ōnino
meruerūt qui xp̄m ⁊ apostolos ei9
nō in sanctis codicib9:s; in pictis
parietib9 quesierūt/nec mirum si a
pingentib9 fingētes decepti sunt.
Toto enim tēpore quo christus in
carne mortali cum suis discipulis
vixit/nōdum erat paulus discipu
lus eius/quē post passionē suā/p9
resurrectionē/post ascensionē/post
missum de celis sp̄m sanctum/post
multorū iudeorū cōuersionē ⁊ mi
rabilem fidē/post lapidationē ste
phani dyaconi ⁊ martiris/cum ad/
huc saulus appellaret̄/ ⁊ eos qui i
xp̄m crediderāt grauiter persequē
retur:de celo vocauit/⁊ suum disci
pulū atq̄ apostolū fecit. Quomō
ergo potuit libros quos āteq̄ mo
reret̄ eū scripsisse putari volunt:
ad discipulos tāq̄ familiarissimos
petrū ⁊ paulū scribere/cū paul9 nō/
dum fuerit discipulus ei9? Illud
quoq̄ attendant qui magicis arti
bus tanta potuisse/⁊ nomē suū ad
populos in se cōuertendos arte ip
sa cōsecrasse delirāt/ verū potuerit
magicis artib9 tantos prophetas
diuino spū anteq̄ in terra nascere
tur implere:qui de illo talia futu
ra ꝓlocuti sunt/qualia iam ꝑterita
in euāgelio legim9:⁊ qualia in orbe
terrarū presentia nūc videm9? Ne/
q̄ enim si magicis artib9 fecit vt
coleret̄ ⁊ mortuus/magus erat āte/
q̄ nat9/cui ꝓphetando vēturo gēs
vna deputata est. Cui9 reipublice
tota administratio: ꝓphetia esset
illi9 regis vēturi/ ⁊ ciuitatē celestē
ex ōnibus gentib9 cōdituri. Pro
inde illi9 hebree gentis ad ꝓphetan
dum xp̄m sicut dixi deputate/ nul
lus ali9 deus erat nisi de9 vn9 de9
verus/qui fecit celū ⁊ terrā ⁊ ōnia
que in eis sunt. Quo offenso:sepe
suis hostib9 subdebātur. Nūc etiā
ꝓ grauissimo scelere occisi xp̄i:ex
ipsa iherosolima q̄d erat regni eo
rum caput/penitus eradicati:⁊ ro
mano imperio subiugati sunt. So
lebant autē romani deos gentium
quas subiugabāt/colendos ꝓpici
are/⁊ eorū sacra suscipere. Hoc de
deo gentis hebree cū eā vel oppug
nauerūt vel vicerunt facere nolue/
runt. Credo q̄ videbant:si ei9 dei
sacra reciperent qui se solū deletis
etiā simulacris coli iuberet:dimit
tenda esse ōnia que prius colenda
susceperāt/quorū religionib9 impe
riū suum creuisse arbitrabātur. In
quo eos plurimū fallacia demonū
decipiebat. Nam vtiq̄ intelligere
debebant:occulta dei voluntate/pe
nes quē rerum summa potestas est:
sibi datū ⁊ auctum regnū/nō illoꝝ
deorum fauore:qui si aliquid i hac
re potestatis habuissent:suos poti
us ꝓtexissent ne a romanis super/
arentur:aut ipsos eis romanos edo
mitos subiugassent. Neq̄ enim pos
sunt dicere pietatē aut mores suos
a diis gentiū quos vicerunt dilec
tos aut electos. Nūquid hoc dicēt si
primordia sua recolāt facinorosoꝝ

asilum ꝛ romuli fratricidiū. Necqꝫ
enim quādo asilū cōstituerūt rem⁹
ꝛ romulus: vt quisquis cuiuslibet
sceleris reus eo cōfugisset/multum
haberet cōmissum/ pcepta penitētie
dederūt ad sanādas animas misero
rum. ac nō potius collectā timētiū
manū contra suas ciuitates quaꝝ
leges timebāt/ mercede impunitatis
armarūt/ aut quādo romulus fra
trē qui nichil mali i eū perpetrarat
occidit: iusticiā vindicandi ac non
principatū dominandi cogitauit.
Ita ne istos mores dilexerunt dii
hostes suarū ciuitatuꝫ: fauendo ho
stibus earū? Quin potius nec illas
deserēdo presserūt/ nec ad istos trā
seundo eos aliquid adiuuerūt. quia
nō habent in potestate regnū dare
ꝛ auferre/ sed deus vn⁹ ꝛ ver⁹ hoc
agit occulto iudicio: non continuo
beatos facturus quib⁹ terrenū reg
num dederit. nec continuo miseros
quibus ademerit/ sed beatos et mi
seros ꝓpter aliud ꝛ aliūde faciēs:
temporalia regna atqꝫ terrena qui/
bus voluerit et q̄ꝫ diu voluerit/ se/
cundū pdestinatū ordinē seculorū
vel sinendo vel donādo distribuit.
Unde nec illud possunt dicere: Cur
ergo de⁹ hebreorū quem summū et
verū deū dicitis: nō solū eis roma
nos nō subiugauit: sed nec ipos he
breos ne a romanis subiugarentur
adiuuit/ precesserūt eniꝫ manifesta
peccata eorū/ propter que illis hoc
euenturū prophete tanto ante pre/
dixerant/ ꝛ maxime quia impio fu
rore xp̄m occiderūt. in quo peccato
aliorū occultorū peccatorum meri/
tis execati sunt. ¶ Et quod illi⁹ pas
sio est gentis ꝓfutura/ eadē ꝓphe
tica cōtestatione predictū est. Nec

alia re magis claruit: illius gentis
regnum et templum et sacerdoti/
um ꝛ sacrificium ꝛ vnctionem illā
misticam q̄ꝫ crisma grece dicit': vn̄
xp̄i nomē elucet: ꝛ propter quā re/
ges suos xp̄os ipsa gens appella
bat: non fuisse nisi prenunciando
xp̄o deputatā/ quā q̄ occisi xp̄i re/
surrectio posteaq̄ꝫ cepit credētibus
gentib⁹ predicari: illa omnia cessa/
uerūt/ nesciētib⁹ romanis per quo/
rū victoriam: nescientib⁹ iudeis per
quorū subiugationē factū est vt il
la cessarent. Rem sane mirabilem n̄
aduertūt pauci pagani qui reman
serunt: deum hebreoꝝ offensū a vic
tis nec receptum a victoribus: nūc
predicari ꝛ coli ab omnib⁹ gētib⁹.
Ipse ē enim deus israhel de quo tā/
to āte ꝓpheta plebē dei sic allocu
tus est. ꝛ qui eruit te deus israhel
vniuerse terre vocabit'. Hoc factū
est per nomen xp̄i venientis ad ho
mines ex semine israhel: qui nepos
fuit abrahe/ a quo gēs cepit hebre
oꝝ/ Nam ꝛ ipsi israhel dictum est:
In semine tuo benedicētur omnes
tribus terre. Hinc ondit' deus is
rahel deus vn⁹ qui fecit celum ꝛ
terram: qui res humanas iuste ac
misericorditer curat: ita vt ne pre/
cludat misericordia iusticiam: nec i/
pediat miām iusticia: q̄ nō ipse sit
vict⁹ in hebreo populo suo/ q̄a reg
num sacerdociumq̄ꝫ ei⁹ romanis ex/
pugnandū delendumq̄ꝫ permisit: qn̄
q̄dem per xp̄i euāgeliū veri regis ꝛ
sacerdotis (qd illo regno ꝛ sacerdo
cio futurum prefigurauit) ¶ Nunc
ipse deus israhel vbiq̄ꝫ delet ydola
gentium/ q̄ vtiq̄ꝫ ne delerētur/ recipe
re sacra eius romani noluerunt/ si
cut receperūt deorū aliaruꝫ gentiū

quas vicerunt. Ita ꝛ regnū sacer
dociūq3 prophetice gentis abstulit:
quia iam qui per eā ꝓmittebatur
aduenerat/ ꝛ romanū imperium a
quo illa gens victa est/ per xp̄m re-
gez suo nomini subiugauit: atq3 ad
euertenda ydola ꝓpter quorū ho
norem sacra eius recepta nō erant:
xp̄iane fidei robore ac deuotōe cō
uertit. Puto quia hec de se futura
vt per tot ꝓphetas: ꝛ per cuiusdā
etiā gentis regnū ac sacerdociū pre-
nunciarent/ nō magicis artibus fe
cit xp̄s anteq3 esset in hominib9 na
tus. Nam ꝛ illius iam deleti regni
populus vbiq3 dispersus: mirabili
dei prouidencia/ quāuis sine vlla
vnctione regis sacerdotisq3 reman
serit in quo crismate xp̄i nomē ap
paret/ tenet tamē reliquias quarū-
dā obseruationū suarū/ romana āt
sacra illa de ydolorū cultu/ nec vic
tus ac subiugat9 accepit/ vt libros
ꝓpheticos ad testimoniū gerat xp̄i.
ac sic de inimicorū codicib9 profer
tur veritas ꝓphetati xp̄i. Quid er
go adhuc miseri xp̄m male laudan
do scipos iudicant? Si aliqua ma
gica sub eius nomine scripta sunt/
cuz vehementer his artib9 xp̄i doc
trina inimica sit/ hinc potius intel
ligant quātū sit illud nomen/ quo
addito etiā illi qui contra eius pre
cepta viuunt/ suas nefarias artes
honorare conantur. Sic eniz diuer
sis hominū erroribus/ multi etiā va
rias hereses aduersus veritatē sub
ei9 nomine cōdiderunt. Ita sentiūt
etiam inimici xp̄i: ad suadendū qđ
ꝓferunt cōtra doctrinā xp̄i/ nullū
sibi esse pondus autoritatis/ si nō
habeat nomen xp̄i. Quid ꝙ isti va
ni xp̄i laudatores: ꝛ xp̄iane religi
onis obliqui obtractatores: prop
terea nō audent blasphemare xp̄m:
quia quidā philosophi eorū/ sicut i
suis libris porphirius sicul9 ꝓdi
dit/ cōsuluerunt deos suos quid de
xp̄o responderent/ illi aūt oraculis
suis xp̄m laudare compulsi sunt?
Hec mirū/ cuz ꝛ in euāgelio legam9
eū demones fuisse cōfessos. Scriptū
est aūt in ꝓphetis nostris/ quoniā
dii gentiū demonia. Hic per hoc isti
ne cōtra deorū suoruz responsa co
nētur: cōtinent blasphemias a xp̄o:
ꝛ eas in discipulos ei9 effundunt.
Michi aūt videt᷑ ꝙ illi dii gentiū
quos philosophi paganorū cōsule
re potuerūt/ etiam si de discipulis
xp̄i interrogarent᷑/ ipsos quoq3 lau
dare cogerentur. Verūptamen isti
ita disputāt: ꝙ hec euersio tēploꝝ
ꝛ damnatio sacrificiorū ꝛ confrac
tio simulacrorū/ nō per doctrinam
xp̄i fiat: sed per discipuloꝝ eius /
quos aliud quā ab illo didicerunt
docuisse cōtendunt. Ita volentes
xp̄ianam fidē xp̄m honorātes lau
dantesq3 cōuellere/ quia vtiq3 per
discipulos xp̄i ꝛ facta ꝛ dicta xp̄i
ānunciata sūt/ quib9 cōstat religio
xp̄iana adhuc istis iā paucissimis
nec iam oppugnantib9: sed tamē ad-
huc musitātib9 inimica. Sed si no
lunt credere xp̄z talia docuisse: pro
phetas legant qui nō solum super-
stitiones ydolorū euerti p̄ceperūt:
verū etiam xp̄ianis temporib9 hāc
euersionē futuram p̄dixerunt. Qui
si fefellerūt: cur tanta manifestatio-
ne cōpletur? Si verū dixerunt/ cur
tante diuinitati resistitur? Verūp
tamen diligenti9 ab istis querēdū
est/ quē nam putant esse deū israhel:
cur eū colendū nō receperunt/ sicut

aliarũ gentiũ deos quas romanuꝫ
subiecit imperiũ/presertim cũ eorũ
sentēcia sit/ōnes deos colēdos esse
sapienti? Cur ergo a numero cetero
rum iste reiectus ē? Si plurimũ va
let/cur ab eis solus nō colitur? Si
parũ aut nichil valet/cur cōtritis
eorũ simulacris/ab omnib9 gētib9
solus pene iā colitur? Nunq̄ꝫ hui9
questionis vinculo eximi poterũt/
qui cũ maiores ꝛ minores deos co
lant quos deos putāt/hunc deũ nō
colunt qui preualuit ōnibus quos
colunt. Si enim magne virtutis ē/
cur existimatus ē improbandus?
Si parue nullius ve virtutis est/
cur tantũ potuit improbat9? Si bo
nus ē/cur a ceteris bonis sol9 sepa
ratur? Si malus ē/cur a tot bonis
vnus nō superatur? Si uerax est/
cur eius ꝑcepta respuũtur? Si men
dax est/cur eius ꝑcepta cōplētur?
Postremo qđ de illo volũt sentiāt:
nũquid romani etiā malos deos co
lendos nō putant/qui pallori ꝛ fe
bri sacra fecerũt/qui ꝛ agathos de
mones inuitandos ꝛ cacodemones
placādos monent? Quodlibet ergo
de illo existimēt/cur eũ solum sibi
nec aduocādũ nec ꝓpiciandũ esse
dixerũt? Quis est deus iste vel ita
ignotus vt in tam multis diis so
lus ad hēc nō īueniatur/aut ita no
tus vt a tam multis hominib9 iaꝫ
sol9 colatur? Nichil ergo restat vt
dicant cur hui9 dei sacra recipere
noluerũt/nisi quia solũ se coli vo
luerit. Illos aũt deos gentiũ quos
isti iam colebant coli ꝓhibuerit.
Sed hoc ip̄m magis ab eis requirē
dum ē/quem nam vel qualē putēt
esse istuꝫ deũ qui noluerit coli deos
alios quib9 isti tēpla ꝛ simulacra

fecerũt/tantũq̄ꝫ potuerit vt pl9 va
leret eius volũtas ad eorũ simula
cra euertenda q̄ꝫ illorũ ad ei9 sacra
nō recipienda? Certe sentēcia illius
eorũ philosophi ꝓditur quē sapi
entissimũ ōniũ hōinũ etiā oraculo
fuisse firmauerũt. Socratis eni sen
tencia ē/vnumquēq̄ꝫ deum sic coli
oportere quō se colendũ ip̄e esse ꝑ
ceperit. Proinde istis summa neces
sitas facta est nō colendi deum he
breorum: quia si alio modo eum co
lere velint q̄ꝫ se colendũ ipse dixis
set/nō vtiq̄ꝫ illũ colerent sed quod
ipsi finxissent. Si auteꝫ illo modo
vellent quo ipse diceret/alios sibi
colendos nō esse cernebāt quos il
le coli ꝓhibebat. Ac per hoc respu
erũt vni9 veri dei cultũ ne multos
falsos offenderēt. magis arbitran
tes sibi offuturā fuisse istorũ iracũ
diam q̄ꝫ illius beniuolenciā porfu
turam. Sed si fuerit illa vana ne
cessitas ꝛ ridenda timiditas: nunc
querimus quid de isto deo sentiāt
homīes quib9 placet ōnes deos co
lendos esse? Si eniꝫ iste colend9 nō
est: quomodo coluntur oēs cuꝫ iste
nō colitur? Si aũt iste colēdus est
nō omnes colendi sunt/quia vbi
solus colat᷑ iste nō colitur. An for
te dicturi sunt istum nō esse deum/
cũ illos deos dicant qui (sicut nos
credimus) nichil possunt nisi quod
illius iudicio permittũtur/non vt
alicui prosunt: sed vt nec ledere va
leant nisi eos quos ita ledēdos esse
ille iudicat qui omnia potest/sicut
aũt ip̄i coguntur fateri minora cer
te q̄ꝫ ille poterũt. Si enim dii sunt
quorũ vates cōsulti ab hominib9:
vt nō dicam fefellerunt: proxima
tamē priuatis negociis respōderũt.

Quomodo nō est deus cuiꝯ vates
nō solum ea que ad tempus consu
lebantur cōgrue responderūt: verū
etiam vnde nō cōsulebant᷑ de vni
uerso genere humano atq̄ ōnibus
gentibꝯ ea tanto āte p̄dixerūt que
nūc ⁊ legimus ⁊ videmꝯ? Si deum
dicūt quo impleta sibilla / facta ce
cinit romanorū / quomodo nō ē de
us qui ⁊ romanos ⁊ ōnes natōes
in se vnū deum per xp̄i euāgelium
credituras: ⁊ ōnia patrum suorū si
mulacra euersuras sicut ꝓnuncia
uit exhibuit? Postremo si illos de
os dicunt qui nunq̃ ausi sunt per
vates suos cōtra istuꝫ deū aliquid
dicere / quomodo non est deus qui
per vates suos istoꝝ simulacra nō
solū euerti iussit: verū etiam in om
nibꝯ gentibus euersum iri predixit
ab eis qui illis desertis se vnū co
lere iuberentur ⁊ iussi famularent᷑?
Aut legant si possunt vel aliquaꝫ
sibillarū: vel quēlibet vatū suoruꝫ
predixisse hoc futurū: vt deꝯ hebre
orū deus israhel ab ōnibus gētibꝯ
coleretur / ⁊ ꝙ eū cultores alioruꝫ
deorū recte antea respuissent / futu
ras etiam litteras ꝓphetarū eius
i autoritate ista sublimi: vt his ob
temperans etiā imperiū romanoꝝ
iuberet deleri simulacra. monuisse
etiam ne talibus p̄ceptis obtempe
raret᷑. legant ista si possunt ex ali
is libris vatum suorū. Omitto eni
dicere ꝙ ea que in illorū libris le
guntur ꝓ nostra / hoc ē xp̄iana re
ligione testimoniuꝫ dicunt / quid a
sanctis angelis ⁊ ab ipsis nostris
ꝓphetis audire potuerūt. Sicut ⁊
presentē in carne xp̄m etiam demo
nia coacta sunt confiteri. Sed hec
omitto que cum ꝓferimus a nris
ficta esse cōtendunt. ipsi ōnino vr
gendi sunt vt ꝓferant a vatibus
deorū suorū contra deū hebreoruꝫ
aliquid ꝓphetatū / sicut nos tot et
tanta de libris ꝓphetarū nostroꝝ
contra deos eorum ⁊ iussa obserua
mus: ⁊ predicta recitamus: ⁊ facta
mōstramus: que illi iam perpauci
qui remanserūt malūt dolere com
pleta / q̃ illuꝫ deū agnoscere qui po
tuit ꝓnunciare cōplenda. cuꝫ suis
diis falsis que sunt vera demōia
nichil aliud ꝓ magno appetant: q̃
cum aliquid eorū responsis sibi fu
turū esse dixicerit. Que cū ita sint:
cur nō potius miseri intelligūt ipsū
esse deum verū quem sic vidēt a de
orum suorū societate seiunctū / vt
quem deū fateri cogunt᷑ qui ōnes
deos colendos esse ꝓfitentur cū ce
teris colere nō sinant᷑. Cum ergo
simul coli nō possunt. Cur nō ille
eligitur qui istos coli vetat / relic
tis istis qui illū coli nō vetāt? Aut
si vetant legat᷑. Quid eniꝫ magnis
populis eorū in tēplis eorū debuit
recitari / vbi nichil nūq̃ tale perso
nuit? Et vtiq̄ ꝓhibitio taꝫ multo
rum cōtra vnum q̃ vniꝯ cōtra tā
multos notior et potentior esse de
beret. Nam si huiꝯ dei cultus ē im
pius / inutiles sunt dii qui homīes
ab impietate nō ꝓhibent. Si vero
pius ē huiꝯ cultus quoniā in illo
p̄cipitur ne isti colantur impius ē
cultus illorū Si aūt tam diffidēter
istum coli ꝓhibent vt plus audire
timeant q̃ ꝓhibere audeāt / hoc ip
so quis nō sapiat. quis nō intelli
gat / quis nō sentiat illū potius eli
gendum qui istos coli tam publice
ꝓhibet. qui eorum simulacra euer
ti iussit predixit euertit / quā istos

quos vt ille nō colatur vidisse nes
cimus predixisse nō legimus valu
isse aliquid nō videmus. Rogo res
pondeant quis ē deus iste qui oēs
deos gentium sic persequit᷑ qui oīa
coruz sacra sic ꝓhibet sic extinguit᷑?
Quid interrogem homines qui eua
nuerūt cogitādo quis iste sit. Alii
dicūt saturn9 est/credo ꝓpter sab
bati sanctificationē quia isti eū sa
turno tribuerūt/ Varro aūt ipsoꝝ
quo doctiorē apud se neminē inue
niunt deū iudeoruz iouem putauit
nichil interesse censens quo nomine
nūcupetur dū eadem res intelligat᷑
credo illius summitate deterritus
quia nichil superius solent colere
romani ꝙ iouē/qd capitolium eo
rum satis aperteq̄ testatur eumq̄
regem omniū deorū arbitrant᷑ cuz
āimaduerteret iudeos summū deuz
colere nichil aliud potuit suspicari
ꝙ iouem. Sed siue qui saturnuz si
ue qui iouem deū iudeorū putant/
dicant quādo saturn9 ꝓhibere au
sus est coli alterū deum. Nec ipsuz
iouem qui euz regno expulisse pro
hibetur patrē filius. Qui si tāꝙ po
tentior ⁊ victor placuit cultorib9
suis saturnum victuz expulsumq̄
nō colant. Sed neq̄ istū coli iouis
ꝓhibuit ⁊ quem vincere potuit de
um tamen esse permisit. Ista inqui
unt fabule sunt aut interpretande
a sapientibus aut ridende/ nos āt
colimus iouē de quo ait maro/ Io
uis ōnia plena idest ōnia viuificā
tem spiritū. Merito ergo ⁊ varro
iouē opinatus ē coli a iudeis/quia
dicit per ꝓphetam celum ⁊ terram
ego impleo. Quod illud quod idem
poeta dicit ethera quō accipiunt?
sic enim ait. Cū pater omnipotens
Fecundis ymbrib9 ether Cōiugis i
gremiū lete descendit/etherem quip
pe nō spiritū sed corpus dicūt esse
sublime quo celum super aerē distē
ditur. An poete cōceditur nūc secū
dum platonicos vt nō corpus sed
spirit9/nūc secundū stoycos loqui
vt corpus sit deus? Quid ergo i ca
pitolio colunt? Si spiritū si deniq̄
ipm celū corporeū. Quid illic facit
scutū illud iouis qd appellant egi
da? Nempe origo nominis hui9 ita
redditur/ quia iouē a matre occul
tatū capra nutriuit. An ⁊ hoc poe
te mentiūtur? nunquid ⁊ capitolia
romāoꝝ opera sunt poetarū? Quid
sibi aūt vult ista nō poetica sz pla
ne inimica varietas deos secūdum
philosophos in libris querere secū
dum poetas in tēplis adorare? Sz
nunquid ⁊ ille homerus poeta fuit
qui ⁊ ipm iouem ⁊ saturnū patrez
eius ⁊ plutonem atq̄ neptunū fra
tres eius ita planissime homīes fu
isse ꝓdit vt eorū cultores gracias
magis poetis agere debeāt/ qui nō
ad eos dehonestādos sed potius ad
exornandos multa finxerunt quā
uis ipm homerum ab emio poeta
in latinam linguā esse cōuersuz cy
cero cōmemoret. Nunquid ⁊ ipse cy
cero poeta fuit qui euz cum quo in
tusculanis disputat tanꝙ secreto
ruz conscium āmonet dicens si vero
scrutari vetera ⁊ ex eis que scripto
res grecie ꝓdiderunt eruere coner
ipi illi maiorū gentium dii hinc a
nobis profecti in celū reperientur
Quere quorū demonstrentur sepul
cra in grecia reminiscere quē es mi
ciatus que tradant᷑ misteriis/tum
deniq̄ ꝙ hoc late pateat intellioes
Hic certe istorū deos hōines fuisse

fatis ꝯfitetur/in celũ aũt perueniſ
ſe beniuole ſuſpicat᷑· Pꝛꝙ ⁊ hunc
honorem opinionis ab hominibus
eis eſſe delatum non dubitauit pu
blice dicere cũ de romulo qui hanc
vrbem inquit cõdidit romulũ ad
deos immortales beniuolencia fa
maꝙ ſuſtulimꝰ· Quid ergo miruꝫ ẽ
ſi hoc fecerunt antiquiores hõines
de ioue ⁊ ſaturno et ceteris qđ ro
mani de romulo? Quod deniꝙ iaꝫ
recentioribus tẽporibꝰ etiam de ce
ſare facere voluerũt quibꝰ ⁊ virgi
lius adulationẽ carminis addidit
dicẽs/ecce dionei proceſſit ceſaris
aſtrum/ videãt ergo ne forte hyſto
rica veritas ſepulcra falſorũ deo
rum oſtẽdat in terra/ vanitas aũt
poetica ſtellas eoꝝ nõ figat ſꝫ fin
gat in celo· Neꝙ enim reuera ſtella
illa iouis eſt aut illa ſaturni ſꝫ pꝰ
eorum mortem ſideribus ab inicio
mũdi conditis hec nomina impoſu
erunt homines/qui illos mortuos
quaſi deos habere voluerũt/ đ qui
bus quid tantũ mali caſtitas:aut
quid tantũ boni voluptas cõmeru
it/ vt inter aſtra que cũ ſole ⁊ luna
circũeunt/ venus habeat ſtellã:⁊ mi
nerua nõ habeat? Sed fuerit ⁊ cyce
ro achademicus incertior ꝙ poeta
qui ſepulcra deorum cõmemorare
auſus eſt litteriſꝙ mãdare:quãuis
hoc nõ ex opinione propria pſũp
ſerit/ſed ex ipſorũ ſacrorũ traditi
one cõmemorauerit/nũquid ⁊ var
ro vel tanꝙ poeta fingit vel tãꝙ
achademicus dubie ponit ꝙ dicit
talium deorũ ſacra ex cuiuſꝙ eorũ
vita vel morte qua inter homines
vixerũt vel obierũt eſſe cõpoſita?
Nũquid ⁊ leon ille ſacerdos egipti
us poeta vel achademicus fuit qui

macbedoni alexãdro diuerſam qui/
dem a grecorũ opinione/iſtorũ deo/
rum origineꝫ verũptamen ita pro
dit:vt eos homines fuiſſe declaret?
Sed quid ad nos ſi dicant ſe iouẽ
nõ hominem mortuũ colere:nec ho
mini mortuo capitoliũ dedicaſſe ſꝫ
ſpiritui viuificanti õnia quo mũ
dus impletur/ ⁊ ſcutũ eius in hono
rem nutricis eius factũ de pelle ca
prina iterpretent᷑ vt volũt· Quid
dicunt de ſaturno qui ſaturnuꝫ co
lunt/nonne ille eſt qui primus ab
olimpo venit arma iouis fugiens
⁊ regnis exul ademptis? Qui genꝰ
indocile ⁊ diſperſum mõtibꝰ altis/
compoſuit/legeſꝙ dedit/ latiumꝙ
vocari maluit hisquoniã latuiſſet
tutus in horis/nõne ipꝫ eius ſimu
lacrum qđ cooperto capite fingit᷑
quaſi latentẽ indicat? Nonne ipſe
ytalis oſtẽdit agriculturã qđ fal
ce demonſtrat:non inquiũt/ naꝫ iu
deis ſi fuerit ille homo/ ⁊ rex quidã
de quo iſta narrantur· Nos tamen
ſaturnũ interpretamus vniuerſuꝫ
tẽpus. quod grecũ etiam vocabulũ
oſtendit/vocatur eni tronos:ꝙ aſ
piratione addita/etiam tẽporis no
men eſt/ vnde et latine ſaturnꝰ ap
pellat᷑ quaſi ſaturetur ãnis· Quid
iam cũ iſtis agendũ ſit neſcio/qui
conantes in melꝰ iterpretari noia
⁊ ſimulacra deorũ ſuorum/fatent᷑
maiorem deũ ſuũ ⁊ patrem ceteroꝝ
tempus eſſe· Quid enim aliud iudi
cãt ꝙ õnes deos ſuos temporales
eſſe quorũ patrem ipm tempus cõ
ſtituũt? Erubuerũt hinc philoſo
phi eoꝝ recentiores platonici qui
iam xpianis temporibꝰ fuerũt· Et
ſaturnũ aliter interpretari conati
ſunt / dicentes appellatum cronon

velut a facietate intellect9/eo q grece facietas cros/ intellect9 aūt siue mens nois. Cui videt' suffragari ꝛ latinū nomen quasi ex prima latina parte ꝛ greca posteriore cōpositum/ut diceretur saturn9 tanq̄ satur esset nois. Nam viderūt q̄ essꝫ absurdūꝫ si filius tēporis iupiter haberetur/quē deū eternum vel putabant vel putari volebāt. At vero secundū istam nouellam interp̄tationē/quam veteres eorum si habuissent/mirū si cyceronem varro/nēq latuisset/saturni filiū iouē dicunt tanq̄ ab illa summa mente ꝓfluentem spiritū/ quem volūt esse velut animā mundi hui9 ōnia terrena ꝛ celestia corpora implentem. vnde illud maronis est qđ paulo ante cōmemoraui/iouis omnia plena/nunquid nō si possent isti sicut ip̄am interpretationem: ita etiā superstitionē hominū cōmutarent:et aut nulla simulacra aut certe saturno potius q̄ ioui capitolia constituerent! Neq enim vllam animam rationalē sapienteꝫ fieri disputāt nisi participatione summe illius incōmutabilisq sapiencie/nō solum cui9q̄ hominis animam:sed ipsius etiam mūdi quam dicūt iouēꝫ/nos vero esse quādam summā dei sapienciam cuius participatione fit sapiens quecūq anima fit vere sapiens nō tantū cōcedimus:verū etiā maxime predicamus/ Utrum aūt vniuersa ista corporalis moles q̄ mūdus appellatur/habeat quādam animā vel quasi animam suā idest rationalē vitā qua ita regat' sicut vnumquodq animal/ magna atq abdita questio ē. Nec affirmari debet opinio ista nisi operto q vera sit/ nec refelli nisi cōperto q vera nō sit. Quid aūt hoc ad hominē etiā si semper eū lateat/ quādo quidem nulla anima sit sapiens vel beata ex alia quacunq anima:sed ex illa sola summa atq incōmutabili dei sapiēcia! Romani tamen qui non saturno sed ioui capitoliū cōdiderunt.vel alie nationes que iouem precipue supra ceteros deos colendū esse putauerūt/nō quod isti senserūt:qui secūdum istam suā nouā opinioneꝫ et summas artes si quicq̄ in his reb9 potestatis habuissēt saturno poti9 dedicarent/ꝛ mathematicos vel genethliacos maxime delerent:qui saturnum/quē sapientuꝫ effectorē isti dicerent/maleficū deum inter alia sydera cōstituerūt. Que opinio tantū cōtra illos i animis humanis p̄ualuit:vt nec nominare illū velint/senem potius q̄ saturnū appellantes / tam timida superstitione vt iam carthaginenses pene vico suo nomē mutauerūt:vicum senis crebrius q̄ vicū saturni appellantes. Notum est ergo quid colere cōuincantur/ꝛ quid colorare conētur adoratores simulacroꝝ. Uerū ꝛ ab istis nouiciis saturni iterpretatorib9 requirendū ē quid de deo sentiant hebreorū. Etiam ipsis placuit ōnes deos cū gentibus colere:cū eos superbe puderet pro peccatoꝝ remissione humiliari sub xp̄o. Quid ergo sentiūt de deo israhel:quem si nō colunt/nō oēs deos colunt.si aūt colūt nō colunt sicut se coli iussit:quia et alios colunt quos coli ille prohibuit! Per eos eni vates/ista prohibuit/per quos hec ip̄sa que nūc a xp̄ianis eorum simulacra patiūtur futura p̄dixit.

Siue enim angeli ad illos prophe
tas missi sint/ qui eis deū omnium
creatorez vnū verū deū cui vniuer
sa subiecta sunt ⁊ per rerū sensibili
um congruā spēꝫ figurate ostēderēt:
⁊ queadmodū se coli preciperet in
dicarent/ siue aliquorū in eis men
tes per spiritū sanctū ita sublima
te sint: vt eo visu ea viderent quo
⁊ ipsi angeli vident/ constat tamē
illos illi deo seruisse qui alios deos
probibuit/ seruisse āt fide pietatis
i regno ⁊ sacerdocio reipublice sue
⁊ xp̄m venturū regē ⁊ sacerdotem
significantib⁹ sacris. Porro autez
in diis gentiū quos isti dū coli vo
lunt illū qui cū eis coli non potest
colere nolunt / dicant quid cause
est vt nullus eorū inueniatur qui
alterū coli probibeat/ cū eos in di
uersis officiis muneribusqꝫ consti
tuāt: ⁊ rebus ad quecunqꝫ proprie
pertinentibus presides velint. Si
enim iupiter nō probibet saturnū
coli quia nō est ille bomo qui illū
bominē patrē de regno expulit. Sꝫ
aut celi corpus aut spiritus iplēs
celum ⁊ terrā ⁊ ideo nō potest pro
bibere coli mentē supernam ex qua
dicitur emanasse. Si ea ratōne nec
saturnus iouē coli ꝓhibet quia nō
ab eo rebellante superatus est sicut
ille a ioue nescio quo cui⁹ arma fu
giens venit in ytaliā/ sꝫ fauet pri
ma mens anime a se genite/ saltem
wlcanus probiberet coli martē vx
oris adulterū/ bercules iunonē per
secutricem suā. Que ista inter eos ē
tam feda consensio vt nec dyana
virgo casta coli probibeat/ non di
cam venerē sed priapū? Nā si vn⁹
bomo ⁊ venator ⁊ agricola esse vo
luerit seruus erit amborū/ quibus
tamen vel vicina tēpla fabricare
erubescit. Sed interpretētur dyanā
virtutē quā volunt. interpretent̄
⁊ priapū fecunditatis deū/ ita sa
ne vt in fetandis feminis pudeat
iunonē talem babere adiutorez. di
cant ꝙ placet. interpretētur quod
sapiunt/ dū tamen ōnia eorū argu
menta perturbet deus israbel / qui
cū illos ōnes coli probibuerit ⁊ a
nullo eorū coli probibitus ē/ eorū
qꝫ simulacris ⁊ sacris euersionem
predixerit ⁊ fecerit/ satis ostendit
illos falsos atqꝫ fallaces / ⁊ se esse
verū ac veracem deū. Istos aūt iā
paucos deorū multorū falsorumqꝫ
cultores/ quis nō miret̄ nolle obtē
perare illi/ de quo cū ab eis querit̄
quis nā deus sit: q̄dlibet opinādo
respondēt. deū tamē esse negare nō
audent/ quia si negent: operib⁹ ei⁹
⁊ predictis atqꝫ cōpletis facilime
cōuincuntur/ Neqꝫ enim ea dico q̄
liberū sibi putant esse nō credere /
quia in principio fecit celū ⁊ terrā
⁊ omnia que in eis sunt. Neqꝫ illa
minus antiqua q̄d enoch trāstulit.
ꝙ impios diluuio deleuit / ꝙ noe
iustum domūqꝫ eius per lignū inde
liberauerit. Ab abrabā facta ei⁹ in
bominibus exordior. Huic eni fac
ta est per angelicū oraculū manife
sta promissio quaz nunc videmus
impleri. Huic quippe dictū est in
semine tuo benedicentur ōnes gen
tes. Ex cuius semie populū israbel
vnde virgo maria que peperit xp̄ꝫ
in quo benedicūtur omnes gentes
audeant iā negare si possunt. Hec
promissio facta est etiam ad ysaac
filiū abrabe. Hec ⁊ ad iacob nepo
tem abrabe qui etiā israbel appella
tus ē/ ex quo vniuers⁹ ille popul⁹

ꝛ propagatus ꝛ nominatus est vt
huius populi deus appellaret᷑ deꝰ
israhel/nõ ꝙ ipse nõ sit deus õniũ
gentiũ siue nescientiũ siue iam sciẽ
tium/sed quia in isto populo volu
it manifestius apparere virtutẽ ꝓ
missorũ suorum· Ille enim populꝰ
primo in egipto multiplicatus/ ꝛ
de illa seruitute per moysen in mul
tis signis portẽtisq liberatus/ de
bellatis pluribus gentibꝰ terrã eti
am repromissionis accepit in qua
regnauit per reges suos ꝺ tribu iu
da exortos/ qui iudas vnꝰ fuit ex
·xii· filiis israhel nepotis abrahe
atq inde iudei cognominati/multa
ipso deo adiuuãte fecerunt/ multa
pro peccatis suis ipo deo flagellã
te perpessi sunt/donec veniret semẽ
cui ꝓmissum est in quo benedicerẽ
tur õnes gentes ꝛ patrum suorũ si
mulacra sponte cõfringerent· Neq
enim tẽporibus xp̄ianis/sed tanto
ante predictũ est qđ per xp̄ianos ĩ
pleretur.ipsi iudei qui remãserunt ini
mici nominis xp̄i/de quorũ etiã fu
tura perfidia ĩ illis propheticis lit
teris tacitũ non est/ ipsi habent et
legunt ꝓphetã dicentẽ· Dñe deus
meus ꝛ refugiũ meum in die malo
rum ad te gẽtes veniẽt ab extremo
terre/ꝛ dicent vere mendacia colu
erũt patres nostri simulacra ꝛ nõ
est in illis vtilitas· Ecce nunc fit/
ecce nũc gẽtes ab extremo terre ve
niunt ad xp̄m/ista dicentes ꝛ simu
lacra frangẽtes· Et hoc eni magnũ
est qđ deꝰ prestitit ecclesie sue vbi
q diffuse/vt gens iudea merito de
bellata ꝛ dispersa per terras/ ne a
nobis hec cõposita putarentur co
dices ꝓphetarũ nostrorum vbiq
portaret/ꝛ inimici fidei nostre testis

fieret veritatis nostre· Quo ergo
discipuli xp̄i docuerũt qđ a christo
nõ didicerunt sicut stulti desipien
do iactitant/vt deorũ gentiliũ ꝛ si
mulacrorũ superstitio deleret᷑/nun
quid ꝛ illas ꝓphetias que nunc le
guntur in codicibus inimicoꝝ xp̄i
possunt dici finxisse discipuli xp̄i?
quis enim hec euertit nisi deꝰ isra
hel? Ipsi enim populo dictũ est per
diuinas voces factas ad moysen·
Audi israhel dñs deus tuus deus
vnus est· Nõ facies tibi ydolum
neq cuiusq similitudinẽ/neq ĩ ce
lo sursum/neq in terra deorsũ.vt
aũt euertat ista vbi potestatẽ acce
pit? Sic ei precipit᷑/non adorabis
deos illorũ sed neq seruies eis/nõ
facies secundũ opera ipsorũ/sed de
ponendo depones ꝛ confringendo
confringes simulacra eorũ· Quis
aũt dicat xp̄m atq xp̄ianos non
pertinere ad israhel cum israhel ne
pos fuerit abrahe cui primo/ꝛ dein
de ysaac filio eius/deinde ipsi isra
hel nepoti eius dictũ est quod iam
cõmemoraui? In semine tuo bene
dicentur õnes gentes/ Qđ fieri iã
videmus in xp̄o/cũ inde exorta sit
illa vgo ꝺ q̃ ꝓpheta populi israhel
ꝛ dei israhel cecinit dicẽs· Ecce vir
go cõcipiet ꝛ pariet filium/ꝛ voca
bunt nomen eiꝰ emanuel/ interpre
tatur aũt emanuel nobiscũ deꝰ/ De
us ergo israhel qui prohibuit ali
os deos coli/qui prohibuit ydola
fabricari/qui pcepit euerti/qui per
prophetam predixit gentes ab ex
tremo terre dicturas:vere mẽdacia
coluerunt patres nostri simulacra
ĩ quibꝰ nõ est vtilitas:ipse per xp̄i
nomen ꝛ xp̄ianorum fidẽ/istarum
õniũ superstitionũ euersionẽ iussit

promisit exhibuit/ frustra ergo mi seri/ quia blasphemare xp̄m etiam a diis suis hoc est demonib⁹ nomē xp̄i metuentibus ꝓhibiti sunt/ vo lunt ab eo doctrinā istaȝ facere ali enaȝ qua xp̄iani contra ydola dis putāt/ easq̧ ōnes falsas religiōes vbi potuerit eradicāt/ de deo isra hel respondeant/ quē docere ista et iubere non tantū xp̄ianoruȝ: sed ꝛ iudeorum libri testātur/ de ipso cō sulant deos suos/ qui xp̄m blasphe mari ꝓhibuerunt/ de deo israhel si audent aliqua cōtumeliosa respon pondeant. Sed quos cōsulant aut vbi iam cōsulant? libros suoruȝ le gant/ si deū israhel iouеȝ putant si cut varro scripsit: interim vt secū/ duȝ eoꝝ opinionē loquar/ cur ergo ioui nō credunt ydola esse delēda? Si saturnū putant/ cur eū non co lunt/ aut cur nō sic colunt/ quemad modū coli per eos vates precepit per quos ea que predixit ipleuit? Cur ei nō credunt simulacra euer tenda esse ꝛ alios deos colēdos nō esse? Si nec iouis nec sat̄n⁹ ē: quia si vn⁹ eorū esset/ cōtra sacra iouis ꝛ saturni tanta non diceret: Quis ergo est qui ꝓpter deos alios sol⁹ ab istis non colitur/ ꝛ euersis diis aliis tam euidenter efficit vt sol⁹ colatur? Hūiliata ōni superba alti tudine que se aduersus xp̄m erexe rat ꝓ ydolis persequens interfici ensq̧ xp̄ianos/ nunc certe querunt vbi se abscondāt cū sacrificare vo lunt/ vel vbi deos ip̄os suos retru dant/ ne a xp̄ianis inueniant̄ atq̧ frangant̄/ Unde hoc nisi a timore legū atq̧ regum per quos de⁹ isra hel suā erexit potestatē iā subditos xp̄i nomini sicut longe āte ꝓmisit.

dicens per ꝓphetam/ ꝛ adorabunt eū omnes gentes terre ōnes gētes seruient illi. Nempe iam oplet̄ qd per ꝓphetaȝ identidē canitur q̄ re/ missur⁹ esset impiā plebē suam: nō quidem totā: quia multi ꝛ ex israhe litis crediderunt in xp̄m. Nā inde erant ꝛ apostoli ei⁹/ ꝛ humiliatur⁹ omnē superbū atq̧ iniuriosum vt ipse solus exaltaretur/ id est solus altus ꝛ potēs hominib⁹ manifesta retur/ donec ꝓicerentur a credētib⁹ ydola/ ꝛ a nō credentibus abscon derentur/ cū eius timore terra con fringitur/ id est terreni homines ti more frangunt̄/ timendo legem vel ipius/ vel eorū qui credentes in eū gentibusq̧ regnantes/ talia sacrile gia prohiberent. Hec enim (que vt facilius intelligerētur breuiter pre/ loquutus sum) ꝓpheta sic dicat. Et nunc tu dom⁹ iacob/ venite ꝛ ābu lemus in lucem dn̄i. Remisit enim plebem suā domū israhel/ quoniaȝ repleta est sicut ab inicio regio eo/ rum auguriis sicut alienigenaruȝ/ ꝛ filii multi alienigene nati sunt il lis. Repleta ē enim regio eoruȝ ar gento ꝛ auro/ nec erat numer⁹ the saurorū illorum. Et repleta est ter ra equis/ nec erat numer⁹ curruuȝ illorū. Et repleta est terra abbomi nationib⁹ operū manuū ipsorum/ ꝛ adorauerunt ea que fecerūt digi ti eorū. Et inclināuit se homo ꝛ hūi liauit se vir ꝛ nō remittā illis. Et nūc intrate in petras ꝛ abscondite vos in terra a facie timoris dn̄i/ ꝛ a maiestate virtutis ei⁹ cum sur rexerit̄ terrā. Oculi eniȝ dn̄i excelsi, homo aūt humilis. ꝛ humiliabitur altitudo hominū/ ꝛ exaltabitur do min⁹ sol⁹ in illa die. Dies eni dn̄i

sabaoth in omnẽ iniuriosũ ⁊ super
omnem altũ ⁊ humiliatum qui hu
miliabũtur/ ⁊ supra omnẽ cedrum
libani excelsam ⁊ elatã/⁊ super om
nẽ arborẽ libani basan/⁊ super oẽm
montẽ ⁊ super omnẽ collem altum
⁊ super omnẽ nauẽ maris ⁊ super õ
ne spectaculũ nauiũ decoris ⁊ hũi
liabitur ⁊ cadet cõtumelia hominũ
⁊ exaltabitur dñs sol⁹ in illa die.
Et manibus fabricata õnia abscõ
dent in speluncis ⁊ i scissuris petra/
rũ ⁊ in cauernis terre a facie timo
ris dñi/ ⁊ a maiestate virtutis cuȝ
exurrexerit cõfringere terrã. Jlla
eniȝ die proiiciet homo abhõinati
ones aureas ⁊ argenteas que fece
runt vt adorarent superuacua et
noxia/ vt intrẽt i foramina solide
petre ⁊ in scissuras petrarũ a facie
timoris dñi ⁊ a maiestate virtutis
eius cũ exurrexerit cõminuere ter
rã. Quid dicũt de isto deo sabaoth:
qḋ interpretatur deus virtutũ vel
exercituũ/quia illi seruiũt virtutes
⁊ exercitus angelorũ! quid dicunt
de deo isto israhel/quia de⁹ est illi⁹
populi de quo venit semen in quo
benedicerentur õnes gẽtes! Cur so
lum nõ colunt qui õnes deos colẽ
dos esse cõtendunt! Cur ei non cre
dunt qui alios deos falsos ⁊ osten
dit ⁊ euertit! Audiui quẽdam eoꝝ
dicere/se legisse apḋ quẽ nescio phi
losophũ/ꝙ ex his que iudei in suis
sacramentis agerent/intellexissent
quem deũ colerent: prepositũ iquit
istorũ elementorũ quibus iste visi
bilis ⁊ corporeus mũdus extruc
tus est.cũ in scripturis sanctis ꝓ
phetarũ eius aperte ostendat/ illuȝ
deũ colendũȝ preceptũ esse populo
israhel qui fecit celũ ⁊ terrã:⁊ a quo
est omnis vera sapiẽtia. Sed quid
opus est hinc diuti⁹ disputare:cũ
ad id qḋ ago sufficiat qḋ illi qua/
libet presũptione opinãtur de illo
deo quẽ deũ esse negare nõ possunt.
Si eniȝ ꝑpositus est elemẽtorũ/qui/
bus mũdus iste consistit/ cur non
ipse potius colitur ꝙ̃ neptun⁹ qui
solius maris prepositus ẽ! ꝙ̃ deni/
ꝙ̃ siluanus qui solorũ agrorũ at
ꝙ̃ siluarum/ꝙ̃ sol qui solius diei/
vel etiã vniuersi celestis caloris !
ꝙ̃ luna que soli⁹ noctis vel etiam
humoris potestate prefulget/ꝙ̃ iu/
no que solũ aerem tenere probibet.
Certe enim isti partiũ ꝑpositi qui/
cũꝙ̃ sunt/necesse est vt sub illo sint
qui õniũ elemẽtoruȝ ⁊ vniuerse hu
ius molis prepositurã gerit. At iste
illos õnes coli perhibet. Cur ergo
isti contra preceptuȝ maioris illo/
rum nõ solum eos colere volũt/sed
ꝓpter istos illũ nolunt! Adhuc nõ
inueniunt quid de isto deo israhel
constãter liquidoꝙ̃ ꝓnuncientnec
vnꝙ̃ inuenient donec eũ inueniant
deũ solum verum a quo creata sũt
õnia. Proinde quidã lucanus mag
nus eorum in carmine declamator
credo ⁊ ipse diu querẽs siue per su
as cogitationes:siue per suorum li
bros quisnã esset iudeorũ deus/ et
quia nõ pie querebat nõ inueniẽs/
maluit tamẽ incertũ deũ quem non
inueniebat ꝙ̃ nullum dicere deũ/cu
ius taȝ magna documẽta sentiebat.
Ait enim. ⁊ dedita sacris incerti iu
dea dei. Et nondũ deus iste sanct⁹
⁊ verus deus israhel/nondum per
xpi nomen tanta in õnibus gẽtib⁹
fecerat quãta vsꝙ̃ in hodiernũ diẽ
post lucani tẽpora consecuta sunt.
Nunc vero quis tam durus non

flectatur/quis tam tepidus nõ ig
nescat/cũ impletur quod scriptuz ē
quia nõ est qui se abscondat a ca
lore eius/ quãdo iam clarissima lu
ce manifestantur q̄ in eodẽ psamlo
unde versiculũ istum cõmemoraui
tanto ante p̄dicta sunt. Celorũ enĩ
nõie apostoli xp̄i significati sunt
qd in eis deus presideret vt euãge
liũ ãnunciarent. Jaz ergo celi enar
rauerũt gloriaz dei/ꝛ opera manu
um eius ãnunciat firmamentũ. Di
es diei eructat verbuz ꝛ nox nocti
indicat scientiã. Jam nõ sunt loq̄
le neq; sermones quorũ non audi
ant' voces eorũ. Jam in oẽm terrã
exiuit sonus eorũ ꝛ in fines orbis
terre v̄ba eorũ. Jam in sole hoc est
in manifestatõne posuit tabernacu
lum suũ qd est ecclesia ipsi9/ quia
vt hoc faceret ipse sicut ibi sequit'
tanq̄ sponsus ꝓcessit de thalamo
suo id ē cõiugatũ verbũ carni hu
mane ꝓcessit de vtero virginali.
Jam exultauit vt gigas ꝛ cucurrit
viã. Jã a summo celi facta ē egres
sio eius / ꝛ recursus ei9 vsq; ad sũ
muz celi/ Et ideo rectissime sequit'
versus quē paulo ante cõmemora
ui/ꝛ nõ est qui se abscõdat a calo
re eius. Et adhuc isti fragiles con
tradictiunculas garriẽtes eligunt
isto igne sicut stipula in cinerẽ ver
ti non sicut aurũ a sorde purgari/
cum ꝛ deorũ falsoruz tam fallacia
monimenta frustrata sint ꝛ illius
incerti dei promissa certa iam fac
ta sint. Desinant ergo dicere mali
laudatores xp̄i qui nolũt esse xp̄i
ani/ꝙ xp̄s nõ docuerit deos eoruz
deseri ꝛ simulacra confringi. De9
enim israhel de quo predictũ est ꝙ
de9 uniuerse terre vocabitur ꝛ de9
uniuerse terre iaz vocatur/hoc per
ꝓphetas futuruz predixit hoc per
xp̄m congruo tẽpore impleuit. Cer
te enim si iam deus israhel de9 uni
uerse terre vocat'/ necesse ē vt fiat
quod iussit quando qui iussit inno
tuit. Quia vero per xp̄m ꝛ in xp̄m
innotuit vt ecclesia ei9 per orbem
diffunderet' ꝛ per ipsam deus isra
hel uniuerse terre vocaretur/paulo
superius apud eundẽ ꝓphetã legãt
qui volunt ymmo ꝛ a me cõmẽore
tur. Neq; enĩ ita longũ est vt opor
teat pretermitti/ Dicunt' enim mul
ta de presentia ꝛ humilitate ꝛ pas
sione xp̄i ꝛ corpore eius cui caput
est id est de ecclesia eius cum appel
latur tanq̄ sterilis que non parie
bat/per multos enim ãnos ecclesia
que futura erat in õnibus gentib9:
in filiis suis hoc est in sanctis non
apparuit/nondũ xp̄o ãnũciato per
euãgelistas eis quib9 nõn est ãnun
ciatus per prophetas. ꝛ dicunt plu
res filios deserte futuros q̄ eius q̄
habet virum/ cũ viri nomine signi
ficata est lex vel rex quem accepit
primus popul9 israhel/ nec accepe
rant gentes legem eo tempore quo
propheta loquebat'/ neq; rex xp̄ia
noruz apparuerat adhuc/ex quib9
tamen gentibus longe fertilior et
numerosior sanctorũ multitudo ꝓ
uenit. Ideo ergo dicit ysaias inci
piens ab hũilitate xp̄i/ꝛ se postea
cõuertẽs ad alloquendũ ecclesiã vs
q; ad eũ versum quē cõmemoraui
mus vbi ait. Et qui eruit te ipe de
us israhel uniuerse terre vocabit'.
Ecce inquit intellectũ intelliget pu
er meus ꝛ exaltabitur et honorifi
cabitur vehemẽter. Quomodo mul
ti mirabuntur super te sic tamen ꝛ

inhonesta videbitur ab õnibus spe
cies tua ⁊ honor tuꝰ ab hominibꝰ.
Ita enim mirabũtur gentes multe
super eũ ⁊ continebunt reges os su
um: quoniã quibus nõ est nũciatũ
de illo videbunt/ ⁊ qui non audie
runt intelligẽt. Dñe quis credidit
auditui nostro ⁊ brachiũ dñi tui
reuelatum ẽ/ nunciauimꝰ corã illo
vt puer vt radix in terra sitienti
Nõ est spẽs illi neqꝫ honor ⁊ vidi
mus illũ ⁊ non habuit speciẽ neqꝫ
decorem/ sed vultus eius abiectus
⁊ deformis/ positio eiꝰ ab omnibꝰ
hominibus/ homo in plaga ⁊ qui
sciat ferre infirmitates/ ꝓpter qđ
auertit se facies eiꝰ iniuriata ẽ nec
magis existimata est. Hic infirmi
tates nostras portat ⁊ pro nobis
in doloribus est/ ⁊ nos existimaui
mus illũ in doloribus esse ⁊ in pla
ga ⁊ in pena. Ipe aũt vulneratus
est ꝓpter peccata nostra ⁊ ĩfirma
tus est ꝓpter iniquitates nostras
Eruditio pacis nostre in eũ/ liuore
eius sanati sumꝰ. Omnes vt oues
errauimus ⁊ dñs tradidit illũ ꝓ
peccatis nostris ⁊ ipe quoniã ma
le tractatus est non aperuit os vt
ouis ad immolandũ ductus est/ ⁊
vt agnus ante eũ qui se tonderet
fuit sine voce sic nõ apperuit os su
um In humilitate sublatũ est iudi
ciũ eius. Generationem eius quis
enarrabit? quoniã tolletur de terra
vita eius/ ab iniquitatibus populi
mei ductus est ad mortẽ/ dabo er
go malos ꝓpter sepulturam eius
⁊ diuites ꝓpter mortẽ eiꝰ/ ob hoc
ꝙ iniquitatẽ non fecerit nec dolũ
in ore suo. Dñs vult purgare illũ
de plaga/ Si dederitis vos ob delic
ta vestra animã vestrã/ videbitis

semen longissime vite/ ⁊ vult dñs
auferre animã eius ⁊ ostendere illi
lucem figurare per sensum iustifica
re iustũ bene seruientẽ pluribus ⁊
peccata illorũ ille sustinebit/ prop
terea ipse hereditabit cõplures et
fortiũ partietur spolia ꝓpter qđ
tradita est ad mortẽ anima eius ⁊
inter iniquos estimata est ⁊ ipe pec
cata multoꝝ sustinuit ⁊ ꝓpter pec
cata illorũ traditus est. Delectare
sterilis que non paris exulta ⁊ cla
ma que nõ parturis quia multi fi
lii deserte magis ꝙ̃ eius que habet
virum. Dixit enim dñs/ dilata lo
cum tabernaculi tui/ aulas tuas cõ
fige Non est quod parcas/ porrige
longiꝰ funiculos/ ⁊ palos validos
cõstitue. Etiã atqꝫ etiã in dexterã
atqꝫ sinistram partẽ extende/ semẽ
enim tuũ herebitabit gentes ⁊ ciui
tates que deserte erãt inhabitabis
non est qđ metuas preualebis eni
Nec erubescas ꝙ detestabilis fue
ris/ confusionẽ enim imperpetuum
obliuisceris/ ignominie viduitatis
tue nõ eris memor/ quia ego sũ do
minꝰ qui facio te/ Dñs nomẽ ei et
qui eruit te ipse deꝰ israhel vniuer
se terre vocabitur. Quid cõtra hãc
euidentiam expressionemqꝫ rerũ/ ⁊
predictarum ⁊ impletarũ dici põt?
Si ꝺ xp̃i diuinitate discipulos eiꝰ
putant esse mẽtitos/ nũquid de xp̃i
passione dubitabunt? Resurrexisse
non solẽt dicere/ at illa õnia ab ho
minibus humana perpessum etiam
libenter credunt/ quia hominẽ tan
tũmodo credi nolunt. Ille itaqꝫ si
cut ouis ad imolandũ ductꝰ. Ille
inter iniquos deputatus. Ille vul
neratus ꝓpter peccata nostra/ cu
ius liuore sanati sumꝰ/ cuiꝰ facies

iniuriata est nec magni estimata
palmis cesa/ et sputis illita/ cuius de
formis in cruce positio. Ille ab ini
quitatibus populi israbel ductus
ad mortē. Ille qui nō habebat spe
ciem neqꝫ decorem quādo colaphis
percutiebatur/ quādo spinis coro
nabatur/ quādo pendens irridebatur
Ille qui sicut agnus corā tondēte
nō habebat vocē sic non aperuit
os suū cum ei diceretur ab insultā
tibus ꝓphetisa nobis xpe/ nempe
iam exaltatus est/ iam honorifica
tus est vehemēter/ Nempe iam mi
rantur gentes multe super eū / Iaꝫ
continēt reges os suū quo aduersus
xpianos leges seuissimas ꝓmulga
bant/ Nempe quibus non est nuncia
tum de illo iam vident/ et qui non
audierūt iam intelligunt/ quoniaꝫ
gentes quibus nō nunciauerūt ꝓ
phete magis ipe vident qꝫ vera nū
ciata sint per ꝓphetas/ et que non
audierunt ipm ysaiam loquentem:
Iam in litteris eius d quo ista sit
loqutus intelligunt/ Nam et in ipa
gente iudeorū quis credidit audi
tui ꝓphetarū/ aut brachiū dñi qd
est ipse xps qui per eos ānunciaba
tur cui reuelatū est/ quādo manibus
suis ea scelera in xpo admitebant
que futura predixerant prophete
quos habebant/ Nempe iam heredi
tate possidet multos et fortiuꝫ par
titur spolia/ cū ea que dyabolus et
demones possidebant per ecclesiaꝝ
suarum fabricas: et quoslibet neces
sarios vsus illis expulsis perditis
qꝫ distribuit. Quid ergo ad hec di
cant peruersi laudatores xpi et xpi
anorū obtrectatores? Nunquid vt
ista per ꝓphetas tanto ante predi
carentur xps magicis artibus fecit/
aut discipuli ista finxerunt/ vt di
laretur ecclesia diffusa per gentes/
quōdam sterilis/ nunc in pluribus
filiis qꝫ illa synagoga que legeꝫ si
ue regē tanqꝫ virum acceperat/ Nū
quid vt sic dilatet locū tabernacu
li sui/ ōnes nationes et linguas oc
cupās: vt longius qꝫ romani impe
rii iura tendūtur vsqꝫ in persas et
indos aliasqꝫ barbaras gentes fu
niculos porrigat/ vt in dexterā per
veros xpianos/ et in sinistram per
fictos xpianos/ i tam multis popu
lis nomen eius extendatur. vt semen
eius hereditet gentes/ vt ciuitates
que a vero dei cultu et a vera reli
gione deserte fuerant Iam nunc in
habitet vt non timeret hominū mi
nas et furias/ quando in sanguine
martirū tāqꝫ honore purpureo ve
stiebatur vt preualeret tam multis
tamqꝫ vehementibus et potentibus
persecutoribus suis: vt non erubesce
ret quod detestabilis fuerit/ quādo
magnū erat crimē fieri vel esse xpi
anum/ vt cōfusionem imperpetuuꝫ
obliuiscatur/ quia vbi habūdauit
peccatū superhabūdauit gracia: vt
ignominie viduitatis sue memor
nō sit. quia paululū derelicta et ob
probriis obiecta tam eminenti glo
ria refloresceit? Nunquid postremo
vt dñs qui fecit eaꝫ et a dñatu dy
aboli et demonū eruit eam: ipe deus
israbel vniuerse terre iam vocetur
discipuli xpi finxerunt/ qd ꝓphe
te quorū libri nūc in manibus ini
micorū xpi habentur/ tam longe ante
qꝫ xps filius hominis fieret ꝑdixe
runt? Hinc ergo intelligant (quod
ne tardissimis quidem atqꝫ obtusissi
mis obscurū dubium relinquitur)
Hinc inqꝫ intelligant xpi peruersi

laudatores, et xpiane religionis execratores, etiã xpi discipulos contra deos eorũ ea didicisse atq docuisse que doctriã cõtinet xpi. quia de israhel qui hec õnia que isti colere volunt, abhõinanda atq euertenda in libris pphetarũ precepisse inuenitur, ipse de uniuerse terre sicut ante pmisit, per xpz et christi ecclesiaz iam vocat. Si enim xpm mira dementia suspicãtur deos eorum coluisse: ac per hos eum tanta potuisse, nũquid et de israhel deos eorũ coluit: qui de se per õnes gentes colendo, et d abhominãdis atq euertendis per xpm quod pmisit impleuit? ubi sunt dii eorũ, ubi vaticinia phanaticorũ et diuinatiões phitonũ, ubi auguria vel auspicia vel aruspicia vel oracula demonũ. Cur nõ profertur ex istiusmodi antiquis libris ãmonitum aliquid et predictũ contra xpianam fidem et contra pphetarum veritatẽ? Offẽdimus inquiũt deos nostros et deseruerũt nos. Ideo aduersus nos xpiani preualuerunt, et humanaruz rerũ felicitas defessa: ac diminuta dilabitur. Hoc sibi certe per xpianos fuisse euenturũ, legant ex libris vatum suorz. Sed ea legant ubi si nõ xps quia eũ deorũ suorum volũt fuisse cultorem: saltem deus israhel improbatus et detestatus sit, quem constat istorũ euersorem. Sed nunc hoc proferent nisi forte qũo confinxerint, quod cũ protulerint, apparebit eoipso certe qp tãta res tã ignota profertur, que vtiq debuit anteq hoc qd predictũ est accidisset, in deorũ templis omniũ gentiũ recitari: vt prestruerẽtur et premonerentur qui nũc volũt esse xpiani.

Deinde quod de felicitatis rerũ humanarũ diminutõne per xpiana tẽpora conquerũtur, si libros suorũ philosophorz legant ea reprehendẽtium que nũc eis etiaz recusantibus et murmurantibus substrahũtur: tuz vero magnã laudem reperient temporum xpianorũ. Quid eniz eis minuitur felicitatis: nisi qp pessime luxurioseq abutebãtur, in magnã creatoris iniuriã? nisi forte hinc sint tempora mala: quia per õnes pene ciuitates cadũt theatra cauee turpitudinum, et publice professiones flagiciosorum. Cadunt et fora vel menia in quibus demonia colebantur. Unde enim cadũt nisi inopia rerũ quarũ lasciuo et sacrilego vsu constructa sunt? Nõne cycero cum roscium quẽdam laudaret hystrionem: ita peritũ dixit, vt solus esset dignus qui in scenã deberet intrare: Ita virũ bonuz, vt solus esset dignus qui eo non deberet accedere? Quid aliud apertissime ostendens nisi illam scenã esse taz turpẽ, vt tãto minus ibi esse homo debeat quãto fuit magis vir bonus? Et tamẽ dii eorũ tali dedecore placabant, quale a viris bonis remouendum esse censebant. Est etiã hinc eiusdẽ ipsius cyceronis aperta cõfessio, ubi ait sibi floram matrẽ ludoruz celebritate placandã. In quibus ludis tanta exhiberi turpitudo consueuit: vt in eorũ cõparatione ceteri honesti sint, a quibus tamẽ etiã ipsis agendis, viri boni prohibentur. Que ista ẽ flora mater, qualis dea ẽ: quã celebrior et habenis effusioribus laxata conciliat et propiciat turpitudo? quãto iam honestius in scenam roscius intrabat q̃

cycero deum talē colebat. Si de minuta rerū copia que in hec celebrāda fundūtur diis gentiū offendūtur / apparet quales sint qui talibꝰ delectantur. Si aūt ipsi irati ista minuūt / vtilius irascūtur q̃ placātur / Quapropter aut philosophos suos arguant qui talia in luxuriosis hominibus reprehenderūt / aut deos suos frangant qui talia ꝺ suis cultoribus exegerunt / si tamē iā inuenerint vel quos frangant vel quos abscondant / xp̄ianorū vero temporibus defectum rerū secundarum quo in turpia ⁊ noxia defluebant blasphemando imputare desistant / ne magis nos vnde amplius xp̄i potestas laudetur āmoneant. Multa hic dicerē nisi me iaꝫ librū istum concludere atq; ad ꝓpositā intentionem redire suscepti operis necessitas cogeret. Cū eni euangelicas questiones vbi vidētur quibꝰdam quattuor euāgeliste nō inter se constare soluere aggrederer / vt potui expositis intentionibꝰ singulorū / Primo michi discutiendū occurrit qꝺ nōnulli q̄rere solent / cur ipsius xp̄i nulla scripta ꝓferamꝰ. Ita enim volūt ⁊ ip̄m credi nescio quid aliud scripsisse qꝺ diligunt / nichilq; sensisse cōtra deos suos sꝫ potius magico ritu coluisse / et discipulos eius nō solum fuisse mētitos de illo dicendo illum deum per quē facta sunt omnia / cū aliud nichil q̃ homo fuerit / quāuis excellētissime sapientie / verū etiā de diis eorum non hoc docuisse qꝺ ab illo didicissent / Vnde factū est vt eos de deo israhel potiꝰ vrgeremꝰ qui per ecclesiā xp̄ianorum ab omnibꝰ gentibus colitur / ⁊ istorum sacrilegas vanitates vbiq; iaꝫ euertit / sicut per ꝓphetas suos tanto āte p̄dixit / ⁊ per xp̄i nomen in quo benedici per ōnes gētes promiserat / ea que predixit impleuit. Ex quo intelligere debent nec xp̄m aliud ꝺ diis eorū vel nosse vel docere potuisse q̃ deus israhel per ꝓphetas iussit atq; predixit / per quos ipsum xp̄m promisit ⁊ misit. In cuiꝰ nomine secundū pollicitationem quā patribꝰ fecit (cū benedicerentur ōnes gentes) factum est / vt ipse deꝰ israhel vniuerse terre vocaret / nec discipulos eius a sui magistri doctrina deuiasse / cū deos gentiuꝫ coli prohiberēt / ne vel insensatis simulacris supplicaremus / vel societatē cū demonibus haberemus / vel creature potius q̃ creatori religionis obsequio seruiremus. Quapropter cū sit ip̄e xp̄s sapiētia dei per quā creata sunt ōnia / cūq; nulle mētes rationales siue angeloꝝ siue hominū nisi participatione ipsius sapientes fiant / cui per spiritū sanctū per quem caritas in cordibꝰ diffūditur inheremus: que trinitas vnꝰ deus est / cōsultū est diuina ꝓuidētia: mortalibus quorū temporalis vita in rebus orientibꝰ ⁊ occidētibus occupata tenebatur: vt eadeꝫ ipsa dei sapientia ad vnitatē persone sue homine assumpto in quo tēporaliter nasceretur viueret / moreretur / resurgeret / cōgrua saluti nostre dicendo ⁊ faciendo patiendo ⁊ sustinendo / fieret et deorsum hominibus exemplū redeūdi / ⁊ eis qui sursum sunt angelis exemplūꝫ manendi / Nisi enim ⁊ in anime rationalis natura temporaliter aliquid oriretur idest inciperet esse qꝺ non

erat / nunq̄ ex vita pessima ⁊ stul
ta ad sapientē atq₃ optimā₃ perue
niret. Ac per hoc cū₃ rebus eternis
cōtemplantium veritas perfruat᷑:
rebus aūt ortis fides credentiū de
beatur / purgat᷑ homo per rerū tem
poralium fidē: vt eternarum perci
piat veritatē / Nam ⁊ quidam eoꝝ
nobilissimus philosoph⁹ plato in
eo libro quē thymeū vocat sic ait
Quātum ad id q̄d ortum est eterni
tas valet: tantū₃ ad fidem veritas.
duo illa sursū₃ sunt eternitas ⁊ ve
ritas / duo ista deorsum q̄d ortū₃ ē
⁊ fides / Vt ergo ab ymis ad sūma
reuocemur / atq₃ id quod ortū est re
cipiat eternitatē / per fidē perueniē
dum est ad veritatē₃ / quia ōnia q̄
in contrariū peragunt per aliquod
mediū reducunt᷑ Ab eterna iusticia
tēporalis iniquitas nos alienabat
Opus ergo erat media iusticia tē
porali / que medietas tēporalis esse₃
de ymis / iusta de summis / atq₃ ita
se nec abrūpens a summis ⁊ cōtem
perans ymis / yma redderet sūmis
Ideo xp̄s mediator dei ⁊ hominū
dictus est inter deū immortalem et
hominem mortalē deus ⁊ homo / re
consilians hominē deo. Manēs id
quod erat / factus est id quod non
erat / Ipse est nobis fides in reb⁹
ortis / qui ē veritas in eternis / hoc
magnū ⁊ inenarrabile sacramentū.
hoc regnū ⁊ sacerdotium / antiquis
per ꝓphetiā reuelabatur / posteris
eorum per euāgelium predicatur.
Oportebat enim vt aliquādo in ō
nibus gentib⁹ redderetur quod diu
per vnā gentem ꝓmittebatur / Pro
inde qui ꝓphetas ante descensionē
suā premisit / ipse ⁊ apostolos post
ascensionem suā misit. Omnib⁹ aūt
discipulis suis per hominem quem
assumpsit tanq̄₃ mēbris sui corpo
ris caput est. Itaq₃ cū illi scripse
runt que ille ostēdit ⁊ dixit: neq₃ q̄₃
dicendū est q̄ ipse non scripserit /
quādoquidem mēbra eius id opera
ta sunt: quod dictante capite cog
nouerūt. Quicquid enim ille de su
is factis ⁊ dictis nos legere voluit:
hoc scribendū illis tanq̄₃ suis mani
bus imperauit. Hoc vnitatis con
sortium / ⁊ in diuersis officiis con
cordium mēbrorū sub vno capite
ministeriū quisquis intellexerit: nō
aliter accipiet quod narrantibus
discipulis xp̄i in euāgelio legerit /
q̄₃ si ipsam manū₃ dn̄i quā in pro
prio corpore gestabat scribentē cō
spexerit. Quāobrem illa poti⁹ iam
videamus qualia sint / que putant
euāgelistas sibi scripsisse cōtraria:
quod parū₃ intelligentibus videri
potest / Vt his questionibus disso
lutis / ex hoc quoq₃ appareat illius
capitis mēbra / non solum idē₃ sen
tiendo / verū etiam cōuenientia scri
bendo in corporis ipsius vnitate
germanam seruasse cōcordiam.

Explicit liber primus.

Incipiunt capitula secūdi libri

Quare usq; ad ioseph generationes xp̄i cōmemorantur/ cū de illius semine xp̄s non sit nat9 sed de virgine maria. Capitulū primū
¶ Quomodo sit xp̄s filius dauid cuz ex ioseph filii dauid concubitu nō sit natus ¶ Capitulū secundū.
¶ Quare alios ꝓgeītores xp̄i matheus enumerat alios lucas. Ca. iii
¶ Quare. xl. generationes excepto ipso xp̄o inueniūtur apud matheū cū quattuordecim triplicet. Ca. iiii
¶ Q̄uo mathei ordini cōgruat ordo luce in his que de cōceptu ⁊ de infantia vel pueritia xp̄i ali9 pretermittit ali9 commemorat. Ca. v
¶ De ordine p̄dicationis iohānis baptiste iter oēs quattuor. Ca. vi
¶ De duob9 herodibus ¶ Ca. vii
¶ Q̄uo dicat matheus timuisse ioseph ire cū infante xp̄o in iherusalē ꝑpter archelaum ⁊ nō timuisse ire in galileaz vbi erat tetrarcha herodes frater eius. ¶ Capitulū. viii
¶ Q̄uo dicat matheus ideo isse in galileā ioseph cū infante xp̄o quia timuit archelaū pro suo patre regnantē in iherusalē cum lucas dicat ideo isse in galileā quia ibi erat nazareth ciuitas eorū. ¶ Ca. ix
¶ Q̄uo lucas dicat ibant parētes eius per oēs ānos in iherusalē in die solemni pasce cū illo puero/ cū dicat matheus ꝙ metu archelai timuerunt illuc ire ab egipto redeuntes. Ca. x
¶ Q̄uo potuerint ¶ cōpletis diebus purgationis marie matris xp̄i sicut lucas dicit ascendere cū illo in templū ad peragēda solemnia si secundū matheū iā herodi per magos notū erat eū natum pro quo cum euz quereret tot occidit infantes ¶ Capitulū. xi
¶ De verbis iohānis inter omnes quattuor. ¶ Capitulum. xii
¶ De baptisato ihesu ¶ Ca. xiii
¶ De verbis vocis que facta ē de celo super baptisatū. ¶ Ca. xiiii
¶ Q̄uo secundum iohannē euāgelistā dicat iohānes baptista ego nō noueram eū/ cum secundū alios inueniatur ꝙ iaz nouerat eū. Ca. xv
¶ De temptato ihesu ¶ Ca. xvi
¶ De vocatione discipulorum piscantiū. Ca. xvii
¶ De tēpore se ¶ cessionis ei9 in galileā ¶ Ca. xviii
¶ De illo sermone ꝓlixo quē secūdū matheū habuit in mōte. Ca. xix
¶ Q̄uo dicat matheus centurionē ad eū accessisse pro puero suo/ cuz lucas dicat ꝙ amicos ad eum miserat. Ca. xx.
¶ De socru petri ¶ quo ordine narratū sit ¶ Ca. xxi
¶ De ordine rerū quas p9 hoc narrant vtrū nichil inter se dissentiāt mathe9 marcus ⁊ lucas ¶ Ca. xxii
¶ De illo qui ait/ domīe sequar te quocūq; ieris ⁊ aliis que iuxta sūt quo ordine narrentur a matheo ⁊ luca. C. xxiii
¶ De trāsfretatōe ¶ eius vbi dormiuit in nauicula ⁊ d expulsis demoniis quos permisit ī porcos q̄uo ea que gesta vel dicta sunt conueniant inter matheū marcū ⁊ lucā. C. xxiiii
¶ De paralitico ¶ cui dixit dimittuntur tibi peccata tua ⁊ tolle grabatū tuum maxime vtrū locus vbi hoc factū est conueniat inter matheū ⁊ marcum quia matheus dicit in ciuitate sua/ marcus aūt capharnaū ¶ Ca. xxv
¶ De vocatōe quoq; mathei vtrū marco ⁊ luce qui dicūt leui alphei idem matheus cōgruat ¶ Ca. xxvi
¶ De cōuiuio vbi obiectū ē quod

cum peccatoribus mãducaret et ꝙ
nõ ieiunarent discipuli eius quod
videtur alios alius dicere a quib⁹
obiectum sit ⁊ de verbis eoꝝ respõ
sisqꝫ dñi vtrum matheus marc⁹ et
lucas cõgruant. ¶ Ca. xxvii
¶ De filia archisinagogi resuscita
ta ⁊ muliere que tetigit fimbriã ve
stimenti eius vtrũ ordo quo dicta
sunt nichil cuiqꝫ eoꝝ aduersetur a
quibus dicta sunt ⁊ maxime ð ver
bis archisinagogi quibus rogauit
¶ De duob⁹ ¶ cõnm. Ca. xxviii
cecis ⁊ muto demonio que sol⁹ ma
theus dicit ¶ Ca. xxix
¶ Ubi turbarũ misertus misit dis
cipulos suos dans eis potestatem
sanitatũ prestandarum et eis mul
ta mãdauit ordinans queãdmodũ
viuerent vbi querendũ est quomõ
matheus marco ⁊ luce cõgruat ma
xime de virga quã secundũ mathe
um dicit nõ ferendaꝫ/secundũ mar
cum aũt solam ferendam ⁊ de habi
tu calciamẽtoꝝ atqꝫ vestitu. C. xxx
¶ Ubi iohannes baptista misit ad
ihesum de carcere discipulos suos
qð mathe⁹ ⁊ lucas dicũt. Ca. xxxi
¶ Ubi exprobauit ciuitatibus ꝙ
nõ agerent penitentiaꝫ qð ⁊ lucas
dicit vbi querẽdũ est queãdmodũ
illi matheus ipso ordine congruat
¶ Ubi vocat ad ¶ Ca. xxxii
tollendũ iugum ⁊ sarcinã suã quẽ
admodum matheus a luca nõ dis
crepet in narrãdi ordine. C. xxxiii
¶ Ubi spicas discipuli vellentes
manducauerũt queãdmoduꝫ inter
se cõgruant matheus marcus et lu
cas in narrãdi ordine. Ca. xxxiiii
¶ De illo qui manũ aridam cũ ha
beret ⁊ sabbato curatus est queãd
modũ narratio mathei cõcordet cũ
marco ⁊ luca vel reruꝫ ordine vel
dñi ⁊ iudeorum verbis Ca. xxxv
¶ Considerandũ vtruꝫ ab isto cu
ius arida manus sanata est ita di
grediantur hi tres euãgeliste vt i
nullo sibi aduersantur ipso narra
tionis ordine ¶ Ca. xxxvi
¶ De muto ⁊ ceco qui demonium
habebat qũo matheus lucasqꝫ con
¶ Ubi ei ¶ sentiũt ¶ Ca. xxxvii
dictũ est ꝙ i beelzebub eiicit demo
nia quicquid ex ipsa occasione lo
quutus est de blasphemia aduersus
spiritũ sanctum/⁊ ð duabus arbo
ribus vtrũ in nullo matheus a du
obus aliis maxime luca dissentiat
¶ Rñð respondit ¶ Ca. xxxviii
petentibus signuꝫ de iona ꝓpheta
⁊ niniuitis ⁊ de regina austri ⁊ de
spiritu immundo qui cũ exierit ab
homine redit ⁊ inuenit domũ mun
datam queãdmoduꝫ matheus luce
¶ Ubi ei ¶ cõgruat. Ca. xxxix
nunciata est mater et fratres eius
vtrũ a marco ⁊ luca ipse ordo nõ
discrepet ¶ Ca. xl
¶ Qꝛ ex nauicula turbis loqutus
est de illo cuius in seminãdo aliud
cecidit in via ⁊ cetera/⁊ de illo cui
superseminata sunt ziꝫania ⁊ de gra
no synapis ⁊ de frumento/⁊ quod
in domo loqutus ẽ de thesauro ab
scondito in agro/⁊ de margarita/
⁊ de sagena missa in mari/⁊ de pro
ferente de thesauro noua ⁊ vetera
qũo marco ⁊ luce matheus consen
tiat vel in his que cũ illo dixerũt
vel narrationis ordine ¶ Ca. xli
¶ Qꝛ venit in patriam suã ⁊ mira
bantur doctrinam cũ genus ei⁹ cõ
temnerent qũo consentiat marco ⁊
luce mathe⁹ maxime vtrũ narrãdi
ordo nichil alteri aduerset'. c. xlii.

Quēadmoduz inter se cōueniāt matheus marcus ⁊ lucas ꝺ verbis herodis cū audisset de mirabilibꝰ dn̄i vel de ipso narrationis ordie

De iohanne incluso Ca. xliii

vel etiā occisio quo ordine ab his tribus narretur. Ca. xliiii

Ad miraculū ꝺ quinqꝫ panibus quo ordine ab ōnibꝰ ⁊ quēadmodum ventū sit Ca. xlv.

In ipso de quinqꝫ panibꝰ miraculo quēadmodū inter se ōnes q̄ttuor conueniant Ca. xlvi

Qn ambulauit super aquas qūo qui hoc dixerūt inter se cōueniant ⁊ qūo ab illo loco digrediant̄ vbi turbas de quīqꝫ panibꝰ pauit. Ca.

Qūo matheꝰ ⁊ marcus iohanni nō aduersentur in eo quod ab eis tribus narratur quid postea q̄ trāffretarūt fcm̄ sit. Ca. xlvii

De muliere chananea que dixit ⁊ canes edunt de micis cadentibꝰ de mensa dn̄orum suoruz qūo inter se matheus lucasqꝫ consentiant Ca. xlviii

Cum de septē panibus pauit turbas vtrū inter se matheus marcusqꝫ conueniant Ca. xlix

Qꝺ dicit matheus inde eū venisse in fines macedon qūo congruat marco ⁊ in eo qꝺ petentibus signū respondit iterū de iona Ca. l.

De fermento phariseorū qūo cū marco conueniat matheus vel re vel ordine Ca. li

Cū interrogauit discipulos quē illū dicerent homines vtruz nichil inter se repugnent matheꝰ marcus ⁊ lucas rebꝰ aut ordine Ca. lii

Vbi p̄nunciauit discipulis passionē suam que sit inter matheum marcū ⁊ lucā ɔueniētia Ca. liii

Vbi subiungunt idem tres qūo preceperit dn̄s vt post eum qui voluerit veniat secū ɔcordēt. Ca. liiii

Qn se dn̄s tribus discipulis in monte ostendit cuz moyse ⁊ helya qūo inter se congruant tres isti ordine ⁊ rebus ⁊ maxime ꝓpter numerū dierū quia matheus ⁊ marcꝰ dicūt post sex dies factū qꝺ lucas post octo Ca. lv

Vbi de aduētu helye loqutus ē eis que sit cōueniētia inter matheum ⁊ marcum Ca. lvi

De illo qui ei optulit filiū suum quē discipuli eius sanare nō potuerunt quēadmodum isti tres cōsentiāt ⁊ ordine narratōis Ca. lvii

Vbi de passione sua cū eis dixisset contristati sunt qꝺ tres ipsi eodem ordine cōmemorāt Ca. lviii

Vbi de ore piscis soluit tributū qꝺ matheus solꝰ dicit. Ca. lix

De puero paruulo quem proposuit imitandum

De scandalis mūdi / De mēbris corpus scandalizantibus / De angelis paruulorū qui vident faciez patris / De vna oue ex ouibus centū De fratre corripiendo in secreto / De soluendis ligandisqꝫ peccatis De cōcordia duorū ⁊ congregatione trium / De dimittendis peccatis vsqꝫ septuagesies septies De seruo cui dimissum ē multū debituz / ⁊ ipse paruū non dimisit conseruo matheus quēadmodum ceteris nō repugnat. Ca. lx

Quādo interrogatus ē vtrū liceat dimittere vxorē quēadmodum inter se cōsentiant matheus ⁊ marcꝰ maxime de ipsis interrogationibꝰ vel dn̄i vel iudeorū atqꝫ responsis in quibus videt̄ aliquātulū variare. Ca. lxi

¶ De paruulis quib⁹ man⁹ impo suit/ De diuite cui dixit vende om nia que habes/ De vinea in qua cõ ducti sũt operarii per horas diuer sas queadmodum matheus duob⁹ aliis nõ repugnat. ¶ Ca. lxiii

¶ Ubi secreto. xii. discipulis de passione sua predixit/ ꝛ mater fili orũ zebedei cuz filiis suis petiit vt vnus eorũ ad dexteram eius/ alter ad sinistram sederet/ quõ nõ repug net mathe⁹ aliis duob⁹ ¶ Ca. lxiiii

¶ De cecis iherico illuminatis quẽ admoduz non aduersetur matheo vel marco vel luce ¶ Ca. lxv

¶ De asina ꝛ pullo quõ matheus ceteris congruat qui solum pulluz commemorant. ¶ Ca. lxvi

¶ De expulsis e templo vendẽtib⁹ ꝛ ementibus queadmoduz tres isti nõ repunguent iohãni qui hoc lon ge alibi dicit ¶ Ca. lxvii

¶ De arefacta arbore ficulnea ꝛ q̃ iuxta narrata sunt queadmodum non repũguet mathe⁹ ceteris ꝛ ma xime marco ꝺ ordine narrationis ¶ Cum dñm interro ¶ Ca. lxviii gauerũt iudei in qua potestate ista faceret quõ inter se consentiãt isti ¶ tres. Ca. lxix

¶ De duobus quibus imperauit pater vt irẽt in vineã ꝛ ꝺ vinea que locata ẽ aliis agricolis quõ non aduersetur ma theus illis duob⁹ cũ quibus eundẽ ordinẽ tenet ꝛ maxime in hac para bola quã omnes tres dicunt de vi nea locata ꝓpter responsionem eo rum quib⁹ dicebatur vbi aliquan tulũ videntur variare ¶ Ca. lxx

¶ De nuptiis filii regis ad quas turbe inuitate sunt quẽ mathe⁹ or dinem tenuit ꝓpter lucam qui si mile quoddã alibi dixit ¶ Ca. lxxi

¶ De nũmo cesari reddendo cuius habebat ymaginem/ ꝛ de muliere q̃ septẽ fratrib⁹ nupserat queadmo dum tres isti cõcordẽt. ¶ Ca. lxxii

¶ De illo cui cõmendata sunt duo precepta dilectionis dei ꝛ ꝓximi qui ordo sit narrantium mathei ꝛ marci ne a luca videãtur discrepa re qui tale alibi dicit ¶ Ca. lxxiii

¶ Quod iudei interrogãtur de xp̃o cuius filius videatur vtrũ non re pugnet matheus aliis duob⁹/ quia secundũ istum dicitur quid vobis videtur de xp̃o cuius ẽ fili⁹/ cui res ponderũt dauid secundũ illos aũt quomodo dicũt scribe christum esse filium dauid ¶ Ca. lxxiiii

¶ De phariseis sedentib⁹ supra ca thedram moysi et dicentibus que nõ faciunt ceterisq; in eosdem pha riseos a dño dictis/ vtrum sermo mathei cõgruat aliis duobus ꝛ ma xime luce qui nõ hoc ordine sed ali bi similẽ cõmemorat ¶ Ca. lxxv

¶ Cũ prenunciauit templi euersio nem quõ aliis duobus narrãdi or dine cõgruat ¶ Ca. lxxvi

¶ De sermone quẽ habuit in mõte oliueti querentib⁹ discipulis quã do erit cõsummatio queadmodum tres isti inter se ɔgruãt ¶ Ca. lxxvii

¶ Q ꝺ cõmemorant mathe⁹ ꝛ mar cus ante biduũ futuri pasce/ ꝛ p⁹ ea dicũt q; in betania fuit/ quõ nõ repugnet iohanni qui cũ ipsis nar rat/ hoc idẽ quod factum ẽ in betha nia ꝛ dicit ante sex dies pasce. Ca. ¶ lxxviii

¶ De cena in bethania vbi mulier vnguẽto pre cioso dñz perfudit quõ inter se cõ gruant matheus marcus ꝛ iohãnes ꝛ quõ luce nõ aduersent᷑ tale aliq̃d alio tẽpore cõmẽoranti. Ca. lxxix

Ubi mittit discipulos ut ꝑpa rent ei manducare pasca quõ inter se congruant matheus marcus ⁊ lu cas. Ca. lxxx.

Expliciũt capitula secũdi libri de cõcordia quattuor euãgelistaꝝ

Incipit liber secundꝰ

Quare usq; ad ioseph xp̄i gene rationes cõmemorantur ex cuiꝰ ta men semine natꝰ non ē. Ca. j

Quoniã sermone nõ breui ⁊ admodum necessario quẽ libro uno cõplexi sumꝰ refutauimus eoruȝ uanitatẽ qui disci pulos xp̄i euãgeliũȝ conscribentes ideo cõtemnendos putant/ quia ip sius xp̄i quẽ licet nõ ut deuȝ/ tamẽ ut hominẽ sapientia longe pre ce teris excellenteȝ honorandũ esse nõ dubitant / nulla scripta ꝓferunt a nobis: ⁊ eũ talia scripsisse uideri uolunt qualia peruersi diligũt/ nõ qualibꝰ lectis et creditis a peruer sitate corrigi possunt. Nunc iaȝ ui deamꝰ ea que quattuor euãgeliste de xp̄o scripserunt queadmodum sibi atq; inter se cõueniãt/ ne quid ex hoc in fide xp̄iana offẽdiculi pa tiantur qui curiosiores q̄ capatio res sunt/ ꝙ nõ ut cũq; perlectis sȝ quasi diligentiꝰ perscrutatis euan gelicis libris/ incõuenientia quedã ⁊ repugnantia se deprehẽdisse exi stimãtes/ magis ea cõtentiose obiec tanda q̄ prudenter cõsiderãda esse arbitrantur. Matheus euãgelista sic orsus ē. Liber generationis ihe su xp̄i filii dauid filii abrahã. Quo exordio suo satis ostendit genera tionẽ xp̄i secundũ carnem se susce pisse narrãdam. Secundũ hanc eni xp̄s filius hominis est/ quẽ etiaȝ se ipse sepissime appellat/ cõmendans nobis quid misericorditer dignatꝰ sit esse pro nobis. Nã illa superna ⁊ eterna generatio secundũ quaȝ fi lius dei unigenitus ē ante omnem creaturã/ quia per ip̄m omnia fac ta sunt: ita ineffabilis est/ ut d illa dictũ a propheta intelligatur/ gene rationem eiꝰ quis enarrabit? Exe quitur ergo humanã generationeȝ xp̄i matheus ab abraham generato res cõmemorans/ quos ꝓducit ad ioseph uirum marie de qua natus ē ihesus. Neq; enim fas erat ut ob hoc a cõiugio marie separandũ pu taret/ ꝙ nõ ex eius cõcubitu sȝ uir go peperit xp̄m. Hoc eniȝ exemplo magnifice insinuatur fidelibus cõ iugatis: etiam seruata pari cõsensu cõtinentia/ posse permanere uocari q; cõiugiuȝ/ nõ permixto corporis sexu/ sed custodito mẽtis affectu/ ꝑ sertim quia nasci eis etiaȝ filiꝰ po tuit sine ullo cõplexu carnali/ qui ꝓpter solos gignẽdos filios adhi bendus est. Neq; enim ꝓpterea nõ erat appellendus ioseph pater xp̄i quia nõ eum cõcubendo genuerat/ quãdoquidem recte pater esset etiã eius quẽ non ex sua cõiuge procre atum aliũde adoptasset. Putabat quidem xp̄s etiam aliter filius io seph/ tanq; ex eius õnino carne ꝓ genitus. sed ab eis hoc putabatur/ quos marie latebat uirginitas. Nã lucas ait Et ipse ihesꝰ erat incipi ens quasi ãnorum triginta/ ut pu tabatur filius ioseph. Qui tamẽ lu cas nõ eius parentẽ solaȝ mariam/ sed ambos parentes eius appellare minime dubitauit ubi ait. Puer ãt

crescebat et confortabatur plenus sa pientia/ et gratia dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in iherusalem in die solemni pasce. Sed ne quisquam hic parentes consanguineos potius marie cum ipsa matre eius intelligendos putet/ quid ad illud respondebit quod ipse idem lucas superius dixit/ et erant pater eius et mater mirantes super his que dicebantur de illo. Cum igitur ipse narret non ex concubitu ioseph sed ex maria virgine natum xpm: unde eum patrem eius appellat nisi quia virum marie recte intelligimus sine commixtione carnis ipsa copulatione coniugii/ et ob hoc etiam xpi patrem multo coniunctius qui ex eius coniuge natus sit/ quam si esset ei aliunde adoptatus. Unde manifestum est illud quod ait ut putabatur filius ioseph/ propter illos dixisse qui eum ex ioseph sicut alii homines nascuntur natum arbitrantur.

Quod xps sit filius dauid cum ex ioseph filium dauid semine non sit natus. Ca. ii.

Ac per hoc etiam si demonstrare aliquis posset mariam ex dauid nullam consanguinitatis originem ducere/ satis erat secundum istam rationem accipere xpm filium dauid/ qua ratione etiam ioseph pater eius recte appellatus est. Quanto magis quia cum euidenter dicat apostolus paulus ex semine dauid secundum carnem xpm/ ipsam quoque mariam de stirpe dauid aliquam consanguinitatem duxisse dubitare utique non debemus. Cuius femine quoniam nec sacerdotale genus tacetur/ insinuante luca quod cognata eius esset elizabeth quam dicit de filiabus aaron: firmissime tenendum est carnem xpi ex utroque propagatam/ et regum scilicet et sacerdotum. In quibus personis apud illum populum hebreorum etiam mistica unctio figurabatur idest crisma: unde xpi nomen elucet/ tanto ante etiam ista euidentissima significatione prenunciatum.

Quare alios progenitores xpi matheus enumerat et alios lucas. Ca. iii.

Quos autem mouet quod alios progenitores matheus enumerat descendens a dauid usque ad ioseph/ alios autem lucas ascendens a ioseph usque ad dauid/ facile est ut aduertant duos patres habere potuisse ioseph/ unum a quo genitus/ alium a quo fuerit adoptatus. Antiqua est enim consuetudo adoptandi etiam in illo populo dei/ ut sibi filios facerent quos ipsi non genuissent. Nam excepto quod filia pharaonis moysen adoptauerat (illa quippe alienigena fuit) ipse iacob nepotes suos verbis manifestissimis adoptauit dicens. Nunc itaque filii tui duo qui facti sunt tibi priusquam ad te venirem mei sunt/ effrem et manasses tanquam ruben et symeon erunt michi. Natos autem si genueris postea/ tibi erunt. Unde etiam factum est ut. xii. tribus essent israhel / excepta tribu leui/ que templo seruiebat. Cum ea quippe. xiii. fuerunt/ cum. xii. fuissent filii iacob/ unde intelligitur lucas patrem ioseph non a quo genitus sed a quo fuerat adoptatus suscepisse in euangelio suo/ cuius progenitores sursum versus commemorat donec exiret ad dauid. Cum enim necesse sit utroque euangelista vera narrante et matheo scilicet et luca/ et unus eorum eius patris originem teneret qui genuerat alter eius qui adoptauerat ioseph/ quem probabilius intelligimus

adoptantis originē tenuisse/ q̄ȝ eū
qui voluit ioseph genitū dicere ab
illo cuius eū filium esse narrabat:
Cōmodius enim fili9 eius dictus
est a quo fuerat adoptatus / q̄ȝ di
ceretur ab illo genitus cuius carne
nō erat natus/ Mathe9 aūt dicēs
abraham genuit ysaac / ysaac ge
nuit iacob/atq̄ȝ ita ī hoc verbo qd
est genuit perseuerās/donec in vlti
mo diceret iacob aūt genuit ioseph:
satis expressit ad eū se patrem per
duxisse originem generantiū a quo
ioseph non adoptatus sed genitus
erat. Qȝ q̄ȝ si etiā lucas genitū dice
ret ioseph ab heli/nec sic nos hoc ver
bū perturbare deberet/ vt aliud cre
derem9 q̄ȝ ab vno euāgelista gignē
tem ab altero adoptātem patrē fu
isse cōmemoratum. Neq̄ȝ enī absur
de quisq̄ȝ dicitur nō carne sed cari
tate genuisse/ quē filium sibi adop
tauerit. Aut vero etiā nos quibus
dedit de9 potestatē filios dei fieri/
non de natura atq̄ȝ substantia sua
~~nos~~ genuit sicut vnicuȝ filium: sed
vtiq̄ȝ dilectione adoptauit/quo v
bo apostolus sepe vti nō ob aliud
intelligit'/nisi ad discernendū vni
genitum ante omnē creaturam per
quē facta sunt omnia/qui solus d
substātia patris natus:est secūduȝ
equalitatē diuinitatis hoc ōnino
qd pater:quē missum dicit ad susci
piendā carnem ex illo genere quo
⁊ nos secundū naturam nostraȝ su
mus/ vt illo participante mortali
tatem nostrā per dilectionem/nos
efficeret participes diuinitatis sue
per adoptionē/Ita enim dicit. Cū
aūt venit plenitudo tēporis misit
deus filium suuȝ natum ex muliere
factū sub lege/ vt eos qui sub lege
erant redimeret vt adoptionē fili
orum reciperent. Et tamē dicimur
etiam nati ex deo idest accepta po
testate vt filii eius efficiamur/qui
iā homines eramus/Efficimur aūt
per graciā nō per naturam/nam si
per naturā filii essem9/nūq̄ȝ aliud
fuissemus. Cū eniȝ dixisset iohānes
dedit eis potestateȝ filios dei fieri
his qui credunt in nomine ei9/con
sequenter ait. Qui nō ex sanguini
bus neq̄ȝ ex voluntate carnis neq̄ȝ
ex volūtate viri sed ex deo nati sūt.
Ita quos dixit accepta potestate
factos dei filios/q̄ illa adoptio si
gnificat quā paul9 ɔmemorat/ eos
deȝ dixit natos ex deo. Atq̄ȝ vt ap
tius ostenderet qua gratia factum
sit/⁊ verbū inquit caro factuȝ est
⁊ habitauit in nobis/tanq̄ȝ diceret:
Quid mirū si filii dei facti sunt cū
caro essent/ꝓpter quos vnicus ca
ro factus est cū verbum esset: hac
sane magna distantia/quia nos ef
fecti filii dei mutamur in melius.
Ille aūt filius dei cū filius homīs
factus esset/nō est mutatus in dete
rius/ sed assumpsit qd erat inferi9.
Dicit ⁊ iacobus Volūtarie genuit
nos verbo veritatis/ vt simus ini
tium aliquod creature eius/Ne sci
licet in eo q̄ ait genuit/hoc nos fie
ri putarem9 qd ipse est. Ideo prin
cipatū quēdam in creatura nobis
hac adoptione cōcessum satis ostē
dit. Nō ergo alienuȝ esset a verita
te etiam si lucas ab illo esse ioseph
genitū diceret a quo fuerat adop
tatus/ Sic quippe genuit eū nō vt
homo esset sed vt filius esset/ sicut
nos genuit deus vt filii eius sim9
quos fecerat vt homines essemus.
Vnicū aūt genuit nō solū vt fili9

esset quod pater nō est/sed etiā ut
deus esset qd̄ ⁊ pater est. Sed plane
si hoc verbo etiā lucas uteretur/ō
nino esset ambiguū quis eoꝝ adop
tantem quis ex ꝓpria carne gignē
tē patrē cōmemorasset/quoniā et si
neuter eorū diceret genuit/s; ⁊ iste
eū filium illius/⁊ ille illius diceret:
nichilominus esset ambiguū quis
eorū illum de quo natus/quis illū
a quo adoptatus erat cōmemoras
set. Nūc vero cum alter dicit iacob
genuit ioseph/alter ioseph qui fuit
filius heli/etiam ipsa verborū dif
ferētia/quid singuli suscepissent ele
ganter intimauerūt. Sed hoc facile
sane ut dixi posset occurrere homi
ni religioso/qui quodlibet aliud q̄
rendū potiꝰ iudicaret q̄ euāgelistā
crederet esse mentitum. Facile inq̄
occurreret ut videret quibꝰ causis
unꝰ homo duos patres habere po
tuerit. Hoc ⁊ illis calumniosis oc
curreret/ nisi litigare q̄ considerare
maluissent.

¶ Quare. xl. generationes excepto
xp̄o matheus enumeret cū quattu
ordecim triplicet. ¶ Ca. iiii.

Illud aūt quod deinceps insi
nuādum est/reuera ut aduer
ti ⁊ videri posset: lectorē attentissi
mum ⁊ diligentissimū requirebat.
Acute quippe animaduersum ē ma
theum qui regiā in xp̄o istituerat
insinuare personā/excepto ip̄o xp̄o
.xl. homines in generationum serie
nominasse. Numerus aūt iste illud
tempus significat quo in hoc secu
lo ⁊ in hac terra regi nos oportet
a xp̄o secūdū disciplinā laboriosā
qua flagellat deus (ut scriptū est) ō
nem filiū quem recipit. De qua di
cit apostolus/per tribulationē nos
oportere intrare in regnū dei/qua;
significat etiā illa virga ferrea de
qua in ps̄ legit᷑. Reges eos i virga
ferrea/cū superius dixisset. Ego āt
cōstitutꝰ sum rex ab eo super syon
montē sanctū eius. Regūtur eni eti
am boni in virga ferrea/ de quibꝰ
dicit᷑. Tempus ē ut iudiciū incipi
at a domo dn̄i. Et si inicium a no
bis/ qualis finis erit eis qui non
credunt dei euāgelio? Et si iustus
vix saluus erit/peccator ⁊ impius
ubi cōparebunt? Ad quos pertinet
quod sequit᷑/tanq̄ vas figuli con
fringes eos. Regūtur eni; boni per
hanc disciplinā/mali cominuuntur/
qui tanq̄ iidem ipsi cōmemorant᷑
ꝓpter una eadēq; sacramēta que
habent coīa mali cum bonis. Quia
ergo numerꝰ iste laboriosi huiꝰ tē
poris sacramentū est/ quo sub dis
ciplina regis xp̄i aduersus dyabo
lum dimicamus/ etiam illud decla
rat/qꝫ quadraginta dierū ieiuniū
hoc est humiliationē anime cōsecra
uit / ⁊ lex et ꝓphete per moysen et
helyam/ qui quadragenis diebus
ieiunauerūt. Et etiam per ipsiꝰ do
mini ieiuniū/ quibꝰ diebꝰ quadra ta
gesima etiā tēptabatur a dyabolo:
quid aliud q̄ per omne huius secu
li tēpus temptationē; nostrā i car
ne sua quā de nostra mortalitate
assumere dignatus ē prefigurans?
post resurrectionē quoq; nō ampli
us q̄ dies quadraginta cum disci
pulis in hac terra esse voluit huic
eorū adhuc vite humana cōuersati
one cōiunctus ⁊ cū illis alimenta
mortaliū quāuis iam nō moriturꝰ
accipiens/ ut per ipsos quadragi
ta dies significaret/se occulta pre
sentia qd̄ promiserat impleturum

quādo ait. Ecce ego vobiscum sum
vsq; in cōsummationē seculi. Cur
aūt iste numerus hanc tēporalē vi
taȝ terrenāq; significet. Illa interi
causa de proximo occurrit: quāuis
sit alia fortasse secretior: q2 et tēpo
ra ānorum quadripartitis vicib9
currūt et mūd9 ipse quattuor par
tibus terminatur/ quas aliquādo
ventorū nomine scriptura commemo
rat ab oriente et occidēte aquilone
et meridie. Quadraginta aūt qua
ter habent decem. Porro ipsa decē
ab vno vsq; ad quattuor pgredi
ente numero consummantur. Ad hūc
ergo mūdū et ad istā terrenā morta
lemq; vitaȝ hominū/ ad nos regen
dos in temptatione laborātes ve
nientē xpm regem: matheus suscipi
ens: exorsus ē ab abraham et nume
rauit quadragita homines. Ab ip
sa enim gente hebreorū (que a cete
ris gentib9 vt distingueret/ deus de
terra sua et de cognatione sua sepa
rauit abraham) xps venit in car
ne/ vt et hoc ad eū distinctio pphe
tandū et prenunciādū maxime per
tineret quod pmittebatur ex qua
esset gente venturus. Cuȝ enim qua
terdenas generationes trib9 distin
xisset articulis/ dicens ab abrahā
vsq; ad dauid generationes esse q̄t
tuordecim/ et a dauid vsq; ad trās
migratōnē babilonie alias quattu
ordecim/ totidēq; alias vsq; ad na
tiuitatē xpi/ nō tamen dixit eas in
summā vt diceret/ fiūt omnes qua
draginta due/ Vn9 quippe in illis
pgēeratoribus bis numerat' idest
iechonias/ a quo facta ē quedā in
extraneas gentes deflexio/ quādo
in babilonia trāsmigratuȝ ē. Ubi
aūt ordo a rectitudine flectit' atq;
vt eat in diuersum tanq; anguluȝ
facit/ illud qd in angulo est bis nu
meratur/ in fine scilicet prioris or
dinis et in capite ipsius deflexiōis
Et hoc ipm iam prefigurabat xpȝ
a circūcisione ad prepuciū tāq; ihe
rusalem ad babiloniā quodāmodo
migraturū. Et huic atq; huic vtris
q; in se credētibus/ tanq; lapidē an
gularem futurū. Hoc tūc in figura
preparabat de9/ rebus in veritate
vēturis. Nam et ipse ieconias vbi
āgulus iste prefigurat9 est interp
tatur preparatio dei. Hic ergo iaȝ
nō quadraginta due qd faciūt ter
q̄ttuordecim/ sed pp ter vnum bis
numeratū q̄draginta vna generati
ones fiunt si et ipm xpm ānumera
mus qui huic regēde vite nostre tē
porali atq; terrene tanq; numero
q̄dragenario regaliter psidet. Quē
ad istam mortalitatē nobiscuȝ par
ticipandā quasi descendētem voluit
significare matheus/ ideo et ipsas
generationes ab abrahā vsq; ad io
seph et vsq; ad ipsius xpi natiuita
tem descendēdo commemorauit ab ini
cio euāgelii sui. Lucas aūt non ab
inicio sed a baptismo xpi generati
ones narrat/ nec descendēdo sȝ ascē
dendo/ tanq; sacerdotēȝ in expian
dis peccatis magis assignans/ vbi
eū vox de celo declarauit/ vbi testi
moniū iohannis ipse perhibuit di
cens. Ecce qui tollit peccata mūdi.
Ascendēdo aūt transit ab abrahaȝ
et peruenit ad deū/ cui mūdati et ex
piati recōciliamur. Merito et adop
tionis originē ipse suscepit/ quia
per adoptationē efficimur filii dei
credendo in filiū dei/ per carnalem
vero generationē filius dei potius
pp ter nos filius hominis factus

est. Satis aũt demõstrauit non se ideo dixisse ioseph filiũ heli q̃ de illo genit9/sed q̃ ab illo fuerat adoptatus/ cum ⁊ ipm adam filium dei dixit cũ sit fact9 a deo/sed per gratiam quaƷ postea peccando amisit tanq̃ filius in paradiso cõstitut9 sit. Quapropter in generationib9 mathei significatur nostroꝝ susceptio peccatorũ a dño xpo. In generationibus autẽ luce signatur abolitio nostroruƷ peccatorum a dño xpo. Ideo eas ille descendens enarrat. Iste ascẽdens. Quod eniƷ dicit apostolus misit deus filium suum in similitudinẽ carnis peccati/hec ẽ susceptio peccatorũ. Quod aũt addit vt de peccato damnaret peccatum in carne / hec ẽ expiatio peccatorũ/proinde matheus ab ipso dauid per salomonẽ descẽdit/ in cui9 matre ille peccauit. Lucas vero ad ipm dauid per nathan ascẽdit/ per quẽ prophetã deus peccatũ illi9 expiauit. Ipse quoq̃ numer9 quẽ lucas exequitur certissime prors9 abolitionem indicat peccatorũ. Quia enim xpi aliqua iniquitas quĩ nullam habuit/nõ est vtiq̃ coniuncta iniquitatibus hominũ quas in sua carne suscepit/ ideo numer9 penes matheum excepto xpo est quadragenarius. Quia vero iusticie sue patrisq̃ nos expiatos ab õni peccato purgatosq̃ cõiungit/ vt fiat quod ait apostol9/ qui aũt adheret dño vnus spirit9 est cũ eo. Ideo in eo numero qui est penes lucam ⁊ ipse xp̄s a quo icipit enumeratio/ ⁊ deus ad quẽ peruenit cõnumerantur ⁊ fit numer9 septuagitaseptẽ/quo signatur omniũ prorsus remissio ⁊ abolitio peccatorũ/ quam etiam ipse dñs per hui9 numeri misteriũ euidenter expressit dicens remittendum esse peccãti nõ solum septies sed etiã septuagesies septies / Nec frustra iste numer9 ad peccatorũ õnium pertinet mũdationem si diligentius inquiratur. Denari9 quippe tanq̃ iusticie numer9 i p̄ceptis legis ostenditur. Porro peccatum ẽ legis transgressio/⁊ vtiq̃ trãsgressio denarii numeri cõgruenter vndenario figuratur/ vnde ⁊ vela cilicina iubentur in tabernaculo xp̄i fieri. Quis aũt dubitet ad peccati significationẽ ciliciũ pertinere? Ac per hoc quia vniuersum tẽpus septenario dierũ numero voluit̃/conuenienter vndenario septies multiplicato ad numerũ septuagesimuƷ ⁊ septimũ cũcta peccata perueniũt/ In quo numero etiã fit plẽa remissio peccatorũ expiãte nos carne sacerdotis nostri a quo nũc iste nũerus incipit/ ⁊ recõciliante nos deo ad quẽ iste numerus peruenit/ per spiritũ sanctum qui colũbe specie i hoc baptismo vbi numerus iste cõmemoratur apparuit.

Quõ ordini mathei cõgruat ordo luce in his que de cõceptu ⁊ ifãtia ⁊ pueritia xp̄i cõmemorant.

Ca. v.

Post enumeratas generationes matheus ita sequitur: xp̄i aũt generatio sic erat. CũƷ esset desponsata mater ei9 maria ioseph/ anteq̃ cõuenirent inuẽta est in vtero habẽs de spiritu scõ. Hoc queadmodum factũ sit quod hic p̄termisit: lucas exposuit/ p9 cõmemoratũ cõceptum iohannis ita narrãs. In mense aũt sexto missus est gabriel angelus a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth ad

virginẽ desponsatã viro cui nomẽ
erat ioseph de domo dauid/ ⁊ nomẽ
virginis maria· Et ingressus ãgelꝰ
ad eam dixit· Aue gratia plena do
minꝰ tecum/ benedicta tu inter mu
lieres· Que cũ audisset turbata ẽ i
sermone eius/ ⁊ cogitauit qualis es
set ista salutatio· Et ait ãgelus ei·
Ne timeas maria/ inuenisti eni gra
tiam apud deũ· Ecce concipies in
vtero ⁊ paries filiũ ⁊ vocabis no
men eiꝰ ihesum· Hic erit magnus ⁊
filius altissimi vocabit̃· Et dabit
illi dñs deus sedẽ dauid patris eiꝰ
⁊ regnabit in domo iacob ineternũ
⁊ regni eiꝰ nõ erit finis· Dixit aũt
maria ad ãgelũ· Quõ fiet istud quo/
niã virũ non cognosco? Et respon
dens angelꝰ dixit ei· Spũs sanctꝰ
superueniet in te ⁊ virtus altissimi
obũbrabit tibi· Ideoqꝫ ⁊ qđ nasce
tur ex te sanctũ vocabit̃ filius dei
⁊c̃· que ad id qđ nunc agitur non
pertinent· Hoc ergo matheꝰ cõmẽo
rauit dicens de maria/ inuẽta est in
vtero habens de spũ sãcto· Nec cõ
trariũ ẽ quia lucas exposuit id qđ
matheus pretermisit cuȝ de spiritu
sancto mariã cõcepisse ~~vtrumqꝫ~~ te
stetur/ sicut nõ est cõtrarium quia
matheꝰ deinceps cõnectit qđ lucas
pretermittit· Sequit̃ enim ⁊ dicit
matheus Joseph aũt vir eius cum
esset iustꝰ ⁊ nollet eã traducere/ vo
luit occulte dimittere eã· Hec autẽ
eo cogitante/ ecce angelꝰ dñi in som
nis apparuit ei dicens· Joseph fili
dauid noli timere accipere mariam
coiugem tuã/ qđ enim in ea natum
est de spũ sancto est· Pariet auteȝ
filiũ/ ⁊ vocabis nomen eiꝰ ihesum
Ipse enim saluũ faciet populuȝ su
um a peccatis eorũ· Hoc autẽ totũ

factum est/ vt impleretur quod dic
tum est a dño per ꝓphetam dicen
tem· Ecce virgo in vtero habebit ⁊
pariet filiũ/ ⁊ vocabunt nomẽ eius
emanuel qđ est interpretatũ nobis
cum deus · Exurgens aũt ioseph a
somno/ fecit sicut precepit ei ãgelꝰ
dñi/ ⁊ accepit cõiugem suam ⁊ nõ
cognescebat eã donec peperit filiuȝ
suũ primogenituȝ/ ⁊ vocauit nomẽ
eius ihesum· Cum ergo natus esset
ihesus in bethleem iude in diebꝰ he
rodis regis· De ciuitate bethleẽ ma
theus lucasqꝫ cõsentiunt· Sed quõ
⁊ qua causa ad eã venerint ioseph
⁊ maria lucas exponit/ matheus p̃
termisit· Contra de magis veniẽti
bus lucas tacet/ matheus dicit ita
cõtexens Ecce magi ab oriente ve
nerunt iherosolimam dicẽtes/ Vbi
est qui natus ẽ rex iudeoruȝ? Vidi
mus enim stellã eius in oriẽte ⁊ ve
nimus adorare eũ· Audiens auteȝ
herodes rex turbatus ẽ/ ⁊c̃ vsqꝫ ad
eũ locum vbi scriptuȝ est de ipsis
magis ꝙ responso accepto in som
nis ne redirent ad herodeȝ/ per aliã
viam reuersi sunt in regionẽ suam.
Hoc totũ lucas pretermittit/ sicut
matheꝰ nõ narrauit qđ lucas nar
rat in presepe poni dñȝ ⁊ ꝙ pasto
ribus eũ natuȝ angelus nũciauerit
⁊ ꝙ multitudo milicie celi facta est
cũ angelo laudantiũ dñm/ ⁊ ꝙ ve
nerũt pastores ⁊ viderũt verũ esse
qđ eis ãgelus nũciauerat/ ⁊ ꝙ die
circũcisionis sue nomen acceperit/
⁊ que post impletos dies purgati
onis marie/ eidem lucas narrat qđ
attulerunt eũ ad iherusaleȝ/ ⁊ de sy
meone vel ãna que dixerint de illo
in templo posteaqꝫ cognouerũt eũ ⁊
impleti sunt spũ ~~sunt~~ scõ/ Dia hec

tacet matheus. Unde merito queri-
tur quādo facta sint / siue que ma
theus ꝑtermittit ⁊ lucas dicit. Cū
quidem matheus regressis in regio
nem suam magis qui venerant ab
oriente / sequit͛ ⁊ narrat Joseph ab
angelo monitū vt cū infante i egip
tum fugeret ne ab herode necaretur /
Deinde herodē illo nō inuēto / a bi
matu ⁊ infra pueros occidisse. De
functo aūt herode redisse ab egipto
⁊ audito ꝙ archelaus regnaret in
iudea ꝓ herode patre suo / habitas
se cū puero in galilee ciuitate naza
reth / que ōnia lucas tacet / Nec eni
cōtrariū videri potest ꝙ vel hic di
cit que ille ꝑtermittit / vel ille cōme
morat que iste nō dicit. Sed queri-
tur quādo fieri potuerint que con
texit matheus de ꝓfectione in egip
tum atqꝫ inde regressione post hero
dis mortē vt iam in ciuitate naza
reth habitarent / quo eos lucas pꝰ ea
q̄ perfecerunt in templo circa pue
rum ōnia secundū legem dñi reuer
sos esse commemorat. Hic ꝓinde cog
noscendū est qꝺ deinceps ad cetera
talia valeat ne similiter moueant
animūqꝫ cōturbent / sic vnumqueqꝫ
euāgelistam cōtexere narrationem
suaz vt tanqꝫ nichil ꝑtermittentis
series digesta videat͛. Tacitis eni
que nō vult dicere / sic ea que vult
dicere illis que dicebat adiungit /
vt ipsa cōtinuo sequi videātur. Sz
cū alter ea dicit que alter tacuit / di
ligenter ordo cōsideratus indicat
locū vbi ea potuerit a quo preter-
missa sunt trāsilire vt ea que dice
re intenderat ita superioribꝰ copu
laret tāqꝫ ipsa nullis interpositis
sequerentur. Ac per hoc intelligitur
matheus vbi ait somnio āmonitos

magos ne redirēt ad herodē / ⁊ per
aliam viā regressos in regionē suā /
Illic pretermisisse que lucas narra
uit gesta circa dñm in templo ⁊ di
cta a symeone ⁊ anna. Ubi rursꝰ
lucas pretermittēs ꝓfectionem in
egiptū quā narrat matheus / tanqꝫ
cōtinuam cōtexuit regressionez ad
ciuitatē nazareth. Si quis autē ve
lit vnam narrationē ex omnibꝰ q̄
de xp̄i natiuitate ⁊ infātia vel pu
eritia in vtriusqꝫ narratione ab al
terutro seu dicūtur seu pretermittū
tur ordinare / sic potest. Xp̄i autez
generatio sic erat. Fuit in diebus
herodis regis iudee sacerdos quidā
nomine zacharias de vice abia / et
vxor illi de filiabꝰ aaron / ⁊ nomē
eius elizabeth. Erant aūt iusti ābo
ante deū / incedentes in ōnibus mā
datis ⁊ iusticiis dñi sine querela.
Et nō erat illis filius / eo ꝙ essz eli
zabeth sterilis ⁊ ambo ꝓcessissent i
diebus suis. Factū est aūt cum sa
cerdotio fungeretur zacharias in
ordine vicis sue ante deū secundū
cōsuetudinem sacerdotii / sorte exiit
vt incensum poneret ingressus i tē
plum dñi. Et ōnis multitudo po
puli erat orans foris hora incensi.
Apparuit aūt illi angelus dñi / stās
a dextris altaris incensi. Et zacha
rias turbatus est vidēs / ⁊ timor ir
ruit super eū. Ait aūt ad illum āge
lus. Ne timeas zacharia / quoniam
exaudita ē deprecatio tua. Et vx
or tua elizabeth pariet tibi filiū / et
vocabis nomē eiꝰ iohannē. Et erit
tibi gaudiū ⁊ exultatio / ⁊ multi in
natiuitate eius gaudebūt. Erit eni
magnus coram dño. Uinuz ⁊ cice
raz nō bibet / ⁊ spū sancto replebi
tur adhuc ex vtero matris sue. Et

multos filiorum israhel conuertet ad dn̄m deum ipsorum. Et ipse p̄cedet ante illū in spiritu ⁊ virtute helye/ vt cõuertat corda patrū in filios ⁊ incredulos ad prudentiā iustorum parare dn̄o plebē perfectā. Et dixit zacharias ad angelū/ Vnde hoc sciam? Ego enim sum senex/ ⁊ vxor mea p̄cessit in dieb⁹ suis. Et respondēs āgelus dixit ei. Ego sum gabriel qui asto ante deum/ ⁊ missus sum loqui ad te / et hoc tibi euāgelizare. Et ecce eris tacēs ⁊ nō poteris loqui/ vsq₃ diē quo hec fiant/ pro eo q̄ non credidisti verbis meis que implebuntur tēpore suo. Et erat plebs expectans zachariā/ ⁊ mirabatur q̄ tardaret ipse i templo. Egress⁹ aūt nō poterat loqui ad illos. Et cognouerūt q̄ visionē vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis/ ⁊ permansit mut⁹. Et factū est vt impleti sunt dies officii eius/ abiit in domū suam. Post hos aūt dies cōcepit elizabet vxor eius/ ⁊ occultabat se mensibus quīq₃ dicens. Quia sic michi fecit dominus/ in dieb⁹ quibus respexit auferre obprobriū meum inter homines. In mense aūt sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth/ ad virginem desponsatā viro cui nomen erat ioseph de domo dauid ⁊ nomē virginis maria. Et ingressus angelus ad eā dixit. Aue gratia plena dn̄s tecum benedicta tu in mulieribus. Que cū audisset turbata ē in sermone eius ⁊ cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angel⁹ ei. Ne timeas maria inuenisti eni gratiam apud deū. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊ vocabis nomen ei⁹ ihesum. Hic erit magnus et filius altissimi vocabit᷑. Et dabit illi dn̄s deus sedē dauid patris ei⁹ ⁊ regnabit in domo iacob ineternū ⁊ regni ei⁹ non erit finis. Dixit āt maria ad angelum. Quō fiet istud quoniā virum nō cognosco? Et respondēs angel⁹ dixit ei. Sp̄us sanctus superueniet in te ⁊ virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. Ideoq₃ ⁊ quod nascetur ex te sanctū vocabit᷑ fili⁹ dei. Et ecce elizabeth cognata tua ⁊ ipsa cōcepit filiū in senectute sua. Et hic mēsis est sext⁹ illi que vocatur sterilis quia nō erit impossibile apud deū omne verbū. Dixit autē maria. Ecce ancilla dn̄i fiat michi secundū verbū tuum. Et discessit ab illa angel⁹. Exurgēs aūt maria in dieb⁹ illis abiit in mōtana cū festinatione in ciuitatē iuda ⁊ itrauit in domum zacharie/ ⁊ salutauit elizabeth. Et factū est vt audiuit salutationē marie elizabeth/ exultauit infans in vtero eius. Et repleta est sp̄ū sancto elizabeth/ ⁊ exclamauit voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres/ ⁊ benedict⁹ fructus vētris tui/ et vnde hoc michi vt vēiat mater dn̄i mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tue i aurib⁹ meis/ exultauit in gaudio infās in vtero meo. Et beata que credidisti quoniā perficientur ea que dicta sunt ei a dn̄o. Et ait maria. Magnificat anima mea dn̄m. Et exultauit sp̄s me⁹/ in deo salutari meo. Quia respexit humilitatē ancille sue/ ecce enim ex hoc beatā me dicent ōnes generationes. Quia fecit michi magna qui potens ē ⁊ sanctū nomen eius. Et mīa eius a progenie in progenies

timentibus eū· Fecit potentiam in
brachio suo/dispersit superbos mē
te cor sui· Depo po de se ꝛ exal hu
Esu imple bo ꝛ di di inanes· Sus
isr pue su recor mi sue· Sicut lo est
ad pat nos abra ꝛ se ei9 in secula·
Mansit aūt maria cum illa quasi
mensib9 tribus/ꝛ reuersa est in do
mathꝫ p° mū suam · Et inuenta est in vtero
habens de spū sancto· Joseph autē
vir eius cū esset iustus ꝛ nollet eā
traducere/voluit occulte dimittere
eam· Hec aūt eo cogitante ecce āge
lus dnī i somnis apparuit ei dicēs/
Joseph fili dauid/ noli timere acci
pere mariam cōiugem tuā/qd enim
in ea natū est/de spū sancto ē· Pa
riet aūt filium/ et vocabis nomen
eius ihesum· Ipse enim saluum fa
ciet populū suū a peccatis eorum·
Hoc aūt totum factū est/ vt adim
pleretur quod dictū est a dnō per
ꝓphetam dicentem· Ecce virgo in
vtero habebit ꝛ pariet filiū/ ꝛ vo
cabunt nomē eius emanuel/quod ē
interpretatum nobiscū deus· Exur
gens aūt ioseph a somno fecit sicut
precepit ei angel9 dnī ꝛ accepit cō
iugem suā ꝛ nō cognoscebat eam ·
luc p° Elizabeth aūt impletum est tēpus
pariendi/ꝛ peperit filium· Et audi
erūt vicini ꝛ cognati eius quia ma
gnificauit dn̄s misericordiam suā
cū illa/ꝛ cōgratulabant᷑ ei· Et fac
tum est in die octauo venerunt cir
cūcidere puerū/ꝛ vocabant euꝫ no
mine patris sui zachariā· Et respō
dēs mater eius dixit· Nequaq̄ꝫ/sed
vocabitur iohānes/Et dixerūt ad
illam/quia nemo est in cognatione
tua qui vocetur hoc nomine· Innu
ebant aūt patri eius quē vellet vo
cari eum· Et postulans pugillareꝫ
scripsit dicens· Johānes est nomen
eius· Et mirati sunt vniuersi· Aper
tum est aūt illico os eius ꝛ lingua
eius ꝛ loquebatur benedicens deū
Et factus ē timor super ōnes vici
nos eorū/ꝛ super omnia montana
iudee diuulgabant᷑ ōnia uerba hec
Et posuerunt ōnes qui audierunt
in corde suo dicentes· Quid putas
puer iste erit? Etenim manus dnī
erat cū illo· Et zacharias pater ei9
impletus est spū sancto ꝛ prophe
tauit dicens· Benedictus dn̄s de9
israhel/quia visi ꝛ fe re ple sue Et
erex cor sa no in do da pu sui · Si
cut lo est per os sanc qui a se sunt
ꝓphe eius Salutē ex ini no ꝛ d ma
om qui ode nos Ad faci mi cū patr
no ꝛ me test sui sancti Jusiurandū
qd iur ad abra pa no da se no Vt
sine timo de ma inimi no li ser illi
In sanctitate ꝛ iu co ipo om di n
Et tu pu ꝓphe al vo pre en an fa
do pa vias ei9 Ad dan sciē sal ple
ei9 in remis pec eoꝝ Per visc mie
dei nrī in quib9 visitauit· ꝛc· Puer
aūt crescebat ꝛ cōfortabatur spū/
ꝛ erat in desertis vsqꝫ in diem ostē
sionis sue ad israhel· Factū est aūt luc 2°
in diebus illis exiit edictū a cesare
augusto/ vt describeretur vniuers9
orbis · Hec descriptio prima/fac
ta ē a preside syrie cirino· Et ibāt
ōnes vt ꝓfiterentur singuli in suā
ciuitatem. Ascendit aūt ꝛ ioseph a
galilea d ciuitate nazareth in iude
am ciuitateꝫ dauid que vocat᷑ beth
leem eo ꝙ esset de domo ꝛ familia
dauid/ vt ꝓfiteretur cū maria des
ponsata sibi vxore pregnāte· Fac
tum est aūt cum essent ibi / impleti
sunt dies vt pareret· Et peperit fi
lium suū primogenitum/ ꝛ pannis

eum inuoluit ⁊ reclinauit eũ in pre
sepio quia nõ erat ei loc⁹ in diuer
sorio. Et pastores erãt in regione
eadem vigilãtes/⁊ custodientes vi
gilias noctis supra gregeȝ suũ. Et
ecce angelus dñi stetit iuxta illos/
⁊ claritas dei circũfulsit illos ⁊ ti
muerũt timore magno. Et dixit il
lis ãgelus. Nolite timere. Ecce euã
geliso vobis gaudiũ magnum qđ
erit õni populo/quia natus est vo
bis hodie saluator qui ẽ xp̃s dñs
in ciuitate dauid. Et hoc vobis sig
num Inuenietis infantẽ pannis in
uolutum/⁊ positũ in presepio. Et
subito facta ẽ cũ angelo multitudo
militie celestis/laudantiuȝ deum et
dicentiũ gloria in altissimis deo ⁊
in terra pax hominib⁹ bone volũ
tatis. Et factũ est vt discesserunt
ab eis angeli in celũ/ pastores loq̃
bantur adinuicẽ. Trãseamus vsq̃
bethleem/ ⁊ videamus hoc verbuȝ
qđ fecit ⁊ ostẽdit nobis/⁊ venerũt
festinantes ⁊ inuenerũt mariam et
ioseph ⁊ infantẽ positũ ĩ presepio.
Videntes aũt cognouerũt de verbo
qđ factum erat illis de puero hoc.
Et õnes qui audierunt mirati sunt
de his que dicta erãt a pastorib⁹
ad ipsos. Maria aũt conseruabat
õnia verba hec/ cõseruãs ea in cor
de suo. Et reuersi sũt pastores glo
rificantes ⁊ laudãtes deũ/in omni
bus que audierant ⁊ viderãt sicut
dictũ est ad illos. Et postq̃ cõsum
mati sunt dies octo vt circũcidere
tur puer/vocatũ est nomen ei⁹ ihe
sus qđ vocatum est ab angelo pri math. 2°
usq̃ in vtero conciperetur. Et ecce
magi ab oriente venerunt iheroso
limã dicentes. Vbi est qui nat⁹ est
rex iudeorũ/ vidimus enim stellam
eius in oriente/ ⁊ venim⁹ adorare
eum. Audiens aũt herodes rex tur
batus ẽ/⁊ omnis iherosolima cum
eo. Et cõgregans õnes principes
sacerdotũ ⁊ scribas populi/sciscita
batur ab eis vbi xp̃s nasceret᷑. At
illi dixerunt ei In bethleeȝ iude/sic
enim scriptũ est per ꝓphetam. Et
tu bethleem terra iuda nequaq̃ mi
nima es ĩ principib⁹ iuda. Ex te enĩ
exiet dux qui reget populuȝ meum
israhel. Tũc herodes clam vocatis
magis/diligenter didicit ab eis tẽ
pus stelle que apparuit eis Et mit
tens eos in bethleem dixit. Ite ⁊ in/
terrogate diligenter de puero hoc/
⁊ cũ inueneritis renũciate michi ut
⁊ ego veniens adorem eũ. Qui cuȝ
audissent regẽ abierunt/ ⁊ ecce stel
la quã viderant in oriente antece
debat eos vsq̃ dũ veniẽs staret su
pra vbi erat puer. Videntes autẽ
stellam/gauisi sunt gaudio magno
valde. Et in trantes domũ inuenerũt pue
rum cũ maria matre eius ⁊ proci.
adora. eum. Et apertis thesauris
suis obtu. ei mu. aurũ thus ⁊ mirrã/
⁊ responso accepto ĩ somnis ne re
dirent ad herodẽ/per aliam viaȝ re
uersi sunt in regionẽ suã. Qui cum luc. 2°
recessissẽt. Posteaq̃ impleti sũt di
es purgationis matris ei⁹ secũdũ
legem moysi tulerunt illũ in iheru
saleȝ vt sisterent eũ dño sicut scrip
tum est in lege dñi quia õne mascu
linum adaperiens vuluã sanctum
dño vocabitur. Et vt darent hosti
am secundum qđ dictuȝ est in lege
dñi par turturuȝ aut duos pullos
colũbarũ. Et ecce homo erat in ihe
rusaleȝ cui nomen symeon/⁊ hõ iste
iustus ⁊ timoratus ⁊ expectans cõ
solationem israhel ⁊ sp̃us sanctus

erat in eo. Et responsum acceperat a spū sancto nō visurum se mortē nisi prius videret xp̄m dn̄i. Et venit in spū i tēplū. Et cū inducerēt puerum ihesum parentes ei⁹ vt facerent secundū cōsuetudinem legis p̄ eo/ ⁊ ipse accepit eū in amplex⁹ suos ⁊ benedixit deū ⁊ dixit. Nunc dimittis seruū tuum dn̄e secundu3 vbū tuū i pace. Quia viderūt oculi mei salutare tuū. Quod parasti āte faciē ōniū populoꝝ. Lumē ad reuelationē gentiū ⁊ gloriā plebis tue israhel. Et erāt pater eius ⁊ mater mirātes super his que dicebantur de illo. Et benedixit illis symeon. Et dixit ad mariā matrem ei⁹. Ecce positus ē hic in ruinā ⁊ resurrectionem multorū in israhel ⁊ in signum cui cōtradicet᷑/ ⁊ tuam ipsius animā pertrāsibit gladius vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna p̄phetissa filia phanuel de tribu aser. Hec p̄cesserat in dieb⁹ multis ⁊ vixerat cum viro suo ānis. vii. a ṽginitate sua Et hec vidua vsq3 ad ānos octogitaquattuor/ que non discedebat d̄ templo/ ieiuniis ⁊ obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hec ipsa hora superueniens cōfitebatur domino/ ⁊ loquebatur de illo omnib⁹ qui expectabant redemptionē israhel. Et vt perfecerūt ōnia secundū
[math. 2°] legem dn̄i. Ecce angelus dn̄i apparuit in somnis ioseph dicens/ surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrem eius ⁊ fuge in egiptū/ ⁊ esto ibi vsq3 du3 dicam tibi. Futurū est enim vt herodes querat puerū ad perdendū eu3 Qui consurgens accepit puerum ⁊ matrem ei⁹ nocte/ ⁊ recessit in egiptum ⁊ erat ibi vsq3 ad obitu3 herodis/ vt adimpleretur quod dictū ē a dn̄o per p̄phetam dicentem. Ex egipto vocaui filium meū. Tūc herodes videns quia illusus esset a magis iratus ē valde/ ⁊ mittens occidit ōnes pueros qui erāt in bethleem ⁊ in omnib⁹ finibus eius a bimatu ⁊ infra secūdū tempus quod exquisierat a magis Tūc adimpletum ē quod dictum est per iheremiā p̄phetam dicentem. Vox in rama audita ē ploratus ⁊ vlulat⁹ multus rachel plorans filios suos / et noluit cōsolari quia non sunt. Defūcto aūt herode ecce apparuit āgelus dn̄i in somnis ioseph in egipto dicens. Surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrem eius/ ⁊ vade in terram israhel/ Defuncti enim sunt qui querebant animam pueri. Qui cōsurgens accepit puerū ⁊ matrem ei⁹ ⁊ venit in terram israhel. Audiens aūt q̄ archelaus regnaret in iudea p̄ herode patre suo/ timuit illo ire. Et ammonitus in somnis secessit in partes galilee ⁊ veniens habitauit ī ciuitate nazareth vt adimpleret᷑ q̄d dictum est per p̄phetas quoniam [luc. 2°]
nazareus vocabitur. Puer autem crescebat ⁊ cōfortabatur plen⁹ sapientia ⁊ gratia dei erat in illo Et ibant parētes eius per ōnes ānos in iherusalem in die solemni pasce Et cū factus esset ihesus ānorū duodecim/ ascendentib⁹ illis in ierosolimam secundū cōsuetudinem diei festi. Consummatisq3 dieb⁹ cum redirent/ remāsit puer ihesus i iherusalem ⁊ nō cognouerūt parētes ei⁹/ Existimātes aūt illum esse in comitatu/ venerūt iter diei ⁊ requirebāt eum inter cognatos ⁊ notos. Et nō inueniētes regressi sunt in iherusalē

requirentes eum / Et factum ē post triduū inuenerunt illuz in templo sedentem in medio doctorū audientem ⁊ interrogantē eos. Stupebant aūt omnes qui eum audiebant super prudentia ⁊ responsis ei9. Et videtes ámirati sunt. Et dixit mater eius ad illuz / fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus ⁊ ego dolētes querebamus te. Et ait ad illos Quid est q̄ me querebatis? Nesciebatis quia in his q̄ patris mei sūt oportet me esse? Et ipi nō intellexerunt verbū quod loqutus est ad illos. Et descendit cū eis ⁊ venit nazareth ⁊ erat subditus illis. Et mater eius cōseruabat ōnia verba hec cōferens in corde suo. Et ihes9 proficiebat sapientia etate ⁊ gratia / apud deum ⁊ homines.

De pdicatione iohānis. Ca. vi.

Iam hinc de predicatōne iohānis narrare incipit quā omnes quattuor cōmemorant / nam ⁊ matheus post illa verba que vltia eius posui vbi cōmemorauit ex ꝓpheta testimoniuz quoniā nazare9 vocabitur / sequitur ⁊ adiūgit / In diebus aūt illis venit iohānes baptista predicans in deserto iudee ⁊c̄. Et marcus qui nichil ꝺ natiuitate vel infantia vel pueritia dn̄i narrauit / hinc euāgelii sumpsit iniciuz idest a iohānis predicatione. Sic enim exorsus ē. Iniciū euāgelii ihesu xp̄i filii dei sicut scriptum est in ysaia ꝓpheta. Ecce mitto angeluz meū ante faciem tuā qui preparabit viā tuam. Vox clamantis i deserto parate viā dn̄i rectas facite semitas eius. Fuit iohānes in deserto baptisans ⁊ predicans baptismū penitentie in remissionem peccatorum ⁊c̄. Et lucas post verba vbi ait / ⁊ ihesus ꝓficiebat sapiētia, etate ⁊ gratia apud deum ⁊ homines. De iohānis predicatōne iam sequitur dicens: Anno aūt quintodecio imperii tiberii cesaris / ꝓcurāte pōtio pylato iudeā / tetrarcha aūt galilee herode / philippo aūt fratre ei9 tetrarcha iturée ⁊ trachonitidis regionis / ⁊ lisania abiline tetrarcha / sub principib9 sacerdotum anna ⁊ caypha / factū est verbum dn̄i super iohānem zacharie filium in deserto ⁊c̄. Iohānes quoq3 apostol9 in euāgelistis quattuor eminentissimus / postea q̄3 dixit de verbo dei qui ē ipse filius ante secula ōnia creatiue quia ōnia per ipm facta sunt / intulit cōtinuo de iohānis predicatione ac testimōnio dicēs. Fuit hōmissus a deo cui nomē erat iohānes. Vnde iam videnduz est de ipso iohāne quattuor euāgelistarū narrationes queadmodū inter se nō discordent / Nō vt hoc a nobis per ōnia requiratur aut exigatur quod nūc fecimus de primordiis nati ex maria xp̄i queadmodū inter se mathe9 lucasq3 consentiant vt ex vtriusq3 narratione vnā faceremus / demonstrantes tardiorib9 / quelibet eorum cōmemorādo qd alter tacet vel tacēdo qd alter cōmemorat / nō impedire intellectū veracis narrationis alterius / vt hoc exēplo siue vt a me factū est siue alio modo cōmodi9 fieri possit / videat vnusquisq3 / ⁊ in ceteris talib9 locis fieri posse qd hic factuz esse perspexerit. Iā ergo vt dixi videamus quattuor euāgelistarū ꝺ baptista iohanne cōsensum. Matheus ita sequitur. In diebus autem illis venit iohannes

baptista predicās in deserto iudee. Marcus nō dixit in illis diebus/ quia nullam seriem reruꝫ ante pmi serat in quarū rerum diebus intelligeretur dicere/si diceret i illis diebus. Lucas aūt per potestates terrenas signatius ipa tēpora expressit predicationis vel baptismi iohānis dicens. Anno aūt decimoquīto tiberii cesaris ꝑcurante pontio pylato iudeā/tetrarcha aūt galilee herode/philippo aūt fratre eius tetrarcha ituree ꝛ trachonitidis regiōis/ꝛ lisania abiline tetrarcha/sub principibus sacerdotū anna ꝛ cayphа factū est verbum dñi super iohannē zacharie filiū in deserto. nec tamen intelligere debemꝰ hos dies idest hoc tempus harū potestatum signasse matheū cum diceret i illis diebus: sed in multo longioris temporis spacio voluisse accipi quod ait in illis diebꝰ. Mox eni vt narrauit reuersum de egipto xp̄m mortuo herode/qd̄ vtiqꝫ tempore infātie vel pueritie eiꝰ factū est vt possit cōstare ꝙ lucas de illo cū. xii. ānorum essꝫ gestū narrauit in tēplo iherusalem/cum ergo infantem vel puerum ex egipto reuocatū cōmemorasset matheus/cōtinuo intulit. In diebus aūt illis venit iohānes baptista. Nō vtiqꝫ tantūmodo pueritie dies illius insinuās/sed omnes dies ab eius natiuitate vsqꝫ ad tēpus quo predicare ac baptisare cepit iohānes/quo iā tēpore xp̄i etas iuuenilis inuenitur/quia coeui erāt ipse ꝛ iohānes/ꝛ. xxx. ferme ānorū narratur fuisse cū ab illo baptisatus esset.

¶ De duobꝰ herodibus ¶ Ca. vii.

Sed plane de herode solet mouere nōnullos qd̄ lucas narrauit i diebus baptismi iohānis herodem fuisse tetrarcham galilee/quādo etiam dñs iuuenis baptisatus ē. Matheus aūt mortuo herode dicit puerum ihesum ab egipto remeasse. Qd̄ utrūqꝫ verū esse nō potest/nisi duo fuisse intelligantur herodes. Qd̄ cū fieri potuisse nemo nesciat/qua cecitate insaniunt qui ꝓcliuiores sūt ad calumniandū euāgelice veritati ꝙ paululum cōsideratiores vt duos homines eodē vocabulo appellatos intelligant. Cuius rei exēplis plena sunt ōnia. Nam iste posterior herodes prioris herodis filius fuisse perhibetur sicut archelaꝰ quē matheus in iudee regnū patre mortuo successisse cōmemorat/sicut philippus quē fratrem tetrarche herodis ꝛ ip̄m ituree tetrarcham lucas insinuat. Rex eniꝫ fuit herodes ille qui querebat animā pueri xp̄i / herodes aūt aliꝰ filius eius nō rex sꝫ tetrarcha dictus ē/ꝙ nomen grecū a parte regni quarta īditū resonat.

¶ Quo ioseph timuit ire cum xp̄o in iudeā/ꝛ nō in galileā. Ca. viii.

Nisi forte hinc rursus quispiā moueatur cū matheus dixerit ideo tiuisse ioseph cū puero redeūte ire i iudeā quia ꝓ patre suo herode archelaus filiꝰ eiꝰ ibi regnabat: qūo potuit ire in galileam vbi alius filiꝰ eiꝰ herodes tetrarcha erat sicut lucas testatꝰ. Quasi vero ipsa sint tēpora quibus tūc puero timebatur que nūc lucas cōmemorauit/que vsqꝫ adeo mutata erāt vt i ipsa iudea nō iam rex esset archelaus sed pontius pylatus qui nō rex iudeorū erat sed preses/cuius temporibꝰ agentes sub tiberio cesare filii

maioris herodis non regnuz habebant sed tetrarchiam/ qd vtiqz nõ/ dum factũ fuerat quãdo ioseph timens archelaum in iudeã regnantẽ se in galileam cum puero cõtulit vbi ⁊ ciuitas eius erat nazareth.

¶ Quõ matheus dicat ioseph isse i galileam propter archelaũ cum lucas dicat ideo isse quia ibi erat ciuitas eorum. Ca. ix.

Ad forte ⁊ hoc mouet quomõ dicat matheus propterea cũ puero ihesu parẽtes eius isse in galileam quia metu archelai in iudeã ire noluerunt/ cũ propterea magis isse in galileã videantur quia ciuitas eoꝝ erat nazareth galilee sicut lucas nõ tacuit. Sed intelligenduz est vbi angelus in somnis in egipto dixit ad ioseph surge et accipe puerũ ⁊ matrez eius ⁊ vade in terraz israhel/ sic intellectũ esse primo a ioseph vt putaret iussum se esse pergere in iudeã. Ipsa enim primitus intelligi potuit terra israhel. Porro aũt posteaq̃ cõperit illic regnare filiũ herodis archelaũ/ noluit obiicere se illi periculo/ cuz posset terra israhel etiam sic intelligi vt ⁊ galilea illic deputaretur/ quia ⁊ ipsam populus israhel incolebat. Qq̃ ⁊ aliomodo solui possit hec q̃stio/ Quia potuit videri parentib⁹ xpi cũ puero de quo talia per angelica responsa didicerant nõ esse habitãdum nisi in iherusalem vbi erat tẽplum dñi/ ⁊ propterea redeũtes ex egipto illuc eos ituros fuisse ⁊ illic eos habitaturos/ nisi archelai ꝑsentia terrerẽtur. Neqz enim diuinitus iubebantur ibi habitare/ vt de archelao quod timebant deberẽt cõtemnere.

¶ Quõ dicat lucas ibant parẽtes eius per õnes annos in iherusalem cũ dicat matheus ꝙ timuerunt archelaum. Ca. x.

Ad ⁊ hoc aliquis dicit/ quo ergo (sicut lucas narrat) ibant parẽtes ei⁹ per õnes ãnos pueritie xpi in iherusalem/ si archelai timore illuc ꝓhibebantur accedere. Hoc michi dissoluere nõ esset difficile nec si aliquis euãgelistarũ expressisset q̃diu ibi regnaret archelaus. Fieri enim poterat vt per diem festũ inter tam ingentẽ turbam latenter ascenderent mox reuersuri/ vbi tamẽ aliis dieb⁹ habitare metuerẽt. Vt nec solemnitate ꝑtermissa essent irreligiosi/ nec cõtinua mansione cõspicui. Cũ vero etiam de regno archelai õnes tacuerint q̃ fuerat diuturnũ/ iste quoqz intellectus patet/ vt qd lucas dicit per õnes annos eos ascendere solitos in iherusalem: tũc accipiamus facti tatum cũ iaz nõ timeretur archela⁹. Qz si archelai regnũ aliquãto diuturnius vlla preter euãgeliuz ꝓdit hystoria cui fides habẽda videatur/ illud qd superius dixi suffecerit/ ꝙ ita timebant parentes pueri habitationem in iherusalem vt tamẽ ꝓpter dei timorẽ festiuitatem solemnez nõ pretermitterent/ in qua latere facilime possent. Neqz enim incredibile est/ captatis temporib⁹ oportunis vel dierum vel horarũ/ accedere hoĩes ad ea loca in quib⁹ esse formidãt.

¶ Quõ cõpletis diebus purgationis marie accessit cũ filio ad tẽplũ pro quo herodes tot paruulos occidit. Ca. xi.

Hinc etiã illa soluitur questio si aliquẽ mouet cum iam sollicitus

esset ille maior herodes percussi⁹ ma
gorum núcio q̄ rex iudeorū natus
fuisset/quō potuerunt cōpletis die/
bus purgationis matris eius tuto
cū illo ascēdere in templū vt fieret
circa eū secundū legem dn̄i que lu
cas cōmemorat? Quis enim nō vi
deat/etiam illū vnum diē/regē mul
tis occupatū latere potuisse? Si āt
illud verisimile nō videtur q̄ hero
des(qui valde sollicit⁹ expectabat
quid sibi magi de puero nūciarent)
post tam multos dies se sensit illu
sum/vt transacto tēpore purgatio
nis matris eius ⁊ peracta circa in/
fantem solemnitate primogenitoꝝ
in templo iherusalem/post etiā ꝓ/
fectionem eorū in egiptū/in mentē
illi venerit querere animā pueri/et
necare tot paruulos/si hoc ergo mo
uet:omitto dicere quot ⁊ quantis
occupationibus regia cura distēdi
potuerit ⁊ per plurimos dies ab il
la intentione vel auerti ōnino vel
impediri. Neq̄ eni enumerari pos
sunt cause quib⁹ hoc potuit accide
re/ quas tamen multas ⁊ magnas
esse potuisse/nemo ita rerum huma
narum inexpertus est vt aut neget
aut dubitet. Cui⁹ enim cogitationi
nō occurrat/q̄ multa alia terribili
ora regi nunciari potuerūt seu ve
ra seu falsa/vt qui regem infante
post aliquot ānos sibi vel filiis su
is aduersaturū timuerat/aliquorū
magis ꝓpinquantiū periculorum
terrorib⁹ agitatus/ab illa cura mē
tem abreptā/in aliis ꝓxime cauē
dis potius occuparet? Vt ergo hec
omittam/illud dico/ postea q̄ nihil
herodi magi renūciauerunt/eū cre
dere potuisse/ illos fallaci stelle vi
sione deceptos postea q̄ nō inuene
runt quē natum putauerāt/erubu
isse ad se redire/atq̄ ita eū (timore
depulso)ab inquirēdo ac persequen
do puero quieuisse. Cū ergo post
purgationē matris sue quia in ihe
rusalē cum illo venissent ⁊ ea gesta
essent in templo que a luca narrā
tur/quia verba symeonis ⁊ āne de
illo ꝓphetantiū cū cepissent ab eis
qui audierant predicari/ad pristi
nam intentionē reuocatura erāt ā
mū regis:āmonitus per somnū io
seph/cū infante ⁊ matre ei⁹ fugit in
egiptū. Deinde vulgatis reb⁹ que
in tēplo facte dicteq̄ erāt/herodes
se a magis sensit illusum/ac deinde
ad xp̄i mortē cupiēs peruenire/mul
tos infantes sicut matheus narrat
occidit.

De verbis iohānis quō conueni
unt quattuor euāgeliste Ca. xii.

Matheus vero de iohāne ita cō
texit. In diebus aūt illis ve
nit iohānes baptista predicans in
deserto iudee ⁊ dicens. Penitentiā
agite apropinquabit enim regnū
celorū. Hic est enim qui dictus est
per ysaiam ꝓphetā dicentē. Vox
clamātis in deserto parate viā do
mini/rectas facite semitas ei⁹. mar
cus quoq̄ ⁊ lucas consentiunt hoc
ysaie testimoniū esse de iohāne/ nā
plura verba etiam cōsequentia ex
eodem ꝓpheta lucas cōmemorauit
cū de baptista iohāne narraret. Jo
hānes aūt euāgelista ipm iohannē
baptistam de seipso idem testimo
niū ysaie ꝓtulisse cōmemorat/sicut
nūc matheus dixit quedā iohānis
verba que alii nō dixerūt. Predi
cās inquit in deserto iudee ⁊ dicēs
Penitentiā agite/apropinquabit
eni regnū celoꝝ/hec verba iohānis

alij pretermiserunt. Jaꝫ vero quod
sequitur matheus ⁊ adiūgit. Hic ē
enim qui dictus ē per ysaiam dicē
tem. Vox clamantis in deserto pa
rate viā dn̄i rectas facite semitas
eius/ambigue positū est/ nec elucet
vtrum ex persona sua idem mathe
us hoc cōmemorauit an adhuc ver
ba eiusdeꝫ iohānis secutus adiūxit/
vt totū hoc iohānes dixisse intelli
gatur/penitentiā agite aꝓpinqua
bit enim regnū celorū/hic ē qui di
ctus ē per ysaiam ꝓphetā ⁊c̄. Ne/
qꝫ enim hoc mouere debet quia nō
ait/ego sum enim qui dictꝰ suꝫ per
ysaiam ꝓphetā/sed ait hic ē qui dic
tus ē. Solet quippe esse talis locu
tio ⁊ ipsorū euāgelistarū mathei ⁊
iohānis. Nam ⁊ matheus dixit. In/
uenit hominē sedentē in theolonio/
nec dixit inuenit me. Et iohannes.
Hic ē inquit discipulus qui testio
nium perhibet de his ⁊ scripsit hec
⁊ scimus quia verū ē testimonium
eius. Nō dixit ego sum/aut verum
est testimoniū meū. Dn̄s aūt ipse se/
pissime dicit filiꝰ hominis aut fili
us dei/⁊ nō dicit ego/Et oportebat
inquit xp̄m pati/⁊ non ait oporte
bat me pati. Potuit ergo ⁊ iohan
nes baptista cū dixisset/agite peni
tentiā aꝓpinquabit enim regnū ce
lorū/de seipso adiūgere que sequū
tur. Hic est enim qui dictus est per
ysaiam ꝓphetam ⁊c̄. vt post ver
ba eius matheus ita narrationē eiꝰ
cōtexerat Ipse aūt iohannes habe
bat vestimentū de pilis cameloruꝫ
⁊c̄. Qꝫ si ita est/nō mirū si ⁊ iterro
gatus quid diceret de seipso sicut
narrat iohānes euāgelista/ego ait
vox clamantis in deserto/sicut iaꝫ
dixerat precipiens vt ageret peni
tentiā. De vestimēto aūt eius ⁊ vi
ctu ita matheus sequit̄ dicens. Ip
se aūt iohānes habebat vestimentū
de pilis camelorū ⁊ zonā pelliciaꝫ
circa lūbos eius. Esca aūt eiꝰ erat
locusta ⁊ mel siluestre. Hoc ⁊ marcꝰ
dicit pene totidē verbis/ceteri aūt
duo tacent. Sequit̄ ergo matheus
⁊ dicit. Tunc exibat ad eū iheroso
lima ⁊ ōnis regio circa iordanē et
baptisabātur in iordane ab eo con
fitentes peccata sua. Videns autē
multos phariseorū ⁊ saduceorū ve
nientes ad baptismū suū/dixit eis/
Progēies viperarū quis demōstra
uit vobis fugere a futura iraꝫ Fa
cite ergo fructū dignū penitentie.
Et ne velitis dicere inter vos/pa
trē habemus abrahā. Dico eniꝫ vo
bis/quoniā potēs est deus ex lapi
dibus istis suscitare filios abrahe
Iā enim securis ad radicē arboris
posita est. Omnis ergo arbor que
non facit fructū bonū excidetur ⁊ i
ignē mittetur. Ego quidē vos bap
tiso i aqua i penitentiā/qui aūt pꝰ
me venturus est fortior me est/ cu
ius nō sū dignus calciamenta por
tare Ipse vos baptisabit in spiri
tu sancto ⁊ igne. Cuius ventilabrū
in manu sua ⁊ permundabit areaꝫ
suā. Et congregabit triticū suuꝫ in
horreū/paleas aūt comburet igni i/
extīguibili. Hec ōnia dicit ⁊ lucas
eadē pene verba iohānis exprimēs.
Et vbi aliquid variū est i verbis/
ab eadē tamen sententia nō recedi
tur. Velut cū dicit matheus iohan
nē q̄ dixisse/ne velitis dicere intra
vos patrē habemus habrahaꝫ/ille
aūt ⁊ ne ceperitis dicere patreꝫ ⁊c̄.
Iste ego quideꝫ vos baptiso in aq̄
in pniāꝫ. Ille iterpōit iterrogatōeꝫ

turbarū quid facerent/ ⁊ eis respō
dentē iohannē de bonis operibus
tanq̄ de fructibus penitētie qđ ma
theus omisit. Deinde in cordibus
suis cogitātibus de illo vtrū ipse
esset xp̄s eū dicit respondisse. Ego
quidē baptiso vos aqua/ nō dixit
in penitentiā. Deinde matheꝰ. Qui
aūt inquit post me vēturus est for
tior me est/ ille venit aūt iquit for
tior me. Item matheus. Cuiꝰ nō sū
inquit dignus calciamēta portare.
Ille aūt cuiꝰ nō sum dignus solue
re corrigiā calciametorū/ qđ ⁊ mar
cus dicit cū cetera taceat. Nā post
cōmemoratum habitū ⁊ victū eius
secutus ait. Et predicabat dicens
Venit fortior me post me/ cuiꝰ nō
sum dignus ꝓcūbens soluere cor
rigiā calciamētorū eius. Ego bap
tisaui vos aq̄/ ille baptisabit uos
spū sācto. De calciamētis ergo hoc
a luca distat qđ addidit procūbēs.
De baptismo hoc ab vtroq̄/ quia
nō dixit ⁊ igni/ sed tantū spū sācto.
Sicut enim matheꝰ ita ⁊ lucas dix
it ⁊ eodē ordine/ ipse vos baptisa
bit in spiritu ⁊ igne/ nisi qđ lucas
nō addidit sancto sicut matheꝰ di
xit in spiritu sancto ⁊ igne. His tri
bus attestatur iohānes euāgelista
cū dicit/ iohānes testimoniū perhi
bet de ipo ⁊ clamat dicēs. Hic erat
quē dixi qui post me venturus est
ante me factus est/ quia prior me
erat. Sic enim ostendit tunc eū hoc
dixisse quando eū illi dixisse cōme
morant/ repetisse aūt ⁊ cōmemoras
se qđ iam dixisset cum ait/ hic erat
quē dixi qui post me venit. Si er
go queritur que verba potius iohā
nes baptista dixerit/ vtrū que ma
theus aut que lucas eū dixisse com

memorat/ aut que marcus in ipsis
paucis que illum dixisse posuit ta
cens cetera: nullo modo hinc labo
randū esse iudicat qui prudēter in
telligit ipsas sentētias esse necessa
rias cognoscende veritati quibusli
bet verbis fuerit explicate. Nā enī
alius alium verborū ordinē tenet
non est vtiq̄ cōtrarium. Neq̄ illđ
contrariū est si alius dicit qđ aliꝰ
pretermittit. Ut enim quiq̄ memi
nerat ⁊ vt cordi cuiq̄ erat vel bre
uius vel ꝓlixius eādem tamen ex
plicare sententiā/ ita eos explicasse
manifestū est. Et in hoc satis appa
ret (qđ ad rē maxime pertinet) quo
niā veritas euāgelii (verbo dei qđ
supra omnē creaturam eternū atq̄
incōmutabile permanet) per creatu
ram tēporalibus signis ⁊ linguis
hominū dispensato) summū culmē
autoritatis obtinuit/ nō nos debe
re arbitrari mentiri quēq̄/ si pluri
bus rem quā audierūt vel viderūt
reminiscentibus/ nō eodēmodo atq̄
eisdem verbis eadē tamē res fuerit
explicata/ vt siue mutetur ordo v̄
borū/ siue alia pro aliis que tamē
idem valeant verba ꝓferantur/ si
ue aliquid vel quod recordāti non
occurrit/ uel quod ex aliis que dicū
tur possit intelligi minus dicatur/
siue aliorū que magis dicere statu
it narrādorum gratia/ vt cōgruus
modus tēporis sufficiat/ aliquid si
bi nō totum explicandū sed ex par
te tangendū quisq̄ suscipiat / siue
ad illuminandā declarandāq̄ sentē
tiam/ nichil quidē rerū/ verborū ta
men aliquid addat cui autoritas
narrandi cōcessa est/ siue rem bene
tenens nō assequatur (quāuis id co
netur) memoriter etiam verba que

audiuit ad integrũ enunciare. Quisquis aũt dicit euangelistis per spiritus sancti potentiã id debuisse cõcedi ut nec in genere verborũ nec in ordine nec in numero discreparent: nõ intelligit/ quãto amplius euangelistarũ excellit autoritas: tanto magis per eos fuisse firmandã ceterorum hominũ vera loquentiuz securitatẽ/ ut pluribus eãdem rẽ forte narrantibus nullo modo quisq̃ eorũ de mendacio recte arguatur si ab altero ita discrepauerit ut possit etiam euãgelistaruz exẽplo precedente defendi. Cũ enim fas nõ sit euãgelistarũ aliquẽ mentituz fuisse vel existimare vel dicere/ sic apparebit nec eũ fuisse mentitum cui recordanti tale aliquid acciderit quale illis accidisse mõstratur. Et quãto magis ad mores optimos pertinet cauere mendatiũ/ tanto magis tam eminẽte autoritate regi debeamus/ nec putaremus esse mẽdacia cũ sic inter se variari aliquorũ narrationes inueniremus ut inter euangelistas variate sunt. Simul etiã quod ad doctrinã fidelẽ maxime pertinet intelligeremus/ nõ tam verborũ q̃ rerũ querendam vel ãplectendã esse veritatẽ/ quãdo eos qui nõ eadẽ loqutione vtuntur/ cũ rebus sententiisq̃ nõ discrepant/ in eadẽ veritate cõstitisse approbamus. Quid/ ergo in his que de narrationib9 euãgelistarũ collata proposui putandum ẽ esse contrariũ quod ali9 dixit cuius nõ sum dignus calciamẽta portare/ alius vero corrigiã soluere? Nõ enim verbis aut verboꝝ ordine aut aliquo genere loqutionis/ sed etiam reipsa videtur aliud esse calciamẽta portare aliud corrigiã calciamenti soluere. Merito ergo queri potest/ quid iohãnes dixerit non se dignũ esse/ vtrum calciamẽta portare an corrigiã calciamẽti soluere? Si eni alterũ hoꝝ dixerit/ ille videtur verũ narrasse qui hoc potuit narrare quod dixit. Qui ãt aliud/ ⁊ si nõ est mentitus/ certe vel oblitus/ aliud ꝓ alio dixisse putabitur. Omnẽ aũt falsitatem abesse ab euãgelistis decet. nõ solum ea q̃ mentiendo dicũtur sꝫ etiã que obliuiscendo tacentur. Itaq̃ si ad rem pertinet/ aliquid aliud itelligere ex eo quod dictũ est calciamenta portare ⁊ aliquid aliud ex eo quod dictũ est corrigiã calciamenti soluere: Quid aliud accipiendũ recte existimaueris nisi iohannẽ vtrũq̃ dixisse/ siue aliud alio tẽpore siue cõtextim? Potuit enim sic dicere. Cuius nõ sum dignus corrigiã calciamenti soluere nec calciamenta portare/ vt vnus euangelistarũ hinc aliud/ alii vero aliud/ õnes tamen veruz narrauerint. Si aũt nichil intẽdit iohãnes cũ de calciamentis dñi diceret nisi excellentiam eius ⁊ hũilitatem suã: quodlibet horũ dixerit / siue de soluẽda corrigia calciamentorum siue de portandis calciamentis/ eãdem tamen sententiaz tenuit quisquis etiã verbis suis per calciamẽtorum cõmemorationez eandẽ significationẽ humilitatis expssit/ vnde ab eadẽ voluntate nõ aberrauit. Vtilis igitur modus ⁊ memorie maxime cõmendãdus cũ de conuenientia dicimus euãgelistarum/ nõ esse mendacium cũ quisq̃ etiam dicens aliquid aliud quod etiã ille nõ dixit de quo aliquid narrat/ voluntatem tantũ eius hanc explicat

quã etiã ille qui ei9 vba cõmẽorat. Ita etiam salubriter discim9/nihil aliud esse querendũ q̃ʒ quid velit il le qui loquitur.

¶ De ihesu baptisato Ca. xiii

Sequitur ergo matheu9 ꝛ dicit/ Tũc venit ihesus a galilea in iordanẽ ad iohannẽ vt baptisaret ab eo. Johannes aũt prohibebat il lum dicens. Ego a te debeo bapti sari ꝛ tu venis ad me? Respondẽs aũt ihesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnẽ iusti tiam. Tunc dimisit eũ. Attestantur ꝛ ceteri venisse ihesum ad iohannẽ/ Baptisatum aũt tres cõmemorãt: sed tacent quod matheus ait dixis se dño iohannẽ vel iohãni dñm res pondisse. Deinde sequitur matheus: baptisatus aũt confestim ascendit de aq̃. Et ecce aperti sũt ei celi ꝛ vi dit spiritũ dei descendentẽ sicut co lũbã venientẽ super se. Et ecce vox de celis dicens. Hic ẽ filius meus dilectus i quo mihi cõplacui. Hec ꝛ alii duo marcus ꝛ lucas similiter narrant.

¶ De verbis vocis facte de celo su per baptisatum ¶ Ca. xiiii.

Sed de verbis vocis que de ce lo facta est variãt loqutõem salua tamẽ sententia. Quod eni ma theus ait dictũ. Hic est filius me9 dilectus/ꝛ alii duo dicũt/ tu es fi lius meus dilectus/ad eãdem sentẽ tiam explicandã valet / sicut supe rius tractatũ est. Vox eniʒ celestis vnũ horũ dixit/sed euãgelista ostẽ dere voluit ad id valere quod dic tum est. Hic est filius meus/vt illis potius qui audiebant indicaret ꝙ ipse esset fili9 dei/atq̧ ita refer re voluit dictũ. tu es filius me9/ac si illis diceretur hic ẽ filius meus. Nõ enim xpo indicabatur qd scie bat/sed audiebant qui aderãt/ꝓp ter quos etiã ipsa vox facta ẽ. Jã vero quod alius dicit in quo mihi cõplacui/alius in te cõplacuit/ ali us in te cõplacuit mihi. Si queris quid horũ in illa voce sonuerit/qd/ libet accipe/dũmodo intelligas eos qui nõ eandem loqutionẽ retulerũt eandẽ retulisse sententiã. Que diuer sitas loqutionũ ad hoc etiã vtilis est/ne vno modo dictuʒ min9 intel gatur ꝛ aliter q̃ʒ se res habet inter/ pretetur. Quod enim dictum est in quo mihi ꝯplacui/si velit quis ita intelligere vt deus in filio sibi pla cuisse videatur/ãmonetur ex eo qd dictũ est in te cõplacui/ si rurs9 ex vno intelligat quisq̧ in filio patrẽ placuisse hominibus/ãmonetur ex eo quod dictũ est in te ꝯplacuit mi hi. Ex quo satis apparet/quilibet euãgelistarum celestis vocis etiam verba tenuerit/alios ad eandeʒ sen tẽtiã familiarius explicãdã verba variasse/vt intelligatur hoc dictũ esse ab õnibus tanq̃ʒ diceretur i te placituʒ meũ cõstitui/hoc est per te gerere quod mihi placet. Illud ve ro quod nõnulli codices habent se/ cundũ lucam hoc illa voce sonuis se quod in ps scriptũ est filius me us es tu ego hodie genui te/q̃q̃ʒ in ãtiquioribus codicibus grecis nõ inueniri perhibeatur/tamẽ si aliqui/ bus fide dignis exẽplaribus cõfir mari possit/quid aliud q̃ʒ vtrũq̧ intelligendũ est quolibet verboruʒ ordine de celo sonuisse?

¶ Quo secundũ iohannem dicat iohãnes baptista et ego non noue ram eum ¶ Ca. xv.

Quod aūt secundū iohannē de colūba dicitur/nō quādo fac tum est narratur/sʒ verba iohānis baptiste referūtur cōmemorantis quid viderit. In quo queritur quē admodū dictum sit ꝛ ego nō noue ram eū sed qui misit me baptisare in aqua ille mihi dixit/ super quē videris spiritū descendentē ꝛ ma nentē super eū/hic est qui baptisat in spiritu sancto. Si enim tunc euʒ cognouit cū colūbam vidit descēdē tem super eū/ querendū est qūo di xit venienti vt baptisatur/ego ma gis a te debeo baptisari. Hoc enim ei dixit anteq̄ʒ colūba descenderet. Ex quo apparet quāuis eū iaʒ nos set (nam etiā in vtero matris exul tauit cum ad elizabeth maria venis set) aliquid tamē in eo quod nōdū nouerat colūbe descensione didicis se/ꝙ ipse scilicet baptisaret in spū sancto ꝑpria quadā ꝛ diuina po testate/vt nullus homo qui accepis set a deo baptismum etiā si aliquē baptisaret posset dicere suū esse qd traderet vel a se dari spiritū scm̄.

De ihesu temptato Ca.xvi

Sequitur quod matheus dicit Tūc ihesus ductus est i deser tū a spiritu vt temptaretur a dya bolo. Et cū ieiunasset .xl. diebus ꝛ .xl. noctibus/postea esuriit. Et ac. temp. dixit ei/ si filius dei es dic vt lapides isti panes fiāt. Qui respō dens dixit/scriptū est. Nō in solo pane viuit homo sed i ōni vbo qd procedit de ore dei ꝛc. vsq̄ʒ ad id quod dictū est Tūc reliquit eū dya bolus ꝛ ecce āgeli accesserūt ꝛ mini strabāt ei Totū hoc similiter lucas narrat ꝛ si non eodē ordine Vnde incertū est quid prius factū ē vtrū regna terre prius demōstrata sunt ei/ꝛ postea in pinnaculū templi le uatus sit/an hoc prius ꝛ illud post ea/nihil tamē ad rem dū omnia fa cta esse manifestū sit. Et quod ali is verbis easdem sententias lucas explicat/idō semper cōmendandum est quoniā nihil depereat veritati. Marcus aūt attestatur eū in deser to a dyabolo esse temptatū .xl. die bus ꝛ noctibus/sed tacet quid ei di ctum sit/quid de respondit. Item quod lucas ꝑtermisit Iste nō tacu it ꝙ angeli ministrabāt ei. Iohan nes vero totū istuʒ locū ꝑtermisit.

De vocatōe discipulorum. C.xvii

Sequitur narrans matheus Cū aūt audisset ihesus ꝙ iohan nes traditus esset/secessit in galile am. Hoc ꝛ marcus dicit ꝛ lucas/sʒ lucas de iohāne tradito nihil hoc loco dicit. Iohānes aūt euangelista priusq̄ʒ iret ihesus in galileaʒ dicit petrū ꝛ andream mansisse cuʒ illo vno die/ꝛ tunc petro nomē imposi tuʒ cū antea symon vocaretur. Se quenti item die iam volentē exire in galileam inuenisse philippum et ei dixisse vt sequeretur eum. Inde ventū est vt etiam de nathāele nar raret. Die aūt tertio in galileaʒ cō stitutū fecisse illud in chana de aq̄ in vinū conuersione miraculū Que ōnia ceteri euangeliste pretermise runt/id cōtexentes narrationibus suis ꝙ ihesus reuersus sit in galile aʒ. Vnde intelligitur fuisse interpo sitos aliquot dies quibus illa d dis cipulis gesta sunt que interponun tur a iohāne. Non est aūt contrari um vbi matheus narrat dnm̄ dix isse petro. Tu es petrus ꝛ super hāc petram fundabo ecclesiam meam.

Neq3 enim hoc nomen tūc accepisse
intelligendū est/sed tunc poti9 quā
do ei iohānes dictū esse cōmemorat
tu vocaberis cephas q̄ interpreta
tur petrus/ut eū hoc nomine appel
laret postea dn̄s dicēs tu es petr9.
Nō enim ait/tu vocaberis petrus
sed tu es petr9/quod ei iam dictum
erat antea tu vocaberis. Deinde cō
texit narrationē matheus ꝛ dicit.
Et relicta ciuitate nazareth venit
ꝛ habitauit i capharnaū maritima
in finibus zabulon ꝛ neptali3 ꝛ ce
tera quousq3 sermo termietur quē
habuit in mōte. In quo contextu
narrationis attestatur ꝛ marcus d
discipulorū vocatōe petri ꝛ ādree
ꝛ paulopost iacobi ꝛ iohānis. Sed
cū matheus cōtinuo cōiūgeret nar
rationem ꝓlixi illius sermōis quē
in monte habuit postea q3 multos
curauit ꝛ eū multe turbe secute sūt/
Marcus interposuit alia/quia do
cebat eos in synagoga ꝛ stupebant
super doctrina eius. Tūc ipse dixit
quod ꝛ matheus post illū prolixū
sermonē/quia erat docens eos qua
si potestatē habens ꝛ nō sicut scri
be. Narrauit etiā de homine a quo
expulsus est spūs immūdus. Dein
de de socru petri. In his aūt lucas
ei cōsentit. Matheus vero de isto
demonio nihil narrauit. De socru
aūt petri non tacuit sed postea. In
hoc aūt loco quē nunc cōsideram9
idem matheus post vocationē dis
cipulorū quibus piscātibus iussit
ut eū sequerētur/narrat eū circuiis
se galileam docentē in synagogis ꝛ
predicantē euangeliū ꝛ sanantem
omne3 languorē/ ꝛ collectis ad illū
turbis ascendisse in montē ꝛ visum
fuisse illo sermone ꝓlixo/dat ergo
locū intelligendi tūc facta esse que
marcus post electionē discipuloru3
eorūdem narrat cū circuiret galileā
ꝛ doceret in synagogis eoru3/ tunc
etiā de socru petri/sed eū postea cō
mēorasse quod ꝓtermiserat/quāuis
nō omnia pretermissa in narratio
ne3 reuocauerit. Sane potest moue
re quo iohannes dicat non in gali
lea s3 iuxta iordanē primo andreā
secutū esse dn̄m cum alio cuius no
men tacetur. Deinde petrū ab illo
nomen accepisse/ tertio philippum
vocatu3 ut eū sequeretur. Ceteri āt
tres euāgeliste de piscatione voca
tos eos dicūt satis inter se cōuenie
tes/maxime matheus ꝛ marc9/ Nā
lucas andreā non nominat qui ta
men intelligitur in ea naui fuisse se
cundū mathei ꝛ marci narrationē
qui breuiter hoc perstringūt queād
modum gestū sit quod lucas aper
tius explicauit/cōmemorans ibi eti
am miraculū super captura pisciū
ꝛ q̄ ex ipsa naui dn̄s prius fuerit
loqutus ad turbas. Hoc etiā videt̄
distare quod tantū petro a dn̄o di
ctum cōmemorat ex hoc iā homīes
eris capiens/quod illi ambob9 fra
tribus dictū esse narrant. Sed po
tuit utiq3 prius hoc petro dici/cū
d captura igenti multitudine pisciu3
miraret̄ quod lucas insinuauit/et
ambobus postea quod illi duo cō
memorauerūt. Illud ergo quod de
iohāne diximus diligenter cōsiderā
dum est. Nō enim parua repugnā
tia putari potest cū ꝛ locorū inter
sit plurimū ꝛ temporis ꝛ ipsi9 vo
cationis. Nam si iuxta iordanem
anteq3 ihes9 esset in galilea ad testimo
nium iohānis baptiste secuti sunt
eū duo quorū erat unus andreas

qui fratrē suum symonem cōtinuo
adduxit ad ihesum quādo ꝛ nomē
vt petrus vocaretur accepit/ quō
ab aliis euāgelistis dicitur ꝙ eos
in galileā piscantes inuenerit atqꝫ
ad discipulatū vocauerit? Nisi qꝛ
intelligēdū ē nō sic eos vidisse tūc
dn̄m iuxta iordanēꝫ vt ei iā insepa
rabiliter cohererent/sed tantuꝫ cog
nouisse quis esset/eūqꝫ miratos ad
ꝓpria remeasse. Nam in chana ga
lilee cū fecisset de aqua vinuꝫ dicit
idem iohānes ꝙ crediderūt in eum
discipuli eiꝰ. Quod ita narrat. Et
die tertio nuptie facte sunt in cha
na ꝛ erat mater ihesu ibi Vocatus
est aūt ꝛ ihesus ꝛ discipuli eiꝰ ad
nuptias. Qui vtiqꝫ si tunc in eum
crediderunt sicut paulopost dicit/
nōdum erant discipuli cū ad nup
tias vocati sunt/ſꝫ illo more loqu
tionis hoc dictū est quo loquimur
cū dicimus apostolū paulū in thar
so cilicie natuꝫ/neqꝫ tunc iam erat
apostolus. Ita discipulos xp̄i inui
tatos ad nuptias cū audimus/nō
iam discipulos sed qui futuri erāt
discipuli intelligere debemus. Iam
enim vtiqꝫ discipuli xp̄i erant quā/
do ista narrata atqꝫ cōscripta sūt/
ꝛ ideo sic de illis loqutus est tēpo
ruꝫ preteritorū narrator. Quod āt
dicit idem iohānes/post hoc descen
dit capharnaū ipse ꝛ mater eius ꝛ
fratres eiꝰ ꝛ discipuli eiꝰ ꝛ ibi mā
serunt nō multis diebus/incertum
est vtrū illi iam adheserant etiā pe
trus ꝛ andreas ꝛ filii zebedei. Ma
theus enim primo narrat ꝙ vene
rit ꝛ habitauerit in capharnauꝫ/et
postea ꝙ eos de nauibus piscātes
vocauerit. Iste aūt ꝙ cū illo in ca
pharnaū venerint discipuli eiꝰ. An
forte matheus quod pretermiserat.
recapitulauit. quia nō ait post hoc
ambulās iuxta mare galilee vidit
duos fratres/ſꝫ sine vlla ꝯsequētis
temporis differentia ambulās aūt
inquit iuxta mare galilee vidit du
os ꝛc. Proinde fieri potest vt post/
ea narrauerit nō ꝙ postea factum
erat ſꝫ quod prius ꝑtermiserat/vt
cū illo intelligantur venisse caphar
naū quo iohānes dicit ꝛ ip̄m ꝛ ma
trem ꝛ discipulos eius venisse. An
pociꝰ alii discipuli fuerūt sicut euꝫ
iam philippus sequebatur queꝫ sic
vocauerat vt diceret ei sequere me.
Quo enim ordine vocati sunt om
nes duodecim apostoli/in euangeli
starum narrationibꝰ nō apparet/
quādoquidem nō tantū ordo voca
tionis sed nec ipsa vocatio cōmē
rata est omniū/ ſꝫ tantū philippi ꝛ
petri ꝛ andree ꝛ filioruꝫ zebedei et
mathei publicani qui etiaꝫ leui vo
cabatur. Singillatim tamē nomen
ab eo ꝛ primus ꝛ solus petrus acce
pit. Nam filios zebedei nō singilla
tim sed simul ambos appellauit fili
os tonitrui. Sane animaduertēdū
est ꝙ scriptura euāgelica ꝛ aposto
lica nō solos illos .xii. appellat dis
cipulos eius/sed ōnes qui in eū cre
dentes magisterio eius ad regnū ce
lorum erudiebantur. Ex quorum
multitudine elegit .xii. quos ꝛ apo
stolos nominauit sicut lucas cōme
morat. Ipse quippe paulopost ait
Et descendēs cū illis stetit in loco
cāpestri/ꝛ turba discipulorū eius ꝛ
multitudo copiosa plebis. Nō vti
qꝫ diceret turbaꝫ discipulorū homi
nes .xii. Aliis quoqꝫ scripturaꝝ lo
cis hoc euidēter apparet eius disci
pulos ōnes appellatos qui ab eo

dꝫ

discerent quod ad eternā vitaȝ per
tineret. Queri āt potest quō binos
vocauerit de nauiculis piscatores/
primo petrū ⁊ andream. Deinde ꝓ/
gressus paululuȝ alios duos filios
zebedei sicut narrāt matheus ⁊ mar
cus: cū lucas dicat ambas eorum
nauiculas īpletas magna illa cap
tura pisciū/sociosq̄ petri cōmemo
ret iacobum ⁊ iohanneȝ filios zebe
dei vocatos ad adiuuandū cum re
thia extrahere plena nō possent/si/
mulq̄ miratos tantā multitudineȝ
piscium que capta erat. Et cum pe
tro tātū dixisset noli timere ex hoc
iam homines eris capiēs simul eū
tamē subductis ad terram nauib⁹
secutos fuisse. Unde intelligendum
est hoc primo esse factum quod lu
cas insinuat. Nec tunc eos a dn̄o
vocatos sed tantū fuisse predictuȝ
ꝙ homines esset capturus. Quod
nō ita dictum est quasi iam pisces
nūq̄ esset capturus. Nam ⁊ post re
surrectionem dn̄i legimus eos esse
piscatos. Dictū est ergo ꝙ deinceps
capturus esset homines/non dictū
est ꝙ iam nō esset capturus pisces.
Unde datur locus itelligere eos ad
capturam pisciū ex more remeasse
vt postea fieret quod matheus et
marcus narrāt quando eos binos
vocauit ⁊ ipse iussit vt eū sequerē
tur/primo duobus petro ⁊ andree/
Deinde aliis duobus filiis zebedei.
Tunc enim nō subductis ad terrā
nauibus tanq̄ cura redeūdi/sȝ ita
eū secuti sunt tanq̄ vocātē ac iubē
tem vt eum sequerentur

De tempore secessionis eius in galileam Ca. xviii.

Illud etiam requirendū ē quō
iohannes euāgelista āteq̄ iohānes
baptista missus esset in carcerē di
cit ihesuȝ isse in galileā. Postea eni
q̄ cōmemorauit quod in chana ga
lilee fecit de aqua vinū ⁊ descendit
capharnaū cū matre ⁊ discipulis ⁊
ibi māserunt nō multis dieb⁹. Di
cit eū deinde āscendisse iherosolimā
ꝓpter pasca. Post hec venisse ī iu
deam terrā ⁊ discipulos ei⁹/⁊ illic
demoratū cum eis ⁊ baptisantem
vbi secutus ait. Erat aūt ⁊ iohan
nes baptisans in enon iuxta salim
quia aque multe erāt illic/ ⁊ adue
niebant ⁊ baptisabantur. Nondū
eniȝ missus erat in carcerē iohānes.
Matheus aūt dicit. Cum autē au
disset quod iohannes traditus esset
recessit in galileā/similiter ⁊ marc⁹
Postea aūt q̄ traditus est inquit
iohannes venit ihesus in galileam.
Lucas vero nihil dicit de tradito
iohanne/sed tamen ⁊ ipse post bap
tismum ⁊ temptationē xpi dicit eū
isse in galileā sicut illi duo. Nā ita
cōtexit narrationē suam. Et osum
mata dn̄i temptatione dyabolus
recessit ab illo vsq̄ ad tempus. Et
regressus est ihesus in virtute spi
ritus in galileam ⁊ fama exiit per
vniuersam regionē de illo. Unde in/
telligitur hos tres euāgelistas non
iohanni euāgeliste cōtraria narras
se/sed ꝑtermissum primū dn̄i aduē
tum in galileā posteaq̄ baptisat⁹
est quādo illic aquā couertit in vi
num. tunc eniȝ nondū erat tradit⁹
iohānes/ Unde vero aduentū eius
in galileā contexuisse narrationib⁹
suis qui post iohannē traditum fa
ctus est/de quo eius reditu in gali
leam etiā ipse iohānes euāgelista
sic loquitur. Ut ergo cognouit ihe
s⁹ q2 audierūt pharisei quia ihes⁹

plures discipulos facit et baptisat quam iohannes/ quamquam ihesus non baptisaret sed discipuli eius/ reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Tunc ergo intelligimus iam fuisse traditum iohannem/ iudeos vero audisse quod plures discipulos faceret et baptisaret quam fecerat et baptisauerat iohannes.

¶ De illo sermone prolixo quem secundum matheum in monte habuit.

Ca. xix.

Iam nunc de illo sermone prolixo quem secundum matheum in monte habuit dominus videamus utrum ei ceteri euangeliste nihil aduersari videantur. Marcus quippe non eum commemorauit omnino/ nec aliquid eius simile dixit/ nisi quasdam sententias non contexti sed sparsim quas dominus locis aliis repetiuit. Relinquit tamen locum in contextu narrationis sue ubi intelligamus hunc dictum esse sermonem/ sed ab eo pretermissum. ¶ Et erat inquit predicans in synagogis eorum et omni galilea et demonia eiciens. In hac predicatione quam dicit eum habuisse in omni galilea intelligitur et sermo iste habitus in monte cuius commemorationem facit matheus. Nam idem marcus ita sequitur. Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit/ si vis potes me mundare etc. De hoc leproso mundato talia connectit ut ipse intelligatur quem matheus commemorat tunc esse mundatum quando post illum sermonem dominus de monte descendit. Sic enim ait matheus Cum autem descendisset de monte secute sunt eum turbe multe Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens. Domine si vis potes me mundare etc. Huius etiam leprosi lucas meminit non sane hoc ordine/ sed ut solent preter/missa recordari vel posterius facta preoccupari sicut diuinitus suggerebantur que antea cognita postea recordando conscriberent ¶ Verumptamen idem lucas sermonem etiam ipsius domini prolixum narrauit/ ubi etiam sic exorsus est ut in isto matheus. Hic enim dixit beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. et ille beati pauperes quia vestrum est regnum dei. Deinde multa que sequuntur etiam in luce narratione similia sunt/ et ad extremum sermonis ipsa conclusio prorsus eadem reperitur. De homine prudente qui edificat supra petram et de stulto qui edificat super arenam/ nisi quod ibi tantum flumen dicit illisum domui/ non et pluuiam et ventos sicut matheus. Posset ergo facilime credi eundem etiam ipse domini interposuisse sermonem/ aliquas autem pretermisisse sententias quas matheus posuit. Item alias posuisse quas iste non dixit/ quasdam etiam non eisdem verbis/ custodita tamen veritatis integritate similiter explicasse. Posset hoc sicut dixi facilime credi/ nisi moueret quod matheus in monte dicit hunc habitum esse sermonem a domino sedente/ Lucas autem in loco campestri a domino stante/ hec itaque diuersitas facit videri alium fuisse illum/ alium illum. Quid enim prohiberet christus alibi quedam repetere que antea iam dixerat/ aut iterum quedam facere que antea iam fecerat? Non sane istos duos sermones quorum unum matheus alterum lucas inseruit longa temporis distantia separari hinc probabiliter creditur quod et ante et postea quedam similia vel eadem ambo narrarunt/ ut non

absurde sentiantur/eoꝝ narratões hec interponentiū/in eisdem locis ⁊ diebus esse versatas. Nam mathe us hoc ita dicit. Et secute sunt eū turbe multe de galilea ⁊ de capoli ⁊ iherosolimis ⁊ iudea ⁊ de transior danem. Videns aūt turbas ascēdit in mōtem. Et cū sedisset/accesserūt ad eū discipuli eius. Et aperiens os suū docebat eos dicens. Beati pauperes spū quoniā ipsorū ē reg num celorū ⁊ cetera. Hinc potest vi deri multas turbas vitare voluis se ⁊ ob hoc ascendisse in montē tan q̄ȝ secedendo a turbis vt solis suis discipulis loqueret̄. Cui rei videt̄ attestari etiam lucas ita narrans. Factū est aūt in illis diebus exiit ī monte orare ⁊ erat pernoctans in oratione dei. Et cū dies fact⁹ esset vocauit discipulos suos et elegit .xii. ex ipsis quos ⁊ apostolos no minauit. Simonē quem cognomia uit petrū ⁊ andream fratrē eius/ia cobum ⁊ iohannē/philippum ⁊ bar tholomeū/matheū ⁊ thomā/iacobū alphei ⁊ symeonē qui vocatur zelo tes/iudam iacobi ⁊ iudaȝ scarioth qui fuit traditor. Et descendēs cū illis stetit in loco cāpestri/ ⁊ turba discipulorum eius ⁊ multitudo co piosa plebis ab ōni iudea ⁊ iheru salē ⁊ maritima ⁊ tyri et sydonis qui venerāt vt audirent eū ⁊ sana rentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus imundis curabantur. Et ōnis turba quere bat eū tangere quia virtus de illo exibat ⁊ sanabat ōnes. Et ipse le uatis oculis in discipulos suos di cebat. Beati pauperes quia vestrū est regnū dei ⁊c̄. Hic potest intelli gi cū in monte .xii. discipulos ele

git ex pluribus quos apostolos no minauit quod matheus pretermisit/ tunc illū habuisse sermonē quē ma theus interposuit ⁊ lucas tacuit hoc est in monte. Ac deinde cū descendis set in loco cāpestri habuisse alteruȝ similē de quo matheus tacet/lucas non tacet/ ⁊ vtrūq̄ȝ sermonē eodem modo esse cōclusum. Quod aūt ma theus isto sermone terminato sequi tur ⁊ dicit. Et factū est cū consum masset ihesus verba hec miraban tur turbe super doctrina ei⁹/potest videri discipulorū turbas dixisse/ ex quibus illos .xii. elegerat. Quod vero mox ait/ cū autē descendisset de monte secute sunt eū turbe multe/ ⁊ ecce leprosus veniens adorabat eū/potest intelligi post vtrūq̄ȝ ꝑmo nem factū fuisse non solū queȝ ma theus verū etiā quē lucas interpo nit. Neq̄ȝ enim apparet/post descen sionē de monte quantū tēporis fue rit interpositū/sed hoc solū voluit significare matheus/post illā descē sionē multas turbas fuisse cū dño quando leprosū mundauit/nō quā tū temporis interfuerit/ presertim cū eundē leprosum lucas iā in ciui tate posito dño dicat̄ esse mūdatū/ quod matheus dicere non curauit. Atq̄ȝ ⁊ illud possit occurrere in ali qua excelsiori parte montis primo cū solis discipulis fuisse dñm quā do ex eis illos .xii. elegit. Deinde cū eis descendisse de monte sed de ipa montis celsitudine in cāpestrē locū idest in aliquā equalitatē que in la tere montis erat ⁊ multas turbas capere poterat/atq̄ȝ ibi stetisse do nec ad eū turbe congregarentur/ac postea cū sedisset accessisse propin quius discipulos ei⁹/atq̄ȝ ita illis

ceterisqꝫ turbis presentibus vnum
habuisse sermonē quē mathe9 lucasqꝫ
narrarunt diuerso modo narrā
di sed eadē veritate rerū ꝛ sententi
arū quas ambo dixerunt. Jā enim
premonuim9 quod ꝛ nullo premo
nēte vnicuiqꝫ sponte videndū fuit/
si quis pretermittat aliquid quod
ali9 dicat nō esse contrariū/ nec si
ali9 alio mō aliqd dicat dū eadem
rerū sententiarūqꝫ veritas explice
tur. Ut quod matheus ait/cū autē
descendisset de monte/simul etiā de
illo cāpestri loco qui in latere mon
tis esse potuit intelligatur. Deinde
matheus de leproso mundato nar
rat qd etiā marc9 ꝛ lucas similiter.

Quō matheus dicat centurionē
accessisse ad dn̄m pro puero cū lu
cas dicat eū amicos misisse. Ca. xx

Post hec matheus sequit᷑ ꝛ di
cit. Cū autē introisset caphar
naū accessit ad illū centurio rogās
eū ꝛ dicens. Dn̄e puer meus iacet i
domo paraliticus ꝛ male torquet᷑
ꝛc. vsqꝫ ad eū locū vbi ait/ꝛ sana
t9 est puer ex illa hora. Hoc de pu
ero centurionis etiā lucas cōmemo
rat non sicut iste post leprosuꝫ mū
datū quē ille postea recordatus cō
memorauit/sed post finē illius pro
lixioris sermōis quod ita cōiungit/
Cū aūt implesset omnia verba sua
in auribus plebis intrauit caphar
naū. Centurionis aūt cuiusdaꝫ ser
uus male habēs erat moritur9 qui
illi erat preciosus ꝛc. vsqꝫ in eū lo
cum quo sanatus ē. Hoc intelligen
dum/cū implesset quidē omnia ver
ba sua in auribus plebis intrasse
xp̄m capharnaum. Hoc ē quia nō
anteq̄ hec verba terminasset intra/
uit/sꝫ nō esse expressuꝫ post quātū
temporis interuallum cum istos ser
mōes terminassꝫ intrauerit caphar
naum. Jpso quippe interuallo lep/
sus ille mundatus est quē loco suo
matheus interponit/iste aūt postea
recordat᷑. Jā ergo videamus vtrū
sibi de hoc seruo cēturionis mathe
us lucasqꝫ consentiant. Matheus
enim dicit/accessit ad eū cēturio ro
gans eū ꝛ dicens. Puer meus iacet
hic in domo paraliticus ꝛc. Cui ui
detur repugnare quod ait lucas. et
cū audisset de ihesu misit ad euꝫ se/
niores iudeorū rogans eū vt veni
ret ꝛ sanaret seruū eius. At illi cuꝫ
venissent ad ihesum rogabant eum
sollicite dicentes ei/quia dignus ē
vt hoc illi prestes/diligit enim gen
tem nostrā/ ꝛ synagogam ipse edi
ficauit. Jhesus aūt ibat cū illis Et
cū non longe essꝫ a domo/misit ad
eū centurio amicos dicens Dn̄e no
li vexari. Nō enim dignus sum vt
sub tectum meū intres/ꝓpter quod
ꝛ meipm non suꝫ dignū arbitrat9
vt venirem ad te/sꝫ dic verbo ꝛ sa
nabitur puer meus. Si eniꝫ hoc ita
gestū est/quō erit verū quod mathe
us narrat. Accessit ad euꝫ centurio/
cū ipse nō accesserit sed amicos mi
serit? nisi diligenter aduertentes i/
telligamus matheū non ōnino dese
ruisse vsitatū moreꝫ loquendi. Nō
solū eni dicere solem9 accessisse ali
quid etiā anteq̄ peruēit illuc quo di
cit᷑ accessisse/vnde etiā dicimus pa
rū accessit vel multū accessit eo quo
appetit peruenire. Veruꝫ etiā ipaꝫ
peruentionē cuius adipiscendi cau
sa acceditur/dicimus plerūqꝫ factā
ꝛ si eū ad quem peruenit non vide
at ille qui peruēit/cū per amicū per/
uenit ad aliqueꝫ cuius ei fauor est

necessarius. Quod ita tenuit consu etudo vt iã etiã vulgo peruentores appellentur qui potentiũ quorũli bet tanq̄ inaccessibiles ãimos per conuenientiũ personarũ interposi tionẽ ambitionis arte pertingunt. Si ergo ipsa peruentio vsitate di citur per alios fieri/ quantomagis accessus per alios fieri potest qui plerũq̄ infra peruentionẽ remanet/ quando potuerit quisq̄ plurimum quidẽ accedere sed tamen nõ potue rit peruenire. Nõ ergo absurde ma theus (etiã quod vulgo possit intelli gi) per alios facto accessu centurio nis ad dñm/ cõpendio dicere volu it accessit ad eũ centurio. Verũptamen nõ negligenter intuenda ẽ san cti euãgeliste altitudo mistice loqu tionis/ secundũ quã scriptum est in ps/ accedite ad eũ ꝛ illuminamini. Proinde quia fidẽ cẽturionis qua vere acceditur ad ipm ipse ita lau dauit vt diceret nõ inueni tantam fidem in israhel/ ipsũ potius accessis se ad xpm dicere voluit prudens euãgelista q̄ illos per quos verba sua miserat. Porro aũt lucas ideo totũ queãdmodũ gestum esset ape ruit/ vt ex hoc itelligere cogeremur queãdmodum eũ accessisse dixerit alius qui mentiri non potuit. Sic enim ꝛ illa mulier que fluxũ sãgui nis patiebatur quãuis fimbriã ve stimenti eius tenuerit/ magis tamẽ tetigit dñm q̄ ille turbe a quibus premebatur. Vt enim hec quo ma gis credidit eo magis tetigit dñm/ ita ꝛ centurio quo magis credidit eo magis accessit ad dñm. Jam ce tera in hoc capitulo que alter dicit ꝛ alter premittit superfluo pertrac tantur/ cũ ex illa regula primitus cõmendata nihil inueniãtur habe re contrarium

De socru petri quo ordine sana ta sit. Ca. xxi.

Sequitur matheus ꝛ dicit. Et cũ venisset ihesus in domũ petri/ vi dit socrũ eius iacentẽ ꝛ febricitan tem. Et tetigit manũ eius ꝛ dimisit eam febris ꝛ surrexit ꝛ ministrabat eis. Hoc quãdo factũ sit idest post quid vel ãte quid nõ expressit ma theus. Nõ enim post quod narrat᷑ post hoc etiam factũ necesse est itel ligatur. Nimirũ tamen iste hoc re coluisse intelligitur quod pri9 omi serat. Nã id marc9 narrat anteaq̄ illud de leproso mũdato cõmẽoret quod post sermonẽ in mõte habitũ de quo ipse tacuit videtur interpo suisse. Itaq̄ ꝛ lucas post hoc factũ narrat de socru petri post quod et marcus/ ante sermonẽ etiã ipm quẽ prolixũ interposuit qui potest idẽ videri quẽ dicit habitũ in monte matheus. Quid autẽ interest quis quo loco ponat siue quod ex ordi ne inserit/ siue quod omissum reco lit/ siue quod postea factũ ãte pre occupat/ dũ tamen non aduersent᷑ eadẽ vel alia narranti nec sibi nec alteri. Quia enim nulli9 in potesta te est (quãuis optime fideliterq̄ res cognitas) quo quisq̄ ordine recor detur. quid prius posteriusue homi ni veniat in mentẽ/ non est vt vo lumus sed vt datur: satis ꝓbabile est q̄ vnusquisq̄ euangelistarũ eo se ordine credidit narrare debuisse quo voluisset deus eaipsa que nar rabat ei9 recordationi suggerere/ in eis dũtaxat rebus quarũ ordo siue ille siue ille sit nihil minuit autori tati veritatiq̄ euãgelice. Cur autẽ

spiritus sanct⁹ diuidens propria
vnicuiq; pro vt vult / ⁊ ideo mētes
quoq; sanctorū ꝓpter libros in tā
to autoritatis culmine collocādos
in recolendo que scriberent siue du
bio gubernans ⁊ regens / aliū sic ali
um vero sic narrationem suā ordi
nare permiserit quisquis pia dili
gētia quesiuerit: diuinitus adiut⁹
poterit inuenire. Hoc tamen nō est
huius operis munus / quod nūc sus
cepim⁹ tantū vt demonstrem⁹ euā
gelistas neq; sibi neq; inter se pug
nare quolibet ordine vel easdē res
vel alias factorū dictorumq; xpi
vnusquisq; eorū potuerit voluerit
de narrare. Quapropter vbi ordo
temporū non apparet / nihil nostra
interesse debet quē narrandi ordi
nē quilibet eorū tenuerit. vbi autē
apparet / si quid mouerit quod sibi
aut alteri repugnare videat': vtiq;
cōsiderandū ⁊ enodandū est

¶ De ordine rerū quas post hoc
narrant vtrū tres euāgeliste inter
se dissentiant ¶ Ca. xxii

Sequitur ergo matheus dicēs /
Vespere aūt facto obtulerūt
ei multos demonia habētes ⁊ eiicie
bat spirit⁹ verbo ⁊ ōnes male habē
tes curauit vt adimpleretur quod
dictū est per ysaiam ꝓphetam di
centē. Ipse īfirmitates nostras ac
cepit ⁊ egrotatōnes portauit. Hoc
ad eiusdē diei tempus pertinere in/
dicat cū coniungit vespere aūt fa
cto. Hic ⁊ marcus cū de ipsa socru
petri sanata dixisset ⁊ ministrabat
eis / hoc idē subiecit. Vespere autē
facto cū occidisset sol afferebāt ad
eū omnes male habentes ⁊ demōia
habentes. Et erat ōnis ciuitas con
gregata ad ianuā ⁊ curauit multos
qui vexabantur variis lāguorib⁹
⁊ demonia multa eiiciebat ⁊ non si
nebat ea loqui quoniā sciebat eum
Et diluculo valde surgēs egressus
est ⁊ abiit in desertum locū. Videt'
hic ordinē tenuisse marcus vt post
illud quod dictū est vespere autem
facto deide diceret / ⁊ diluculo val
de surgens / quāuis nec illud necesse
est vbi dicitur vespere facto eiusdē
diei vesperū accipere / nec vbi dici
tur diluculo eiusdē noctis diluculū /
tamen vt cūq; videri potest rerum
gestarū ordo seruatus ꝓpter ordi
nē temporū. Lucas quoq; cū de so
cru petri narrasset non ait vespere
aūt facto / sed tamen quod idē signi
ficaret adiūxit dicens. Cū sol autē
occidisset ōnes qui habebant infir
mos variis languoribus ducebāt
illos ad eū. At ille singulis manus
imponens curabat eos. Exibāt aūt
demonia a multis clamātia ⁊ dicē
tia quia tu es filius dei. Et incre
pans nō sinebat ea loqui quia scie
bant ipm̄ esse xpm̄. Facta aūt die
egressus ibat in desertū locum. Et
hic videmus eundem prorsus or
dinem temporum custoditū quem
cōperimus apud marcū. Matheus
aūt qui videt' non ordine quo ges
tum est sed quo pretermissum reco
lit hoc de socru petri cōmemorasse:
posteaq; narrauit quod ipso die
facto etiā vespere gestū sit / iam nō
subiungit diluculū sed ita narrat.
Videns aūt ihesus turbas multas
circū se iussit ire trans fretū. Iam
hoc aliud est / nō illud quod marcus
⁊ lucas cōtexerunt qui post vespe
rū diluculū ponunt Quod ergo hic
dictū est videns aūt ihesus turbas
multas circū se iussit ire trās fretū:

aliud eũ recordatũ interposuisse debemus accipere quod die quodã cũ vidisset ihesus turbas circũ se iussit ire trans fretum

¶ De illo qui ait dñe seqr te quocũqȝ ieris ⁊c̃· quo ordine narretur

Q Uem de quod sub ¶ Ca·xxiii·iũgit/et accedens vnus scriba ait Magister sequar te quocũqȝ ieris ⁊ cetera vsqȝ ad illud vbi ait· Dimitte mortuos sepelire mortuos suos / hoc similiter narrat ⁊ lucas sed ille post plura Nec ipse sane expresso ordine temporũ sed recordãtis modo vtrũ quod prius omisit an quod posterius etiã factũ qȝ sũt ea que sequuntur preoccupauit incertum est· Ita enim dicit Factũ ẽ ambulantibus illis in via/ dixit quidam ad illũ· Sequar te quocũqȝ ieris· Et respondit ei prorsus eadeȝ que matheus cõmemorat. Quod ãt matheus dicit tunc istud gestũ esse quãdo iussit vt irent trans fretum/ Lucas vero ambulãtibus illis in via non est contrariũ/quia viam vtiqȝ ambulabant vt venirent ad fretũ· Et de illo qui petit primuȝ sepelire patrem suũ matheꝰ ⁊ lucas õnino consentiunt· Quod enim matheus primo eiusdem verba posuit hoc ꝓpter patreȝ suũ petentis ⁊ deinde dñi dicẽtis sequere me Lucas aũt primo dñi dicentis sequere me ⁊ deinde illius hoc petentis/ad sentẽtiam nihil interest· Cõmemorauit lucas ⁊ aliũ dixisse sequar te dñe sed primũ permitte mihi renũciare his qui domi sunt/de quo tacet matheus· Inde iam lucas in aliud perrexit nõ in illud quod ordinẽ tẽporis sequebatur· Post hec aũt iquit designauit dñs ⁊ alios septuagita duos Post hec quidẽ manifeste/sed quãto temporis iteruallo post hec fecerit illud dñs/non apparet· In ipso tamen interuallo fit quod matheus deinceps subiũgit· Nã idem matheus ordinẽ temporum adhuc tenet ita narrans

¶ De transfretatione eius vbi dormiuit in nauicula et de expulsis demoniis ⁊ missis ĩ porcos· Ca·xxiiii

E T ascendente eo in nauiculaȝ secuti sunt eũ discipuli eiꝰ Et ecce motus magnus factꝰ est ĩ mari/vsqȝ ad illud vbi ait ⁊ venit in ciuitatẽ suam· Ista duo facta continuatim que narrat matheꝰ ꝺ trãquillato mari posteaqȝ vẽtis imperauit ihesus a somno exitatus ⁊ de illis qui habebant seuũ demonium ruptisqȝ vinculis agebantur in desertum/ similiter narrant marcus ⁊ lucas· Verbis aliis dicte sunt ab alio atqȝ alio quedã sententie non tamen alie/velut illud qȝ eum dicit dixisse matheus quid timidi estis modice fidei/marcus ita dicit quid timidi estis nec dũ habetis fidẽ id est illam perfectam velut granũ synapis/ hoc ergo vt ille ait modice fidei/Lucas vero vbi est fides vestra· Et totũ quidem dici potuit/ quid timidi estis / vbi est fides vestra modice fidei / vnde aliud hic/ aliud ille cõmemorat· Et illud qꝺ exitantes dixerũt/matheus sic· Domine salua nos/perimus / marcus magister nõ ad te pertinet quia perimus? Lucas preceptor perimus/ vna eadẽqȝ sententia est exitantiũ dñm volentiũqȝ saluari· Nec opus est querere quid horuȝ potius xp̃o dictum sit· Siue enim aliquid horȝ triũ dixerit/siue alia verba q̃ nullꝰ

euangelistarũ cõmemorauit/ tantũ/ dem tamen valentia ad eandez sen tentie veritatẽ: quid ad rem interest? Quis q̃ ꝛ hoc fieri potuit vt pluribꝰ eũ excitantibus/ simul õnia hec aliꝰ ab alio dicerentur. Item ꝙ sedata tempestate dixerũt secundũ mathe um qualis est hic quia vẽti ꝛ mare obediunt ei/ secundũ marcum quis putas est iste quia ꝛ ventus ꝛ ma re obediunt ei/ secundũ lucam quis putas est hic quia ꝛ vẽtis imperat ꝛ mari ꝛ obediũt ei / quis nõ vide at vnam esse sententiã? Tantũdem enim prorsus valet quis putas ẽ iste ꝛ qualis est hic/ ꝛ vbi non est dictũ imperat/ vtiqꝫ consequẽter in/ telligitur quia imperanti obeditur. Quod vero matheus duos dicit fu isse qui legionẽ illam demonũ pati ebantur que in porcoꝝ ire permissa est/ marcus aũt ꝛ lucas vnũ cõme morant/ intelligas vnũ eorũ fuisse persone alicuius clarioris ꝛ famo sioris quem regio illa maxime do lebat ꝛ pro cuius salute plurimuz satagebat. Hoc volentes significa re duo euãgeliste/ solum cõmemorã dum iudicauerũt de quo facti hu ius fama latiꝰ preclariusqꝫ flagra uerat. Nec ꝙ verba demonũ diuer se ab euangelistis dicta sunt habet aliquid scrupuli/ cũ vel ad vnã re digi sententiã/ vel õnia dicta possũt intelligi. Nec quia pluraliter apđ matheũ/ apud illos aũt singulariter loquitur/ cũ ꝛ ipsi narrent ꝙ ꝺ in/ terrogatꝰ quid vocaretur/ legionez se esse respondit eo ꝙ multa essent demonia. Nec quod marcus dixit circa montẽ fuisse gregẽ porcoꝝ/ lu cas aũt in mõte repugnat/ grex eni porcorum tam magnus fuit vt ali quid eius esset in mõte aliquid cir ca montez. Erant enim duo milia porcorũ sicut marcus expressit.

De paralitico cui dixit dimittũ tur tibi peccata tua vtrũ locus cõ ueniat vbi hoc factũ dicit. C.xxv

Hinc ergo sequitur mathęꝰ ad huc temporũ ordinem seruãs atqꝫ ita narrationẽ contexit. Et as cendens ihesus in nauiculã trãsfre tauit ꝛ venit in ciuitatem suaz. Et ecce offerebant ei paraliticũ iacẽtẽ in lecto ꝛ cetera vsqꝫ ad illud quod ait videntes aũt turbe timuerũt et glorificauerũt deuz qui dedit pote statez talem hominibus. De hoc pa ralitico dixerunt etiã marcus ꝛ lu cas. Quod ergo matheus dicit dñz dixisse confide fili dimittũtur tibi peccata tua. Lucas aũt non dixit fili sed homo/ ad sententiaz dñi ex pressius insinuandã valet/ quia ho mini dimittebãtur peccata/ qui hoc ipso ꝙ homo erat nõ posset dicere nõ peccaui/ simul etiam vt ille qui homini dimittebat intelligeret deꝰ. Marcus vero hoc dixit quod et matheus sed non dixit cõfide. Po tuit quidẽ ꝛ ita dici/ confide homo dimittũtur tibi peccata fili. aut cõ fide fili dimittũtur tibi peccata ho mo/ aut quolibet verborũ ordine cõgruente. Illud sane potest moue re quod de isto paralitico matheus ita narrat. Et ascendens in nauicu laz transfretauit ꝛ venit in ciuita tem suã. Et ecce offerebant ei para liticũ iacentẽ in lecto. Marcus aũt non hoc in eius ciuitate dicit factũ que vtiqꝫ nazareth vocat / sed ca pharnaũ quod ita narrat. Et iterũ intrauit capharnaũ post dies. Et auditum est quod in domo esset et

cōuenerunt multi ita vt non cape
rent neq3 ad ianuā. Et loquebatur
eis verbum. Et venerunt portātes
ad eū paraliticū/ qui a q̄ttuor por
tabat᷑. Et cū nō possent offerre eū
illi pre turba nudauerūt tectū vbi
erat ⁊ patefaciētes submiserūt gra
batum in quo paraliticus iacebat
Cum vidisset aūt ihesus fidē illoꝝ
⁊c̄. Lucas aūt nō cōmemorat quo
in loco factum sit sed ita dicit. Et
factū est i vna dierū ⁊ ipse sedebat
docens. Et erant pharisei sedentes
⁊ legis doctores qui venerāt ex ōni
castello galilee ⁊ iudee ⁊ iherusalē3
⁊ virt9 erat dn̄i ad sanandos eos/
⁊ ecce viri portantes in lecto homi
nem qui erat paralitic9 ⁊ querebāt
eū inferre ⁊ ponere ante eū. Et nō
inuenietes qua parte illū inferrēt
pre turba/ ascenderunt supra tectū
⁊ per tegulas submiserunt illū cu3
lecto in mediu3 ante ihesum. Quo
rū fidem vt vidit dixit. Homo re
mittūtur tibi peccata tua ⁊c̄. Rema
net ergo q̄stio inter matheū ⁊ mar
cum quod matheus ita dicit tanq̄3
in ciuitate dn̄i factū sit. Marc9 āt
in capharnaū. Que difficilius sol
ueretur si matheus ⁊ nazareth noia
ret. Nunc vero cū potuerit ipsa ga
lilea dici ciuitas xp̄i quia in gali
lea erat nazareth sicut vniuersum
regnū in tot ciuitatibus constitu3
dicitur romana ciuitas/ cūq3 i tot
gentibus cōstituta sit ciuitas de q̄
scriptū est/ gloriosa dicta sunt de
te ciuitas dei/ ⁊ cū ipse prior popu
lus dei in tot ciuitatibus habitās
etiā vna domus dict9 sit dom9 is
rahel/ quis dubitauerit in ciuitate
sua hoc fecisse ihesum cū hoc fecerit
in ciuitate capharnaū ciuitate gali
lee quo transfretando redierat de
regione gerasenoru3 vt veniens in
galileam recte diceretur venisse in
ciuitatē suā in quocunq3 oppido es
set galilee? Presertim quia ⁊ ipsa
capharnaū ita excellebat in galilea
vt tanq̄3 metropolis haberetur. Nā
si prorsus nō liceret accipere ciuita
tem xp̄i vel ipam galileam in qua
erat nazareth/ vel ipa3 capharnaū
que sicut caput galilee ciuitatibus
eminebat/ Diceremus matheū p̄ter
misisse que gesta sunt posteaq̄3 ve
nerit ihesus in ciuitatem suā donec
veniret capharnaū/ ⁊ hoc adiūxisse
de sanato paralitico/ sicut i multis
ita faciūt pretermittētes media tā
q̄3 hoc cōtinuo sequatur quod sine
vlla pretermissionis sue significa
tione subiungunt

De vocatione mathei an tres cō
ueniant. Ca. xxvi.

Hinc ergo sequitur mathe9 di
cens/ ⁊ cū transiret inde / vidit ho
minē sedentē in theoloneo matheū
nomine/ ⁊ ait illi. Sequere me. Et
surgens sequtus ē eū. Hoc marcus
ita narrat eundē etia3 ipse ordinē
tenens post illius paralitici sanita
tem. Et egressus est inquit ad mare/
ōnisq3 turba veniebat ad eū / ⁊ do
cebat eos. Et cū preteriret vidit le
ui alphei sedentem ad theoloneu3 et
ait illi. Sequere me. Et surgens se
qutus est eu3. Nihil hic repugnat.
ipse est enim mathe9 qui ⁊ leui/ Lu
cas etiā post eundē paraliticum sa
natū ita subiungit Et p9 hoc exiit
⁊ vidit publicanu3 nomine leui se
dentē ad theoloneū ⁊ ait illi Seque
re me. Et relictis ōnibus surgēs se
qutus est eū. Hoc aūt probabilius
videtur q3 hec p̄termissa recordādo

matheus cômemorat/quia vtiqꝫ ā te illū sermonem habituꝫ in monte credendū est vocatū esse matheum. In eo quippe monte tunc lucas cō memorat ōnes.xii.ex pluribus dis cipulis electos quos et apostolos nominauit

De cōuiuio vbi obiectū est q̄ cū peccatoribus manducaret q̄ nō ie iunarent eius discipuli ꝛ d verbis responsisqꝫ Ca.xxvii.

Sequitur itaqꝫ matheus ꝛ di cit. Et factū est discūbente eo in do mo/multi publicani et peccatores venientes discūbebant cuꝫ ihesu et discipulis ei9 ꝛ cetera vsqꝫ ad illd vbi ait. Sed vinum nouū in vtres nouos mittunt ꝛ ābo conseruant᷑. Hic matheus non expressit in cui9 domo discūbebat ihesus cū publica nis ꝛ peccatoribus/vnde posset vi deri non hoc ex ordine subiunxisse sed quod alio tēpore factū est recor datus interposuisse/nisi marcus et lucas qui hoc ōnino similiter nar rāt manifestarent i domo leui hoc est mathei discubuisse ihesum ꝛ dic ta illa ōnia que sequntur. Ita eniꝫ marcus hoc idē dicit eundē ordiem seruans Et factū est cū accūberet i domo illius / publicani et peccato res simul discūbebant cū ihesu. Cū ergo dicit in domo illius/exprimit vtiqꝫ illū de quo superius loqueba tur idest leui. Sic ꝛ lucas cū dixis set/ait illi. Sequere me. Et relictis ōnibus surgens sequtus est eū/ cō tinuo subiecit. Et fecit cōuiuiū ma gnum leui in domo sua Et erat tur ba multa publicanorū ꝛ alioꝝ qui cū illis erant discūbentes. Manife stū est itaqꝫ in cuius domo ista ge rebantur. Iā ipsa verba videam9 vel que dn̄o dicta sunt vel que ab illo responsa / ōnes isti tres posue runt. Matheus iquit. Et videntes pharisei dicebant discipulis eius. Quare cuꝫ publicanis et peccatori bus manducat magister vester᷑. Eo tidē pene verbis hoc ait ꝛ marcus quare cū publicanis ꝛ peccatorib9 manducat ꝛ bibit magister vester᷑. Pretermissum ē ergo a matheo qd iste addidit bibit. Sed quid ad reꝫ cū plena sit sententia insinuans pa riter conuiuantes. Lucas aūt ali quāto differentius hoc videtur cō memorasse Et murmurabāt inquit pharisei ꝛ scribe eoruꝫ dicentes ad discipulos eius. Quare cū publica nis ꝛ peccatoribus manducatis et bibitis. Non vtiqꝫ ad magistrum eorū volēs illic intelligi/ sed simul ōnibus ꝛ ipi ꝛ discipulis eius hoc obiectum insinuans/nō tamē ei dic tum sed discipulis quod ꝛ de ipso ꝛ de illis acciperetur. Naꝫ vtiqꝫ ꝛ ipse lucas ita dicit dn̄m respondis se/non veni vocare iustos sed pecca tores in penitentiā. Quod non eis respondisset nisi quod dixerāt man ducatis ꝛ bibitis ad ipsum maxie pertineret/ ꝓpterea etiam mathe9 ꝛ marcus de illo ꝛ discipulis eius hoc obiectum esse narrarūt/quia cū ꝛ discipulis dicebat᷑:magistro ma gis obiiciebatur quē sectando imi tabantur. vna ergo sententia est et tanto melius insinuata quāto qui busdā verbis manēte veritate narrata. mutata Et quod matheus refert dn̄ꝫ respondisse. Nō est opus valētib9 medicus sed male habentibus. Eū tes aūt discite quid est misericordi am volo ꝛ non sacrificiū/nō enim veni vocare iustos sed peccatores.

Marcus quoqȝ ⁊ lucas eisdē pene verbis eandē sententiā tenuerūt/ nisi ꝙ ābo non interponunt illud ex ꝓpheta testimoniū misericordiam volo ⁊ non sacrificiū. Lucas aūt cū dixisset non veni vocare iustos sed peccatores/ addidit in penitentiā/ quod ad explanandā sententiā valet/ ne quisqȝ peccatores ob hoc ipm ꝙ peccatores sunt diligi arbitretur a xp̄o/ cū ⁊ illa similitudo de egrotis bene intimet quod deus venit vocare peccatores tanqȝ medicus egrotos/ vtiqȝ vt ab iniquitate tanqȝ ab egritudine salui fiant/ qđ fit per penitentiā. Item quod dicit matheus/ tunc accesserunt ad eū discipuli iohānis dicentes/ quare nos ⁊ pharisei ieiunamus frequenter? Marcus similiter intulit dicens/ ⁊ erant discipuli iohannis ⁊ pharisei ieiunantes ⁊ veniunt ⁊ dicunt illi. Cur discipuli iohannis ⁊ phariseoruȝ ieiunant? nisi ꝙ iuste putari potest addidisse phariseos ꝙ simul cū discipulis iohannis hoc dixerunt cū matheus tantū discipulos iohānis hoc dixisse perhibeat. Sed v̄ba ipsa que illos dixisse apud marcū legitur/ magis indicāt alios hoc dixisse de aliis idest cōuiuas qui aderant venisse ad ihesum quia ieiunabant discipuli iohannis ⁊ pharisei ⁊ hoc ei de illis dixisse/ vt quod ait veniunt/ non de ipsis dixerit đ quibus interposuerat ⁊ erant discipuli iohannis ⁊ pharisei ieiunātes/ sȝ cū isti essent ieiunantes veniūt illi quos hoc mouet ⁊ dicunt illi. Cur discipuli iohannis ⁊ phariseorum ieiunant/ tui aūt nō ieiunāt? Quod lucas euidentius expressit ita hoc idem intimans cū dixisset quid eis

marcū sȝ

responderet dn̄s de vocatione peccatorum tanqȝ egrotorū. At illi inquit dixerunt ad euȝ. Quare discipuli iohannis ieiunāt frequēter et obsecrationes faciunt/ similiter et phariseorū/ tui aūt edunt ⁊ bibūt? Ergo ⁊ hic sicut marcus/ alios de aliis hoc dixisse narrauit. Unde ergo matheus. Tunc accesserunt discipuli iohānis ad eū dicentes/ quare nos ⁊ pharisei ieiunamus? nisi qȝ ⁊ ipsi aderant ⁊ ōnes certatim vt quisqȝ poterat hoc obiecerūt? Quorum sententia diuerso loquēdi modo sed tamen a veritate nō alieno a tribus euāgelistis insinuata est. Item illud de sponsi filiis quia nō ieiunabunt qȝ diu cū illis est sponsus/ similiter interposuerunt matheus ⁊ marcus/ nisi ꝙ marcus filios nuptiarū appellauit quos ille spōsi/ quod ad rē nihil interest. Filios quippe nuptiarū non tantū sponsi sed etiā sponse intelligimus. Eadeȝ ergo est aperta sententia/ non altera aduersa. Lucas aūt non ait nūquid possunt filii sponsi ieiunare/ sed ait/ nūquid potestis filios spōsi dū cuȝ illis est sponsus facere ieiunare? In quo ⁊ ipse ad aliud quiddē insinuandū/ eandeȝ sententiā eleganter aperuit. Sic enim intelligit' eosdem ipos qui loquebantur fuisse facturos vt lugentes ieiunarent filii sponsi/ quoniā ipsi essent spōsuȝ occisuri. Quod aūt dixit matheus lugere/ hoc marcus ⁊ lucas ieiunare/ quia ⁊ ille postea ieiunabunt ait/ non tunc lugebunt. Verū illo verbo significauit de tali ieiunio dn̄m loqutū quod pertinet ad hūilitatem tribulationis/ vt illud alterū quod pertinet ad gaudiū mētis

in spiritualia suspense/atq; ob hoc alienate quodammodo a corporalib9 cibis/posterioribus similitudinib9 dn̄s significasse intelligatur de pāno nouo ꝛ de vino nouo Jd ostendens ꝙ animalibus atq; carnalib9 circa corpus occupatis ꝛ ob hoc uetere adhuc sensum trahentib9 / hoc genus ieiunii non cōueniat. Quas similitudines ꝛ alii duo similiter explicarunt. Iā enim satis i ꝓmptu est nihil esse cōtrariū si quid alius dicit quod alius ꝑtermittit seu verbi seu rei/dū vel ab eadē̄ sententia non recedatur vel que forte ab alio ponitur alii non aduersetur.

De filia archisynagogi resuscitata ꝛ de muliere que tetigit fimbriā vestimenti eius ꝛc̄. Ca. xxviii

Sequitur deīde mathe9 adhuc temporū ordinē seruans Hec illo loquente ad eos/ecce princeps vnus accessit ꝛ adorabat eū dicēs filia mea modo defuncta est sed veni impone manū tuā super eā ꝛ viuet ꝛ cetera/vsq; ad illud vbi ait. Et surrexit puella Et exiit fama hec in vniuersam terrā illā Dicunt hoc ꝛ alii marcus ꝛ lucas/sȝ ab isto ordine iā recedūt. Alibi aūt hoc recordantur atq; inserunt idest eo loco vbi redit transfretando a regione gerasenorū post expulsa ꝛ i porcos permissa demonia. Nā hoc marcus ita coniungit post illud apud gerasenos factū. Et cū transcendisset inquit in naui rursus trans fretū/conuenit turba multa ad euȝ et erat circa mare. Et venit quidā de archisynagogis nomine iairus et videns eū procidit ad pedes ei9 ꝛc̄ Ac sic per hoc intelligendum est hoc quidē de archisynagogi filia factū esse cū trāscendisset ihesus in naui rursus trans fretū/sed quāto tēpore non apparet/ Nisi eniȝ esset interuallū/non esset quādo fieret quod modo narrauit matheus in conuiuio domus sue Tanq; de alio quippe narrauit more euāgelistaruȝ qd de se ac domo sua gestū erat. Post quod factū nihil aliud continuo sequitur ꝙ̄ hoc de archisynagogi filia/ Sic enim ipse contexit vt ipse transitus aperte indicet hoc consequenter narrari quod ꝛ cōsequēter factū ē/ quādoquidē cū superi9 cōmemorasset que de panno nouo et vino nouo ihesus dixit/continuo subiecit. Hec illo loquente ad eos / ecce princeps vnus accessit. Ac per hoc si hec ipso loquente accessit/nihil aliud dictorū factorūq; eius interpositū est. In narratione autem marci patet loc9 vbi interponi alia potuerint sicut iā ostendimus. Similiter ꝛ lucas cuȝ post narratum apud gerasenos miraculū transiit ad narranduȝ de archisynagogi filia/non sic trāsiit vt renitatur matheo qui post illas de pāno ꝛ vino similitudines hoc gestū demonstrat dicens. Hec illo loquēte Iste quippe cū terminasset quod apud gerasenos factū narrauerat/ hoc modo transiit in aliud. Factuȝ est aūt in quit cū redisset ihesus excepit illuȝ turba. Erāt eniȝ ōnes expectantes eū. Et ecce vir cui nomen iairus ꝛ ipse princeps synagoge erat/ꝛ cecidit ad pedes ihesu ꝛ cetera. Hic intelligitur ꝙ turba quidē illa continuo exceperit dn̄m/quippe quem rediturū expectabat. Quod vero adiunxit. Et ecce vir cui nomen iair9/ non continuo factū accipiendū est

ſed prius illud de cõuiuio publica
norũ ſicut narrat matheus. Cui rei
ſic coniungit hoc vt non poſſit ali
ud factũ conſequenter intelligi. In
hac ergo narratione quã nunc con
ſiderandã ſuſcepimus/ de illa quidẽ
que fluxũ ſanguinis patiebatur/ õ
nes iſti tres euãgeliſte ſine vlla q̃ſ
tione cõcordant. Neqꝫ enim interẽ
ad rei veritatē ꝙ ab alio aliquid
tacitum ab alio dicitur. Nec quod
marcus dicit quis tetigit veſtimen
ta mea/ ⁊ lucas quis me tetigit. Al
ter eniꝫ dixit vſitate alter proprie/
eandem tamen vterqꝫ ſententiã/ nã
vſitatius dicimus ꝯſcindis me q̃ꝫ
cõſcindis veſtimenta mea/ cũ tamẽ
in aperto ſit quid velimus intelligi.
At vero cũ matheus archiſynago
gum nõ moriturã vel morientẽ vel
in extremo vite poſitam filiã ſuaꝫ
narrat dño nunciaſſe ſed õnino de
functã/ Illi aũt duo morti iã prox
imam nondũ tamen mortuaꝫ/ vſqꝫ
adeo vt dicant veniſſe poſtea qui
mortuã nũciarent ⁊ ob hoc non de
bere iam vexare magiſtrũ/ tanq̃ꝫ ſic
veniret vt manũ imponendo mori
nõ ſineret non vt qui mortuã poſ
ſet ſuſcitare/ cõſiderandũ eſt ne re
pugnare videatur. Et intelligendũ
breuitatis cauſa matheũ hoc potiꝰ
dicere voluiſſe rogatũ eſſe dñm vt
faceret quod eũ feciſſe manifeſtum
eſt/ vt ſcilicet mortuã ſuſcitaret. At
tendit enim nõ verba patris de fi
lia ſua/ ſed (quod eſt potiſſimũ) uo
luntatem. Et talia verba poſuit/ q̃
lis volũtas erat. Ita enim deſpera
uerat vt potius eã vellet reuiuiſce
re/ non credens viuã poſſe inueniri
quã morientẽ reliquerat. Duo ita
qꝫ poſuerunt quod dixit iairꝰ/ ma
theus aũt quid voluerit atqꝫ cogi
tauerit. Vtrũqꝫ ergo petitum eſt a
dño/ vt vel morientẽ ſaluã faceret
vel mortuã ſuſcitaret. Sed cũ inſti
tuiſſet matheus totũ breuiter dice
re/ hoc inſinuauit patrẽ rogantẽ di
xiſſe/ quod ⁊ ip̄m certum eſt voluiſ
ſe ⁊ xp̄ꝫ feciſſe. Sane ſi illi duo vel
quiſq̃ꝫ eorũ patreꝫ ip̄m cõmemoraſ
ſet dixiſſe quod ſui domo veniẽtes
dixerant vt iã non vexaretur ihesꝰ
ꝙ puella mortua fuiſſet/ repugna
rent eius cogitationi verba que po
ſuit matheus. Nũc vero ⁊ id ſuis
ſubnũciantibus ⁊ ꝓhibentibus ne
iã magiſter veniret/ nõ legitur qꝺ
ille cõſenſerit. Ac per hoc ⁊ illud qꝺ
dñs ait. Noli timere crede tantum
⁊ salua erit/ non diffidentẽ reprehẽ
dit ſed credentem robuſtius confir
mauit. Talis quippe in illo fides
erat qualis ⁊ in illo qui ait credo
dñe adiuua incredulitatem meam
Que cũ ita ſint per huiuſmodi euã
geliſtarũ loquutiones varias ſed nõ
contrarias rem plane vtiliſſimam
diſcimus ⁊ perneceſſariaꝫ/ nihil in
cuiuſqꝫ verbis nos debere iſpicere
niſi voluntatẽ cui debent verba ſer
uire/ nec mentiri queq̃ꝫ ſi aliis ver
bis dixerit quid ille voluerit cuiꝰ
verba non dicit/ ne miſeri aucupes
vocũ apicibus quodãmodo littera
rum putent ligandã eſſe veritatem/
cũ vtiqꝫ non in verbis tantum ſed
etiam in ceteris õnibus ſignis ani
morũ non ſit niſi ip̄e animꝰ inqui
rendus. Quod aũt nõnulli codices
habent ſecundũ matheum/ non eniꝫ
mortua eſt mulier ſed dormit/ cum
eã marcus ⁊ lucas duodecim anno
rum puellaꝫ fuiſſe teſtentur/ intelli
gas hebreo more loqutũ eẽ matheũ.

Nam ⁊ aliis scripturarũ locis hoc inuenitur non eas tantũ que virũ passe fuerant/sed omnino feminas etiaȝ intactas atq; integras mulieres appellari Sicut ꝺ ipa eua scriptum est. Formauit eã in mulierem. Et illud in libro numerorũ vbi iubentur custodiri mulieres que nesci erunt cubile masculi idest virgines ne interficiantur. Qua loqutõe etiam paulus ipm xpm ait factuȝ ex muliere. Hoc enim melius intelligimus q; vt illam .xii. ãnoruȝ iã nuptã vel virũ expertã fuisse credam⁹

De duobus cecis ⁊ muto dẽonio

Sequitur mathe⁹ Ca .xxix. ⁊ dicit. Et trãseũte inde ihesu secuti sunt eũ duo ceci clamantes ⁊ dicentes Miserere nostri fili dauid ⁊ cetera vsq; ad illud vbi ait. Pharisei aũt dicebant. In principe dẽoniorũ ẽiicit demões. Hoc de duob⁹ cecis ⁊ de muto demonio/ sol⁹ matheus ponit. Illi enim duo ceci de quibus ⁊ alii narrant nõ sunt isti sed tamen simile factũ est/ita vt si ipse matheus non etiã illius facti meminisset posset putari hoc quod nunc narrat dictũ fuisse etiã ab aliis duobus. Quod cõmendare mẽorie diligenter debemus/esse quedaȝ facta similia/quod probat᷑ cũ ideȝ ipse euangelista vtrũq; ɔmemorat Vt si quando talia singula apud singulos inuenirem⁹ atq; in eis cõtrariũ quod solui non posset/occurrat non hoc esse factuȝ sed aliud simile vel similiter factũ

Ubi turbarũ misertus misit discipulos suos dans eis potestatẽ ⁊ ordinãs queadmodũ viuerẽt qũo matheus cũ marco ⁊ luca cõueniat ⁊ maxime de virga ferenda ⁊ non ferenda Ca .xxx.

Sane deinceps non apparet ordo rerũ gestarũ. Naȝ post hec duo facta de cecis et de muto demonio ita sequitur. Et circuibat ihesus ciuitates multas ⁊ castella docens in synagogis eorũ ⁊ predicans euangeliũ regni/ ⁊ curans õneȝ languorẽ ⁊ õneȝ infirmitatẽ. Videns autẽ turbas misertus est eis quia erant vexati ⁊ iacentes sicut oues nõ habentes pastorẽ. Tunc dicit discipulis suis. Messis quidẽ multa operarii aũt pauci. Rogate ergo dñȝ messis vt mittat operarios in messem suã. Et cõuocatis .xii. discipulis suis dedit illis potestatẽ spirituuȝ immundoruȝ ⁊ cetera vsq; ad illud vbi ait. Amen dico vobis non perdet mercedẽ suaȝ. In hoc toto loco queȝ nunc cõmemorauimus multa monuit discipulos suos. Sed vtrũ eũ ex ordine matheus subiunxerit an ei ordo narrãdi recordatio sua fuerit sicut dictũ est non apparet. Hunc locũ breuiter videtur perstrixisse marcus/⁊ eũ sic ingressus ẽ dicens. Et circuibat castella in circuitu docens ⁊ conuocauit duodeciȝ ⁊ cepit eos mittere binos ⁊ dabat illis potestatẽ spirituũ immundorũ ⁊ cetera vsq; ad illud vbi ait excutite puluerẽ de pedibus vestris in testimoniũ illis. Sed ãteq; hoc narraret marcus/prius post suscitatã filiã archisynagogi illud narrauit vbi dñm in patria sua mirabãtur vnde illi esset tanta sapientia ⁊ v̓tutes/cũ eius cognationẽ noscerent Quod matheus post ãmonitionem istã discipulorũ ⁊ post alia cõmẽorat. Itaq; incertũ est vtrũ hoc qꝺ agit᷑ in ei⁹ patria/ mathe⁹ omissuȝ

reuocauerit/ an marcus recordatū ante ceperit/quisnā eorū ordinē rei geste ⁊ quis recordatōnis sue tenuerit. Lucas aūt cōtinuo post resurrectionē filie iairi subiungit hunc locū de potestate ⁊ āmonitione discipulorū tam breuiter sane q̄ꝫ marcus/ Neqꝫ ipse ita vt hoc sequi etiā in rerū gestarū ordie appareat. In rationibus ergo discipulorꝫ lucas qui eos alio nomine nominat cuꝫ prius eliguntur in mōte/a matheo non discrepat nisi in nomine iude iacobi/ quē matheus thadeuꝫ appellat/nōnulli aūt codices habent lebbeum. Quis ergo vnq̄ꝫ prohibuerit duobus vel tribus nominibus hominē vnū vocari? Solet iterū querī q̄uo matheus ⁊ lucas cōmemorauerit dixisse dn̄m discipulis vt nec virgā ferrent/ cū dicat marcus/et precepit eis ne quid tollerent i uia nisi virgā tantū/ ⁊ sequatur etiam ipse non perā/non panē/neqꝫ in zona es/ vt ostendat in eodē loco versari narrationē suā in quo ⁊ illorꝫ qui dixerunt nec virgam ferendam? Quod ita soluitur vt intelligamꝰ sub alia significatione dictā virgā que secundū marcū ferenda ē ⁊ sub alia illā que secundū matheuꝫ ⁊ lucā non est ferenda. Sicut sub alia significatione intelligitur temptatio de qua dictū est/deus neminem temptat ⁊ sub alia de qua dictū ē tēptat vos dn̄s deus vester vt sciat si diligitis eū. Illa seductionis est/hec probationis. Sicut iudiciū aliter accipitur de quo dictū ē qui bene fecerunt in resurrectionē vite qui male fecerunt in resurrectioneꝫ iudicii/⁊ aliter d quo dictū est. Iudica me deus ⁊ discerne causā meā de gente non sancta. Illud etiaꝫ iudiciū damnationis est/hoc discretionis. Et multa alia sunt verba q̄ non habent vnā significationē/sed diuersis locis congruenter posita diuerso modo intelliguntur. Et aliquando cū expositione dicūt/ vt ē illud/nolite pueri sensibus effici/sꝫ malitia paruuli estote vt sensibus perfecti sitis Hoc eni breuiter clausa sententia dici potuit Nolite esse pueri sed estote pueri/ Et illud/ Si quis putat se sapientē esse i vobis in hoc seculo/stultus fiat vt sit sapiens. Quid enim aliud dixit q̄ꝫ nō sit sapiens vt sit sapiens? Aliquādo aūt clause ita dicuntur vt exerceāt inquirentē/ vt est quod ait ad galathas/ Inuicē onera vestra portate ⁊ sic adimplebitis legem xpi: Qui enim se putat esse aliquid cuꝫ nihil sit/seipm seducit. Opus autē suū probet vnusquisqꝫ ⁊ tunc in se metipo habebit gloriā ⁊ non in altero. Vnusquisqꝫ enim proprium onus portabit. Nisi oneris nomē sub diuersis significationibus acceperis/ ꝓculdubio putabis eundē sibi in loquendo esse cōtrariū/ ⁊ hoc in vna sentētia tam vicine positis verbis. Qui cū paulo ante diceret alter alterius onera portate/ pꝰea dixit/unusquisqꝫ propriū onꝰ portabit. Sed alia sunt onera participande infirmitatis alia reddēde rationis deo de actibus nostris. Illa cū fratribus sustendāda coīcantur/ hec ꝓpria ab vnoquoqꝫ portātur Ita ⁊ virga intelligit spiritaliter de qua dicebat apostolus. In virga veniā ad vos. Et corporaliter qua vtimur siue ad equum siue ad aliquod aliud opus fuerit/vt interi

omittam et alias huius nominis figuratas significationes. Vtrũ q̃ ergo accipiendum est a domino apostolis dictum / vt nec virgam ferrent ⁊ vt nõ nisi virgã ferrent. Cũ enim secundũ matheum diceret eis nolite possidere aurũ neq̃ argẽtum neq̃ pecuniã in zonis verstris non perã in via neq̃ duas tunicas neq̃ calciamenta neq̃ virgã / conti nuo subiecit. Dign⁹ ẽ operarius ci bo suo Vnde satis ostẽdit cur eos hec possidere ac ferre noluerit. Nõ quia necessaria non sunt sustentati oni huius uite / sed quia sic eos mit tebat vt eis hec deberi monstraret ab illis quibus euangeliũ credenti bus ãnunciarent / tanq̃ stipendia militantibus / tanq̃ fructum vinee plantatoribus / tanq̃ lac gregis pa storibus Vnde paulus dicit. Quis militat suis stipendiis vnq̃ / quis plantat vineã ⁊ de fructu eius nõ edit / quis pascit gregem ⁊ de lacte gregis non percipit? Hinc enim lo quebatur de his que necessaria sũt pdicatoribus euãgelii. Vnde pau lopost dicit. Si nos vobis spiritu alia seminauim⁹ magnũ est si vrã carnalia metamus? Si alii potesta tis ue stre participant nõne magis nos? Sed nõs sum⁹ vsi hac potesta te. Vnde apparet hoc nõ ita prece pisse dñz tanq̃ euangeliste viuere aliũde non debeant q̃ eis prebenti bus quibus ãnunciant euãgelium (Alioquin ɔtra hoc preceptũ fecit idẽ apostolus qui victũ de manuũ suarũ laboribus trãsigebat ne cui q̃ grauis esset) sed potestatẽ habu isse in qua scirent sibi ista deberi. Cũ aũt a dño aliquid imperat᷑ / ni si fiat / inobedientie culpa est. cũ ãt potestas datur / licet cuiq̃ non vti ⁊ tanq̃ de suo iure recedere. Hec er go dñs loquens discipulis id age bat quod ipse apostolus paulop⁹ apertius ita explicat. Quoniã qui in tẽplo operantur / que de templo sunt edunt. Qui altari deseruiunt / altari cõpartiuntur. Sic ⁊ dñs or dinauit his qui euangeliũ ãnunci ant de euãgelio viuere. Ego autez nullius horũ vsus sum. Cum itaq̃ dicit ita dñm ordinasse / se aũt vsũ non esse / vtiq̃ ostendit vtendi po testatẽ datã / non impositã seruiẽdi necessitatẽ. Hoc ergo ordinans do min⁹ quod eũ ordinasse dicit apo stolus qui euangeliũ ãnunciant de euãgelio viuere / illa apostolis loq̃ batur vt securi nõ possiderent neq̃ portarent huic vite necessaria nec magna nec minima Ideo posuit nec virgã / ostendens a fidelibus suis õ nia deberi ministris suis nulla su perflua requirẽtibus / ac per hoc ad dendo / dignus est enim operarius cibo suo / prorsus aperuit ⁊ illustra uit vnde ⁊ quare hec õnia loquere tur. Hanc ergo potestatẽ virge no mine significauit cũ dixit / ne quid tollerẽt in via nisi virgam tantuz. Potuit enim etiã sic breuiter dici. Nichil necessariorũ vobiscuz fera tis nec virgã nisi virgam tantum Vt illud quod dictũ est nec virgaz intelligatur / nec minimas quidem res / quod vero adiunctum est / nisi virgã tãtum intelligatur quia per potestatẽ a dño acceptam que vir ge nomine significata est etiã que non portantur nõ deerũt. Vtrũq̃ ergo dñs dixit. Sed quia nõ vtrũ q̃ vnus euãgelista cõmemorauit / putatur ille qui virgam sub alia

significatione positam tollendã di
xit/ei qui virgã rursus aliud signi-
ficantẽ non tollendã dixit esse con
trarius/ sed iã ratione reddita nõ
putetur. Sic et calciamenta cũ dicit
matheus in via non esse portanda/
curam prohibet qua ideo cogitant
portãda ne desint. Hoc et de duab9
tunicis intelligendũ est/ ne quisq̃
eorũ preter eam quã esset indutus
aliam portandã putaret sollicitus
ne opus sit/cũ ex illa potestate pos
set accipere. Proinde marcus dicen
do calciari eos sandaliis vel soleis/
aliqd hoc calciamẽtũ mistice signifi
cationis habere ãmonet/ vt pes ne-
q̃ tectus sit neq̃ nudus ad terram/
idest nec occultetur euangelium nec
terrenis cõmodis innitatur. Et q̃
nõ portari vel haberi duas tũicas
sed expressius indui et ne induerẽ
tur duabus tunicis/ quid eos mo
net nisi nõ dupliciter sed simplici
ter ãbulare? Ita dñm õnia dixisse
nullo modo dubitandũ est/partim
proprie partim figuratiue/sed euã
gelistas alia istum alia illũ inseru
isse scriptis suis/quedã vero eadẽ
vel duos vel tres eorũ quoslibet
vel õnes quattuor posuisse. Nec sic
tamẽ õnia esse conscripta que ab
illo seu dicta seu facta sunt. Quis/
quis aũt putat non potuisse dñm
in vno sermone quedã figurate q̃/
dam proprie ponere/eloquia cetera
eius inspiciat/ videbit q̃ hoc teme
re ac inerudite arbitretur. Potest
enim iste (vt vnũ aliud dicam quod
interim animo occurrit) quoniã mo
net vt nõ sciat sinistra quid faciat
dextera/ et ipas elemosinas/ et quid/
quid illic aliud precipitur/figurate
accipiendũ putare. Sane rurs9 am
moneo q̃ oportet meminisse lectorẽ
ne tali ãmonitione sepissime indi
geat/aliis atq̃ aliis sermonũ suoꝝ
locis dñm iam multa iterasse q̃ ali
bi dixerat. Ne forte ipsorũ locorũ
ordo cũ ex alio euãgelista non cõ
uenerit alicui eorũ/ huic putet esse
contrariũ/ cũ intelligere debeat ite
rum alibi dici quod iam alibi dic
tum erat. Nec tantũ de dictis verũ
etiã de factis obseruari debere. Ni
hil enim prohibet hoc idem iterum
factũ credere. Calũniari aũt euãge
lio dum nõ credit iterũ factum qd
iterũ fieri non potuisse nemo cõuin
xit/sacrilege vanitatis est.

¶ Ubi iohannes baptista misit ad ihesum de carcere discipulos suos.

Sequitur mathe9 ¶ Ca. xxxi.
et dicit. Et factũ est cũ cõsum
masset ihesus precipiens duodecim
discipulis suis transiit inde/ vt do
ceret et predicaret in ciuitatib9 eo
rum. Johannes aũt cum audisset ĩ
vinculis opera xp̃i/ mittens duos
de discipulis suis ait illi. Tu es qui
venturus es an aliũ expectam9 et c.
vsq̃ ad illud vbi ait/ et iustificata
est sapientia a filiis suis. Hunc to
tum locũ de iohanne baptista q̃ mi
serit ad ihesum et cuiusmodi respon
sũ acceperint illi quos misit/ et quid/
quid post eorũ abcessum de iohãne
dñs dixit/interponit et lucas non
quidẽ ipso ordine. Sed quis eorum
recordationis sue/quis rerũ ipsaꝝ
hic ordinẽ teneat nõ apparet

¶ Ubi xp̃s exprobrauit ciuitatibus q̃ nõ ageret penitentiam

Sequitur mathe9 ¶ Ca. xxxii
et dicit. Tunc cepit exprobra
re ciuitatibus in quibus facte sũt
plurime virtutes eius quia non

egissent penitentiã rc: usqȝ ad illud ubi ait. Terre sodomorũ remissius erit in die iudicii q̃ tibi. Etiã hoc cõmemorat lucas cõtinuato cuidã sermoni dñi etiam hec ex ipsi⁹ ore cõiungens. Unde magis videt̃ ipe hoc ordine illa cõmemorare quo a dño dicta sunt. Matheus autẽ sue recordationis ordinẽ tenuisse. Aut si illud quod idem mathe⁹ ait. Tũc cepit exprobrare ciuitatibus. sic accipiendũ putatur ut punctũ ipm ipsis voluisse credatur exprimere in eo quod est tunc. non aũt ipm tẽpus (alioquin lati⁹) quo hec multa gerebant̃ ⁊ dicebantur: quisquis hoc credit. credat etiam hoc esse bis dictũ. Cũ enĩ ⁊ apud vnũ euangelistam inueniantur quedã que bis dixerit dñs sicut apud eũdem lucã de nõ tollenda pera in via/ ⁊ similiter ceteris duobus locis dictuȝ a dño inẽitur. quid mirũ si ⁊ aliquid aliud bis dictũ singillatim a singulis dicitur eodeȝ ordine quo dictũ est/ ⁊ ideo diuersus ordo apparet i singulis. quia ⁊ tunc quãdo ille/ et tũc quãdo iste cõmemorat dictũ ẽ.

Ubi vocat ad tollendũ iugũ suuȝ quẽadmodũ matheus a luca nõ discrepet Ca. xxiii

Sequitur matheus. in illo tẽpore. Respondens ihesus dixit. Cõfiteor tibi dñe pater celi ⁊ terre quia absconditi hec a sapiẽtibus ⁊ prudentibus rc. usqȝ ad illud ubi ait Iugum meũ suaue est ⁊ onus meuȝ leue. Huius loci ⁊ lucas meminit sȝ ex parte nõ dicit enim ipse Venite ad me õnes qui laboratis ⁊ alia que sequuntur. Semel aũt hoc dictũ a dño: sed lucam non totũ quod dictum est cõmemorasse credibile est

Matheus enim dicit. In illo tẽpore respondens ihesus dixit. Postea q̃ exprobrauerit ciuitatibus. Lucas aũt post illã exprobrationẽ ciuitatũ interponit quedã non tamẽ multa atqȝ hoc ita subiungit In ipsa hora exultauit spũ sancto ⁊ dixit. Unde etiã si matheus nõ in illo tempore diceret sed in ipsa hora / tam pauca interponit lucas in medio ut eadem hora dictũ nõ absurde videatur.

Ubi spicas discipuli vellentes manducauerunt Ca. xxxiiii

Sequitur matheus ⁊ dicit. In illo tempore abiit ihesus sabbato per sata. Discipuli aũt eius esurientes ceperunt vellere spicas ⁊ manducare rc. usqȝ ad illud ubi ait. Dñs est enim filius hominis ⁊ sabbati. Hoc quoqȝ sine ulla repugnantie questione cõmemoratur ⁊ a marco ⁊ a luca sed illi nõ dicunt i illo tẽpore. Unde fortassis magis matheus rei geste hic ordinẽ tenuit Illi aũt recordationis sue nisi latius accipitur quod dictũ est in illo tẽpore idest quo hec multa ⁊ diuersa gerebantur

De habente manũ aridã qui sabbato curatus est Ca. xxxv.

Sequitur ergo mathe⁹ narrãs Et cũ inde transisset/ venit in synagogã eorũ Et ecce homo manũ habens aridaȝ rc. usqȝ ad illũ ubi ait ⁊ restituta est sanitati sicut altera De isto sanato qui manũ habebat aridam etiã marcus ⁊ lucas nõ tacent Posset aũt putari eodẽ die factum ⁊ de spicis ⁊ de isto sanato quoniã sabbatũ ⁊ hic cõmemorat̃ nisi lucas apperuisset alio sabbato factũ esse de sanitate aride manus

Proinde quod ait matheus et cum inde transisset venit in synagogam eorũ/ non quidez uenit nisi cũ inde transisset/ sed post quot dies in sy nagogam eorũ venerit. Posteaq̃ a segete illa trãsiit an recte cõtinuo q̃ illuc ierit non expressum est. Ac per hoc locus datur narrationi luce qui dicit alio sabbato huius ma nũ sanatã. Sed potest mouere qũo matheus dixerit q̃ ipsi interroga uerunt dñm si licet sabbato curare volentes inuenire accusandi occa sionẽ ipse vero illis de oue propo suerit similitudinẽ dicẽs quis erit ex vobis homo qui habebit ouem vnã et ceciderit hec sabbatis i foue am nõne tenebit et leuabit eaz/ quã to melior est homo oue itaq̃ licet sabbatis benefacere/ cũ marcus et lu cas illos potius a dño interroga tos esse perhibeant/ licet sabbato be nefacere an male/ animã saluã face re an perdere. Itaq̃ intelligendum est quod illi prius interrogauerunt dñm si licet sabbato curare Deinde quod intelligẽs cogitationes eorũ aditum accusandi querentiũ cõsti tuerit in medio eorũ quẽ fuerat sa naturus et interrogauerit que mar cus et lucas eũ interrogasse cõmemo rant. Ac tunc illis tacentibus ꝓpo suisse similitudinẽ de oue/ et conclu sisse q̃ licet sabbato bñfacere. Po stremo circũspectis eis cũ ira sicut marcus dicit constristatũ super ce citate cordis eorũ dixisse homini extende manũ tuã

Quo xp̄s abcessit postq̃ manuz aridam sanauit &c. Ca. xxxvi.

Sequitur matheus ita cõtexẽs narrationẽ suam. Exeũtes ãt pharisei consiliũ faciebãt aduersꝰ eũ/ qũo eum perderent. Ihesus aũt sciens/ recessit inde. Et secuti sunt eũ multi/ et curauit eos õnes. Et p̄ cepit eis ne manifestum eũ facerẽt vt adimpleretur quod dictũ ẽ per ysaiam ꝓphetã dicentẽ et cetera vs q̃ ad illud quod ait et in nomĩe eiꝰ gentes sperabunt Hoc solus iste cõ memorat illi duo ĩ alia perrexerũt Proinẽ rei geste videtur marcꝰ ali quantulũ tenuisse qui dicit ihesum cognita malitia aduersum se dispo sitione iudeoruz se cessisse ad mare cũ discipulis suis et ad euz turbas confluxisse et sanasse euz plurimos vnde aũt ceperit in aliud ire nõ q̃ ordinẽ sequeret vix apparet vtrũ vbi dicit cõuenisse ad euz turbas. Potuit enim iã hoc et alio tempore An vbi dicit ascendit in montẽ qđ et lucas videtur cõmemorare dicẽs factũ est aũt in illis diebus exiit ĩ montẽ orare Dicendo enim in illis diebus satis ostendit nõ continuo factum

De muto et ceco qui demoniũ ha bebat Ca. xxxvii

Matheus ergo sequitur et dicit. Tunc oblatus est ei demoniũ habẽs cecus et mutus/ et curauit eũ ita vt loqueretur et videret. Hoc non isto ordine sz post alia multa lucas cõ memorat. Et mutũ dicit tantũ/ nõ etiam cecũ Sed nõ ex eo q̃ aliquid tacet de alio dicere putandus est. Ea enim sequentia etiã ipse otexit que matheus

Vbi ei dictum est q̃ in belzebub eicit demonia et quid ex illa occasi one loqutus est ꝺ blasphemia ĩ spi ritũ sanctum et de duabꝰ arboribꝰ Ca. xxxviii

Sequit̃ mathꝰ dicens. Et stupebant omnes

turbe ⁊ dicebant. Nūquid hic est fi
lius dauid? Pharisei aūt audiētes
dixerunt. Hic nō eiicit demones ni
si in belzebub principe demoniorū
Jhesus aūt sciens cogitationes eo
rum / dixit eis. Omne regnū diuisū
in se desolabitur ⁊c. vsqꝫ ad illud
vbi ait. Ex verbis tuis iustifica
beris / ⁊ ex verbis tuis condēnabe
ris. Marcus nō ex occasione illiꝰ
muti subiicit dictū ꝺ ihesu ꝙ in bel
zebub eiiceret demonia / sꝫ post mul
ta alia que solus cōmemorat hoc
quoqꝫ subnectit sub alio loco id re
colens ⁊ adiūgens siue aliquid ꝑ
termittens ⁊ deinde ad hūc ordinē
rediens. Lucas aūt pene totidem
verbis hoc dicit quod matheꝰ. Et
ꝙ digitū dei appellat spiritum dei
ab eadē sententia non recedit / quin
potius ⁊ aliquid docens vt noueri
mus quēadmodū intelligamꝰ vbi
cūqꝫ scripturarū legerimus digitū
dei In aliis aūt que nō hic dicunt
marcus ⁊ lucas nulla cōtrouersia
est / nec in his que aliquādo aliter
dicunt quia eadem sententia est

Ubi respondit petētibus signū
de iona ⁊ niniuitis ⁊ regina austri
⁊ de spiritu qui cū exierit ab homi
ne redit   Ca. xxxix.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Tūc
responderunt ei quidā de scribis ⁊
phariseis dicentes. Magister volu
mus a te signū videre ⁊c. vsqꝫ ad
illud vbi ait / sic erit ⁊ generationi
huic pessime / Hec etiā lucas narrat
eo quidē loco sed aliquāto dispari
ordine. Nā illud ꝙ petierunt signū
a dño de celo supra cōmemorauit
post illud de muto miraculū ⁊ non
ibi retulit quid eis ad hoc dñs res
pondisset / sed postea cuꝫ turbe con
currissent dicit hoc fuisse responsuꝫ
eis / quos dat intelligi superius a se
cōmemoratos quod de celo signuꝫ
querebant / ⁊ hoc annectit posteaq̃
interposuit de muliere que dixit do
mino Beatus venter qui te porta
uit. Hanc ergo mulierē interponit
cū de sermone dñi cōmemorasset / ꝙ
spiritus immundus exiens ab homi
ne redit ⁊ inuenit mundatā domuꝫ
Post mulierē aūt illam cuꝫ diceret
responsuꝫ esse turbis de signo quod
de celo querebant interposita simi
litudine ione prophete. Deinde cō
tinuato sermone ipsius dñi cōmē
rat dictū de regina austri ⁊ de nini
uitis. Ita aliquid potius cōmemo
rauit quod matheus tacuit / q̃ꝫ ali
quid pretermisit eorū que ille nar
rauit: Quis aūt non videat super
fluo queri quo illa ordine dñs di
xerit? Ubi ⁊ hoc discere debeamus
per euangelistarū excellentissimam
autoritatem non esse mendacium si
quisq̃ꝫ nō hoc ordine cuiusq̃ꝫ sermo
nem digesserit quo ille a quo pro
cessit / cū ipsius ordinis nihil inter
sit ad reꝫ cū ita sit. Et adhuc lucas
productioreꝫ hunc dñi sermonē in
dicat ⁊ adhuc quedā cōmemorat q̃
lia matheus in sermone illo qui ē
habitus in monte / que bis dicta in
telligimus ⁊ ibi scilicet ⁊ hic. Ter
minato aūt isto sermone in aliud
pergit lucas in quo vtrū ordinem
rerū gestarū seruarit incertum est.
Ita enim connectit. Et cū loquere
tur / rogauit eū quidam phariseus
vt pranderet apud se. Non autem
ait cū hoc loqueretur sed cuꝫ loque
retur Nam si dixisset cū hoc loque
retur necessario cogeret intelligere
hoc ordine non tantum a se fuisse

narrata verum et a dño gesta

Ubi ei nunciatū est matrē et fratres foris stare Ca. xl.

Sequitur ergo matheus et dicit Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius et fratres stabāt foris querētes loqui ei et cetera usqz ad illud ubi ait quicūqz eni fecerit voluntatē patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est. Hoc sine dubio consequenter gestū intelligere debemus. Premisit enim cuz ad hoc narrandum transiret adhuc eo loquente ad turbas. Quid est aūt adhuc nisi illud quod loquebatur. Nō enim dixit et eo loquēte ad turbas ecce mater eius et frēs / sz adhuc eo loquēte cū dicit cogit intelligi que superius indicabat. Nā et marcus post illud quod de blasphemia spiritus sancti quid dñs dixerit retulit veniunt inquit mater eius et fratres pretermissis quibusdā que in eodē textu sermonis dñi et matheus ꝓlixius marco et lucas ꝓlixius matheo posuerūt. Lucas aūt non huius rei geste ordinē tenuit sed preoccupauit hoc / et recordatum ante narrauit. Deniqz hoc sic interposuit vt solutū appareat a nexu superiorū et inferioruz Post cōmemoratas enim quasdaz parabolas dñi / ita hoc de matre et de fratribus eius recordatū iterposuit. Venerunt aūt ad illuz inquit mater et fratres eius / et nō poterāt eū adire pre turba. Non expressit quando ad eū venerunt. Rursus cū et hinc transit ita loquitur. Factū est aūt inquit in vna dierū / et ipse ascēdit in nauiculā et discipuli eius Et hic vtiqz cū dicit factū ē i vna dierū satis indicat non necesse esse vt hic dies intelligatur in qua hoc gestū est vel illa qua cōtinuo sequītur. Nihil itaqz habet repugnantie cū ceteris duobus quod matheus de matre et fratribus dñi narrat / neqz in verbis dñi neqz in ipso rerū ordine gestarum

De parabolis quas loqutus est ihesus de nauicula puta de illo cuius semen aliud cecidit in via etc. Et de illo cuius semini superseminata sunt zizania et d grano synapis et fermento etc. Ca. xli.

Sequitur matheus In illo die exiēs ihesus de domo sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eū turbe multe ita vt nauiculaz ascēdēs sederet. Et ōnis turba stabat in littore / et loqutus est multa i parabolis dicēs etc. vsqz ad illud vbi ait. Ideo ōnis scriba doctus i regno celorū similis est homini patrifamilias qui pro. de the. suo no. et ve. Post illud quod narratū est d matre et fratribus dñi hoc cōtinuo gestū esse et eum ordinē matheū in narrando etiaz tenuisse ea res insinuat / quia cū illinc transiret ita cōtexit vt diceret. In illo die exiens ihesus de domo / sedebat secus mare et cō. s. ad eū turbe multe. Cū enim dicit in illo die (nisi forte dies more scripturarū tempus significet) satis indicat / aut hoc consequēter gestū aut non multa interponi potuisse. Maxime quia et marcus euz ordinem tenet. Lucas aūt post illud quod narrat de matre et fratribus dñi in aliud trāsit nec eo transitu connexionē aliquam facit qua huic ordini repugnare videatur. Omniū ergo horū que matheus dominū loqutū esse narrauit que cum

illo dixerunt marcus ⁊ lucas/non habẽt repugnantie questionẽ. Que aũt solus dixit/ multũ magis sine controuersia sunt. Hec in ipso or dine quãuis aliquãto diuersũ ali us aliũ teneat/partim gestarũ rerũ partim recordatõis sue uideo quid vel cui quisq̃ aduersetur

Qr venit in patriã suã ⁊ mirabã tur doctrinã eius cũ genus contem nerent ⁊ de narrãdi ordie. Ca. xlii

Sequitur ergo matheus Et fac tum est cũ consummasset ihesꝰ parabolas istas/trãsiit inde Et ve niens in patriã suam docebat eos in synagogis eorũ ⁊ cetera vsq̃ ad illud vbi ait. Et nõ fecit ibi virtu tes multas propter incredulitatẽ eorũ: A superiore sermone parabo larũ sic transit vt nõ ostendat cõ sequentis ordinis necessitatẽ ꝑser tim cũ marcus ab istis parabolis nõ quod iste sed in aliud tendẽs in quod ⁊ lucas ita cõtexuit narratio nem vt credibilius ostendatur hoc esse potius cõsequenter gestũ quod ipsi duo cõtinuanter adiungũt de naui in qua dormiebat ihesus ⁊ de illo miraculo expulsorũ demoniorꝝ apud gerasenos que duo matheus iam superius recolens interposuit. Nunc ergo que in patria sua dñs dixerit/vel ei dicta sint videamus vtrũ cũ aliis duobus marco ⁊ luca concordent. Nã iohannes longe in diuersis ⁊ dissimilibus narratõis sue locis vel dicta esse dño talia vel eũ dixisse cõmemorat qualia hoc lo co tres ceteri meminerunt. Et mar cus quidẽ eadem prope omemorat hec õnia que matheus nisi q̃ dñm fabrũ ⁊ marie filiũ dicit a ciuibꝰ suis dictũ nõ sicut matheus fabri filiũ. Nec mirandũ est cum vtrũq̃ dici potuerit/eo enim ⁊ fabrũ crede bant quo fabri filiũ. Lucas autẽ eandem rẽ gestã latiꝰ indicat ⁊ plu ra ibi cõmemorat. Nec longe post baptismũ ⁊ temptationẽ eius inse rit hoc sine dubio preoccupãs qd multis rebus interpositis postea ge stum est. Vnde quisq̃ possit aduer tere quod huic tam magne questio ni quã de cõsensu euãgelistarũ eno dandã deo adiuuante suscepimus plurimũ necessariũ est nõ nesciẽtes aliquid eos ꝑtermisisse/aut nescien tes queãdmodũ se ordo rerũ gesta rum haberet aliũ potius ordinẽ re cordationis sue tenuisse. Quod hic euidentissime intelligi potest/ quia lucas anteq̃ aliquid narraret dñz fecisse capharnaũ ꝑoccupauit hũc locũ quẽ nunc consideramus vbi ci ues eius/⁊ potentiã virtutis in eo stupebãt ⁊ ignobilitatẽ generis con temnebant Nã hoc eũ dicit eis dix isse. vtiq̃ dicitis mihi. Medice cu ra teipm. Quãta audiuimus facta in capharnaũ fac ⁊ hic i patria tua Cũ secundũ eiusdem ipius luce nar rationẽ nihil adhuc legatur fecisse capharnaũ. Quod quia longũ non est ⁊ facilimũ ⁊ pernecessariũ totũ inserimus vnde ad hoc narrandũ ⁊ qñõ venerit. Postea q̃ baptisa tum ⁊ temptatũ dñm indicat Ita sequit̃. Et cõsummata omni temp tatione/dyabolꝰ recessit ab illo vs q̃ ad tempus. Et regressus est inde ihesus in virtute spiritus in gali leam. Et fama exiit per vniuersam regionẽ de illo. Et ipse docebat in synagogis eorũ ⁊ magnificabatur ab õnibus. Et venit nazareth vbi erat nutritus. Et intrauit secundũ

consuetudinē suam die sabbati in
synagogā/ ⁊ surrexit legere. Et tra
ditus est ei liber ysaie ꝓphete. Et
vt reuoluit librū inuenit locū vbi
scriptū erat/ spiritus dñi super me
propter quod vnxit me euāgeliza
re pauperibus misit me predicare
captiuis remissionē predicare an
num dñi acceptum ⁊ diem retribu
tionis. Et cū plicasset librū reddi
dit ministro/ ⁊ sedit. Et omnium in
synagoga oculi erant intendentes
in eū. Cepit aūt dicere ad illos/ qz
hodie impleta est scriptura hec ī au
ribus vestris. Et ōnes testimoniū
illi dabant ⁊ mirabantur ī verbis
gratie que procedebant de ore ipi9
⁊ dicebāt Nōne hic ē filius ioseph?
Et ait illis Vtiqz dicetis mihi hāc
similitudinē. Medice cura teipsū
quāta audiuimus facta in caphar
naū fac ⁊ hic in patria tua ⁊c. do
nec peragat totū ipm narrationis
sue locū. Quid ergo euidentius ꝙ
hoc eū scientem preoccupasse narrā
dum cū vtiqz iam magna ab illo ī
capharnaū facta fuisse ⁊ ipse noue
rit ⁊ ipse cōmemoret que se nondū
narrasse vtiqz scit? Neqz enim tan
tū ab eius baptismo progressus ē/
vt oblitus putetur nondum se ali
quid cōmemorasse de his que in ca
pharnaū gesta fuerant. Modo eniz
cepit post baptismū aliquid narra
re de domino

Quō tres inter se cōueniāt de v
bis herodis audietis miracula xpi

Sequitur matheus ¶ Ca. xliiii.

In illo tempore audiuit hero
des tetrarcha famā ihesu ⁊ ait pue
ris suis Hic est iohannes baptista
ipse surrexit a mortuis ⁊ ideo vir
tutes operantur in eo. Marc9 hoc
⁊ eodem modo dicit sed nō eodem
ordine Nam postea ꝙ discipulos
dñs misit dicens eis/ ne quid ī via
tantū ferrent nisi virgā/ terminato
eo sermone quātum ab illo cōmemo
ratū est etiam hoc subiecit. Nulla
tamen facta necessitate qua hoc eti
am consequenter gestū esse intellige
re cogeremur/ sicut nec mathe9. In
illo enim tēpore dixit non illo die
vel hora nisi quod marcus nō qđ
herodes dixerit sed dicebant īquit
quia iohannes baptista surrexit a
mortuis matheus vero de ipso he
rode ait inquit pueris suis. Lucas
etiam eundē narrandi ordinē quē
marcus tenens nec ipse sane etiā re
ruz gestarū eundē ordinē fuisse cre
di cogens ita hoc idē cōmēorat. Au
diuit aūt inquit herodes tetrarcha
ōnia que fiebant ab eo ⁊ hesitabat
eo ꝙ diceretur a quibusdā quia io
hānes surrexit a mortuis a quibus
dam vero quia helias apparuit Ab
aliis āt qz ꝓpheta vn9 đ antiquis
surrexit. Et ait herodes iohannem
ego decollaui quis ē aūt iste đ quo
audio ego talia? Et querebat vide
re eū. In his verbis lucas quoqz
marco attestatur ad hoc dūtaxat
ꝙ alii dixerūt nō herodes iohannē
a mortuis resurrexisse. Sed quia he
sitantem cōmemorauit herodē ver
baqz eius postea posuit dicentis io
hannē ego decollaui quis est autē
iste de quo audio ego talia intelli
gendū est aut post hesitationē hāc
confirmasse in animo suo quod ab
aliis dicebatur cū ait pueris suis
sicut matheus narrat ⁊ ait pueris
suis / hic est iohannes baptista ip
se surrexit a mortuis ⁊ ideo virtu
tes operātur ī eo/ aut ita ꝓnūcianda

sunt hec verba vt hesitantē adhuc indicent. Si enim diceret nunquid nā hic est/aut nūquid forte hic est iohānes baptista nō opus esset am monere aliquid de pronūciatione qua dubitans atq3 hesitans intelli gatur. Nūc quia illa verba desunt vtroq3 modo pronūciari potest ut aut confirmatū eu3 ex alioru3 ver bis credentē dixisse accipiam9/aut adhuc sicut lucas cōmemorat hesi tantē. Presertī3 quia ⁊ marc9 qui superius dixerat ab aliis fuisse di ctum q iohānes a mortuis resurre xit/in extremo tamen ipm herodem dixisse nō tacet que3 ego decollaui iohannē hic a mortuis resurrexit. Que item verba duobus modis ꝓ nunciari possunt/ Ut aut cōfirmā tis aut dubitantis intelligat᷑. Cu3 aūt lucas posteaq3 hoc cōmemora uit in aliud transeat / duo isti ma the9 ⁊ marcus ex hac occasione nar rant queadmodu3 sit ab herode io hānes occisus

De iohāne incluso vel occiso quo ordine a tribus narret᷑. Ca. xliiii.

Sequitur ergo matheus ⁊ dicit herodes enim tenuit iohannē ⁊ alligauit eū ⁊ posuit in carcerem propter herodiade3 vxorē fratris sui ⁊ cetera vsq3 ad eū locū vbi ait Et accedentes discipuli ei9 tulerūt ⁊ sepelierunt illud ⁊ venientes nun ciauerūt ihesu. Marcus hoc simili ter narrat. Lucas aūt non eodē or dine id recordat᷑ sed circa ipm bap tismū quo dn̄s baptisatus est. Un de hoc preoccupasse itelligitur ⁊ ip se ex occasione/vt ibi narraret qđ multopost factū est: Cū enim cōme morasset iohannis verba de dn̄o q ventilabrū in manu eius ⁊ munda bit areā suā/frumenta recondet in horreum suū / paleas aūt cōburet igni inextinguibili/continuo subie cit quod nō continuo factu3 esse io hānes euangelista exponit/cū com memorat posteaq3 baptisatus esset ihesus isse illū in galileam quando fecit de aqua vinū / ⁊ inde p9 pau corū dierum in capharnaū habita tionē redisse ad iudeā terram ⁊ ibi baptisasse multos circa iordanē an teq3 missus esset iohānes in carcerē Quis aūt non putet qui minus in his litteris eruditus est tanq3 post illa verba de ventilabro ⁊ de area mundata cōtinuo sit a iohāne offē sus herodes / ⁊ eū in carcerem mise rit Non aūt hoc ordine ista narra ta quo gesta sunt ⁊ alibi iam ꝓba uimus/⁊ hoc ipso loco nō quilibet ali9 sed idem lucas hoc probat. Si enim post verba illa cōtinuo iohā nes in carcerē missus est quō post ipsam cōmemorationē iohannis in carcerē missi baptisatus est ihesus secundū ipsius luce narrationem. Proinde manifestū est ex occasiōe recordatū preoccupasse / ⁊ āte mul ta que prius q̄ iohanni hoc fieret gesta narraturus erat hoc preoccu patū in sua narratione premisisse. Sed nec illi duo matheus ⁊ marcus eo rerū ordine de iohanne in carce re misso i sua narratione posuerūt quo factū apparet etiam in eorum scriptis. Nā ⁊ ipsi dixerunt tradi to iohanne dn̄m isse in galilea3. Et post multa que fecit in galilea ve niunt ad herodis āmonitione3 vel hesitationē q iohannes quē decol lauit a mortuis resurrexit. Et ex hac occasione narrant ōnia que de iohāne cōtigerūt incluso vel occiso

Ad miraculū d̄ quinq̄ȝ panibus quo ordine ab ōnibus ventū sit. Ca. xlv.

Sequitur ergo matheus cū dixisset nunciatū esse xp̄o q̄ iohannes occisus sit/ et ita narrationē contexit. Quod cuȝ audisset inquit ihesus secessit inde in nauicula in locū desertū seorsuȝ Et cū audissēt turbe secute sunt eū pedestres de ciuitatibus Et exiens vidit turbam multā ⁊ misertus est eis ⁊ curauit languidos eorū. Hoc cōtinuo post iohannis passionē factū esse cōmemorat. Unde post hec facta sunt illa que primo narrata sunt quibus motus herodes dixit Johannē ego decollaui. Illa enim posteriora debent intelligi que ad herodē pertulit fama vt moueret̄ ⁊ hesitaret quisnā iste esse posset d̄ quo audiret talia cū iohannem ipse occidisset. Marcus aūt posteaq̄ȝ passionē iohannis narrauit / cōmemorat discipulos suos redisse ad ihesum ⁊ renūciasse ei ōnia que egerant ⁊ docuerant. Et dn̄ȝ eis quod ipse solus cōmemorat dixisse vt requiescerent pusillū in deserto ⁊ ascēdisse cū eis nauem ⁊ isse Et turbas hoc videntes preuenisse eos illuc/ q̄rum misertum dn̄m docuisse multa Et hora iā progrediente factū esse vt de quinq̄ȝ panibus ⁊ duob9 piscibus ōnes qui aderant pascerent̄ quod miraculū ōnes quattuor euāgeliste cōmemorauerunt. Lucas etiam qui iam longe supra de iohannis passione narrauerat ex occasione qua diximus nūc posteaq̄ȝ comemorauit illā herodis hesitationem de dn̄o quisnam esset hoc cōtinuo subiūgit quod marcus idest redisse apostolos ad illū/ ⁊ narrasse illi q̄cūq̄ȝ illi fecerant. Et assumptis eis recessisse ad locū desertū/ atq̄ȝ eo secutas turbas ⁊ loqutū esse de regno dei. Et eos qui cura indigebant sanasse Atq̄ȝ inde etiā ipse die declinā te cōmemorat miraculuȝ de quinq̄ȝ panibus factū. At vero iohannes qui multū ab eis tribus euāgelistis eo distat quia magis in sermonib9 quos dn̄s habuit imoratur q̄ȝ i factis que mirabiliter fecit/ posteaq̄ȝ cōmemorauit eū relicta iudea abisse iterū in galileā (quod tunc intelligitur factū cū ⁊ alii euāgeliste dicunt eū iohanne tradito isse in galileam) Posteaq̄ȝ ergo cōmemorauit iohannes in trāsitu eius per samariā multa que loqutus est ex occasione illius samaritane quā inuēit ad puteū/ contexit narratiōi sue/ ⁊ post duos dies dicit eū inde exisse in galileā. Deinde venisse in chana galilee vbi fecerat de aqua vinū ⁊ sanasse filiū reguli cuiusdam Alia vero que illū in galilea fecisse atq̄ȝ dixisse alii dixerunt iohānes tacet. Sed sane quod illi tacuerunt dicit ascendisse eū die festo ihero solimis ⁊ fecisse ihesum miraculum illud de homine qui. xxxviii. ānos habebat in infirmitate nec habebat hominē a quo in piscinā deponeretur in qua varus valitudinib9 affecti sanabantur. Et ex hac occasione multa eū loqutū fuisse cōmemorat. Post hoc dicit eū abisse trans mare galilee quod est tyberiadis / ⁊ secutam multitudinē magnā. De inde abisse in montē ⁊ ibi sedisse cū discipulis suis/ proximo pasca die festo iudeorū. Tunc leuatis oculis ⁊ visa multitudine maxima pauisse eā de quinq̄ȝ panibus ⁊ duobus

piscibus/quod ⁊ ceteri euangeliste dicūt· Ac per hoc pretermisisse illū que illi narrando ad huius miraculi cōmemorationē venerunt certuꝫ est· Verūptamen tanꝗ ex alia narrationis via cū ⁊ illi tacuissent que iste dixisset ad hoc miraculū de quinqꝫ panibus occurrūt sibi ⁊ illi tres qui pene pariter ābulant ⁊ iste qui sermonū dn̄i alta cōsectās per alia que illi tacuerūt circūuolauit quodāmodo ⁊ eis ad miraculū de quinqꝫ panibus pariter cōmemorandū non multopost ab eis rursus in altiora reuolaturus occurrit

¶ In miraculo de quinqꝫ panibus quēadmodū iter se q̄ttuor ɔueniāt Ca: xlvi·

Sequitur ergo matheus ⁊ ad ip̄m de quinqꝫ panibus factū narrationē suam ex ordine ita perducit· Vespere autē facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes· Desertus est locus ⁊ hora iā preteriit· Dimitte turbas vt euntes in castella emant sibi escas· Ihesus aūt dixit eis· Non habent necesse ire date illis vos manducare ⁊ cetera/ vsqꝫ ad illud vbi ait manducantiū aūt fuit numerꝰ quinqꝫ milia virorū exceptis mulieribus ⁊ paruulis· Hoc ergo miraculū quod ōnes quattuor euangeliste cōmemorant ⁊ putātur inter se aliquid discrepare considerandum atqꝫ tractandū est/ vt ex hoc etiam ad cetera similia regule loqutionū discantur quibus tam diuersis eadem tamē sentētia retinetur ⁊ eadē rerū veritas custoditur· Et inchoanda quidem est cōsideratio nō a matheo secundū ordinē euāgelistarum sed a iohāne potius/a quo ita expressa est ista narratio vt etiam nomina discipulorū diceret cū quibus de hac re loqutus est dn̄s Ita enim dicit· Cū subleuasset ergo oculos ihesus ⁊ vidisset ꝙ multitudo maxima venit ad eū dicit ad philippū vnde ememus panes vt manducent hi? Hoc aūt dicebat temptās eū· Ipse enim sciebat quid esset facturus· Respondit ei philippus Ducentorū denarioruꝫ panes nō sufficiunt eis vt vnusquisqꝫ modicum quid accipiat· Dicit ei vnus ex discipulis eius andreas frater symonis petri· Est puer vnꝰ hic qui habet quiqꝫ panes ordeaceos ⁊ duos pisces sed hec quid inter tātos? Dixit ergo ihesus· Facite homines discūbere· Erat aūt fenum multū i loco· Discubuerunt ergo viri numero quasi quinqꝫ milia· Accepit ergo panes ihesus ⁊ cum gratias egisset distribuit discūbentibus Similiter ⁊ ex piscibus quantū volebāt· Vt aūt impleti sūt dixit discipulis suis· Colligite que superauerut fragmenta ne pereant· Collegerūt ergo/ ⁊ impleuerunt·xii· cophinos fragmentorū ex quinqꝫ panibus ordeacis qui sup·his qui man· Nō hic queritur quod iste dixit cuiusmodi essent panes ordeaceos enim fuisse nō tacuit quod ceteri tacuerūt· Neqꝫ hoc queritur quod iste nō dixit fuisse ⁊ ibi etiā preter quinqꝫ milia virorū mulieres ⁊ paruulos quod dicit matheus· Et iam ōnino certū esse debet ⁊ regulariter teneri in talibus questionibus neminē moueri oportere cū ab alio dicitur quod ab alio pretermittitur· Sed queritꝰ quō ea que dixerūt vera sunt omnia ne narrationē alterius narrās aliud alter excludat· Si enim dn̄s

secundū narrationez iohannis per
spectis turbis quesiuit a philippo
tēptans eū vnde illis esce dari pos
sent/potest mouere quō sit verum
aliū narrauerunt prius dixisse dn̄o
discipulos vt dimitteret turbas
quo possent sibi alimenta emere de
proximis locis/quibus ille respon
dit secundū matheū non habent ne
cesse ire date eis vos manducare/
cui etiā marcus lucasq̧ consentiūt
tantū hoc pretermittētes quod ait
non habent necesse ire. Intelligitur
ergo post hec verba dn̄m inspexisse
multitudinē ⁊ dixisse philippo qđ
iohannes cōmemorat/isti aūt p̄ter
miserunt. Deinde quod philippus
apud iohannē respondit/ hoc mar
cus discipulorū responsum esse cō
memorat volens intelligi hoc ex
ore ceterorum philippū respondis
se q̄q̄ ⁊ pluralē numerū pro singu
lari vsitatissime ponere potuerūt
quod ergo philippus ait/ducentoꝝ
denariorū panes nō sufficiunt eis
vt vnusquisq̧ quid accipiat hoc ē
dicere quod ait marcus Eūtes eme
mus panes ducentis denariis ⁊ da
bimus eis manducare. Quod autē
cōmemorat idez marcus dixisse do
minū quot panes habetis pretermi
serunt ceteri. Quod autez andreas
apud iohannē de quinq̧ panibus
⁊ duobus piscibus suggessit hoc ce
teri pluralē numerū pro singulari
ponentes ex discipuloruz persona
retulerunt. Lucas quidē responsio
nem philippi ⁊ responsionē andree
in vnā sententiaz cōstrinxit. Quod
enim ait nō sunt nobis plus q̄ qui
q̧ panes ⁊ duos pisces andree re
tulit responsionē. Quod vero adiū
xit nisi forte nos eamus ⁊ emamꝰ
in omnē turbam hanc escas videt̃
ad responsionē philippi pertinere.
Nisi qꝫ de ducentis denariis tacuit
q̄q̄ ⁊ in ipsius andree sententia
potest hoc intelligi Cū enim dixissꝫ
est puer vnus hic qui habet quinq̧
panes ordeaceos ⁊ duos pisces/ad
iunxit etiā ipse Sed hec quid sunt i
ter tantos? Hoc est dicere nisi forte
nos eamus ⁊ emamus in omnē hāc
turbam escas. Ex qua vniuersa va
rietate verborū rerum aūt sententi
arūq̧ concordia satis apparet salu
briter nos doceri nihil querendum
in verbis nisi loquentiū voluntatē
cui demonstrande inuigilare debēt
ōnes veridici narratores cū de ho
mine vel de angelo vel de deo ali
quid narrant. Horū enim volūtas
verbis promi potest ne de ipsa in
ter se aliquid discrepent. Sane pre
termittere nō oportet hoc loco intē
tum ⁊ ad cetera que talia forte oc
currerint facere lectorē quia lucas
dixit quinquagenos iussos esse dis
cūbere. Marcus vero ⁊ quinqua
genos ⁊ centenos quod hoc ideo nō
mouet quia vnus partē dixit alter
totū. Qui enim etiā de cētenis retu
lit hoc retulit quod ille pretermisit
Nihil itaq̧ contrariū est Verūp̄ta
men si alius de quīquagenis tm̄ cō
memoraret alius tantū de centenis
valde videretur esse cōtrariū. Nec
facile dinosceretur. Vtrumq̧ dic
tum est vnum autē ab altero altrū
ab altero cōmemoratū esse ⁊ tamē
attentius cōsideratū inueniri debu
isse quis nō fateatur. Hoc ideo di
xi quia existunt sepe aliqua eiꝰmo
di que parū intendentibus ⁊ teme
re iudicantibꝰ contraria videant̃
⁊ non sint

Qr ihesus ambulauit super aq̄s ⁊ quo digressus est a loco ubi turbas pauit. Ca. xlvii.

Sequitur matheus ⁊ dicit. Et dimissa turba ascendit in mōtem solus orare Vespere aūt facto solus erat ibi: Nauicula aūt in medio mari iactabatur fluctib⁹ Erat enim contrarius ventus. Quarta aūt vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Et vidētes eū supra mare ambulantē turbati sūt dicētes/ quia fantasma est ⁊ cetera usq₃ ad illud ubi ait/ Venerunt et adorauerunt eū dicentes/ vere filius dei es. Marcus quoq₃ hoc idem post narratū de quinq₃ panib⁹ miraculū ita sequitur. Et cū sero ess₃ erat nauis in medio mari/ ⁊ ipse solus in terra. Et videns eos laborātes in remigando/ erat enim vent⁹ contrarius eis Et cetera similiter. Nisi q̄ de petro super aquas ābulante nihil dixit. Hoc aūt ne moueat precauendū est quod marc⁹ dixit de dn̄o cū ambularet super aq̄s ⁊ volebat preterire eos. Quo eni₃ hoc intelligere potuerunt nisi quia in diuersum ibat eos volens tanq̄₃ alienos preterire a quibus nō agnoscebatur ut fantasma putaret̄? Quod ad misticā significatione₃ referri quis usq₃ adeo tardus est ut nolit aduertere? S₃ tamē turbatis ⁊ exclamantibus subuenit dicens. Fidite ego sum nolite timere. Quo ergo eos volebat p̄terire quos pauentes ita confirmat nisi quia illa voluntas preterēūdi ad eliciendū illū clamorē valebat cui subueniri oportebat. Johānes etiā adhuc cu₃ istis aliquantulū imoratur. Nam post narratū de quinq₃ panib⁹ miraculu₃ ipse quoq₃ hoc de laborātē nauicula ⁊ de ābulatione dn̄i super aquas nō tacet ita contexens. Jhesus ergo cū cognouisset quia vēturi essent ut caperent eū ⁊ facerent eū regem/ fugit iterū in montē ipse solus. Vt aūt sero factū est/ descenderunt discipuli eius ad mare. Et cū ascendissent nauē venerunt trans mare in capharnaū. Et tenebre iā facte erāt ⁊ nō venerat ad eos ihesus. Mare aūt vento magno flante exurgebat ⁊c̄. Nihil hic contrarium videri potest/ nisi q̄ mathe⁹ dimissis turbis eū dicit ascendisse in montē ut illic solus oraret. Johannes aūt in monte fuisse cu₃ eisdem turbis quas d̄ quinq₃ panibus pauit. Sed cū ⁊ ipse iohānes dicat p⁹ illud miraculū fugisse eū in montē ne a turbis teneretur/ que eū volebant regē facere/ utiq₃ manifestum est q̄ de monte in planiora descēderat quādo illi panes turbis mistrati sunt. Et ideo nō est contrariū q̄ ascendit rursus in montem sicut ⁊ matheus ⁊ iohannes dicunt nisi q̄ matheus dicit ascendit/ Johannes aūt fugit quod esset contrariū si fugiens non ascenderet. Nec illud repugnat quod matheus dixit ascendit in montē solus orare. Johānes aūt cū cognouisset inquit quia vēturi essent ut facerent eū regem fugit iterū in montē ipse solus. Neq₃ enim causa orandi contraria ē cause fugiendi quādoquide ⁊ hinc dominus transfigurans in se corpus humilitatis nostre ut cōforme faceret corpori glorie sue id quoq₃ doceat hanc esse nobis magnā causam orandi quādo est causa fugiēdi Nec illud aduersum ē q̄ mathe⁹

prius eũ dixit iussisse discipulos ascendere in naviculã & precedere eũ trans fretũ donec dimitterẽ turbas/ac deinde dimissis turbis ascẽdisse in montẽ solũ orare. Johãnes vero prius eũ in montẽ solũ fugisse cõmemorat ac deinde ut aũt sero factũ est inquit descenderunt discipuli eius ad mare & cũ ascendissẽt nauem &c. Quis enim non videat hoc recapitulãdo iohannẽ postea dixisse factũ a discipulis quod iã ihesus iusserat anteq̃ fugisset ĩ mõtem? Sicut solet in sermone ad aliquid pretermissum redire quodam modo sed quia ipse reditus maxie in breuitate a puncto tẽporis factus non cõmemoratur putant pleruq̃ qui audiunt hoc etiã postea factũ esse quod postea dicit. Sic etiam quod dixerat ascendisse nauẽ & venisse trans mare in capharnaum dicit ad eos in mari laborãtes venisse dñm ambulantẽ super aq̃s quod utiq̃ prius in ipsa nauigatione factũ est qua veniebãt capharnaũ. Lucas aũt post narratum de quinq̃ panibus miraculũ pergit ĩ aliud & ab ordine isto disgreditur. Neq̃ aliquid de nauicula illa commẽorat & de via dñi super aquas sed cũ dixisset & manducauerunt õnes & saturati sunt & sublatũ ẽ q̃d superfuit illis fragmentorũ cophini. xii. Deinde subiũxit. Et factũ ẽ cũ solus esset orãs erat cũ illo & discipuli & interrogauit illos dicens. Quẽ me dicunt esse turbe. Jaz deinceps aliud narrans nõ q̃ illi tres qui dñm ambulantẽ super aquas venisse ad nauigantes discipulos retulerunt. Nec ideo putari debet in illo monte quo eũ dixit matheꝰ ascendisse ut solus oraret dixisse discipulis/quẽ me dicũt turbe. Lucas eni videtur in hoc cõuenire matheo quia dixit cũ solus esset orãs cũ ille dixisset ascendit in montem solus orare sed õnino alibi cũ oraret & essent cũ illo discipuli hoc interrogauit. Solum quippe fuisse lucas dixit non sine discipulis sicut matheus & iohãnes quãdo ab illo discesserunt ut precederent eũ trãs mare. Iste nãq̃ aptissime adiũxit. Erant cũ illo & discipuli. Proinde solũ dixit sine turbis que cum illo non habitabant

De eo quod narratur a tribus factũ postea q̃ transfretarũt

Sequitur — Ca. xlviii.

matheus dicens Et cũ trãsfretassent venerunt in terrã genesaret Et cũ cognouissent eũ viri loci illius/miserunt in vniuersam regionẽ illã & obtulerunt ei õnes male habẽtes & rogabant eũ ut vel fimbriã vestimenti eius tangerent. Et qui cũq̃ tetigerunt salui facti sũt. Tũc accesserunt ad eũ ab iherosolimis scribe & pharisei dicẽtes Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorũ? Nõ enim lauant manus suas cũ panem manducant et cetera usq̃ ad illud ubi ait non lotis aũt manibus manducare nõ coinquinat hominẽ. Hec & marcus cõmemorat sine aliqua repugnantie questiõe. Quicquid eni diuerso modo ab alio dicitur ab eadem sententia nõ recedit. Johannes aũt ab illa nauicula ad quã dñs super mare ambulãs venit postea q̃ exierũt in terrã more suo in sermone dñi intẽtus eũ ex occasione panis multa precipueq̃ diuina loquutũ fuisse

cōmemorat. Postq3 ip̄m sermonem rursus in aliud atq3 aliud eius nar ratio sublimiter fertur. Nec tamen in eo quod ab istis disgreditur ali udordini istorū illius in alia trā situs aduersatur: Quid enim ꝓhi bet intelligere ⁊ illos esse sanatos a dn̄o de quibus narrat mathe9 et marcus ⁊ illis qui eum secuti sunt trans mare/ hec eū loqutū esse que predicat iohannes quādoquidē ca pharnaū quo dicuntur secundū io hannē trāsfretasse iuxta stagnū est genesaret ad quā terrā secundū ma theū dicuntur exisse.

¶ De muliere cananea qn̄o mathe9 ⁊ lucas consentiant Ca. xlix

Sequitur itaq3 matheus post il lum sermonem dn̄i vbi de nō lotis manibus cū phariseis egit/ at q3 ita conserit narrationis ordinē quantū ipse transitus indicat re3 etiā que consecute sunt seruans. Et egressus inquit in ihesus secessit in partes tyri ⁊ sydonis. Et ecce mu lier cananea a finibus illis egressa clamabat dicens ei. Miserere mei dn̄e fili dauid filia mea male a de monio vexatur. Qui nō respondit ei verbū ⁊ cetera vsq3 ad illud vbi ait. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Et sanata est fi lia illius ex illa hora. Hoc de muli ere cananea etiā marcus cōmeōrat eundem rerū gestarū ordinē seruās Nec afferens aliquā repugnantie questionē nisi q̄ in domo dicit fuis se dn̄m cū ad illū venit eadem mu lier pro filia sua rogans. Mathe9 aūt posset quidē facile intelligi de domo tacuisse eandē tamen rē ome morasse. Sed quoniā dicit discipu los dn̄o ita suggessisse dimitte illā quia clamat post nos nihil videt̄ aliud significare q̄ post ambulan tem dn̄3 mulierē illā deprecatorias voces emisisse. Quō ergo in domo nisi quia intelligendu3 est intrauit vbi erat ihesus cū eum predixisset fuisse in domo Sz quia mathe9 ait nō respondit ei verbū dedit agnos cere q̄ ābo tacuerunt in eo silencio egressum fuisse ihesum de domo illa atq3 ita cetera contexuntur que ia3 in nullo discordant. Quod eni3 ma theus cōmemorat ei dn̄m respōdis se de pane filiorū non mittendo ca nibus illis interpositis dictū est q̄ mathe9 dicta nō tacuit idest quia discipuli rogauerunt eū pro illa/ ⁊ quia respondit nō se esse missu3 ni si ad oues que perierunt domus is rahel Et quia illa venit idest secu ta est ⁊ adorauit eū dicens adiuua me. Tunc deinde dictū est quod euā geliste ambo cōmemorant

Cū d̄ septē panib9 pauit turbas

Sequitur mathe9 ¶ Ca. l.

ita narrās Et cū trāsisset inde ihesus/ venit secus mare galilee Et ascendens in montē sedebat ibi. Et accesserunt ad eū turbe multe habē tes secū mutos/ claudos/ cecos/ debi les/ ⁊ alios multos. Et proiecerūt eos ad pedes eius/ ⁊ curauit eos ita vt turbe mirarentur videntes mu tos loquentes/ claudos ābulantes/ cecos videntes/ ⁊ magnificabāt de um israhel. Ihesus aūt conuocatis discipulis suis dixit Misereor tur be quia triduo iā perseuerāt mecu3 ⁊ nō habent quid manducent/ ⁊ ce tera vsq3 ad illud vbi ait. Erāt āt qui manducauerunt quattuor mi lia hominū extra paruulos ⁊ muli eres. Hoc aliud miraculum de. vii.

panibus ⁊ paucis piscibus etiam marcus cõmemorat eodẽ etiã pene ordine nisi quia interponit quod nullus alius dicit de surdo cui do minus aures aperuit spuens ⁊ di cens. Effeta qꝫ est adaperire. Hoc sane nõ ab re fuerit ãmonere in hoc miraculo de. vii. panibꝰ quod duo euãgeliste matheus marcusqꝫ posue runt/quia si aliquis eorũ id dixis set qui de illis quinqꝫ panibus nõ dixisset contrarius ceteris putare tur. Quis eniꝫ nõ existimaret vnũ idemqꝫ factũ esse non aũt integre ⁊ veraciter siue ab illo siue ab aliis siue ab õnibus fuisse narratũ/ sed aut illũ pro quinqꝫ panibus septẽ dũ falleretur cõmẽorasse aut illos pro. vii. quinqꝫ aut vtrosqꝫ menti tos vel obliuione deceptos? Hoc ⁊ de. xii. cophinis ⁊ de. vii. sportis opinaretur quasi cõtrariũ. Hoc de. v. milibus ⁊. iiii. milibus eoꝝ qui pascerentur. Sꝫ quia illi qui mira culũ de. vii. panibus narrauerunt nec illud de quinqꝫ tacuerunt/nemi nẽ mouet ⁊ vtrũqꝫ factũ õnes itel ligunt. Hoc ideo diximus vt sicubi simile inuenitur factũ a dño quod in aliquo alteri euãgeliste ita repu gnare videatur vt õnino solui nõ possit nihil aliud itelligatᷣ qꝫ vtrũ qꝫ factũ esse ⁊ aliud ab alio cõmẽo ratum sicut de centenis ⁊ quinqua genis discũbentibus cõmendauimꝰ Quia si nõ etiã illud vtrũqꝫ apud vnũ inueniremus/contraria singu los dixisse putaremus

¶ Quõ matheus dicens xpꝫ venis se in macedon cõgruit cũ marco ⁊ cᷓ.

¶ Ca. li

Equitᷣ matheꝰ ⁊ dicit. Et dimissa turba ascẽ dit in nauiculã ⁊ venit i fines ma cedon ⁊ cetera vsqꝫ ad illud vbi ait generatio mala ⁊ adultera signuꝫ querit ⁊ signũ non dabitur ei nisi signũ ione prophete. Hoc iã ⁊ alibi dixit idem matheus Vnde etiã atqꝫ etiã retinendũ est sepius dũm eadẽ dixisse vt quod existente contrario solui non potuerit/bis dictũ intel ligatur. Hũc sane ordinẽ etiã mar cus tenens post illud de. vii. pani bꝰ miraculũ. hoc idem subiicit qꝺ matheꝰ/nisi qꝫ dalmanutha quod i quibꝰ dã codicibꝰ legitᷣ nõ dixit ma theus sed macedon. Non aũt dubi tandũ est eundẽ locũ esse sub vtro qꝫ nomine. Nã pleriqꝫ codices non habent etiã secundũ marcũ nisi ma cedon. Nec illud moueat qꝫ marcꝰ nõ dicit responsum esse querentibꝰ signũ de celo idem quod matheꝰ de iona sed ait dñm respondisse signũ non dabitur ei. Intelligendũ ẽ enĩ quale petebant hoc est de celo/ꝑter misit aũt dicere de iona quod ma theus cõmemorauit

¶ De fermẽto phariseorũ quõ ma theus cũ marco cõuenit.

¶ Ca. lii.

Equitur matheus Et relictis illis abiit. Et cũ venissent dis cipuli eius trans fretũ obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis. In tuemini ⁊ cauete a fermento phari seorũ ⁊ saduceorũ ⁊ cetera vsqꝫ ad illud vbi ait. Tunc intellexerũt qꝛ non dixerit cauendũ a fermẽto pa nũ sed a doctrina phariseoruꝫ ⁊ sa duceorũ. Hec eadẽ etiã marcus eo demqꝫ ordine digerit

¶ Cũ interrogauit discipulos quẽ illũ dicerent homines vtrũ tres re pugnent.

¶ Ca. liii.

Equitur matheus. Venit aũt ihesus in partes cesaree philippi/et

interrogabat discipulos suos Quē dicunt homines esse filiū hominis At illi dixerunt. Alii iohannē baptistā/aliī āt heliam/ alii vero iheremiā/aut vnū ex prophetis ⁊ cetera vsq₃ ad illud vbi ait Et quodcūq₃ solueris super terrā erit solutū ⁊ i celis. Hoc eodem pene ordine marcus narrat sed interposuit primo de ceco illuminato quod solus ipse cōmemorat. De illo qui dixit dn̄o video homines sicut arbores ābulantes. Lucas aūt post miraculum illud de quinq₃ panibus hoc recordatur ⁊ inserit. Cui⁹ recordatiōis ordo sicut iā supra ostendimus nihil repugnat ordini istorū. Sȝ pt illud mouere quod lucas dn̄z inter rogasse discipulos suos quē illū dicerent homines tunc dixit cuȝ esset orans solus ⁊ adessent etiam ipsi. Porro aūt marcus in via dicit illos hoc ab eodem esse interrogatos Sed eū mouet/qui nunq̄ orauit in via: Jam etiā dixisse me recolo ne quis arbitretur q̄ hic petrus nomē accepit vbi illi ait. Tu es petrus ⁊ super hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Nec enim accepit hoc nomē nisi vbi iohānes cōmemorat ei dictū esse/tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus Vnde nec illo loco vbi marcus. xii. discipulos nomiatim cōmemorans dixit apostolos iacobū ⁊ iohannez filios tonitrui/ arbitrandū est nomen accepisse petrū/quia dixit illic q̄ imposuerit ei nomen vt vocaretur petrus. Hoc enim recolendo dixit/nō q̄ tunc factum sit

¶ Vbi p̄nūciauit discipulis passionem suā que sit inter ouenientia

Equit̄ mathe⁹ ¶ Ca. liiii.

⁊ dicit. Tūc precepit discipulis suis vt nemini dicerent quia ip̄e esset ihesus xp̄s. Exinde cepit ihes⁹ ostēdere discipulis suis quia oporteret eū ire iherosolimaȝ ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis ⁊ cetera vsq₃ ad illud vbi ait. Nō sapis ea que dei sunt sed que hominū. Hec eodeȝ ordine subnectunt marcus ⁊ lucas sed lucas de petro q̄ passioni xp̄i contradixerit tacet

¶ Vbi precepit qūo qui voluerit post se veniat de quo tres. Ca. lv.

Equitur matheus. Tūc ihes⁹ dixit discipulis suis Si quis vult post me venire abneget semet ip̄m ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequatur me ⁊c̄. vsq₃ ad illud vbi ait. Et tūc reddet vnicuiq₃ secundū opus suū Hoc ⁊ marcus subiūgit eundem ordinē seruans/ sȝ ipse nō dicit de filio hominis venturo cū angelis suis vt reddat vnicuiq₃ secundū op⁹ suū. Cōmemorat tamen etiaȝ illud dixisse dn̄m. Qui me ↄfusus fuerit ⁊ mea verba in generatione ista adultera ⁊ peccatrice ⁊ filius hominis confundetur eū cum venerit in gloria sua cū angelis suis/ quod intelligi potest ad eandē sententiā pertinere qua dixit matheus vt reddat vnicuiq₃ secundū opus suū Lucas quoq₃ eadem eodēq₃ ordine ānectit nō multū diuerso verboruȝ modo eadem tamē sententiarum veritate similimus

¶ Vt se dn̄s tribus discipulis in monte ostendit cum moyse ⁊ helya qūo inter se cōgruant tres marie propter numerū dierū ¶ Ca. lvi.

Equitur matheus. Amē dico vobis sunt quidā de hic stantib⁹ qui nō gustabūt mortē donec

fȝ

videant filiū hominis venientē in regno suo. Et post dies sex assūpsit ihesus petrū et iacobū et iohannē fratrem eius et duxit illos in montem excelsum seorsum etc. usque ad illud ubi ait/ nemini dixeritis visionē donec filius hōinis a mortuis resurgat. Hec visio dñi in monte corā tribus discipulis petro iacobo et iohāne ubi etiā de celo illi testimoniū paterne vocis perhibitū ē a tribus euāgelistis eodē ordine cōmeoratur et ad easdem pene sententias sed cetera secundū ea genera loquutionū diuersa sine ulla sententiarum diuersitate que multis locis superius demōstrauimus videri a legētibus possunt. Quod aūt marcus post sex dies factū dicit sicut matheus Lucas aūt post. viii. nō contemnēdi sunt si quos mouet/ sed ratione reddita instruēdi. Dies enim quando enūciamus dicentes post tot dies aliquādo nō ānumeramus eum in quo loquimur et eum quo res futura est quā pronūciamus vel pollicemur/ sed medios post quos reuera plenos atque integros illud futurū est. Hoc fecit matheus et marcus excepto eo die quo hec loquebatur ihesus et illo quo exhibuit memoratam in montē visionē medios dies intuētes dixerunt post sex dies/ quod ille ānumeratis finalibus idest primo atque ultimo dixerat post. viii. dies eo loquendi modo quo pars pro toto cōmemoratur. Itē quod lucas ait de moyse et helya et factū ē dum discederent ab illo ait petrus ad ihesum preceptor bonū est nos hic esse et cetera/ nō debet putari contrariū ei quod matheus marcusque ita coniunxerunt petrū hoc suggessisse quasi adhuc moyses et helyas cū dño loquerētur. Nō enim expresserunt quod tūc sed tacuerūt potius quod iste addidit/ illis discedētibus hoc petrū de tribus tabernaculis faciēdis dño suggessisse. Addidit etiam lucas intrantibus illis in nubē factam esse vocē de nube/ quod illi nō dixerunt/ sed nec contradixerūt

¶ Ubi de aduentu helye loquutus qualiter conueniūt duo ¶ Ca. lvii.

Sequitur matheus. Et interrogauerunt eū discipuli dicētes Quid ergo scribe dicunt quod helyam oporteat primū venire? At ille respondens ait eis. Helias quidē venturus est et restituet ōnia. Dico āt vobis quia helyas iam venit et nō cognouerunt eū sed fecerunt in eum quecūque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de iohanne baptista dixisset eis. Hoc idem marcus etiā hunc ordinē seruās cōmemorauit/ et in nōnulla diuersitate verborū Nusque tamen ab eiusdem sententie veritate discessit sed ipse nō addidit intellexisse discipulos quod iohannē dñs significasset dicendo quod helyas iā venerit

¶ De illo qui obtulit filiū suū quē discipuli sanare nō poterant ¶ Ca. lviii

Sequitur matheus et dicit/ et cū venisset ad turbā accessit ad eū homō genibus prouolutus ante eum dicens. Dñe miserere filii mei quia lunaticus ē et male patitur et cetera usque ad illud ubi ait. Hoc aūt genus nō eiicitur nisi per orationē et ieiuniū. Hoc et marcus et lucas eodem etiā ordine memorant / sine ulla repugnantie questione.

¶ Ubi cũ de passione sua discipu
lis dixisset illi contristati sunt.

Sequitur mathe⁹ Ca.lix.
dicens. Cõuersantibus autē
eis in galilea Dixit illis ihes⁹. Fili
us hominis tradendus est in man⁹
hominũ ⁊ occident eũ ⁊ tertia die
resurget. Et cõtristati sunt vehemē
ter. Hoc eodē ordine marcus lucasꝗ
cõmemorant

¶ Ubi de ore piscis petrus soluit
didragmã quod solus matheus cõ
memorat ¶ Ca.lx.

Sequitur matheus. Et cũ ve
nissent capharnaũ/ accesserunt
qui didragmã accipiebãt ad petrũ
⁊ dixerunt ei. Magister vester nõ
soluit didragmã. Ait etiã ⁊ cetera
vsꝗ ad illud vbi ait. Inuenies sta
terē/ illũ sumens da eis pro me ⁊ te
Hoc iste solus cõmemorat/ quo in
terposito eundē ordinē sequitur in
quo cũ eo etiã marcus ⁊ lucas pa
riter ambulant

¶ De puero paruulo quē dñs pro
posuit discipulis imitandũ ⁊ aliis
que. xviii. ca. math. continentur

Sequit' ergo ¶ Ca.lxi.
idem matheus ⁊ dicit. In illa
hora accesserunt discipuli ad ihesũ
dicentes: Quis putas maior est in
regno celorũ? Et aduocans ihesus
paruulũ/ statuit eũ in medio eorũ
⁊ dixit. Amen dico vobis nisi con
uersi fueritis ⁊ efficiamini sicut par
uuli nõ intrabitis in regnũ celorũ
vsꝗ ad illud vbi ait/ sic ⁊ pater me
us celestis faciet vobis/ si nõ remi
seritis vnusquisꝗ fratri suo ꝺ cor
dibus vestris. Ex isto aliquanto
prolixiore dñi sermone non õnia
sed quedã marcus eũdem sequens
ordinē. quedã etiã ipse que mathe
us nõ dicit inseruit. Totus autem
sermo quousꝗ eũ cõsiderandũ sus
cepimus a petro solo interpellatur
querente quotiens fratri debeat ig
nosci. Talia enim dñs loquebatur
vt satis eluceat etiã hoc quod petr⁹
interrogauit eiꝗ responsum est ad
eundem pertinere sermonē. Lucas
aũt nisi illud de paruulo quē statu
it ante discipulos imitandũ cũ de
sua magnitudine cogitarent/ nihil
de hoc ordine seruato cõmemorat.
Si qua etiã similiter dixit que ⁊ in
isto sermone sunt posita/ alibi ex a
liis occasionibus dicta recoluit Si
cut iohannes de remissione peccato
rum ꝙ tenebuntur si cui tenuerint.
⁊ dimittētur si cui dimiserint post
resurrectionē a dño dictũ cõmemo
rat/ cũ matheus in hoc sermone do
minũ hoc dixisse meminerit quod
⁊ petro antea dictũ fuisse idem ipse
testatur. Eadē itaꝗ sepe ⁊ plurib⁹
locis ihesũ dixisse (nec vbi mouea
mur si ordo dictorũ quibusdam re
pugnare putabitur) sicut iã totiēs
cõmendauimus meminisse debem⁹/
ne hoc semper ãmonere necesse sit

¶ Quãdo interrogatus est vtrum
liceat dimittere vxorem quēadmo
dũ inter se tres cõsentiãt. Ca.lxii.

Sequitur matheus ita narrãs
Et factũ cũ cõsummasset ihes⁹
sermones istos migrauit a galilea
⁊ venit in fines iudee trans iorda
nē. Et secute sunt eũ turbe multe/ et
curauit eos ibi Et accesserũt ad eũ
pharisei temptantes eũ ⁊ dicentes
Si licet homini dimittere vxorē su
am quacũꝗ ex causa ⁊ cetera vsꝗ
ad illud vbi ait/ qui potest capere
capiat. Hoc ⁊ marcus cõmemorat
eũdē ordinē tenens. Sane vidēdũ

ē ne repugnare videatur quod idez marcus a dño dicit interrogatos phariseos quid eis moyses pcepe rat atq; illos ita interroganti res pondisse de permisso sibi libello re pudii / cū matheus dixerit verbis dñi quibus ostenderat ex lege deū coniūxisse masculū ⁊ feminā ⁊ pp terea eos nō debere ab homine sepa rari retulisse responsionez / quid er go moyses mandauit dare libelluz repudii ⁊ dimittere / quibus iteruz ait / quoniā moyses ad duritiā cor dis vestri permisit vobis dimitte re vxores vestras / ab initio autez nō sic fuit. Nā ⁊ marcus hanc dñi responsionē non tacet sed posteaq̃ ei responderunt interrogāti de libel lo repudii. In quo ordine vel mo do verborū hoc intelligere debem⁹ ad rei veritatē nihil interesse vtrū dño separationez prohibenti ⁊ sen tentiā suā de lege firmanti ipsi itu lerint questionē de libello repudii per eundē moysen sibi permisso per quē ⁊ illud scriptū est quod de⁹ cō iunxit masculū ⁊ feminam / an hoc idem illi de precepto moysi eos in terroganti responderint. Nā ⁊ vo luntas eius ita se habebat vt non redderet rationē / cur illud moyses permiserit nisi prius ipsi hoc cōme morassent. Que voluntas eius ea quā marcus posuit interrogatione significata est. Et eorū voluntas ipsa erat vt de autoritate moysi qua mādauit dare libellū repudii tanq̃ concluserint eū separationez sine dubio vetaturū. Hoc enim dic turi etiam temptantes accesserant. Que voluntas eorū sic expressa ē per matheū vt nō eos esse cōmemo raret interrogatos / sed vltro intu lisse de mandato moysi quo velut cōuincerent dñm separationē cōiu gū prohibentē. Cū ergo voluntas loquentiū cui debent verba seruire ab euāgelista vtroq; monstrata sit nihil interest q̃ diuersus inter am bos fuerit narrandi modus dū ab eadem veritate neuter absceder et. Potest etiā hoc intelligi q sicut di cit marcus prius eos de vxore di mittenda interrogantes / dñs vicis sim interrogaret quid eis pceperit moyses. Qui cū respondissent moy sen permisisse libellum repudii scri bere ⁊ dimittere / respondit eis de ipsa lege per moysen data / q̄uo de us cōstituerit cōiugium masculi et femine dicens ea que ponit mathe us idest non legistis quia qui fecit ab initio masculū ⁊ feminam fecit eos ⁊ cetera / quibus auditis illi id quod ei primo interrog̃ti respon derant repetierunt dicentes. Quid ergo moyses mandauit dare libel lum repudii ⁊ dimittere. Tunc ipe sum causam ostendisse duritie cor dis ipsorū quā marcus breuitatis causa prius ponit tanq̃ illi priori quā matheus intermisit eorū respō sioni redditā / nihil deperire indi cans veritati quocūq; loco eisdē ip sis verbis que bis dixerat redde retur quoniā ipsis verbis eā reddi derat dñs

¶ De paruulis dño oblatis vt ma n⁹ eis imponeret ⁊ oraret discipu li aūt increpabant ⁊c. ¶ Ca. lxiii

Sequitur matheus Tunc obla ti sunt ei paruuli vt man⁹ eis imponeret ⁊ oraret. Discipuli aūt increpabant ⁊ cetera vsq; ad illud vbi ait. Multi sunt vocati pauci aūt electi Hunc cū matheo marcus

ordinē tenuit/ sed de cōductis operariis ad vineā solus matheus iter ponit. Lucas aūt cū cōmemorasset illud quod eis dixit querentibus inter se quisnā maior esset adiunxit de illo quē viderūt eiicientē demonia cū eū non sequeretur. Inde iā disgreditur ab istis duobus ubi ait eū firmasse faciē suā ut iret in ierusalem/ ac post multa interposita occurrit eis rursus ad cōmemorandum istū divitem cui dicitur vende omnia que habes quē nunc isti commemorāt ex ordine quo pariter eunt/ nā ibi etiā lucas de istis parvulis antequā divitis faciat mentionem quē admodū et isti nō pretermittit. De illo ergo divite qui querit quid boni faciat ut vitā eternā consequatur / potest videri distare aliquid quod secundū matheū dicitur quid me interrogas de bono secundū illos aūt quid me dicis bonū. Nam quid me interrogas de bono/ ad illud magis referri potest quod ait querens quid boni faciā. Ibi enim et bonū nominavit et interrogatio est/ Magister aūt bone nondū interrogatio est. Cōmodissime ergo intelligitur utrūque dictū quid me dicis bonū/ et interrogas me de bono.

Ubi secreto. xii. discipulis de passiōe sua predixit Et de petione matris filiorū zebedei Ca. lxiiii.

Sequitur matheus et dicit. Et ascendēs ihesus ierosolimā assumpsit. xii. discipulos secreto et ait illis. Ecce ascendimus ierosolimā et filius hominis tradetur principibus sacerdotū et scribis et condēnabunt eū morte. Et tradent eū gētibus ad illudendū et flagellandū et crucifigendū/ et tertia die resurget. Tunc accessit ad eū mater filiorū zebedei cū filiis suis/ adorans et petens aliquid ab eo etc. usque ad illud ubi ait/ sicut filius hominis nō venit ministrari sed ministrare et dare animā suā in redemptionē pro multis. Hunc cū illo ordinē etiam marcus tenet filios zebedei perhibēs dixisse quod ab eis nō per eos ipsos sed per matrē dictū esse matheus expressit cū illa eorū voluntatē attulisset ad dominum. Unde magis ipsos quam illā dixisse quod dictū est marcus breviter intimavit: Denique et dominus et secundū matheū et secundū marcū ipsis potius quam matri respōdit. lucas aūt posteaquam ex eodē ordine cōmemoravit que de passione et resurrectione sua. xii. discipulis predixerit/ pretermittit ea que isti cōmemorant post que interposita occurrunt ei ad iericō. Quod aūt dixerunt matheus et marcus de principibus gentiū qui dominantur subiectis non ita futurū inter illos sed eū qui erit maior etiā servum aliorū futurū dicit tale aliquod et lucas sed nō eo loco Et ordo ipse indicat iterū esse eandē sententiā a domino dictam

De duobus cecis illuminatis quē admodū nō adversentur matheus marcus et lucas Ca. lxv.

Sequitur matheus. Et egredientibus eis ab iericō secuta est eū turba multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viā audierūt quia ihesus transiret/ et clamaverunt dicentes. Domine miserere nostri fili david etc. usque ad illud ubi ait Et confestim viderunt et secuti sunt eū. Hoc et marcus cōmemorat sed de uno ceco factū/ que ita solvitur questio ut

illa soluta est de duobus qui legio
ne demonũ patiebantur in regione
gerasenorũ. Nam duorũ etiã ceco
rum quos modo interposuit unuz
fuisse notissimũ et i illa ciuitate fa
mosissimũ ex hoc etiã satis apparz
quod et nomẽ eius et patris ei9 mar
cus cõmemorauit cp in tot superi9
sanatis a dño non facile occurrit/
nisi cũ iairum archisynagogũ etiã
nomine expressit cuius filiã resusci
tauit ihesus. In quo etiã iste sens9
apparet/ quia et ille archisynagog9
utiq; in loco illo nobilis fuit. pro
culdubio itaq; time9 iste bartimei
filius ex aliqua magna felicitate
deiect9 notissime et famosissime mi
serie fuit/ cp nõ solũ cecus uerũ eti
am mendicus sedebat. Hinc ẽ ergo
cp ipm solũ uoluit cõmẽorari mar
cus/ cuius illuminatio tam claraz
famam huic miraculo cõparauit q̃
erat nota illius calamitas. Lucas
uero quãuis omnino eodem modo
factũ/ tamen in alio ceco intelligẽ
dus est par cõmemorare miraculũ
et eiusdẽ miraculi parem modũ. Il
le quippe hoc factũ dicit cuz apro
pinquaret iherico/ at illi cũ egrede
retur ab iherico/ sed nomẽ ciuitatis
et facti similitudo putari suadet se
mel esse factũ. Sed euãgelistas sibi
in hoc aduersari quod alius dicat
cũ apropinquaret iherico/ alii cum
egrederetur ab iherico/ nõ sane hoc
persuadeat nisi eis qui ꝓcliui9 cre
di uolunt mentiri euãgeliũ q̃ duo
similia similiterq; miracula fecisse
ihesum. Quid sit aũt credibilius et
quid potius uerũ et õnis fidelis fi
lius euãgelii facilime uidet / et om
nis contenciosus saltẽ cũ ãmonit9
fuerit uel tacendo uel etiã si tacere
noluerit cogitando sibi ipe r̃ndet.

De azina et pullo qũo matheus
ceteris congruat qui solũ pullum
cõmemorat Ca. lxvi

Sequitur matheus et dicit. Et
cũ apropinquasset ierosoli
mis et uenisset bethphage ad montẽ
oliueti/ tunc ihesus misit duos dis
cipulos dicens eis. Ite in castellũ
quod cõtra uos est / et statim inue
nietis azinã ligatam et pullũ cũ ea
Soluite et adducite mihi rc̃. usq;
ad eũ locũ ubi ait. Benedict9 qui
uenit in nomie dñi osanna i excel
sis. Hoc etiã marcus narrat eodez
ordine custodito. Lucas aũt i ihe
rico imoratur quedã cõmemorans
que isti pretermiserunt de zacheo
principe publicanorũ et quedam in
parabolis dicta. Post hec et ipe oc
currit eis ad huius pulli cõmemo
ratiõnẽ in quo sedit ihes9/ nec mo
ueat cp matheus et azinam dicit et
pullũ/ ceteri aũt de azina tacẽt/ ym
mo etiã recordanda illa regula quã
de quinquagenis et centenis discũ
bentibus cũ quinq; panibus turbe
pascerentur supra insinuauimus.
Qua insinuata nõ deberet iam per
mouere lectorẽ/ nec si matheus ita
de pullo tacuisset queadmodũ illi
de azina tacuerunt/ ut maxime con
trariũ putaretur cp unus azinam
dixit/ alii pullũ azine/ quãtomin9
moueri oportet quia unus cõmẽo
rauit azinã de qua ceteri tacuerũt
ut tamen pullũ nõ taceret de quo
illi dixerunt. Ubi ergo utrũq; fac
tum potest intelligi nulla repugnã
tia est/ nec si alius aliud/ et aliud ali
us cõmemoraret quantominus ut
alius unũ alius utrũq;. Iohãnes
quoq; cũ taceat queadmoduz dñs

discipulos suos ad hec animalia si bi adducenda miserit / interposuit tamen breuiter hoc de pullo cū tes timonio etiā prophete quod mathe us adhibet. In quo etiā testimonio prophetico aliquātulū diuersa euā gelistarū loqutio ab ea quidē sentē tia nō recedit. Sed potest mouere quod matheus sic adhibet vt azinā dicat cōmemorasse prophetā nō āt ita se habet vel quod iohannes in terponit vel codices ecclesiastici in terpretationis vsitate. Cuius rei causa illa mihi videtur q mattheus hebrea lingua perhibetur euāgeliū conscripsisse. Manifestū est aūt in terpretationē illā que dicitur. lxx. interpretū in nōnullis se aliter ha bere q̄ inueniunt in hebreo qui eā linguā nouerunt et qui interpreta ti sunt singuli eosdē libros hebreos Huius item distātie causa si que ratur cur tanta autoritas iterpre tationis septuaginta multis in lo cis distet ab ea veritate que in he breis codicibus inuenitur nihil oc currere probabilius existimo q̄ il los. lxx. eo spū interpretatos quo et illa que interpretabantur dicta fuerant / quod ex ipsa eorū mirabi li que predicatur consensione fir matū est Ergo et ipsi nōnulla i elo quio narrando et ab eadē volunta te dei cuius illa dicta erant et cui v ba seruire debebant nō recedēdo / ni hil aliud demonstrare voluerūt q̄ hoc ipm quod nunc in euāgelistarū .iiii. concordi quadam diuersitate miramur qua nobis ostenditur nō esse mendaciū si quisq̄ ita diuerso modo aliquid narrat vt ab eius vo luntate cui consonandū est et cōsē tiendū nō recedat Quod nosse et mo ribus vtile est ppter cauenda et iu dicanda mēdacia et ipsi fidei ne pu temus quasi consecratis sonis ita muniri veritatē tanq̄ deus nobis quēadmodū ipam rem sic verba q̄ propter illā sunt dicenda cōmēdet cū potius ita res que dicenda ē ser monibus per quos dicēda est pfe ratur vt istos ōnino querere non deberemus si eā sine his nosse pos semus sicut illā nouit deus et in ip so angeli eius

¶ De expulsis e tēplo vendētibus et ementibus qualiter tres nō repu gnent iohanni ¶ Ca. lxvii.

Sequitur matheus et dicit. Et cū intrasset iherosolimā cōmo ta ē vniuersa ciuitas dicens Quis est hic Populi aūt dicebant. Hic ē ihesus pphetа a nazareth galilee. Et intrauit templū dei et eiciebat ōnes vendentes et emētes in tēplo rc. vsq̄ ad eū locū vbi ait vos aūt fecistis illā speluncā latronū. Hoc de turbis vendentiū electis d tēplo ōnes cōmemorant sed iohannes lō ge diuerso ordine. Nā post testimo niū baptiste iohannis de ihesu cum eū cōmemorasset isse in galileā quā do aquā conuertit in vinū Deinde post cōmemorationē paucorū i ca pharnaū dierū dicit eū ascendisse i iherosolimā cū esset pasca iudeorū et facto flagello de resticulis expu lisse de templo vendētes. Vnde ma nifestū est nō semel sed iterū hoc eē a dño factū / sed illud primū a io hanne cōmemoratū hoc vltimum a ceteris tribus

¶ De ficulnea arefacta et que ibi narrata sunt quēadmodū matheus nō repugnet ceteris. Et de ordine.

Sequit' matheus ¶ Ca. lxviii

Et accesserunt ad eũ ceci ⁊ claudi i
templo ⁊ sanauit eos. Uidentes ãt
principes sacerdotuz ⁊ scribe mira
bilia que fecit ⁊ pueros clamantes
in templo ⁊ dicentes osanna filio
dauid/indignati sunt ⁊ dixerunt ei
Audis quid isti dicunt? Ihesus ãt
dixit eis. Utiq₃. Nũquid legistis
quia ex ore infantiũ ⁊ lactentium
perfecisti laudem? Et relictis illis
abiit foras extra ciuitatẽ in betha
niã/ibiq₃ mansit. Mane aũt reuer
tens in ciuitatẽ esuriit ⁊ vidẽs fici
arborẽ vnã secus viã venit ad eã
⁊ nihil inuenit in ea nisi folia tãtũ
Et ait illi. Nũq̃₃ ex te fructus nas
catur in sempiternũ. Et arefacta ẽ
continuo ficulnea Et videntes dis
cipuli mirati sunt dicẽtes/ qũo cõ
tinuo aruit. Respondens aũt ihesꝰ
ait eis. Amen dico vobis si habue
ritis fidẽ ⁊ non hesitaueritis non
solũ de ficulnea facietis s₃ ⁊ si mõ
ti huic dixeritis tolle te ⁊ iacta te
in mare fiet/ ⁊ õnia que petieritis
in oratõe credentes accipietis. Hoc
⁊ marcus consequenter dicit/ s₃ nõ
eundẽ ordinẽ tenet. Primo enim ꝙ
eũ in templũ matheus dixit intras
se ⁊ eiecisse vendentes ⁊ emẽtes nõ
cõmemorat marcꝰ/ sed circũspectis
õnibus cũ iam vespera esset exisse
dicit in bethaniã cũ. xii. Et alia die
cũ exirent de bathania esurisse ⁊ ar
bori fici maledixisse quod ⁊ mathe
us cõmemorat Et subiũgit idẽ mar
cus ꝙ venerit iherosolimã ⁊ cu₃ in
troisset in templũ/ eiecit vendentes
⁊ ementes quasi altero die nõ pri
mo factũ esse. Sed quia mathꝰ ita
cõnectit ⁊ relictis illis abiit foras
extra ciuitatẽ in bethaniam. Unde
mane reuertentẽ in ciuitatẽ arbori
maledixisse cõmemorat/ probabili
us creditur ipse potius tenuisse or
dinẽ temporis de vẽdentibus eiec
tis de tẽplo. Cũ eni₃ dicit ⁊ relictis
illis abiit foras quibus relictis i
telligi poterit nisi cu₃ quibus supe
rius loquebatur indignantibus ꝙ
pueri clamabant osanna filio da
uid? Pretermisit ergo marcus quod
primo die factũ est cũ intrauit in
templũ ⁊ recordatũ interposuit cũ
dixisset ꝙ non inuenerit aliquid i
ficulnea preter folia quod secundo
die factũ est sicut ambo testantur.
Miratos aũt discipulos esse ꝙ ar
bor aruerit ⁊ eis dñm respondisse
de fide ⁊ de monte in mare transfe
rendo nõ ipso secundo die quo di
xit arbori iam nõ ãplius ineternũ
quisq̃₃ ex te fructũ manducet s₃ ter
tio die dicit. Ipso quippe die secũ
do cõmemorauit ide₃ marcus de tẽ
plo eiectos vendentes quod primo
die factũ pretermiserat. Ipso ergo
secundo die dicit fcã vespera egres
sum de ciuitate ⁊ cũ mane transiret
vidisse discipulos ficũ aridam fac
tam a radicibus ⁊ recordatũ petrũ
dixisse ei. Rabbi ecce ficus cui ma
ledixisti aruit. Tunc eũ de potẽtia
fidei respondisse. Mathꝰ aũt tan
q̃₃ secundo die hoc totũ factũ sit id
est ⁊ dictũ arbori nunq̃₃ ex te fruc
tus nascatur in sempiternu₃ ⁊ are
factã esse continuo ⁊ videntibꝰ hoc
discipulis atq₃ mirantibus illud
de virtute fidei fuisse responsum.
Unde intelligitur marcũ quidẽ secũ
do die cõmemorasse quod primo
die factũ pretermiserat de templo
scilicet eiectos vẽdentes ⁊ ementes
Matheus vero cũ memorasset qđ
altero die fcm̃ ẽ de arbore maledcã

quando mane reuertebatur a betha
nia in ciuitatez pretermisit ea que
marcus cõmemorauit venisse illuz
in ciuitatē ⁊ vespere exisse. Et ma
ne cũ transirent discipulos arborē
aridam fuisse miratos ⁊ ei quod se
cundo die gestũ erat quo arbor ma
ledicta ē adiũxit illđ qđ tertio die
gestũ est eius ariditatē miratos eē
discipulos ⁊ de potentia fidei a do
mino audisse. Sic ea cõiungens vt
nisi ex marci narratione cogamur
intendere vbi ⁊ quid matheus pre
termiserat nõ posset agnosci. Cũ er
go dixisset matheus ⁊ relictis illis
abiit foras extra ciuitatē in betha
niã ibiq; mansit mane aũt reuertēs
in ciuitatē esuriit/⁊ videns fici ar
borē vnã secus viã venit ad eaz et
nihil inuenit nisi folia tantũ ⁊ ait
illi nũq; abs te fruct⁹ nascatur in
sempiternũ ⁊ arefacta est continuo
ficulnea. Pretermissis ceteris ad eũ
dem diem pertinentibus adiunxit
statim. Et videntes discipuli mira
ti sunt dicentes qũo continuo aru
it/quod alio die viderunt alio die
mirati sunt. Intelligit' nõ tunc aru
isse quãdo viderũt sed cõtinuo quã
do maledicta est. Neq; enim arescē
tem sed penitus arefactã viderunt
ac sic eã cõtinuo in verbo dñi aru
isse intellexerunt

¶ Cũ dñm interrogauerunt iudei i
qua potestate ista faceret qũo iter
se consentiant tres ¶ Ca. lxix

Sequitur matheus ⁊ dicit. Et
cũ venisset in templuz accesse
rũt ad eũ docentē pricipes sacerdo
tum ⁊ seniores populi dicētes. In
qua potestate hec facis ⁊ quis tibi
dedit hanc potestatē? Respondens
ihesus dixit illis. Interrogabo vos
⁊ ego vnũ sermonē quē si dixeritis
mihi ⁊ ego vobis dicã in qua po
testate hec facio. Baptismus iohã
nis vnde erat ⁊c. vsq; ad illud vbi
ait. Nec ego dico vobis in qua po
testate hec facio. Hoc totum ⁊ alii
duo marcus ⁊ lucas totidē pene v
bis explicauerũt. Nec in ordine in
ter se videntes aliquid discrepasse
nisi vnde superius loqutus sum q̄
pretermissis quibusdã matheus ad
alterã diē pertinentibus ita conte
xit narrationē vt nisi aduertatur
possit putari ip̄m in secũdo die ad
huc versari/marcum aũt in tertio
Lucas vero nõ quasi ex ordine di
es sequens hoc subiungit/sed cũ me
morasset eiectos de tēplo ementes
⁊ vendentes pretermisit q̄ exibat
in bethaniã ⁊ regrediebatur in ciui
tatē/⁊ quod de ficulnea factũ est ⁊
q̄ mirantibus discipulis de fidei
virtute respõsum est. Atq; his p̄ter
missis intulit dicens. Et erat docēs
quotidie in tēplo. Principes autē
sacerdotuz ⁊ scribe ⁊ principes ple
bis querebant illũ perdere/⁊ nõ in
ueniebant quid facerent illi. Om
nis enim populus suspensus erat
audiens illũ. Et factũ est in vna
dierũ docente illo populũ in tēplo
⁊ euãgelisante conuenerunt in hoc
principes sacerdotũ ⁊ scribe cum se
nioribus ⁊ aiunt dicentes ad illuz
Dic nobis in qua potestate hec fa
cis ⁊c: vnde apparet nihil eis etiã
ipso ordine repugnare quando id
quod dicit factũ in vna dierum ea
dies intelligitur in qua id gestũ illi
etiã retulerunt

¶ De duobus filiis quibus impe
rauit pater vt irent in vineã. Et d
vinea que locata ē aliis agricolis

q̃uo matheus non aduersetur duo bus qui etiã hanc parabolã narrãt ¶ Ca. lxx.

Sequitur ma theꝰ. Quid aũt vobis videt? Homo habebat duos filios. Et ac cedens ad primũ dixit illi. Vade hodie operari in vineã meam. Ille aũt respondens ait nolo. Postea aũt penitentia motus abiit. Accedẽs aũt ad alteruz dixit similiter. Ac il le respondẽs ait. Eo dñe. Et non iuit ⁊c. vsq; ad illud vbi ait ¶ Et qui ceciderit super lapidẽ istũ con fringetur super quẽ vero ceciderit conteret eũ. Marcus ⁊ lucas non cõmemorãt de duobus istis filiis quibus imperatũ est vt irent ⁊ ope rarentur in vinea. Sed quod post hoc narrat matheus de vinea q̃ lo cata est agricolis qui persecuti sũt seruos missos ad se postea dilectuz filiũ occiderunt ⁊ eiecerũt extra vi neã etiã illi ambo non tacent eodez ordine custodito idest posteaq; de baptismo iohannis interrogati iu dei se nescire dixerunt. Et respõdit eis nec ego vobis in qua potestate hec facio. Hic ergo nullius repug nantie questio nascitur nisi ꝙ ma theus cũ dixisset ꝙ dñs interroga uerit iudeos cũ venerit dñs vinee quid faciet agricolis illis illos res pondisse subiungit atq; dixisse ma los male perdet ⁊ vineã locabit ali is agricolis qui reddant ei fructuz tẽporibus suis/ quod marcus non ab ipsis dictũ esse cõmemorat sed dñm hoc consequenter loqutũ post interrogationẽ suã ipm sibi quodã modo respondisse. Ita enim dicit. Quid ergo faciet dñs vinee? Veni et ⁊ perdet colonos/ ⁊ dabit vineã aliis. Sz facile potest intelligi vel illorũ vocẽ ita subiũctã vt nõ in terponeretur illi dixerunt aut illi responderunt sed tamen intelligere tur. Aut ideo responsionẽ istã dño potius attributã/ quia cũ verũ di xerunt etiã de illis hoc ipse respon dit qui veritas ẽ. Sed illud magis mouet ꝙ lucas nõ solũ eos hoc res pondisse nõ dicit hec etiã verba ip se quoq; sicut marcus dño attribu ens/ verũ etiam contrariã retulisse responsionẽ dicẽtes. Absit. Ita eni narrat. Quid ergo faciet illis dñs vinee. Veniet ⁊ perdet colonos is tos/ ⁊ dabit vineã aliis. Quo audi to dixerunt illi. Absit. Ille aũt as piciens eos ait. Quid est ergo hoc quod scriptũ est lapidẽ quẽ repro bauerunt edificantes hic factus ẽ in caput anguli? Quõ ergo secũdũ matheũ illi quibus hec loquebatur dixerũt malos male perdet ⁊ vine am locabit aliis agricolis qui red dant ei fructũ temporibus suis cũ secundũ lucam talibus verbis con tradixerunt dicentes/ absit. Et re uera quod secutus dñs ait de lapi de reprobato ab edificantibus et facto in capite anguli ita illatũ est vt hoc testimonio cõuincerentur il li parabole cõtradicentes. Nam et ipse matheus hoc sic õmemorat di ctũ tanq; contradicentibus cũ ait. Nunq; legistis in scripturis lapi dem quẽ reprobauerunt edificãtes hic factus est in caput ãguli/ quid enim est nũq; legistis nisi quia hoc responderant quod esset contrariũ hoc ⁊ marcus significat qui hec ip sa verba ita refert/ nec scripturam hanc legistis lapidẽ quẽ re. edi. hic fac. est in ca. anguli? Que sententia secũdum lucaz magis apparet loco

suo dicta post illorũ contradictio
nẽ qua dixerunt / absit. Tantũdem
enĩ valet sicut hoc etiã ipse ponit
Quid est ergo hoc quod scriptũ est?
lapidẽ quẽ re. edi. hic fac. est in ca
anguli. Hanc enim sententie volun
tatẽ intimat siue nũq̃ legistis siue
nec hoc legistis siue quid ẽ ergo hoc
quod scriptũ est. Restat ergo vt in
telligamus in plebe que audiebat
quosdã respondisse quod matheus
cõmemorat dicens aiũt illi malos
male perdet ⁊ vineã suã locabit ali
is agricolis. Quosdam vero illud
quod lucas nõ tacuit. Hoc ẽ absit.
Hiis ergo qui illud dñõ responde
rant illi aliĩ responderũt absit / Sꝫ
illorũ responsio quibus isti retule
runt absit / Propterea dño tributa
est a marco ⁊ a luca / quia sicut di
xi per eos ipa veritas loquta est.
Siue per nescientes si mali erant si
cut per cayphan quĩ nesciens quod
dixerit cũ esset pontifex prophetauit
siue per scientes ac iã intelligen
tes atq̃ credẽtes. Ibi enim erat eti
am illa multitudo per quã iaꝫ erat
impleta ꝓphetia / cũ venienti mag
na celebritate occurrentes acclama
rent / benedictus qui venit in nomi
ne dñi. Nec moueat quod idem ma
theus principes sacerdotũ ⁊ senio
res populi dixit accessisse ad dñꝫ ⁊
quesiuisse in qua potestate hec face
ret quãdo eos de baptismo iohan
nis vicissim interrogauit vnde essꝫ
de celo / an ex hõĩbus. Quibus res
pondentibus ꝙ nescirent ait / Nec
ego vobis dico ĩ qua potestate hec
facio: Inde enĩꝫ secutus est contex
tim loquendo ⁊ adiecit. Quid autẽ
vobis videtur. Homo habebat du
os filios ⁊c. sine vlla cuiuſq̃ rei vel

persone interpositione secundũ ma
theum sermo cõtexitur, vsq̃ ad hoc
ꝙ de locata agricolis vinea cõmẽo
ratur. Potest etiã putari õnia euꝫ
principibus sacerdotũ ⁊ senioribꝯ
populi loqutũ fuisse / a quibus fue
rat de sua potestate interrogatus.
Qui vtiq̃ si tẽptantes ⁊ inimici q̃
fuerant nõ in eis possunt intelligi
qui crediderant / atq̃ illud clarum
ex ꝓpheta testimonium dño perhi
buerant qui etiã modo respondere
potuissent nõ nescientes sed creden
tes malos male perdet ⁊ vineaꝫ lo
cabit aliis agricolis. Hoc omnino
mouere nõ debet vt ideo putemus
nõ fuisse credentes in illa multitu
dine que tunc dñi parabolas audi
ebat. Tacuit nãq̃ idem matheꝯ bre
uitatis causa quod lucas nõ tacet
parabolã istã scilicet nõ ad eos so
los dictaꝫ qui de potestate interro
gauerant sed ad plebẽ. Sic enĩ ait.
Cepit aũt dicere ad plebẽ parabo
lã hanc. Homo plantauit vineã ⁊c.
In hac ergo plebe intelligendũ est
etiã illos esse potuisse qui sic eum
audirent qũo cui dixerãt. Benedi
ctus qui venit in nomine dñi. Et
ipsos vel ex ipsis fuisse qui respõ
derunt malos male perdet ⁊ vineã
locabit aliis agricolis / quoꝝ respõ
sionẽ non solũ dño tribuerunt ꝓp
terea marcus ⁊ lucas quod hoc ipe
dixisset quia veritas est que etiam
per malos atq̃ nesciẽtes sepe loqui
tur occulto quodã instinctu menteꝫ
hominis mouens nõ sanctitatis il
lius merito sꝫ iure proprie potesta
tis. Verũ etiam quia tales esse po
tuerunt vt nõ frustra in ipso cor
pore dñi iaꝫ sicut membra putarẽ
tᷓ vt merito eorũ vox illi tribueret

cuius mēbra erant qui iam bapti
sauerat plures ꝙ̄ iohannes ⁊ habe
bat turbas discipuloruꝫ sicut ipsi
euāgeliste sepe testāt᷑. Et vnde erāt
etiaꝫ illi quingenti fratres quibus
eū apostolus paulꝰ post resurrecti
onē presentatū esse cōmēorat. Pre
sertim quia ⁊ secundū eundē mathe
um non ita dictū est aiunt illi/ ma
los male perdet vt in eo quod posi
tū est illi pluralis numerus accipi
endus sit tanq̄ȝ eorū fuerit ista res
ponsio qui eū de sua potestate do
lose interrogauerant/ sed aiunt illi
dictū est idest illi ipi dn̄o singulari
pronomine nō plurali quod in co
dicibus grecis sine vllo dubio am
biguitatis apparet. Est quidaꝫ ser
mo dn̄i apud euangelistā iohannē
vbi hoc quod dico facilius possit
intelligi. Dicebat ergo inquit ihesꝰ
ad eos qui crediderunt ei iudeos.
Si vos permanseritis in sermone
meo vere discipuli mei eritis. Et
cognoscetis veritatē ⁊ veritas libe
rabit vos. Et responderunt ei. Se
men abrahe sumus ⁊ nemini serui
uimus vnq̄ȝ quō tu dicis liberi eri
tis. Respondit eis ihesus Amē amē
dico vobis quia ōnis qui facit pec
catū seruus est peccati. Seruus āt
non manet ineternū in domo filiꝰ
aūt manet ineternū. Si ergo filius
vos liberauerit vẻ liberi eritis Scio
quia filii abrahe estis sꝫ queritis
me interficere quia sermo meus nō
capit in vobis. Nō vtiq̄ȝ illis dice
ret queritis me interficere qui i eū
iaꝫ crediderant/ quibus dixerat si
vos manseritis in sermone meo ve
re discipuli mei eritis. Sꝫ quia hoc
ad eos dixerat qui iā in eū credide
rant ea vo multitudo presens erat
que plures habebat inimicos/ etiaꝫ
nō exprimente euāgelista qui essēt
qui responderunt ex hoc ipo quod
responderunt ꝙ deinde audire me
ruerunt satis apparet que v̄ba qui
bus sint tribuēda personis. Sicut
ergo in hac multitudine secundū io
hannē erant etiā qui eū occidere q̄
rebant/ sic in illa de qua nūc loqui
mur erant qui dolose dn̄m interro
gauerant in qua potestate illa face
ret/ erant etiā qui nō dolose sꝫ fide
liter acclamauerant. Benedictus
qui venit i nomine dn̄i. Ac per hoc
erant qui dicerent perdet illos ⁊ vi
neā suā dabit aliis. Que vox recte
etiā ipius dn̄i fuisse intelligit᷑ siue
propter veritatē siue mēbrorū eiꝰ
cū suo capite vnitatē. Erant etiaꝫ
qui talia respondentibus dicerent
absit/ quia intelligebant in seipsos
esse parabolā dictā

De nuptiis filii regis ad q̄s tur
be inuitate sunt/ quē matheus ordi
nē teneat ꝓpter lucam qui simile
narrat. Ca. lxxi.

SEquitur matheus Et cum au
dissent principes sacerdotū ⁊ pha
risei parabolas eius cognouerunt
ꝙ de ipsis diceret. Et querētes euꝫ
tenere timuerunt turbas/ quoniam
sicut prophetā eū habebant. Et res
pondens ihesus dixit iterū in para
bolis eis dicens. Simile factū ē reg
num celorum homini regi qui fecit
nuptias filio suo. Et misit seruos
suos vocare inuitatos ad nuptias
⁊ nolebant venire ⁊c̄. vsq̄ȝ ad illud
vbi ait Multi eni sunt vocati pau
ci vero electi. Parabolā enim istā
de inuitatis ad nuptias solus ma
theus narrat. Simile quiddā etiam
lucas cōmemorat sed non est hoc /

sicut ⁊ ordo ipse indicat quãuis ⁊ illud nõnullam similitudinẽ gerat Quod vero post illã parabolaꝫ de vinea ⁊ occiso filiofamilias subnectit matheus cognouisse iudeos ꝙ in eis totũ dictũ fuerit ⁊ insidias cepisse moliri. Hoc etiã marcus lucasqꝫ testantur eundẽ ordinẽ retinẽtes / sed inde ipsi pergunt in aliud ex hoc subiũgentes quod matheus post istaꝫ parabolã quã solus iter posuit de nuptiis ex ordie iseruit.

De nũmo cesari reddendo cuius habebat ymaginẽ Et de muliere q̃ .vii. viris nupserat Ca. lxxii

Sequitur matheus Tũc abeuntes pharisei cõsiliũ inierũt vt caperent eũ in sermone: Et mittunt ei discipulos cũ herodianis dicentes. Magister scimus quia verax es ⁊ viã dei in vitate doces / ⁊ nõ ẽ tibi cura de aliquo. Nõ enim respicis personam hominũ. Dic ergo nobis quid tibi videtur Licet censum dari cesari an non ⁊c̃ vsqꝫ ad illũd ibi ait. Et audientes turbe mirabãtur in doctrina eius. Hec duo dñi r̃nsa vnũ de nũmo ꝓpter tributũ reddendũ cesari / alterũ ꝺ resurrectõe ꝓpter illã mulierẽ que .vii. sibimꝫ succedentibus fratribus nupserat Marcus ⁊ lucas similiter narrant nec in ordine aliquid discrepant. Post parabolã quippe illã de cultoribus vinee ⁊ de iudeis que omnes tres cõmemorauerunt / preter mittunt hi duo marcus ⁊ lucas parabolã de inuitatis ad nuptias quã solus matheus interposuit ⁊ cũ illo iaꝫ sequuntur narrantes hec duo de tributo cesaris ⁊ de muliere .vii. singillatim virorũ eodem prorsus ordine sine aliqua repugnantie questione

De illo cui cõmendata sunt duo precepta dilectionis qui ordo sit mathei ⁊ marci ne a luca videantur discrepare. Ca. lxxiii.

Sequitur ergo matheus ⁊ dicit Pharisei aũt audientes ꝙ silenciũ imposuisset saduceis / cõuenerunt in vnũ. Et interrogauit eum vnus ex eis legis doctor tẽptans eũ. Magister quod est mandatum magnũ in lege? Ait illi ihesus. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima tua ⁊ ex tota mente tua. Hoc est maximũ ⁊ primum mandatũ. Secundũ aũt simile ẽ huic / diliges proximũ tuũ sicut teipm In his duobus mãdatis vniuersa lex pendet ⁊ prophete. Hoc ⁊ marcus cõmemorat eundẽ ordinem seruans. Nec moueat quod matheus dicit tẽptantem fuisse illum a quo dñs interrogatus est. Lucas autẽ hoc tacet ⁊ in fine ita concludit ꝙ ei dñs sapienter respondenti dixerit / non longe es a regno dei / fieri enim potest vt quãuis tẽptans accesserit dñi tamen responsione correctus sit. aut certe ipsam temptationẽ non accipiamus malam tanq̃ decipere volentis inimicũ sed potius tanq̃ experiri amplius volẽtis ignotũ. Neqꝫ enim frustra scriptũ est qui facile credit leuis corde est ⁊ minorabitur. Lucas aũt nõ hoc ordine sed longe alibi tale aliquid interponit. Vtrũ aũt hoc recordet᷑ an alius ille sit cũ quo similiter de duobus istis ꝑceptis dñs egerit / ꝓrsꝰ incertũ ẽ. Hinc aũt etiã recte videtur alius esse non solum propter ordinis multã differentiã / sed quia etiaꝫ ipse dicitur respondisse

dño interroganti et in sua responsi one cõmemorasse ista duo precep ta. Et cũ ei dixisset dñs. Hoc fac et viues vt illud faceret qp magnũ esse in lege ipse rñderat/ secut9 euã gelista ait. Ille aũt volens se iusti ficare dixit. Et quis est meus pro ximus. Tunc dñs narrauit de illo qui descẽdebat in iherico a iherusa lem et incidit in latrones. Vnde qz temptans predictus est / et duo p cepta ipse respondit et post ãmoni tionẽ dñi dicentis hoc fac et viues nõ bonus cõmendatur cũ dicat de eo ille aũt volẽs se iustificare. Iste aũt quẽ pari ordine matheus mar cusqz cõmemorant tam bene cõmẽ datus est vt ei diceret dñs nõ lon ge es a regno dei probabilius cre ditur hunc aliũ esse non illũ

Qñ iudei interrogantur de xpo cuius filius videatur esse nõ repu gnet mathe9 aliis duobus qui nar rant qño dicunt scribit xpm esse fi lium dauid Ca. lxxiiii

Sequitur mathe9. Cõgregatis aũt phariseis iterrogauit eos ihesus dicens. Quid vobis videt de xpo cuius filius est? Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quõ ergo dauid in spiritu vocat eũ dñm dicẽs. Di xit dñs dño meo sede a dextris meis Donec ponã inimicos tuos scabel lũ pedũ tuorum? Si ergo dauid vo cat eũ dñm qño filius ei9 ẽ? Et ne mo poterat ei respondere verbũ ne qz ausus fuit quisqz ex illa die eum ãplius interrogare. Hoc cõsequen ter et eodẽ ordine marcus quoqz cõ memorat. Lucas etiã tantũmõ de illo tacet qui interrogauit quod es set mandatũ primũ in lege. Hoc ãt pretermisso eundẽ etiã ipse ordinẽ seruat/ et hoc de xpo qño sit filius dauid quesisse a iudeis dñm pari ter narrat. Nec interest ad sententi am qp secundũ matheũ cum interro gasset ihesus quid eis videt de xpo cuius esset filius illi responderunt dauid tunc demũ intulit qño eũ da uid diceret dñm/ secundũ illos aũt duos marcũ et lucaz nec interroga ti esse nec respondisse inueniuntur. Intelligere aũt debemus post eorũ responsionẽ sententiã ipsius dñi a duobus euãgelistis insinuatã qño ab illo dicta sit. His audientibus quos volebat suo magisterio vtili ter informare et ab scribarũ aliena re doctrina/ qui de xpo illud solum sapiebant quod secundũ carnẽ fac tus erat ex semine dauid non autez eũ intelligebant deũ propter quod erat dñs ipsius dauid. Ideo tãqz de errantibus dñs ad istos sermo nẽ faciens quos volebat ab illorũ errore liberari/ secũdum hos duos euãgelistas cõmemoratur vt quod illis dictũ ẽ qño dicitis (sicut ma theus narrat) sic accipiatur nõ tã qz ad illos sed tanqz de illis ad eos potius dictuz sit quos volebat in struere

De phariseis sedentibus supra cathedrã moysi et dicentibus qui nõ faciunt ceterisqz in eosdẽ a dño dictis vtrũ mathe9 aliis duobus congruat. Ca. lxxv

Sequitur matheus ita narra tionis ordinẽ texens. Tũc ihe sus locut9 est ad turbas et discipu los suos dicens. Super cathedram moysi sederũt scribe et pharisei. Om nia ergo quecũqz dixerunt vobis seruate et facite. secundũ opera eorum nolite facere. Dicunt enim et non

facíunt rc̄. vſqꝫ ad illud vbi ait. Nō me videbitis amodo donec di catis. Benedictus qui venit in no mine dn̄i. Similē ſermonē habuiſſe dn̄m aduerſus ſcribas ⁊ phariſeos legiſqꝫ doctores. Lucas quoqꝫ com meorat. Sed in domo cuiuſdā pha riſei qui eū vocauerat ad cōuiuiū. Quod vt narraret digreſſus erat a matheo circa illuꝫ locū vbi ābo cō memorauerant quod dictū eſt dn̄o ꝯ ſigno ione triū dierū ⁊ noctiū ꝯ regina auſtri / ⁊ ꝯ niniuitis / ⁊ ꝯ ſpū imundo qui redit ⁊ inuenit munda tam domū / poſt quē ſermonē dicit matheus Adhuc eo loquente ad tur bas / ecce mater ei⁹ ⁊ fratres ſtabāt foris querentes loqui ei. Lucas āt in eo ſermōe dn̄i cōmemoratis eti am quibuſdā que matheus dixiſſe dn̄m ꝑtermiſit / ab ordine quē cuꝫ matheo tenuerat ita diſgreditur Et cū loqueretur inquit rogauit il lū quidam phariſeus vt pranderet apud ſe / ⁊ ingreſſus domū recubuit Phariſeus aūt cepit intra ſe repu tans dicere / quare nō baptiſatus eſſet ante prandiū Et ait dn̄s ad illū Nunc vos phariſei quod de fo ris eſt calicis ⁊ catini mūdatis. At qꝫ hinc iā cetera in eoſdē phariſeos ⁊ ſcribas ⁊ legis doctores talia di cit qualia matheus hoc loco q̄ꝫ nūc conſiderandū ſuſcepimus. Et q̄ꝫ er go ita iſta cōmemoret vt quāuis domū illius phariſei nominet non tamē locū exprimat vbi dicta ſint quo repugnet aliquid illi domui / tamen quia venerat dn̄s in iheruſa lem a galilea ⁊ poſt eius aduentū ita ſuperiora vſqꝫ ad hūc ſermonē contexūtur vt probabiliter accipi antur in iheruſalē geſta. Lucas āt illud narrat cū adhuc dn̄s iter age ret in iheruſalē. Videtur mihi ſimi les eſſe ſermones quorū ille alterū alterū iſte narrauit. Sane conſide randū eſt qūo hoc dictū ſit / nō me videbitis amodo donec dicatis / be nedictus qui venit in noīe dn̄i / cuꝫ ſecundū eundē matheū iaꝫ hec dixe rint. Lucas enim hoc eſſe reſponſū dicit a domino illis qui eū monue rant vt iret inde quoniā vellet eū herodes occidere vbi etiā aduerſus ipaꝫ iheruſalē ea prorſus verba ab illo eſſe dicta cōmemorat que hec matheus. Hic enim narratur ſecun dū lucam. In ipſa die acceſſerunt quidā phariſeorū dicentes illi. Exi ⁊ vade hinc / quia herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite dicite vul pi illi. Ecce eiicio demonia ⁊ ſani tates perficio hodie ⁊ cras / ⁊ tertia die cōſummor. Verūptamen opor tet me hodie ⁊ cras ⁊ ſequenti ābu lare / quia nō capit prophetā peri re extra iheruſalē. Iheruſalē iheru ſalem que occidis prophetas ⁊ la pidas eos qui mittūtur ad te quo tiens volui cōgregare filios tuos queādmodū auis niduꝫ ſuū ſub pē nis ⁊ noluiſti. Ecce relinquetur vo bis domus veſtra deſerta. Dico eni vobis quia nō videbitis me donec veniat cū dicetis. Benedictus qui venit in nomine domini. Narratio ni quidē huic luce nō videt̄ aduer ſari quod turbe dixerunt domino venienti ad iheruſalē. Benedictus qui venit in nomine domini. Secū dū quippe luce ordinē nondū illuc venerat ⁊ nondū dictū erat / ſꝫ qꝛ nō dicit quo inde tūc abceſſerit vt nō veniret niſi eo tēpore quo iam illud diceretur / perſeuerat quippe i

itinere suo donec veniat iherusalē atq3 illud quod ait ecce eiicio demo nia ⁊ sa· per·ho·⁊ cras⁊ tertia die cōsūmor/mistice ab illo ⁊ figurate dicta intelligūtur Neq3 eni3 eo die passꝰ est qui ē ab hoc die tertiꝰ cu3 continuo dicat oportet me hodie ⁊ cras⁊ sequenti ambulare· Cogit eti am profecto illud mistice intelligi quod ait · Nō videbitis me donec veniat cū dicetis· Benedictus qui venit i nomine dn̄i· De illo suo ad uentu quo in claritate venturus ē hoc significans vt illud quod ait · Eiicio demonia ⁊ sanitates perfi cio hodie ⁊ cras ⁊ tertia die ↄsum mor referatur ad corpus eiꝰ quod est ecclesia· Expelluntur eni3 demo nia/cū relictis paternis supersititio nibus credunt in eū gentes Et per ficiuntur sanitates/cū secundū eiꝰ precepta viuitur· Postea q3 fuerit dyabolo ⁊ huic seculo renunciatū vsq3 in finē resurrectionis qua tā q3 tertia cōsummabitur hoc est ad plenitudinē angelicā per corporis etiā immortalitatē perficietur eccle sia· Quapropter ordo iste mathei nequaq3 putandus est in aliud ali quid esse disgressus· Sed lucas ma gis intelligēdus est vel preoccupas se que gesta sunt i iherusalē ⁊ recor dando interposuisse anteq3 eiꝰ nar ratio dn̄m perduceret iherusalem / aut eidē ciuitati iam propinquāte talia respondisse monētibus vt ca ueret herodē qualia matheus eū di cit etiā turbis loqutū cū iam perue nisset in iherusalē atq3 illa ōnia per acta essent que supra narrata sūt·

Cū prenunciauit templi euersio nē quo ordine hoc factum est Ca·lxxvi

SEquitur mathēꝰ ⁊ dicit. Et egressus ihesus de tēplo ibat· Et accesserunt discipuli eius vt ostenderent ei edificationes tē pli· Ipse aūt respōdens dixit illis Videtis hec ōnia? Amē dico vobis nō relinquetur hic lapis super la pidē qui nō destruatur· Marcꝰ eti am cōmemorat hoc eodē pene ordi ne post aliquantā disgressionē ad hoc factā/vt cōmeōraret de vidua que misit duo minuta i gazophila cium quod cū eo solus lucas cōme morat· Nā etiam secundū marcum posteaq3 illud dn̄s egit cum iudeis qn̄o acciperent xp̄m filiū dauid ea narrātur que dicit de cauēdis pha riseis ⁊ ypocrisi eorū quē locū ma theus latissime prosequtus ē ⁊ plu ra ibi dicta narrauit Atq3 ideo pꝰ eundē locū quē breuiter perstrinxit marcus et copiose digessit mathe us nihil ap̄lius marcus itulit sicut dixi q3 de illa vidua pauperrima ⁊ vberrima· Ac deide subiūxit ea qui bus matheo iterū cohereret dicens de tēpli futura euersione· Lucas ve ro post illud de xp̄o qn̄o esset filiꝰ dauid / pauca de cauenda ypocrisi phariseorū cōmemorat / inde sicut marcus pergit ad viduā/ que duo minuta in gazophilaciū misit · De inde subiūgit ꝺ templi futura euer siōe quod matheus ⁊ marcus secre to discipulis dn̄m interrogantibꝰ quod signū sui aduentus esset

De sermone quē habuit in mōte olíueti querētibus discipulis de cō summatione Ca·lxxvii·

SEquitur matheus dicēs Sedē te aūt eo super montē oliueti accesserunt ad eu3 discipuli secreto dicētes Dic nobis quādo hec erūt ⁊ qđ signū aduētꝰ tui ⁊ ↄsūmatiōis

seculi. Et respondens ihesus dixit eis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomie meo dicentes ego sum xps et multos seducēt etc. usque ad illud ubi ait. Et ibunt hi in suppliciū eternū/ Justi aūt in vitā eternā. Nunc iā istum prolixū sermonē dñi secundū tres euāgelistas matheū marcū et lucam consideremus eundē quippe tenētes ordinē pariter ista contexunt. Dicunt quidē hic aliqua singuli propria etiā in quibus nulla est repugnantie metuenda suspitio. De his aūt que pariter dicunt necubi sibimet aduersari putentur videndum est. Neque enim dici potest si aliquid tale occurrerit aliud esse atque alibi a dño similiter dictū quādo eodem loco rerū ac temporū omniū trium versatur narratio. Sane quod earūdē sententiarū a dño dictarū nō eūdē ōnes ordinē seruant/ nihil ad rem pertinet/ vel intelligēdā vel insinuandā/ dū ea que ab isto dicta referūtur nō sibimet aduersentur. Quod ergo matheus ait Et predicabitur hoc euāgeliū regni in uniuerso orbe in testimoniū omnibus gentibus et tunc veniet cōsummatio/ etiā marcus eodē ordine ita commemorat/ in ōnes gentes primū oportet pdicari euāgeliū. Nō dixit/ et tunc veniet cōsummatio sed hoc significat quod dixit primū idest et in ōnes gētes primū oportet predicari euāgelium quia illi de fine interrogauerāt Cū ergo dicit primum oportet in ōnes gentes predicari euāgeliū / significat utique primū antequam veniat consummatio. Item quod matheus ait Cū ergo videritis abbominationē desolationis que dicta ē a daniele propheta stantē in loco sācto/ qui legit intelligat. Hoc marcus ita dicit. Cū aūt videritis abbominationē desolationis stantē ubi non debet/ qui legit itelligat. In qua mutatione verbi exposuit eandē sententiā. Ideo quippe ubi non debet/ quia in loco sancto nō debet. Lucas āt nō ait. Cū videritis abbominationē desolationis stantē in loco sancto aut ubi nō debet sed ait. Cū āt videritis circūdari ab excercitu iherusalē tunc scitote quia appropinquabit desolatio eius. Tunc erit ergo abbominatio desolationis in loco sancto Quod aūt ait matheus Tūc qui in iudea sunt fugiant ad montes et qui in tecto nō descendāt tollere aliqua de domo sua / et qui in agro nō reuertatur tollere tunicā suā/ totidem pene verbis etiā marcus cōmemorat. Lucas aūt tunc qui in iudea sunt inquit fugiant in montes. Hoc sicut illi duo / cetera vero aliter. Sequitur enim et dicit Qui in medio eius discedant et qui in regionibus nō intrent in eā/ quia dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia que scripta sunt. Satis diuersum videtur quod illi dixerūt et qui supra tectū non descendant tollere aliquid de domo / et qd iste, dicit et qui in medio eius discedāt Nisi forte quia turbatio magna erit tam magno istante periculo illis quos inclusisset obsidio/ quod significat dicendo qui in medio eius in tecto ierunt attoniti volētes videre quid impediat vel qua euadē dū sit. Sed quō ait discedant quā do supra dixit/ cum aūt videritis circūdari ab excercitu iherusalem. Nā illud qd sequit qui i regiōibus

nõ intrent in eã/ videtur ad cõgru
az pertinere ãmonitionẽ. Et potest
obseruari vt qui extra sunt nõ in
eã intrent / qui aũt in medio sunt
qũo discedant ab excercitu iã ciui
tate circũdata: In hoc est esse in me
dio eius quãdo iã ita periculũ vr
gebit vt tẽporaliter ad presentẽ vi
tam tuendã non possit euadi. Et
quoniã tunc parata debet esse ani
ma ac libera nec carnalibus occu
pata ꝛ pressa/ hoc significat quod
ab illis duobus dictuz est in tecto
vel supra tectum. Ut quod iste ait
discedant idest non iã vite huiꝰ de
siderio capiantur sed in aliã vitaz
migrare parati sint/hoc illi duo di
xerunt nõ descẽdat tollere aliquid
de domo idest nullo affectu incline
tur in carnẽ tanq̃ aliquid inde cõ
modi percepturus Et quod iste ait
Qui in regionibus nõ intrent in eã
idest qui iaz bono cordis proposi
to extra illã facti sunt/ non eã rur
sus carnali cupiditate desiderent
hoc illi dixerunt et qui in agro est
nõ reuertatur tollere vestimentum
suũ tanq̃ iterũ inuolui curis qui
bus erat exutꝰ. Quod vero ait ma
theus orate aũt vt nõ fiat fuga ve
stra hyeme vel sabbato/ hinc mar
cus partẽ dixit partẽ tacuit Orate
vero inquit vt hyeme nõ fiãt. Lu
cas hoc nõ dixit sed tamẽ dixit ali
quid solꝰ quod mihi videatur hãc
ipsam que ab istis obscure posita
est illustrasse sententiã Ait eniz. At
tendite vobis ne forte grauẽtˀ cor
da vestra in crapula ꝛ ebrietate et
curis huius vite / ꝛ superueniat in
vos repentina dies illa. Tanq̃ la
queus eniz superueniet in õnes qui
sedent super faciẽ orbis terre Uigi
late itaq; õni tempore orantes vt
digni habeamini fugere ista omnia
que ventura sunt. Hec intelligitur
fuga quã matheus cõmemorat que
nõ debet fieri hyeme vel sabbato.
Ad hyemẽ aũt pertinent cure huiꝰ
vite quas lucas aperte posuit/ Ad
sabbatũ vero crapula ꝛ ebrietas.
Cure quippe tristes sũt velut hyẽs
Crapula vero ꝛ ebrietas carnali le
titia / luxuriaq; cor subiugat atq;
obruit. Quod malũ sabbati nomie
propterea significatũ est quia hoc
erat sicuti ꝛ nunc est iudeorũ pessi
ma consuetudo illo die deliciis af
fluere dũ spiritale sabbatum igno
rant. Ac si aliquid aliud in illis se
cundũ matheũ ꝛ marcũ verbis in
telligendũ est/ aliquid aliud etiã lu
cas dixerit/ dũ tamen nulla repug
nantie questio moueatur. Neq; eñi
nũc euangelia exponẽda suscepimꝰ
sed a falsitatis vel fallatie calũni
is defendenda. Alia vero que ĩ hoc
sermone matheus posuit cõia cum
marco/ nihil habent q̃stionis. Que
aũt cũ luca non in hoc sermone lu
cas ea posuit cuius huic ordo con
cordat/ sed alibi talia vel cõcordat
vel inserit preoccupando vt priꝰ
cõmẽoraret que post a dño dicta
sunt vel his a dño dicta facit itel
ligi ꝛ nunc secundũ matheũ et nũc
secundũ ipm lucam

¶ Quod cõmemorãt matheꝰ ꝛ mar
cus ante biduũ futuri pasce Et po
stea dicunt q̃ in bethania fuit qũo
nõ repugnet iohanni qui cũ ipsis
narrat hoc idem sed dicit ante sex
dies. ¶ Ca. lxxviii

Sequitur matheus Et factum
est cũ cõsummasset ihesus sermões
hos omnes/ dixit discipulis suis.

Scitis quia post biduū pasca fiet ⁊ filius hominis tradetur vt cruci figatur? Huic attestantur alii duo marcus ⁊ lucas ab eodē ordine nō recedentes. Nec hoc tanq̄ a dño dictū insinuant. Hoc enim intimare pretermiserūt. Ex sua tamē persona marc⁹ dicit. Erat aūt pasca ⁊ azima post biduū. Et lucas. Appropinquabat aūt dies festus azimorū qui dicitur pasca. Sic ergo appropinquabat vt esset post biduū sicut alii duo apertius cōsonant. Johannes vero tribus quidē locis cōmemorauit eiusdē diei festi ꝓpinquitatē/cū alia quedā duobus locis superioribus narraret. Tertio aūt loco apparet eius narratio circa ipsa versari tēpora vbi hoc etiam illi tres intimant. Id est impēdētis iam dñice passionis. Sed hoc videri potest parū diligenter intuentibus esse contrariū quod matheus ⁊ marcus posteaq̄ dixerūt pasca post biduū futurū deinde cōmemorauerūt q̄ erat ihesus in bethania vbi de vnguēto illo precioso dicitur. Johannes aūt ante. vi. dies pasce dicit ihesum venisse in bethaniā de vnguēto eadem narraturus. Quō ergo secundū illos duos post biduū futurū erat pasca cum posteaq̄ id dixerunt inueniant' cū iohāne in bethania illud de vnguēto quod ipse narrans tunc autem ipse dicat post. vi. dies futurū pasca? Sed qui ita mouentur nō intelligunt matheū ⁊ marcū illud quod in bethania de vnguēto factū erat recapitulando posuisse vt post illā de biduo predicationē suā sed antea iam factū cū adhuc. vi. dies essent ad pasca. Nō eni quisq̄ eoꝝ cū dixisset post biduū futurū pasca sic adiūxit de illo facto i bethania vt diceret post hoc cū esset bethanie. Sed matheus quidē cū autē esset inquit ihesus in bethania/marc⁹ aūt cū esset bethanie/quod vtiq̄ intelligitur ⁊ anteq̄ illa dicerentur que ante biduū pasce dicta sunt. Sicut ergo ex iohannis narratione colligitur ante. vi. dies pasce venit i bethaniā vbi factū est illud cōuiuiū vbi de vnguēto precioso fit cōmemoratio. Inde venit iherosolimā sedens super asellū. Deinde postea geruntur ea que narrant post hūc aduentū eius iherosolimis gesta/ Ex illo ergo die quo venit i bethaniā atq̄ illud de vnguēto factū est vsq̄ ad diē quo ista ōnia gesta atq̄ dicta sunt intelligimus etiā euāgelistis non cōmemorantibus consumptū fuisse quatriduū vt occurreret dies quē āte biduū pasce duo diffiniunt. Lucas aūt cū ait appropinquabat dies festus azimorum non expressit biduū/ sed hanc propinquitatē quā cōmemorauit i ipso interuallo bidui debemus accipere. Johannes vero cū dicit proximū erat pasca iudeorū non hoc biduū vult intelligi s; dies ante pasca. Deinde cū quedā post hoc dictū cōmemorasset tunc iā volens ostēdere q̄ proximū fuisse pasca dixisset: Jhesus aūt ante. vi. dies īquit pasce venit in bethaniā vbi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit ihesus. Fecerunt ergo ei cenam ibi Hoc illud est quod cōmemorant recapitulantes matheus ⁊ marc⁹ cū iam dixissent post biduū futurum pasca. Recapitulando ergo ad illū diē redeūt in bethaniā qui erat āte

.vi. dies pasce. Et narrant quod iohannes de cena ⁊ vnguẽto vnde venturus erat iherosolimam/ ⁊ per actis illis que narrata sunt peruẽturus ad diẽ qui erat ante biduũ pasce vnde isti disgressi sunt vt recapitulando cõmemorarent quod ante in bethania de vnguẽto gestũ est. Cuius rei peracta narratõne illuc iterũ redeunt vnde disgressi fuerant. Id est vt iã sermo dñi narretur quẽ habuit ante biduum pasce Nã si tollamus de medio quod gestũ in bethania disgrediendo ab ordine recolendo ⁊ recapitulãdo narrant ⁊ ip̄z ordinẽ contexamus ita sermo dirigitur secundũ matheum dicente dño. Scitis quia post biduum pasca fiet ⁊ filius hominis tradetur vt crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotũ ⁊ seniores populi in atriũ principis sacerdotũ qui dicebatur cayphas/ et consiliũ fecerunt vt ihesum dolo tenerent ⁊ occiderent. Dicebant autẽ Non in die festo/ ne forte tumult⁹ fieret in populo. Tunc abijt vnus de duodecim qui dicitur iudas scarioth ad principes sacerdotum ⁊c. Inter illud enim quod dictũ est ne tumultus fieret in populo. Et illud quod dictũ est/ tunc abijt vnus de duodecim qui dicit᷑ iudas scarioth Interpositum est illud de bethania quod recapitulando dixerunt quo nos pretermisso contexĩmus narrationẽ vt insinuaremus non repugnare ordinẽ temporũ. Secũdũ marcum aũt eodem bethanie conuiuio quod recapitulando ⁊ ipse interponit similiter p̄termisso ita se ordo narrationis tenet. Erat aũt pasca ⁊ azima post biduũ. Et querebant summi sacerdotes ⁊ scribe q̄uo eum dolo tenerent ⁊ occiderent. Dicebãt enĩ/ Nõ in die festo/ ne forte tumult⁹ fieret populi. Et iudas scarioth vnus ex duodecim abijt ad sũmos sacerdotes vt proderet eũ ⁊c. Etiã inter illud quod dictũ est/ ne forte tumult⁹ fieret populi ⁊ illud quod adiunxim⁹ ⁊ iudas scariothes vn⁹ ex duodecim positũ ẽ illud de bethania quod recapitulando dixerunt. Lucas sane ip̄am rem gestã in bethania pretermisit. Hec diximus propter .vi. dies ante pasca quod dixit iohannes cũ in bethania rem gestã narraret ⁊ biduũ ante pasca quod matheus marcusq̧ dixerunt. Cũ post hec a se dictũ illud ip̄m in bethania qd̄ iohannes cõmeõraret

De cena in bethania vbi mulier vnguẽto dñm perfudit q̄uo iter se conueniunt matheus marcus ⁊ iohãnes ⁊ q̄uo luce nõ aduersentur simile cõmemoranti Ca. lxxix.

Sequitur ergo matheus ab eo loco vbi finẽ feceramus cõsiderande narrationis ⁊ dicit. Tunc congregati sunt principes sacerdotũ ⁊ seniores populi in atriũ principis sacerdotũ qui dicebatur cayphas/ ⁊ consiliũ fecerunt vt ihesuz dolo tenerent ⁊ occiderent. Dicebãt aũt. Nõ ĩ die festo/ ne forte tumultus fieret in populo. Cũ aũt esset ihesus in bethania in domo symonis leprosi accessit ad eũ mulier habens alabastrũ vnguenti preciosi/ ⁊ effudit super caput eius recũbentis ⁊c. vsq̧ ad illud vbi ait dicet᷑ ⁊ quod hec fecit in memoriã eius. Nunc iã de muliere atq̧ vnguento precioso quod in bethania gestum est consideremus. Lucas eni quãuis

simile factū cōmemoret/nomēq; cō uenīat eius apud quē conuiuabat' dn̄s (nā ad ipm̄ symonē dicit) ta men quia nō est contra naturā vel contra morē hominū / ut si potest un⁹ homo habere nōīa duo / mul tomagis possint ⁊ unū nomē habe re homines duo/potius credibile ē aliū fuisse illū symonē nō leprosū in cui⁹ domo hoc in bethania gere batur. Nā nec lucas in bethania rē gestam dicit quā narrat/ ⁊ quāuis nō cōmēoret ciuitatē aut castelluꝫ ubi factū sit/nō tamen uidetur in eodē loco uersari narratio. Nihil itaq; aliud intelligenduꝫ arbitror nisi nō quidē aliā mulierē que pec catrix tunc accessit ad pedes ihesu/ ⁊ osculata est ⁊ lauit lacrimis ⁊ ter sit capillis ⁊ unxit unguento/ cui dn̄s adhibita similitudine de duo b⁹ debitoribus ait dimissa esse pec cata multa q. d. multū/ sed eandem mariā bis hoc fecisse/semel scꝫ quod lucas narrauit cū primo accedens cū illa humilitate ⁊ lacrimis meru it remissionē peccatorū. Naꝫ hoc et iohānes quāuis nō sicut lucas quē admodū factū esset narrauerit/ ta men ipsam mariā cōmendans cōme morauit cū iam de lazaro resuscitā do cepisset loqui anteq; ueniret in bethaniā quod ita ibi narrat Erat aūt quidā inquit lazarus languēs a bethania de castello marie ⁊ mar the sororis eius. Maria autē erat que unxit dn̄m unguento ⁊ exter sit pedes eius capillis suis / cuius frater lazarus infirmabatur. Hoc dicens iohānes attestatur luce qui hoc i domo pharisei cuiusdā symo nis factū esse narrauit. Jam itaq; hoc maria fecerat. Quod aūt in be thania rursum fecit/ aliud est quod ad luce narrationē nō pertinet/ sed pariter narratur a tribus iohanne scilicet ⁊ marco ⁊ matheo Inter istos igitur tres matheū marcum ⁊ iohannē quēadmodū hoc cōueniat attendamus / de quibus nō est du biū quod candē rem narrent gestaꝫ ī bethania/ ubi etiā discipuli quod ōnes tres cōmemorant murmura uerunt aduersus mulierē tanq; de perditione p̄ciosissimi unguenti Quod ergo matheus ⁊ marcus ca put dn̄i unguento illo perfusuꝫ di cunt. Johannes aūt pedes regula il la ostenditur nō esse cōtrariū quā demonstrauimus cū de quinq; pa nibus pasceret turbas. Ibi eni q2 nō defuit qui ⁊ quinquagenos et centenos discubuisse cōmemoraret cū ali⁹ quinq̄genos dixerit nō po tuit uideri contrariū. Potuisset āt si alius centenos tantū posuisset si cut alius quinquagenos ⁊ tamē de buit inueniri utrūq; factū esse/quo exemplo informari nos oportuit sicut illuc admonui etiā ubi singu li euāgeliste ōmemorant utrūq; fa ctum intelligere/proinde ⁊ hic non solū caput sed ⁊ pedes dn̄i accipia mus perfudisse mulierē / nisi forte quoniā marcus fracto alabastro perfusum caput cōmemorat/ quis tam absurdus ⁊ calumniosus est ut aliquid in uase fracto neget re manere potuisse unde etiam pedes perfunderet. Sed cū iste cōtenderit sic esse fractū ut nihil ibi residuū fi eret nitens aduersus ueritatē euā gelii quāto melius ⁊ religiosius cō tendit alius nō ita esse fractum ut totū effuderit nitens pro ueritate euāgelii. Ille aūt calumniator si tā

pertinaciter cecus est vt euãgelista rum concordiã de alabastro fracto frangere conet᷑/prius accipiat per fusos pedes anteq̃ illud fractũ ess; vt in integro remaneret vnde etiã caput perfunderetur vbi fractura illa totũ effunderet. A capite quip pe nobis ordinate consuli agnosci mus/ sed ordinate etiã nos a pedi bus ad caput ascendimus. Cetera facti huius nullã mihi vident᷑ ha bere questionẽ. Q enim alii dicũt discipulos murmurasse de vnguẽti effusione preciosi. Johannes autẽ iudam cõmemorat ꝛ ideo quia fur erat/manifestũ puto esse discipulo rũ nomine eũdẽ iudã signatũ loqu tione illa quã de philippo in quinq̃ panibus insinuauimus plurali nu mero pro singulari vsurpato. Po test etiã intelligi q̃ ꝛ alii discipuli aut senserint hoc aut dixerint/ aut eis iuda dicẽte persuasum sit/atq̃ omniũ voluntate; matheus ꝛ mar cus etiã verbis expresserint. S; iu das ꝓpterea dixerit quia fur erat ceteri vo ꝓp ter pauperũ curã Johã nẽ ãt ꝺ solo illo illꝺ cõmeorare vo luisse cuius ex hac occasione furan di consuetudinẽ credidit intimãdã

¶ Ubi mittit discipulos vt p̃pa rent ei pasca q̃uo inter se cõgruant mathe⁹ marcus ꝛ lucas Ca.lxxx

Sequitur matheus Tunc abiit vnus de duodecim qui dicit᷑ iudas scarioth ad principes sacer dotũ/ꝛ ait illis. Quid vultis mihi dare ꝛ ego vobis eũ tradã? At illi constituerũt ei triginta argẽteos/ vsq̃ ad illud vbi ait/ꝛ fecerũt dis cipuli sicut constituit illis ihesus ꝛ parauerunt pasca. Nihil i hoc ca pitulo contrariũ putari p̃t marco ꝛ luce qui hoc idem similiter narrãt Quod enim dicit matheus/ite in ci uitatẽ ad quẽdam ꝛ dicite ei/ magi ster dicit tẽpus meũ prope ẽ apud te facio pasca cũ discipulis meis / eũ significat que; marcus ꝛ lucas dicunt patrẽfamilias vel dñm do mus in qua eis cenaculũ demõstra tũ est vt pararent pasca. Quod er go interposuit matheus ad quẽdã tanq̃ ex persona sua studio breui tatis illud compendio voluit insi nuare. Si enim diceret dixisse dñm ite in ciuitatẽ ꝛ dicite ei / magister dicit tempus meũ prope est apud te facio pasca/tanq̃ ciuitati dicen dũ esset acciperetur. At per hoc nõ ex dñi (cuius mandatũ narrabat) sed ex sua persona interposuit ad quẽdam iussisse dñm vt irent ne ha beret necesse totũ dicere/cũ hoc illi ad insinuandã iubentis sententia; sufficere videretur. Na; neminẽ sic loqui vt dicat ite ad quẽda; quis nesciat? Si enim diceret ite ad quẽ cũq̃ aut ad quẽlibet posset esse ite gra loqutio/ sed nõ esset certus ho mo ad quẽ mitterentur cũ eu; certũ ostendant quãuis tacito ei⁹ nomi ne marcus ꝛ lucas. Sciebat quippe dñs ad quẽ mitteret. Et vt eũ etiã illi quos mittebat inuenire possent premonuit quod iudiciũ sequeren tur de homine gestãte aque lagenã vel amphorã vt eũ secuti ad domũ quã volebant venirent. Cũ itaq̃ hic non posset dici ite ad quẽlibet quod integritas quidẽ loqutionis admittit sed hoc loco rei huius que insinuabatur veritas nõ admittit quãtominus hic dici potuit/ite ad quẽdã quod õnino nũq̃ recta loqu tione dici p̃t. S; plane discipulos

a dn̄o non quēlibet sed ad quēdam hōinu3 idest ad certū aliquē missos esse māifestū est/quod nobis ex persōa sua recte potuit euāgelista narrare ut diceret · Misit eos ad quēdā ut dicerent ei/apud te facio pasca· Potuit etiā sic esse · Misit eos ad quēdam dicens · Ite dicite ei · Apud te facio pasca· Ac per hoc cum verba dn̄i matheus posuisset dicentis · Ite in ciuitatē/ interposuit ipse ad quēda3 non quia dn̄s dixerit s3 vt ipse nobis insinuaret tacito nomine fuisse quēdam in ciuitate ad quē dn̄i discipuli mittebantur vt prepararēt pasca· Ac sic post hanc ex persona sua interpositionē duorum verborū/ sequitur ordinē verborū dn̄i dicentis/ꝛ dicite ei/magister dicit· Iā eni si queras/cui/recte responderetur illi cuidā homini ad quē misisse insinuauit euāgelista cū ex persona sua iterposuisset ad quēdam · Minus quidē vsitata loqutio sed tamen sic intellecta integerrima est· Aut si habet aliquid proprietatis hebrea lingua qua perhibetur scripsisse matheus vt etiā totum ex persona dn̄i dictū loqutionis integritate nō careat/ viderint qui nouerint· Sane ita posset etiā latine dici/si diceretur. Ite in ciuitatē ad quēdam/quē vobis demonstrauerit homo qui vobis occurrerit lagenā aque portans· Hoc mō iubenti sine ambiguitate posset obtemperari/velut etiā si diceret· Ite in ciuitatē ad quēda3/qui manet illo aut illo loco in tali vel tali domo cū expressione loci ꝛ designatione domus posset intelligi posse fieri· His aūt atq3 huiusmodi ceteris tacitis idiciis qui dicit ite ad quēdam ꝛ dicite ei ideo non potest audiri/quia certū aliquē vult itelligi cū dicit ad quēdam ꝛ nō exprimit qūo dinoscatur· Quod si ex persona dictū euangeliste illud interpositū acceperimus erit quidē necessitate breuitatis subobscura loqutio / sed tamen integra· Quod vero marcus lagenā dicit quā lucas amphoram/ille vasis genus ille modū significauit vterq3 veritatē sententie custodiuit· Sequitur matheus vespere aūt facto discūbebat cum·xii· discipulis suis· Et edentibus illis dixit· Amen dico vobis quia vn9 vestrū me traditurus est. Et cōtristati valde/ ceperunt singuli dicere Nūquid ego sum dn̄e?ꝛc̄· vsq3 ad illud vbi ait· Respōdens aūt iudas qui tradidit eū dixit· Nūquid ego sum rabbi? Ait illi· Tu dixisti· In his que nunc consideranda ꝓposuimus nihil afferunt q̄stionis etia3 ceteri euāgeliste qui talia cōmeōrāt

¶ Explicit liber secūdus ·

¶ Incipiūt capitula tertii libri

De cena dn̄i ꝛ d expresso traditore eius quēadmodum iter se quattuor cōueniant· ¶ Capitulū· I·

¶ De predicta negatōne petri quēadmodū ostendantur nihil inter se repugnare ¶ Ca·ii·

¶ De his que dicta sunt a dn̄o donec exiret de domo vbi cenauerat/ quēadmodū nihil discrepare monstrentur ¶ Ca·iii·

¶ De his q̄ gesta sunt in illo ꝑdio

vel orto quo ex illa domo post ce
nã venerunt/qūo triū idest mathei
marci ⁊ luce consonãtia demõstret'
qm̄ iohannes de hoc tacet. Ca. iiii.
¶ De his que in eius apprehẽsiõe
facta ⁊ dicta õnes cõmẽorãt/ qūo
eos inter se nihil appareat dissen
tire ¶ Ca. v.
¶ De his que gesta sunt cū ducere
tur dn̄s ad domū principis sacer
dotū ⁊ que in ipsa domo cū nocte
perductus esset ⁊ maxime de petri
negatione quẽadmodū inter se om
nes conueniant. ¶ Ca. vi.
¶ De his que mane gesta sunt pri
usq̄ pylato traderetur qūo euãge
liste inter se nõ discrepent ⁊ d testi
monio ieremie quod matheus ꝓp
ter dn̄i precium interposuit cū hoc
in eius oē ꝓphete scriptura nõ inue
niatur. ¶ Ca. vii.
¶ De his que apud pylatū gesta
sūt qūo iter se nihil dissẽtiãt. C. viii
¶ De illusione qua illusus ē a cho
orte pylati qūo non dissonẽt tres
qui hoc dicunt matheus marcus io
hannes. ¶ Ca. ix.
¶ Qūo non repugnet quod mathe
us marcus ⁊ lucas anguariatū di
cunt qui portaret eius crucē/cū io
hannes dicat ꝙ eã ihesus ipse por
tauerit. ¶ Ca. x.
¶ De potu quē dederunt ei priusq̄
cõmẽorata esset ei9 crucifixio qūo
oueniat iter matheū ⁊ marcū. C. xi
¶ De diuisione vestimentorū ei9
quẽadmodū iter se oēs ɔsẽtiãt. xii
¶ De hora dn̄ice passionis quẽad
modū non inter se dissentiant mar
cus ⁊ iohannes propter tertiam et
sextam. ¶ Ca. xiii.
¶ De duobus latronibus cuȝ illo
crucifixis qūo oēs ɔcordãt. C. xiiii
¶ De his qui dn̄o insultauerunt
qūo inter se consonẽt mathe9 mar
cus ⁊ lucas ¶ Ca. xv.
¶ De latronū insultatione qūo nõ
repugnent matheus ⁊ marcus luce
qui dicit vnū eoruȝ insultasse aliū
credidisse. ¶ Ca. xvi.
¶ De potu aceti quomodo inter se
omnes consentiant ¶ Ca. xvii
¶ De vocibus dn̄i quas cõtinuo
moriturus emisit qūo non repug
nent matheus ⁊ marcus luce ⁊ ipsi
tres iohanni ¶ Ca. xviii.
¶ De scissione veli qūo non dissen
tiant matheus ⁊ marcus a luca quo
ordine factū sit. ¶ Ca. xix
¶ De admiratione centurionis et
eorū qui cū illo erãt qūo inter se cõ
sentiãt mathe9 marc9 ⁊ lucas C. xx
¶ De mulieribus que ibi stabaut
qūo matheus marcus ⁊ lucas qui
dixerunt eas longe stetisse non re
pugnẽt iohãni qui nominauit vnã
earū iuxta crucē stetisse ¶ Ca. xxi
¶ De ioseph qui petiuit corp9 dn̄i
a pylato qūo a seipso iohãnes nõ
dissentiat ¶ Ca. xxii.
¶ De sepultura eius qūo tres io
hanni nõ dissentiant Ca. xxiii.
¶ De his que circa tẽpus resurrec
tionis dn̄i facta sunt quẽadmodū
oēs iter se nõ dissentiãt. Ca. xxiiii
¶ In eo ꝙ se postea discipulis ma
nifestauit qūo sibi õnes euãgeliste
nõ aduersantur collatis testimoni
is ⁊ de apostolo paulo ⁊ de actib9
apostolorū ¶ Ca. xxv

¶ Incipit liber tertius de concor
dia euangelistarū

Nam quoniã õniu₃ quattuor narratio in eo versatur loco i quo necesse est eos usq₃ in finẽ pariter ãbulare/nec multũ disgredi abinuicem sicubi forte alius aliud ome morat quod alius pretermittit/ videtur mihi expeditius nos demonstrare posse omniũ euãgelistarũ cõuenientiã si ab hoc iã loco omniũ õnia contexamus ₇ in unã narrationẽ faciẽq₃ degeramus/sic ergo arbitror cõmodi⁹ faciliusq₃ id quod suscepimus explicari/ ut aggrediamur narrationẽ õnia cõmemorantes/cũ eorũ euãgelistarũ attestatione qui ex his õnibus quisq₃ quod potuit aut quod voluit cõmemorauit. Ut tamen ab õnibus hec õnia dicerentur que demonstrandũ est i nullo sibi esse cõtraria. Hinc ergo incipiamus secundũ matheũ.

De cena dñi ₇ de expresso traditore qualiter inter se quattuor conueniant. Capitulũ .J.

Cenantibus aũt eis accepit ihesus panẽ ₇ benedixit ₇ fregit deditq₃ discipulis suis ₇ ait. Accipite ₇ cõmedite/ hoc est corpus meũ. Hoc ₇ lucas marcusq₃ cõmemorãt. Quod aũt lucas de calice bis cõmemorauit/ prius ãteq₃ panẽ dedit/inde posteaq₃ dedit/ illud quod superius dixit preoccupauit ut solet. Illud vero quod ordine suo posuit non cõmemorauerat superius. Utrũq₃ aũt cõiunctũ hãc sententiã facit que ₇ illorũ est. Johannes aũt de corpore ₇ sanguine dñi hoc loco nihil dixit/sed plane alibi multo uberius hinc dñm loquutũ esse testatur/ Nunc vero cum dñm a cena surrexisse ₇ pedes discipulorũ lauisse cõmemorasset/reddita etiã ratõne cur eis hoc fecerit in qua dñs adhuc clause signauerat per testimoniũ scripture ab eo se tradi qui manducaret eius panẽ venit ad hunc locũ quẽ tres ceteri pariter insinuant. Cũ hoc dixisset inquit ihesus turbatus ẽ spiritu / et protestatus est ₇ dixit. Amẽ amen dico vobis quia un⁹ ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo(sicut item ipse iohannes subnectit)adinuicem discipuli hesitantes de quo dicer₃ Et contristati(sicut matheus ₇ marcus dicunt)ceperunt ei singillatim dicere. Nũquid ego sum? At ipe respondens ait(sicut matheus sequit᷑) Qui intigit mecũ manũ in parapside/hic me tradet. Et sequit᷑ mathe us ita subnectens. Filius quidem hominis vadit sicut scriptũ est de illo. Ve aũt homini illi per quẽ filius hominis traditur Bonũ erat ei si natus non fuisset homo ille. Jn his ₇ marcus eodẽ etiã ordine consonat. Deinde matheus subiungit. Respondẽs aũt iudas qui tradidit eũ dixit Nunquid ego sum rabbi ? Ait illi Tu dixisti. Etiã hic non expressum est utrũ ipse esset. Potest adhuc intelligi tanq₃ nõ ego dixi. Potuit etiã hoc sic dici a iuda/₇ a dño responderi ut nõ ões aduerterent. Deinde sequit᷑ matheus ₇ inserit misteriũ corporis ₇ sanguinis a dño discipulis datũ sicut ₇ marcus ₇ lucas. Sed cũ tradidisset calicẽ/rursus ꝯ traditore suo loqut⁹ est. Quod lucas prosequit᷑ dicens Verũptamen manus tradentis mecũ est in mensa. Et quidẽ fili⁹ hois

secundū quod diffiuitū est vadit·
Verūptamen ve homini per quem
tradetur· Hic iā intelligendū est il
lud consequi quod iohānes narrat
Isti aūt pretermiserunt sicut iohā
nes quidē pretermisit que illi dixe
runt· Cū ergo post traditū calicem
dixisset dn̄s quod a luca traditū
est· Verūptamen ecce manus tradē
tis mecū est in mensa ⁊c· Coniūgit
illud secundū iohannē· Erat ergo
recūbens vnus ex discipulis eius
in sinu ihesu quē diligebat ihesus·
Innuit ergo huic symon petrus et
dicit ei· Quis est de quo dicit? Ita
q̧ cū recubuisset ille supra pectꝯ ihe
su dicit ei· Dn̄e quis est? Respōdit
ihesus· Ille cui ego intinctū panem
porrexero· Et cū intinxisset paneꝫ
dedit iude symōis scarioth· Et pꝯ
buccellā tūc introiuit in illū satha
nas· Hic videndū est ne nō solum
luce qui iā dixerat intrasse sathanā
in cor iude quādo pactus est cū iu
deis vt eū accepta pecunia traderꝫ
sꝫ etiā sibiipsi iohannes repugnare
videatur quia iā dixerat superius
anteq̄ istā buccellā acciperet ⁊ cuꝫ
dyabolus immisisset in cor vt trade
ret eū iudas· Quo eniꝫ intrat i cor
nisi immittendo iniquas persuasiōes
cogitationibus iniquorū? Quo nūc
intelligere debemꝯ a dyabolo iudā
plenius esse possessum/ sicut ecōtra
in bono/ illi qui iā acceperant spm̄
sanctū quādo eis post resurrectiōeꝫ
insufflauit dicens accipite spiritū
sanctū· Postea eū cū desuper missꝯ
esset in die penthecostes vtiq̧ pleni
us acceperunt· Post buccellā ergo
cū introiuit i istū sathanas ⁊ sicut
contextim Iohannes ipse cōmemo
rat dicit ei ihesus· Quod facis fac
citius· Hoc aūt nemo sciuit discum
bentiū ad quid dixerit ei· Quidam
eniꝫ putabāt quia loculos habebat
iudas quia dicit ei ihesus / eme ea
que opus sunt nobis ad diē festū
aut vt egenis aliquid daret· Cū er
go cepisset ille buccellā/ exiit conti
nuo· Erat aūt nox· Cū ergo exisset
dicit ihesus· Nunc clarificatus ē fi
lius hominis ⁊ deus clarificatus
est in eo· Et deus clarificabit eū in
semetipso ⁊ continuo clarificauit
eū· Filioli adhuc modicū vobiscuꝫ
sum: Queretis me ⁊ sicut dixi iude
is/ quo ego vado vos nō potestis
venire· Et vobis dico modo· Mā
datū nouū do vobis vt diligatis
inuicē sicut dilexi vos/ ⁊ vos dili
gatis inuicē· In hoc cognoscent ō
nes quia mei estis discipuli si dile
ctionē habueritis ad inuicē· Dicit
ei symon petrus· Dn̄e quo vadis?
Respondit ei ihesus· Quo ego va
do nō potes me modo sequi/ seque
ris aūt postea· Dicit ei symon pe
trus· Quare nō possum te sequi mo
do? Animā meā pro te ponam· Res
pondit ihesus· Animā tuā pro me
ponis? Amen amē dico tibi/ nō can
tabit gallus donec me ter neges

De negatōne petri quēadmodū
ostendant nihil inter se repugnare
¶ Ca· ii·

Hoc de predicta
negatione sua petro nō solus
iohannes ex cuius euāgelio modo
ista interposui/ sꝫ ⁊ ceteri tres cōme
morant/ nō sane ōnes ex vna eadē
q̧ occasione sermonis ad eā cōmemo
randā veniunt· Nā matheus ⁊ mar
cus pari prorsus ordine ⁊ eodem
narrationis sue loco eā subnectunt
ambo posteaq̄ dn̄s egressus est ex
illa domo vbi mādūcauerāt pasca.

Lucas vero ⁊ iohannes anteq̃ in/
de essẽ egressꝰ. Sed facile possemꝰ ĩ/
telligere aut illos duos eã recapi
pomparado tulando posuisse aut istos/ nisi ma
gis moueret ꝙ tam diuersa nõ tã/
tũ verba sed etiã sententias dñi p
mittunt quibus permotus petrꝰ il
laz presumptionẽ proferret vel cũ
dño vel pro dño moriendi. vt ma
gis cogant intelligi ter eũ expressis
se presumptionẽ suã diuersis locis
sermonis xpi/ ⁊ ter illi a dño respõ
sum ꝙ eũ esset ante galli cantũ ter
negaturus. Neq̃ enim incredibile
est aliquãtũ distinctis interuallis
temporis/ petrũ cõmotũ esse ad psu
mendũ sicut ad negandũ/ vel ei do
minũ aliquid ter similiter respõdis
se/ quãdoquidẽ cõtextim nullis ali
is iterpositis rebus aut verbis/ pꝰ
resurrectionẽ ter illũ iterrogauerit
vtrũ eũ amet/ ⁊ ter hoc idem respõ
denti/ etiã ipsi mandatuz de pascen
dis ouibus suis vnũ idemq̃ ter p
cepit. Hoc aũt esse credibiliꝰ ꝙ ter
ostenderit presumptionẽ suã petrꝰ
⁊ de trina negatione sua ter a do
mino audierit. ex ipis euãgelistarũ
verbis que a dño dicta diuersa ac
diuersa cõmemorant sic probatur/
c. 13° Ecce meminerimus quod nũc inter/
posui ex euãgelio iohannis. hoc cer
te dixerat/ filioli mei adhuc modi
cũ vobiscũ sum/ queretis me ⁊ sicut
dixi iudeis quo ego vado vos nõ
potestis venire ⁊ vobis dico modo
Mandatũ nouũ do vobis vt dili
gatis inuicẽ. In hoc cognoscetis õ
nes quia discipuli mei estis si dilec
tionẽ habueritis adinuicẽ. Dicit ei
symon petrus. Dñe quo vadis? Nẽ
pe hic manifestũ est ex illis verbis
motũ esse petrũ vt diceret. Dñe quo

vadis quia dicentẽ audierat quo
ego vado nõ potestis venire. Res
põdit ihesus eidem petro. Quo ego
vado nõ potes me modo sequi/ seq̃/
ris aũt postea. Quare nõ possum ĩ/
quit sequi te modo? Animã meã p
te ponã. Huic presumptioni respõ
dit dñs futurã eius negationẽ. Lu
cas aũt cũ cõmemorasset dixisse do
minum/ symon sathanas expetiuit
vos vt cribraret sicut triticũ. Ego
aũt rogaui pro te vt non deficiat
fides tua/ ⁊ tu aliquãdo conuersꝰ
cõfirma fratres tuos. Tũc subiecit
petrũ respondisse. Dñe tecũ paratꝰ
sum ⁊ in carcerẽ ⁊ in mortẽ ire. Et
ille dixit. Et ego dico tibi petre nõ
cantabit hodie gallus donec ter ab/
neges nosse me. Q̃ hoc aliud sit/ ali
ud illud vnde petrus ad presumen
dũ permotus sit/ quis nõ videat?
At vero mathēꝰ. Et ymno dicto ĩ/
quit exierũt in montẽ oliueti. Tũc
dixit illis ihesus. Omnes vos scã
dalum patiemini in me ista nocte.
Scriptũ est eniz. Percutiã pastorẽ
⁊ dispergentur oues gregis. Post/
q̃ aũt resurrexero/ precedã vos in
galileã. Sic prorsus ⁊ marcꝰ. Quid
habent etiã hec verba vel sententie
simile illis vel quibus secundũ io
hannẽ vel quibus secundũ lucã pe
trus retulit presumptionẽ suã? Et
hic ergo ita sequitur. Respondens
aũt petrus ait illi. Et si õnes scan
dalisati fuerint in te/ ego nũq̃ scan
dalisabor. Ait illi ihesus. Amẽ dico
tibi/ quia in hac nocte anteq̃ gallꝰ
cãtet ter me negabis. Ait illi petrꝰ
Etiã si oportuerit me mori tecum/
nõ te negabo. Similiter ⁊ õnes dis
cipuli dixerunt. Hec pene ipsis ver
bis etiã marcus cõmemorat/ nisi ꝙ

nō generaliter sed distinctius quē/
admodū futurū esset expressit dic
tum a dño · Amen dico tibi/quia
tu hodie hac nocte priusq̄ bis gal
lus vocē dederit/ter me es negatu
rus· Cū itaq̄ ōnes dicāt predixis
se dn̄z q̄ eū petrus esset negaturus
anteq̄ gallus cātaret/nō aūt ōnes
dicant quotiens gall9 cātaret/mar
cus hoc solus narrauit expressius·
Unde nōnullis videtur nō congru
ere ceteris/quia parū attendunt et
maxime obnubilatur eorū intētio
cū aduersus euangeliū animo idu
untur hostili· Tota eniz petri nega
tio trina negatio est· In eadē nāq̄
permansit trepidatōne animi pro/
positoq̄ mēdacii/donec admonit9
quod ei predictū sit/amaro fletu ⁊
cordis dolore sanaretur· Hec āt to
ta idest trina negatio/si p9 primū
galli cantū inciperet/falsuz dixisse
videretur tres·quorū matheus di
xit·Amen dico tibi quia hac nocte
anteq̄ gallus cātet/ter me negabis.
Lucas aūt·Dico tibi petre/nō can
tabit hodie gallus donec ter abne
ges nosse me· Johannes aūt·Amen
amen dico tibi/nō cantabit hodie
gallus donec me ter neges · Diuer
sis eniz verbis ⁊ verboruz ordine
eandē explicauerūt sententiā dixis
se dñm q̄ anteq̄ gallus cātaret eū
petrus esset negaturus· Rurs9 si to
tā trinā negationē ante petrus egis
set q̄ cantare gallus iciperet/super/
fluo dixisse marcus deprehenderet᷑
ex persona dn̄i· Amen dico tibi qꝛ
tu hodie in hac nocte priusq̄ gall9
bis vocē dederit/ter me negatur9 es.
Quid eniz attinebat dicere priusq̄
bis/quādo si ante primū galli can
tū tota illa trina negatio cōplere

tur/simul ⁊ ante secundū ⁊ ante ter
tiū/⁊ ante ōnes galli cantus eiusdē
noctis/cōpleta inueniretur que āte
ipm primū cōpleta probaret᷑/Sed
quia ante primū galli cantū cep ta
est illa trina negatio/attenderunt
isti tres nō quādo eā cōpletur9 es
set petrus sed quanta futura essz ⁊
quādo ceptura/idest quia trina et
quia ante galli cantū/q̄q̄ in anio
eius ⁊ ante primū galli cantū tota
posset intelligi/quāuis eniz verbis
negātis ante primū cep ta/ante secū/
dū aūt gallicantū peracta sit tota
illa trina negatio/tamen affectiōe
animi ⁊ timore petri āte primū to
ta concep ta est· Nec interest quan
tis morarū interuallis trina voce
enūciata sit/cū cor eius etiam ante
primū galli cantuz tota possederit/
tam magna scilicet formidine imbi
bita vt posset dn̄z non solū semel
sed iterū ⁊ tertio iterrogatus nega
re· Ut rectius diligentiusq̄ atten
dentibus quomō iā mechatus est
mulierē in corde suo qui eā viderit
ad concupiscendū/ sic petrus quā/
docūq̄ verbis ederet timorē quem
taz vehementi animo cōceperat vt
perdurare possz vsq̄ ad tertiā dn̄i
negationē/tota trina negatio eius
tēpori deputanda est quādo eū tri
ne negationi sufficienter timor in/
uasit· Ex quo etiā si post primum
galli cantū inciperent/pulsato iter/
rogatōnibus pectore/verba illa ne/
gationis erūpere/ Nec sic absurde
atq̄ mendaciter an̄ galli cantū ter
negasse diceret/quando an̄ galli cā/
tum tantus timor obsederat mentē
qui eā possz vsq̄ ad tertiā negatio
nem perducere· Multominus igit᷑
mouere debet quia trina negatio

etiā trinis negantis vocibus ante
galli cantū cepta/ ⁊ si non añ pri
mū galli cantū peracta est/ tanq̄ꝫ si
alicui diceretur. Hac nocte anteq̄ꝫ
gallus cantet/ ad me scribes episto
lā in qua mihi ter diciaberis. hoc
non vtiq̄ꝫ si eā ante ōnez galli can
tū scribere inciperet ⁊ post primuz
galli cantū finiret/ ideo dicēdū erat
falsum fuisse predictū. Marcus er
go de ipsarū vocū interuallis pla
nius eloqutus est qui dixit ex per/
sona dñi priusq̄ꝫ bis gallus vocez
dederit ter me es negaturus. Ita ge
stū esse apparebit cū ad eundē locū
narrationis euāgeliste venerimus/
vt etiā illic ostendat' euangelistas
sibi cōuenire. Si aūt querāt' ipsa
ōnino v̄ba que petro dñs dixerit/
neq̄ꝫ inueniri possunt ⁊ superfluo q̄/
runt'/ cū sentētia eius propter quā
cognoscendā verba proferunt' etiā
in diuersis euāgelistarū verbis pos
sit esse notissima. Siue ergo diuer
sis sermonū dñi locis cōmotus pe
trus/ singillatī ter enūciauerit pre
sumptionē suā/ ⁊ ter ei dñs suā ne
gationē predixerit sicut probabili
us iudicat'/ siue aliquo narrandi
ordine possint ōniuz euangelistaꝝ
cōmemorationes ī vnū redigi qui/
bus demonstret' semel dñm predi
xisse petro presumenti q̄ eū negatu
rus esset/ nulla hic euangelistarum
repugnantia deprehendi poterit si/
cut nulla est.

¶ De his que dicta sunt a dño do
nec exiret domū vbi cenauerat/ quē/
admodū nō discrepent ¶ Ca. iiii.

Hic ergo quantū possumus ip
sum ex ōnibus ordinē iā seq̄
mur. Cū itaq̄ꝫ secundū iohannē hoc
petro predictū esset/ sequit' idem io
hānes ⁊ conserit sermonē dñi dicē
tis. Non turbet' cor vestruz/ credi
tis in deū ⁊ in me credite. In domo
patris mei mā siones multe sunt/ et
cetera sermonis eius preclara/ ma
ximeq̄ꝫ sublimia diu narrat/ donec
contextim veniat ad locuz illū vbi
ait dñs. Pater iuste/ mūdus te nō
cognouit ego aūt te cognoui. Et hi
cognouerūt quia tu me misisti. Et
notū eis feci nomen tuū ⁊ notū fa
ciā/ vt dilectio qua dilexisti me in
ipsis sit ⁊ ego in ipis. Cū āt facta
esset contētio inter eos quis eoruz
videret' esse maior sicut lucas cōme
morat/ dixit eis Reges gentiū domi
nant' eorū ⁊ qui potestatē habent
super eos benefici vocant'. Vos āt
non sic/ sed qui maior est in vobis
fiat sicut iunior. Nā quis maior ē
qui recumbit aut qui ministrat?
Nonne qui recumbit? Ego autem
in medio vestrū sum sicut qui mini
strat. Vos aūt estis qui permansi
stis mecū in temptationibus meis
⁊ ego dispono vobis sicut dispo
suit mihi pater meus regnū vt eda
tis ⁊ bibatis super mensam meā in
regno meo ⁊ sedeatis super thro
nos iudicantes. xii. tribus israhel.
Ait aūt dñs symoni/ sicut lucas ip
se subiūgit Ecce sathanas expetiuit
vos/ vt cribraret sicut triticū Ego
autē rogaui pro te vt non deficiat
fides tua. Et tu aliquādo conuersꝰ
cōfirma fratres tuos. Qui dixit ei
Dñe tecum paratꝰ sum ⁊ in carcerē
⁊ i mortem ire. Et ille dixit. Dico
tibi petre nō cantabit hodie gallꝰ
donec ter abneges nosse me. Et di
xit eis. Quādo misi vos sine sacco
⁊ pera ⁊ calciamētis/ nūquid aliq̄d
defuit vobis? At illi dixerūt. Nihil.

Dixit ergo eis. Sꝫ nunc qui habet ſacculum tollat/ſimiliter ⁊ peraꝫ/⁊ qui nõ habet vendat tunicã ſuã/et emat gladiũ. Dico eniꝫ vobis/quoniã adhuc hoc quod ſcriptũ ẽ oportet impleri in me/⁊ ꝙ cũ iniuſtis deputatus eſt. Etenim ea que ſunt ꝺ me/finẽ habent. At illi dixerũt. Domine ecce gladii duo hic. At ille dixit eis: Satis eſt: Et ymno dicto ſicut mathe9 marcuſq; cõmemorãt/exierunt in montẽ oliueti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes vos ſcãdalũ patiemi in me i iſta nocte. Scriptũ eſt enim Percutiã paſtorẽ/⁊ diſpergentur oues gregis. Poſtq̃ aũt reſurrexero/precedã vos in galileã. Reſpondens aũt petrus ait illi. Et ſi õnes ſcãdaliſati fuerint in te/ego nunq̃ ſcandaliſabor. Ait illi ihes9/ Amen dico tibi / quia in hac nocte anteq̃ gallus cãtet ter me negabis/ Ait illi petrus. Etiã ſi oportuerit me mori tecũ/nõ te negabo. Similiter ⁊ õnes diſcipuli dixerũt. Hec ſecũdũ matheũ inſeruimus/ſed ⁊ marci pene ipſa ⁊ totidẽ verba ſunt/niſi quia diſtat illud quod ꝺ galli cãtu iam ſupra enodauimus

¶ De his que geſta ſunt in predio quo poſt cenã venerũt qñ mathei marci ⁊ luce cõſonantia demõſtret. ¶ Ca. iiii.

Contexit ergo matheus narratõne. Et dicit. Tunc venit ihesus cũ illis in villã que dicitur getſemani. Hoc dicit ⁊ marcus ¶ Hoc ⁊ lucas nõ expreſſe nominato predio cũ ait. Et egreſſus ibat ſecunduꝫ conſuetudinẽ in montẽ oliuarũ/ſecuti ſunt aũt illũ ⁊ diſcipuli. Et cũ perueniſſet ad locũ. dixit illis. Orate ne intretis in temptationẽ. Iſte locus eſt cuius nomẽ illi dixerũt gethſemani. Ibi intelligimus fuiſſe ortũ. quẽ cõmẽorat iohannes ita narrans. Et cum hoc dixiſſet ihesus egreſſus eſt cum diſcipulis trans torrenteꝫ cedron vbi erat ortus/in quẽ introiuit ipſe ⁊ diſcipuli eius. Deinde ſecundũ matheũ dixit eis. Sedete hic donec vadã illuc ⁊ orem Et aſſumpto petro ⁊ duobus filiis zebedei / cepit contriſtari ⁊ meſtus eſſe. Tunc ait illis. Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ. Suſtinete hic ⁊ vigilate mecum. Et progreſſus puſilluꝫ/procidit in faciẽ ſuã orans ⁊ dicẽs. Mi pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Verumptamen non ſicut ego volo ſed ſicut tu. Et venit ad diſcipulos ⁊ inuenit eos dormientes. Et dixit petro. Sic. Non potuiſti vna hora vigilare mecũ? Vigilate ⁊ orate/vt nõ intretis i tẽptationẽ. Spirit9 quidẽ promptus eſt/caro aũt infirma. Iterũ ſecundo abiit ⁊ orauit dicens. Pater mi ſi nõ poteſt hic calix tranſire niſi bibam illũ/fiat voluntas tua. Et venit iterũ/⁊ inuenit eos dormientes Erant enim oculi eorũ grauati. Et relictis illis iterũ abiit ⁊ orauit tertio eũdẽ ſermonẽ dicẽs. Tunc vẽit ad diſcipulos ſuos ⁊ dicit illis Dormite iã/⁊ quieſcite. Ecce apropinq̃uit hora/⁊ filius hominis tradetur in manibus peccatorũ: Surgite eamus. Ecce apropinquauit qui me tradet Hec etiaꝫ marcus eo quoq; prorſus modo atq; ordine cõſerit/ aliquanto breuius quaſdã cõſtringens ſententias ⁊ aliquid magis aperiens. Nam videt hic ſermo ſecundũ matheum tanq̃ ſibiipſi contrarius/ꝙ poſt tertiam orationem

venit ad discipulos suos ⁊ ait illis
Dormite iã ⁊ requiescite/ ecce apro
pinquauit hora ⁊ filius hominis
tradetur in manibus peccatorum.
Surgite eamꝰ/ecce apropinquauit
qui me tradet. Cũo enim supra di
cit dormite ⁊ requiescite cũ subnec
tat ecce apropinq̃uit hora ac ideo
dicat surgite eamus? Qua velut re
pugnantia cõmoti qui legũt/ conã
tur ita pronũciare quod dictum ẽ/
dormite iam ⁊ requiescite/ tanq̃ ab
exprobante nõ a permittente sit di
ctũ/quod recte fieret si esset necesse.
Cũ vero marcus ita hoc cõmẽora
uerit vt cũ dixisset dormite iã ⁊ re
quiescite adiungeret sufficit/⁊ dein
de inferret. Venit hora ecce tradetᷣ
filius hominis/ vtiq̃ intelligitᷣ pꝰ
illud quod eis dictũ est/dormite ⁊
requiescite/siluisse dñm aliquantũ
vt hoc fieret quod ꝓmiserat/⁊ tũc
intulisse Ecce aprpinquauit hora.
Ideo pꝰ illa verba secundũ marcũ
positum ẽ sufficit/ idest ꝙ requieui
stis sufficit iam. Sꝫ quia cõmemo
rata non ẽ ipsa interpositio silẽcii
dñi/ ꝓpterea coartat itellcm̃ vt etiã
i illis verbis alia ꝓnũciatio requi
ratur. Lucas aũt pretermisit quo
tiens orauerit/dixit sane quod isti
tacuerunt/⁊ orantẽ ab angelo con
fortatũ ⁊ prolixius orantis sudo
rem fuisse sãguineũ ⁊ guttas decur
rentes in terrã. Cũ ergo dicit ⁊ cũꝫ
surrexisset ab oratõe ⁊ venisset ad
discipulos suos/non expressit quo
ta oratione. Nihil tamen hoc illis
duobus repugnat. Johannes vero
posteaq̃ in ortũ ingressum dicit cũ
discipulis suis/non ɔmẽorat quid
illic egerit donec eius traditor cũ
iudeis ad eũ cõprehendendũ vene
rit/ Tres igitur isti eandem reꝫ ita
narrauerunt sicut etiã vnus homo
ter posset cuꝫ aliquanta varietate
nulla tamẽ aduersitate. Lucas enĩ
quantũ ab eis progressꝰ idest auul
sus fuerit vt oraret manifestiꝰ ap
peruit dicens quantũ iactus est la
pidis. Porro aũt marcus primo
ex verbis suis ideꝫ narrauit rogas
se dñm/ vt si fieri posset trãsiret ab
eo illa hora idest passionis quã ca
licis nomine mox significauit. Dei
de verba ipsa dñi sic enũciauit. Ab
ba pater õnia tibi possibilia sunt/
transfer calicẽ hunc a me. Quibus
verbis si adiungas quod illi duo
dixerunt ⁊ quod ipse etiã marcus
ex persona sua pariter suprapositu
it/ita sententia manifestatᷣ. Pater
si fieri p̃t. Oia eniꝫ possibilia sunt/
transfer calicẽ istuꝫ a me/ Ne quis
eñ putaret patris minuisse potesta
teꝫ cũ ait si fieri p̃t/ Nec eniꝫ dixit
si facere potes sꝫ si fieri p̃t/fieri ãt
p̃t quod ille voluerit. Sic itaq̃ dic
tum ẽ si fieri p̃t/ac si diceretᷣ si vis
Manifestauit enim marcus quo ĩ/
tellectu accipiendum ẽ/ si fieri p̃t /
quãdo ait õnia tibi possibilia sũt.
Et quod cõmemorauerunt eñ dixis
se/non quod ego volo sed quod tu/
ꝙ tantũ valet quantũ si ⁊ ita dica
tur/ verũptamen nõ mea voluntas
sed tua fiat/satis ostendit nõ ex im
possibilitate sed ex voluntate pr̃is
dictum esse/si fieri p̃t . Presertim
quia lucas ⁊ hoc ip̃m ĩtimauit pla
nius/non enim ait si fieri p̃t/sed si
vis/cui apertiori sententie apertiꝰ
iungitur quod marcꝰ posuit vt ita
dicatur/si vis (õnia eniꝫ tibi possi
bilia sunt) trãsfer calicẽ istũ a me.
Quod aũt ipse marcus non solum

pater sed abba pater eũ dixisse cõ memorat / hoc ẽ abba hebraice q̄ ẽ latine pater. Et fortasse dñs ꝓpter aliquod sacramentũ vtrũq; dixerit / volens ostendere illã se tristitiam in persona sui corporis idest ecclesie suscepisse / cui factus ẽ ãgularis lapis venienti ad eũ / partim ex hebreis ad quos pertinet quod ait abba / partim ex gentibus ad q̄s pertinet qd ait pater. Etiã paulus apostolus nõ pretermittens hoc sacramentum / in quo clamam⁹ iquit abba pater / Et iterũ ait / Misit de⁹ spiritũ suũ in corda vestra clamãtem abba pater. Oportuit enim vt bonus magister ꝛ verus saluator infirmioribus cõpatiens / in seipso demonstraret nõ debere suos martires desperare si qua forte cordibus eorũ irreperet sub tẽpus passionis ex hũana fragilitate tristitia / cũ eam vincerent volũtati sue preponẽdo voluntatẽ dei / quia ille scit quid expediat quibus cõsulit. De qua tota re nõ nunc tempus ẽ vt vberius distrahatur. Agitur enim modo de cõuenientia euãgelistarũ / in quorũ diuersitate verborũ salubriter discimus / nõ aliud in verbis ad audiendã veritatẽ q̄ sententiaꝫ loquentis esse requirendã. Hoc est enim pater q̄ abba pater / sed ad sacramentũ intimãdum planius ẽ abba pater / ad vnitatẽ significandaꝫ sufficit pater. Et dñm quideꝫ abba pater dixisse credendũ est / sed tamẽ non eluceret sententia / nisi aliis dicentibus pater / demonstraretur sic esse illas duas ecclesias ex iudeis ꝛ grecis vt etiã vna sit. Ex illo ergo intellectu dictũ ẽ abba pater quo idem dñs alibi ait. Habeo alias oues que nõ sunt de hoc ouili / gentes vtiq; significans / cum haberet oues etiã in populo israhel. Sꝫ q² secutus adiecit / oportet me ꝛ eas adducere vt sit vnus grex ꝛ vn⁹ pastor / quãtum valet ad israhelitas ꝛ gentes abba pater / tãtum ad vnuꝫ gregem solum pater

De his que in eius cõprehensione dicta ꝛ facta sunt quomodo nõ discrepent. Ca. v.

Adhuc ergo ipso loquẽte (sicut dicit matheus ꝛ marc⁹) ecce iudas vn⁹ de. xii. venit ꝛ cũ eo turba multa cũ gladiis ꝛ fustib⁹ missi a principibus sacerdotũ ꝛ seniorib⁹ populi. Qui aũt tradidit eũ dedit eis signum dicens / quẽcunq; osculatus fuero ipe ẽ tenete eum. Et cõfestim accedens ad ihesum dixit: Aue rabbi / ꝛ osculatus ẽ eũ. Dixit q; ei prio quod ait lucas. Iuda osculo filiũ hominis tradis? Deinde quod matheus. Amice ad quid venisti? Deinde dixit quod iohannes cõmemorat. Quẽ queritis? Responderunt ihesum nazareum. Dicit ei ihesus. Ego sum. Stabat aũt ꝛ iudas qui tradebat eũ cum ipis. Vt ergo dixit eis ego sum / abierunt retrorsum ꝛ ceciderũt in terrã. Iterũ ergo eos interrogauit. Quẽ queritis? Illi aũt dixerũt. Ihesum nazareum. Respondit ihesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis / sinite hos abire. Vt impleret' sermo quẽ dixit quia quos dedisti mihi nõ perdidi ex eis quẽq;. Videntes aũt sicut lucas dicit hi qui circa ipm erant quod futurũ erat dixerunt ei. Dñe si percutimus in gladio? Et percussit vnus ex ipis (quod õnes quattuor dicũt) seruum

principis sacerdotū/ ⁊ amputauit auriculā eius sicut lucas ⁊ iohānes dicunt dexteraȝ. Qui aūt percussit secundū iohannē erat petrus/ queȝ percussit aūt malcus vocabat᷑. Dei de quod lucas dicit Respondēs ihesus ait Sinite vsq₃ huc. Et adiunxit quod matheus cōmemorat. Conuertere gladium tuū in locū suum. Omnes eniȝ qui acceperint gladiū gladio peribūt. An putas quia nō possum rogare patrē meum ⁊ exhibebit mihi modo plus q̄₃ xii. legiones angelorū? Quō ergo implebuntur scripture? Quia sic oportet fieri. His verbis adiungi pt quod eo loco iohannes illū dixisse cōmemorat. Calicem quē dedit mihi pater non vis vt bibam illū? Tunc sicut dicit lucas tetigit auriculā ei⁹ qui percussus erat/ ⁊ sanauit eum. Nec moueat quasi contrariū sit quod lucas dixit/ interrogantibus discipulis si percuterent in gladio/ dominū respondisse/ sinite vsq₃ huc/ q̄si p⁹ illā percussionem ita dictū fuerit vt placuerit ei vsq₃ huc factū sed amplius fieri noluerit. Cum in verbis que matheus posuit intelligatur/ post totū factū quo vsus est gladio petrus dn̄o displicuisse. Illud eniȝ verius ē/ q₃ cum eū interrogassent dicentes/ dn̄e Si percutim⁹ i gladio/ tūc respōdit Sinite vsq₃ huc/ idest nō vos moueat quod futurum ē/ permittendi sunt vsq₃ huc progredi idest vt me apprehendāt ⁊ impleant᷑ que de me scripta sunt/ Sed inter moras verborū iterrogātium dn̄m ⁊ illius respondētis/ petrus defensionis auiditate ⁊ maiori pro dn̄o cōmotione percussit/ sȝ nō potuerunt etiā simul dici que simul fieri potuerunt. Nō enim diceret/ respondēs aūt ihesus/ nisi illorum interrogationi rn̄deret/ non facto petri. Nam de facto petri quid iudicauerit/ mathe⁹ sol⁹ dicit Vbi etiā non dixit matheus Respōdit ihesus petro/ conuerte gladiū tuuȝ/ sed dixit tunc ait illi ihesus/ cōuerte gladium tuū/ quod p⁹ factū apparet dixisse dn̄ȝ. Illud vero quod lucas posuit ¶ Rn̄dens autē ihesus ait. Sinite vsq₃ huc/ illis qui interrogauerant rn̄sum esse accipiendū ē. Sed quia (vt diximus) inter verba interrogantium ⁊ rn̄dentis dn̄i/ facta ē vno ictu percussio/ hoc ordine iudicauit esse narrandum/ vt etiā inter verba interrogationis ⁊ rn̄sionis eam insereret/ Non ē ergo contrariū hoc ei quod dixit matheus. Omnes eniȝ qui acceperint gladium gladio peribūt/ idest qui vsi fuerint gladio/ Videri autē posset contrariū si dn̄s ex illa rn̄sione saltem vsq₃ ad vnum nec ip̄m letale vulnus/ vsum tamen gladii spōtaneum approbasse demonstraretur/ q̄₃q₃ etiam petro dictum totū congruenter intelligi posset/ vt sic cōnectatur et quod lucas ⁊ quod matheus retulit quēadmodum supra cōmemoraui. Sinite vsq₃ huc. Et cōuerte gladiū in locū suū. Omnes enim qui gla. ac. gla. peribunt ⁊c. Quō aūt sit intelligendum. Sinite vsq₃ huc Iaȝ exposui/ ⁊ si aliter melius pt/ ita sit/ vt dn̄i tamen euāgelistarum veritas constet. Postea sequit᷑ mathe⁹ ⁊ cōmemorat eum in illa hora dixisse turbis. Tanq̄₃ ad latronem existis cum gladiis ⁊ fustibus cōprehendere me. ¶ Cottidie apud vos sedebam docens in

templo ⁊ non me tenuistis. Tūc ad
dixit etiā verba que lucas ponit
Sed hec ē hora vestra ⁊ potestas
tenebrarū. Hoc aūt totum factū ē
(sicut matheus dicit) vt implerent
scripture prophetarū: Tunc disci
puli ōnes relicto eo fugerunt sicut
⁊ marcus dicit. Sequebatur autem
illū vnus adolescens amictus syn
done sicut idem marcus cōmeorat/
et cū tenuissent eū relicta syndone
nudus profugit ab eis

¶ De his que gesta sunt cū ducere
tur dn̄s ad domū principis sacer
dotū. Et de negatione petri queād
modū oēs conueniant. ¶ Ca. vi

AT illi tenentes ihesū duxerūt
ad cayphasm principem sacer
dotum vbi scribe ⁊ seniores cōue
nerant sicut matheus dicit, sed pri
mo ad ānam ductus ē socerū cay
phe sicut iohannes dicit. Marcus
aūt ⁊ lucas nomen nō dicunt pon
tificis. Ductus ē aūt ligatus cū ad
essent in illa turba tribunus ⁊ cho
ors ⁊ ministri iudeorū sicut iohan
nes cōmemorat. Petrus aūt seque
batur eū alonge vsq; in atriū prīci
pis sacerdotū/ ⁊ igressꝰ itro sedebat
cū ministris vt videret finē sicut
dicit matheus. Et calefaciebat se
ad ignem sicut in eo loco narratio
nis dicit marcus/ hoc ⁊ lucas ōme
morat quod petrus sequebatᷣ alō
ge Accenso aūt igne in medio atrio
⁊ circūsedentibus illis/ erat petrus
in medio eorū. Et iohannes dicit
ꝙ sequebatur symon petrus ⁊ aliꝰ
discipulꝰ. Discipulus aūt ille erat
notus pontifici/ ⁊ introiuit cū ihe
su in atriū pontificis sicut iohan
nes dicit. Petrꝰ aūt stabat ad osti
um foris secundū eūdem iohannē.

Exiit ergo discipulus aliꝰ qui erat
notus pontifici ⁊ dicit ostiarie/ et
introduxit petrū sicut idē iohānes
dicit. Sic enim factum ē vt intus
esset ⁊ petrꝰ in atrio sicut ⁊ alii di
cunt. Principes aūt sacerdotū ⁊ ō
ne consiliū sicut matheus dicit/ que
rebant falsum testimoniū cōtra ihe
sum. vt eū morti traderent. Et nō
inuenerunt cū multi falsi testes ac
cessissent/ cōuenientia aūt testimōia
nō erant sicut marcus dicit cū eun
dem locū cōmemoraret. Nouissime
aūt venerunt duo falsi testes sicut
dicit matheus/ ⁊ dixerunt. Hic di
xit/ possum destruere templū dei et
post triduū reedificare illud Aliud
etiam marcus cōmemorat dixisse.
Nos audiuimꝰ eū dicentem. Ego
dissoluam templū hoc manufactū
⁊ per triduū aliud non manufactū
edificabo. Et non erat conueniēs
testimoniū illorū sicut idem marcꝰ
ibidem dicit. Et surgens princeps
sacerdotum ait illi. Nihil rn̄des ad
ea que isti aduersū te testificantᷣ?
Ihesus aūt tacebat Et princeps sa
cerdotum ait illi. Adiuro te per de
um viuum vt dicas nobis si tu es
xp̄s filius dei. Dicit illi ihesus. Tu
dixisti. Hec matheus. Marcꝰ āt
eadem aliis verbis dicit. Nisi ꝙ
tacet ꝙ eū adiurauerit prīceps sa
cerdotū. Sed tantū valere ostendit
quod ei dicit ihesus tu dixisti quā
tum si diceret ego sum. Sequitᷣ enī
vt ait idem marcus. Ihesus aūt di
xit illi. Ego sum. Et videbitis fili
um hominis a dexteris sedentē vir
tutis/ ⁊ venientem cū nubibꝰ celi.
Hoc dicit etiam matheus. Sed nō
dicit respondisse ihesum. Ego sum.
Tunc princeps sacerdotum scidit

vestimenta sua dicens Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? quod mathe⁹ cōmemorat Et sequitur. Ecce nūc audistis blasphemiā/ quid vobis videtur? At illi rñdentes dixerunt. Reus ē mortis. Hoc etiā testatur ⁊ marcus. Et sequit̃ matheus. Tūc expuerunt in faciem eius/ ⁊ colaphis eū ceciderunt. Alii aūt palmas in faciem ei⁹ dederunt dicentes. Prophetisa nobis christe quis ē qui te percussit. Hoc autē ⁊ marcus cōmemorat ⁊ ꝙ ei faciem velauerunt. De his quoqꝫ lucas attestatur. Hec intelligitur passus domin⁹ vsqꝫ ad mane in domo principis sacerdotū quo prius adductus est/ vbi etiam petr⁹ temptatus ē. Sed de petri temptatione q̄ inter has dñi contumelias facta ē/ nō eodem ordine ōnes narrāt. Nam ipsas primo cōmemorat matheus et marcus/ deinde petri temptationē/ Lucas vero explicat prius tēptationē petri/ tum demū has dñi cōtumelias. Johannes aūt incipit petri temptationē dicere/ ⁊ interpōit quedā de cōtumeliis dñi/ ⁊ adiūgit ꝙ inde missus ē ad cayphā pōtificem / ⁊ inde recapitulat vt explicet quā ceperat temptationē petri in domo quo primo adduct⁹ ē/ ⁊ redit ad ordinem vbi ostēdit quēadmodum duct⁹ sit dñs ad caypham/ Hic ergo matheus sequit̃. Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eū vna ancilla dicens. Et tu cū ihesu galileo eras. At ille negauit coram omnib⁹ dicēs. Nescio quid dicis. Exeūte aūt illo ianuam vidit illū alia ācilla ⁊ ait his qui erant ibi. Et hic erat cū ihesu nazareo. Et iterū negauit cū iuramento quia non noui hominē. Et p⁹ pusillū accesserūt qui stabant et dixerunt petro Vere ⁊ tu ex illis es Nā ⁊ loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari ⁊ iurare quia non nouisset hominē. Et continuo gall⁹ cantauit. Hoc dicit matheus/ Intelligit̃ aūt ꝙ postea ꝙ exiit foras cū iam semel negasset/ gallus cantauit pri⁹/ quod matheus tacet ⁊ marc⁹ dicit. non aūt foris āte ianuam iterū negauit/ sed cū redisset ad focū/ quando aūt redierit/ p⁹erit cōmemorare. Marc⁹ ergo sic illud narrat. Et exiit foras ante atriū/ ⁊ gall⁹ cātauit. Rursus aūt cū vidisset illū ancilla/ cepit dicere circūstātibus quia hic ex illis ē. At iterū ille negauit. Hec vero nō eadem ancilla sed alia/ sicut dicit matheus. Sane hoc quoqꝫ intelligit̃ quia in secunda negatione a duobus cōpellatus ē/ ⁊ ab ancilla scilicet quod cōmemorāt matheus ⁊ marcus/ ⁊ ab alio quē cōmemorat lucas. Petr⁹ vero sequebat̃ eū a longe. Accenso aūt igne in medio atrio ⁊ circūsedentibus illis erat petr⁹ in medio eorū. Quem cū vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen ⁊ eū fuisset intuita dixit. Et hic cū illo erat At ille negauit eū dicēs Mulier nō noui illū. Et post pusillum ali⁹ vidēs illum dixit. Et tu de illis es. Hoc ergo quod lucas ait. et post pusillum/ iam egressus erat petrus ianuam ⁊ prius gallus cantauerat. Iā ꝙ redierat vt (quēadmodū iohannes dicit) ad focum stans iterū negaret. Johannes aūt ī prima negatione petri non solū de primo galli cātu tacet sicut ceteri excepto marco/ sed etiam ꝙ sedentem ad ignem

cognouerit ancilla non comemorat/ Hoc enim tantū ait. Dicit ergo petro ancilla ostiaria: Nūquid ꝛ tu de discipulis es hominis istius? Dicit ille non sum. Deinde interposuit que gesta sunt cū ihesu in eadem domo que cōmemoranda arbitratus ē ita narrās. Stabant ergo serui ꝛ ministri ad prunas quia frig9 erat ꝛ calefaciebant se. Erat autē cū eis petrus stans ꝛ calefaciēs se. Hic iam intelligit exisse foras petrum ꝛ redisse/ primo enim sedebat ad ignem/ postea iam rediens stare ceperat. Sed forte ait aliquis/ non/ duz exierat/ surrexerat aūt exitur9/ Hoc pt dicere qui putat foris āte ianuam secūdo interrogatū negasse. Videamus ergo iohannis sequētia/ Pōtifex ergo inquit interrogauit ihesū de discipulis suis ꝛ de doctrina eius. Rñdit ei ihesus. Ego palam loqut9 sum mūdo Ego semper docui in synagoga ꝛ in tēplo quo ōnes iudei cōuenerunt ꝛ in occulto loqut9 sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid loqut9 sum ipis Ecce hi sciūt que dixerim ego. Hec aūt cū dixisset/ vnus assistens ministrorum dedit alapham ihesu dicens. Sic rñdes pontifici? Rñdit ei ihesus. Si male loqutus sum testimoniuz perhibe de malo/ si autē bene/ quid me cedis? Et misit eū annas ligatū ad cayphbam pontificez. Hic sane ostēditur ꝙ annas pontifex erat. Nōdum enim missus erat ad cayphaz cū iam illi diceret/ sic rñdes pontifici? Et hos duos annam ꝛ cayphā pontifices cōmemorat etiam lucas in initio euāgelii sui. His dictis iohannes redit ad quod ceperat ḋ negatione petri/ idest ad eādem domū vbi gesta sunt que narrauit ꝛ vnde ad cayphbam missus ē ihesus ad queꝫ ab initio ducebat sicut dixit mathe9. Cōmemorauit aūt ista iohannes que iterposuit/ recapitulās de petro ꝛ ad eā narrationem rediens ita dicit/ vt cōpleat trinā negationē. Erat aūt symon petrus stās ꝛ calefaciens se. Dixerūt ergo. Nūquid ꝛ tu ex discipulis eius es? Negauit ille ꝛ dixit/ non sum. Hoc ergo loco inuenim9 ꝛ non ante ianuam sed ad focū stantem secundo negasse petrū/ quod fieri nō posset nisi iam redisset posteaꝙ̄ foras exierat. Neqꝫ enī iā exierat ꝛ foras quādo vidit eū altera ancilla/ sed cum exiret eū vidit/ idest cū surgeret vt exiret animaduertit eū ꝛ dixit his qui erant ibi idest qui simul erant ad ignem int9 ꝛ i atrio. Et hic erat cū ihesu nazareo. Ille āt qui foras exierat! Hoc audito rediens iurauit illis cōtranitentibus quia nō nouit hominē. Nā ꝛ marcus sic ait de eadem ācilla. Et cepit dicere circumstātibus quia hic ex illis ē. Dicebat enim non illi/ sed his qui illo exeunte ibi remāserāt/ sic tamen vt ille audiret/ vnde rediens ꝛ rurs9 ad ignem stās/ resistebat negādo ḃbis eorum. Deinde in eo quod iohānes ait. Dixerunt nunquid ꝛ tu ex discipulis eius es? quod redeunti ꝛ stāti dictum intelligimus/ hoc quoqꝫ confirmatur/ non illā tātuꝫ alterā ācillā quaꝫ commemorāt in hac secunda negatione matheus ꝛ marcus/ sed ꝛ alium quem cōmemorat lucas/ cuꝫ petro id egisse vnde iohānes dicit Dixerunt ergo ei. Quapropter/ siue posteaꝙ̄ illo exeunte

ā circumstantib9

dixit ãcilla his qui secum erant in atrio quia hic ex illis ē/hoc audito ille regressus ē ut se quasi purgarꝫ negando/ siue(q̄ ē credibilius)non audiuit quod de illo dictum fuerit cũ foras exiret/ꝛ posteaq̄ꝫ rediit ei dixerunt ãcilla ꝛ ille alius quē lucas cõmẽorat. Nũquid ꝛ tu ex discipulis eius es?ꝛ dixit / non sum. Pertinatius insistente illo de quo lucas ait atq̄ꝫ dicente ꝛ tu de illis es cui petrus ait o homo non sum) liquido tamen colligitᷣ collatis de hac re omnibus euãgelistarũ testio/nũs/non ãte ianuã secundo petruꝫ negasse sed intus in atrio ad igneꝫ/ Matheum aũt ꝛ marcũ qui cõmẽorauerãt exisse eum foras/regressũꝫ breuitatis causa tacuisse. Nunc iã de tertia negatione inspiciamus eorum congruentiã/quã matheũ solũ iã explicasse meminerimus. Sequitur ergo marcus ꝛ dicit. Et p9 pusillũ qui stabant dicebant petro.vere tu ex illis es/naꝫ ꝛ galile9 es. Ille aũt cepit anathe mathisare ꝛ iurare quia nescio hominem istũ quem dicitis. Et statim iterũ gallus cantauit. Lucas aũt ista secut9 hoc idem narrat. Et interuallo facto quasi hore vnius/ali9 quidã affirmabat dicens. Uere ꝛ hic cũ illo erat/ nã ꝛ galile9 ē/Et ait petr9/homo nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente cantauit gall9. Johãnes sequtus de tertia petri negatione ita explicat. Dicit vnus ex seruis pontificis cognatus eius cui9 abscidit petrus auriculã. Nonne ego vidi te in orto cũ illo? Jterum ergo negauit petr9/ ꝛ statim gall9 cantauit. Quod ergo mathe9 ꝛ marcus dicũt/post pusillũ/quantũ esseꝫ hoc temporis manifestat lucas dicẽdo ꝛ interuallo facto quasi hore vnius. De hoc tamen interuallo tacet iohannes. Item quod mathe9 ꝛ marcus non singulari sed plurali enũciant eos qui cũ petro agebant/ cũ lucas vnũ dicat/iohãnes quoq̄ꝫ vnũ/eũq̄ꝫ cognatuꝫ eius cui9 abscidit petrus auriculaꝫ/facile ē intelligere aut pluralem numerũ pro singulari vsitata loqutione matheũ ꝛ posuisse marcũ/aut q̄ vn9 maxime tãq̄ꝫ sciens ꝛ qui eũ viderat affirmabat. Ceteri aũt sequti ei9 fidem/petrũ simul vrgebant. Unde duos euãgelistas compendio pluralem numerũ posuisse/alios aũt eũ solum signare voluisse qui precipu9 in hoc erat. Jam vero illud quod matheus ipi petro dictũ fuisse asserit/vere ꝛ tu ex illis es ꝛ loquela tua manifestũ te facit/sicut iohãnes eidem petro dictuꝫ asseuerat. Nonne ego vidi te in orto cũ illo? Marcus aũt inter se illos de petro loqutos dicit/ vere ex illis ē/nam ꝛ galile9 ē/sicut ꝛ lucas non petro sꝫ de petro dicit Alius quidã affirmabat dicẽs/ vere ꝛ hic cũ illo erat nã ꝛ galileus ē/ Aut hanc sententiã intelligimus tenuisse eos qui compellatũ dicũt petrum/tantũdem eniꝫ valuit q̄ de illo corã illo dicebatᷣ quãtum si illi diceretur/aut vtroq̄ꝫ modo dictũ / ꝛ alios illũ/alios aliũ modũ cõmemorasse. Galli aũt cantuꝫ post tertiã negationeꝫ secundũ intelligim9 sicut marcus expressit. Sequitᷣ ergo matheus ita dicens. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat. Priusq̄ꝫ gallus cantet/ter me negabis ꝛ egress9 foras fleuit amare. Marcus ãt ita dicit. Recordat9

est petrus verbi quod dixerat ei ihesus. Prius quam cãtet gallus ter me negabis et cepit flere. Lucas aũt sic ait. Et conuersus dñs respexit petrũ. Et recordatus ẽ petrus verbi domini/sicut dixit quia priusquam gallus cantet ter me negabis/et egressus foras petrus fleuit amare. Johãnes de recordatione et fletu tacet petri. Sane in eo quod ait lucas quod cõuersus dñs respexit petrũ/quõ accipiendũ sit diligentius considerandũ ẽ. Quãuis enim dicãtur etiã interiora atria/tamẽ in exteriori atrio fuit petrus inter seruos qui simul se ad ignem calefaciebãt. Non ẽ autẽ credibile quod ibi audiebatur dñs a iudeis/vt corporalis fieret illa respectio/Nãque cũ dixisset matheus tũc expuebant in faciẽ eius et colaphis eũ ceciderunt. Alii aũt palmas i faciem eius dederũt/prophetisa nobis xpe quis ẽ qui te percussit/sequitur ẽ dicens. Petrus vero sedebat foris in atrio/quod non diceret nisi illa cũ dño intus agerentur. Et quãtũ colligitur in narratione marci/nõ solũ in interioribus sed etiã in superioribus domus agebantur. Nã posteaquam marcus narrauit sequitur ait Et cũ esset petrus in atrio deorsum. Sicut ergo eo quod matheus ait/petrus vero sedebat foris in atrio/ostẽdit quod illa intus agerentur/sic eo quod ait marcus et cũ esset petrus i atrio deorsum/ostendit non solũ in interioribus sed etiam in superioribus gesta que dixerat. Quõ ergo respexit petrũ dñs facie corporali? Quapropter mihi videtur illa respectio diuinitus facta/vt ei veniret i mentem quotiens iã negasset et quid dominus ei predixisset/atque ita misericorditer dño respiciente/peniteret eum et salubriter fleret/sicut quotidie dicimus. Dñe respice me/et respexit eũ dñs/qui de aliquo periculo vel labore/diuina misericordia liberatus ẽ. Et sicut dictũ est/respice et exaudi me/et conuertere dñe libera ãimam meã. Ita dictũ arbitror. Cõuersus dñs respexit petrũ Et recordatus ẽ petrus verbi dñi. Denique cũ frequentius soleant in narrationibus suis ponere ihesum quam dñm/modo lucas posuit dñm dicẽs: Cõuersus dñs respexit petrũ et recordatus ẽ petrus verbi dñi. Matheus aũt et marcus quia de ista respectione tacuerũt/nõ verbi dñi sed verbi ihesu eũ recordatum esse dixerũt/vt etiam ex hoc intelligamus illam respectionem a ihesu non hũanis oculis sed diuinitus factam

De his que mane facta sunt priusquam pylato traderetur quõ euangeliste non discrepent — Ca. vii.

Sequitur ergo matheus et dicit. Mane aũt facto consiliũ inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus ihesum vt eũ morti traderent. Et vinctum adduxerũt eũ et tradiderũt eũ pontio pylato presidi. Marcus similiter. Et confestim mane inquit cõsiliũ facientes summi sacerdotes cũ senioribus et scribis et vniuerso cõsilio/dicẽtes ihesum duxerũt et tradiderũt pylato. Lucas aũt postea quam compleuit narrando petri negationem/recapitulauit que cum dño gesta sunt iã vt apparet circa mãe/atque ita contexuit narrationem Et viri qui tenebant illũ illudebant ei cedentes. Et velauerunt eũ/et percutiebant faciem eius et interrogabant

eũ dicentes. Prophetisa quis ẽ qui te percussit. Et multa alia blasphe mantes dicebãt in eũ. Et vt fact⁹ est dies cõuenerũt seniores plebis ⁊ principes sacerdotũ ⁊ scribe/ ⁊ du xerũt illũ in consiliũ suũ dicentes. Si tu es xp̄s dic nobis. Et ait il lis. Si vobis dixero non credetis mihi. Si aũt ⁊ interrogauero non r̃ndebitis mihi neq; dimittetis. Ex hoc aũt erit filius hominis sedens a dexteris virtutis dei. Dixerũt ãt omnes. Quid adhuc desideram⁹ te stimoniũ? Ipi enim audiuimus de ore ei⁹. Et surgens omnis multitu do eorũ duxerũt illũ ad pylatum. Hec omnia narrauit lucas. Ubi in/ telligit̃ quod etiam mathe⁹ ⁊ mar cus narrauerũt ꝙ interrogat⁹ sit dñs vtrũ ipse esset fili⁹ dei. Et q̄d dixerit dico vobis/ ãmodo videbi tis filiũ hominis sedentẽ a dextris virtutis ⁊ venientem in nubib⁹ ce li/ iam lucente die gestũ/ quando lu cas dicit. Et vt fact⁹ est dies. At ꝗ ita narrat similia/ ⁊ si quid ⁊ ip se cõmemorat quod illi tacuerunt. Nocte aũt intelligim⁹ per falsos te stes actũ esse cũ domino quod bre uiter ɔmemorauerũt mathe⁹ ⁊ mar cus / lucas tacuit/ qui enarrauit q̄ circa mane sunt gesta. Nam ⁊ illi iidem mathe⁹ ⁊ marcus contexerũt narrationem in his que cũ dño ac ta sunt vsq; ad mane/ sed postea re dierũt ad narrandũ petri negatio nem. Qua terminata/ redierunt ad mane vt deinde cetera contexerent quousq; perducerent que cũ domio acta erant/ sed non dũ cõmemoraue rũt quod mane factũ esset. Johan nes quoq; cũ ea que cũ domino ge sta sunt ex quanta parte visũ est/ ⁊ petri negationem totam cõmẽoras set. Adducũt ergo inquit ihesum ad cayphan in pretoriũ. Erat ãt mãe. Ubi intelligim⁹ aut aliquã fuisse causam que egerit cayphan esse in pretorio/ nec esse presentem cũ aliĩ principes sacerdotũ haberent de do mino q̄stionem/ aut in domo ei⁹ fu isse pretorium/ cũ ad ip̄m ab initio ducebat̃ ad quem ĩ extremo perdu ctus est. Sed q² iam tanꝗ̃ conuic tũ reũ adducebant cayphe/ aut iam antea visum fuerat vt ihesus mo reret̃/ nulla mora interposita ẽ qui occidendus pylato traderet̃. Que ergo per pylatũ cu; domino gesta sunt ita mathe⁹ nararat Ac primũ excurrit inde vt ɔmemoraret exitũ traditoris quem sol⁹ narrauit ita dicens. Tũc videns iudas qui eum tradidit q² damnatus est/ peniten tia duct⁹ retulit triginta argẽteos ⁊ reliqua vsq; ibi propter hoc vo cat⁹ est ager ille acheldemac hoc est ager sanguis vsq; in hodiernũ diẽ Tũc impletũ est quod dictũ est per iheremiam prophetã dicentem. Et acceperũt. xxx. argenteos precium appreciati que; appreciauerũt filiĩ israhel ⁊ dederũt eos in agros figu li sicut constituit mihi domin⁹. Si quis aũt mouet̃ ꝙ hoc testimoniũ non inuenit̃ in scriptura iheremie prophete/ ⁊ ideo putat fidei euãge lice aliquid derogandu;/ primo no uerit/ non õnes codices euãgelioꝝ habere quod per iheremiam dictu; sit/ sed tantũmodo per prophetam. Possemus ergo dicere his potius codicib⁹ esse credendũ qui iheremie nomen non habebũt. Dictũ ẽ enĩm hoc per ꝓphetam sed zachariã. Un de putat̃ codices esse mẽdosos qui

habent nomen iheremie/quia vel za
charie habere debuerũt vel nullius
sicut quidaꝫ/sed tamen per ꝓphetã
dicenteꝫ/qui vtiqꝫ intelligitᷣ zacha
rias. Sed vtatᷣ ista defensione cui
placet. Mihi aũt cur non placeat
hec causa ẽ/qꝛ ⁊ plures codices ha
bent iheremie nomen/⁊ qui diligen
tius in grecis exemplaribꝰ euãgeli
uꝫ consideraverũt/in antiquioribꝰ
grecis ita se perhibẽt inuenisse. Et
nulla fuit causa cur adderetᷣ hoc no
men vt mendacitas fieret. Cur aũt
de nõnullis codicibꝰ tolleretᷣ fuit
vtiqꝫ causa vt hoc audax imperitia
faceret cũ turbaretᷣ questiõe qꝰ hoc
testimoniũ apud iheremiaꝫ non in/
ueniretᷣ: Quid ergo intelligendũ est
nisi hoc actũ esse secretiori consilio
ꝓuidentie dei qua mentes euãgeli
starũ sunt gubernate? Potuit enim
fieri vt animo mathei euãgeliũ con
scribentis/ꝓ zacharia iheremias oc
curreret vt fieri solet/quod tamẽ si/
ne vlla dubitatione emendaret sal
tem ab aliis ãmonitus qui ipo ad/
huc in carne viuente hoc legere po
tuerunt/nisi cogitaret recordationi
sue q̄ spiritu sancto regebatᷣ non
frustra occurrisse aliud ꝓ alio no
men ꝓphete/nisi qꝛ ita dominꝰ hoc
scribi constituit. Cur aũt ita cõsti
tuerit dñs/prima illa causa vtilis
sima debet facilime cogitari/etiã sic
esse isinuatũ ita omnes sanctos ꝓ
phetas vno spũ loqutos mirabili
inter se consensione cõstare/vt hoc
multo amplius sit q̄ʒ si omniũ õ
nia ꝓphetaruꝫ vno vnius hominis
ore dicerentᷣ. Et ideo indubitãter
accipi debere quecũqꝫ per eos spiri
tus sanctꝰ dixerit/⁊ singula esse õ
niũ/⁊ omnia singulorũ. Cũ igitᷣ et
que dicta sunt per iheremiam tam
sint zacharie q̄ʒ iheremie/⁊ que dic
ta per zachariã taꝫ sint iheremie q̄ʒ
zacharie/quid opus erat vt emẽda
ret mathęꝰ cum aliud pro alio sibi
nomen occurrens a se scriptuꝫ rele
gisset/ac nõ potiꝰ sequẽs autoritatẽ
sp̃s sancti a quo mentẽ suam regi
plus nobis ille vtiqꝫ sentiebat/Ita
hoc scriptũ relinqueret sicut eniꝫ
admonẽdo constituerat ei dñs/ad
informandos nos/tantã verboruꝫ
suorũ inter ꝓphetas esse concordi
am/vt non absurde ymmo congru
entissime etiã iheremie deputaremꝰ
quod per zachariã dictum reperire/
mus? Si enim hodie quisqꝫ uolens
alicuiꝰ verba indicare/dicat nomẽ
alteriꝰ a quo dicta nõ sunt qui cũ
sit amantissimꝰ amicissimusqꝫ ⁊ fa
miliaritate coniunctissimꝰ illius cu
ius verba dicere voluit/⁊ continuo
recordatus aliũ pro alio se dixisse/
ita se colligat atqꝫ corrigat vt ta
men dicat bene dixi/quid aliud itu
ens nisi tantã inter ambos esse con
cordiã/inter illũ scilicet cuiꝰ verba
dicere voluit ⁊ aliũ cuius ei nomẽ
pro illius nomine occurrit/vt tale
sit hoc ipm dixisse quale si ille dix
isset. Quantomagis de prophetis
sanctis hoc intelligendũ ⁊ maxime
cõmendandũ fuit/vt omniũ libros
tanq̄ʒ vnius vnũ librũ acciperemꝰ
in quo nulla rerũ discrepantia cre
deretᷣ sicut nulla inueniretᷣ? Et in
quo maior esset constantia verita
tis q̄ʒ si õnia illa vnus homo quã/
tũlibet doctissimus loqueretᷣ? Quod
ergo hinc argumentũ sumere conã
tur vel infideles vel imperiti homi
nes quasi ad ostendendã disssonan
tiam sanctorũ euangelistarum/hoc

potius debent assumere fideles et do
cti ad ostendendam unitatem sanctorum
etiam prophetarum. Est alia causa que
mihi videtur alio tempore diligentius
pertractanda (ne amplius sermonem
protendamus quam huius operis termi
nandi necessitas flagitat) cur hoc
nomen iheremie in testimonio zacha
rie sic manere permissum vel potius
sancti spiritus autoritate preceptum sit.
Est apud iheremiam quod emerit agrum
a filio fratris sui et dederit ei argen
tum non sub hoc nomine precii quod
positum est apud zachariam xxx. argen
teis verumptamen agri emptio non
est apud zachariam. Quod autem prophe
tiam de xxx. argenteis ad hoc inter
pretatus sit euangelista quod modo de
domino completum est ut hoc esset eius pre
cium manifestum est. sed ad hoc pertine
re etiam illud de agro empto quod ihe
remias dicit. In hoc potuit mistice
significari ut non hic zacharie no
men poneret qui dixit xxx. argen
teis sed iheremie qui dixit de agro
empto ut lecto euangelio atque inuen
to nomine iheremie lecto autem ihere
mia et non inuento testimonio de xxx
argenteis inuento tamen agro empto
admoneatur lector utrumque conferre
et inde sensum enucliare prophete quomodo
pertineat ad hoc quod in domino iple
tum est. Nam illud quod subiecit hu
ic testimonio matheus cum ait quem
appreciauerunt filii israhel et dede
runt eos in agrum figuli sicut consti
tuit mihi dominus nec apud zachariam
nec apud iheremiam inuenitur. Unde
magis ex persona illius euangeliste
accipiendum est eleganter et mistice in
sertum quia hoc ex domini reuelatione cog
nouerit ad hanc rem que de christi pre
cio facta est huiusmodi pertinere prophe
tiam. Liber quippe empti agri apud
iheremiam iubetur mitti in vas fictile
et emitur hoc de precio domini ager figu
li et hoc ad sepulturam peregrinorum
tanquam ad promissionem quietis eorum
qui in hoc seculo peregrinantes cum
sepeliuntur christo per baptismum. Nam et
illam emptionem agri hoc significare
iheremie dicit dominus quia erit perman
sio de captiuitate liberatorum in illa
terra. Hec tanquam delimanda arbitra
tus sum cum admonerem quid in his
propheticis testimoniis in unum re
dactis et euangelice narrationi col
latis attentius diligentiusque requi
ratur. Hec interposuit matheus de iu
da traditore

De his que apud pylatum gesta
sunt quomodo inter se nihil dissentiant

Deinde sequitur et Ca. viii.
dicit. Ihesus autem stetit ante pre
sidem. Interrogauit eum preses dicens
Tu es rex iudeorum? Et reliqua usque
ibi ihesum autem flagellatum tradidit
eis ut crucifigeretur. Hec narrauit
matheus per pylatum gesta de domino.
Marcus quoque pene eisdem verbis et
rebus concinit. Verba autem pylati
quibus respondit populo petenti
ut solemniter unus vinctus dimit
teretur refert. Pylatus autem respondit
eis et dixit. Vultis dimittam vobis
regem iudeorum? Matheus autem sic ait.
Congregatis autem illis dixit pylatus
Quem vultis dimittam vobis barrabam
an ihesum qui dicitur cristus? Nul
la questio est quod tacet ipsos petis
se ut aliquid eis dimitteretur. Sed quae
ri potest que verba pylatus dixit
utrum que a matheo an que a mar
co referuntur? Aliud enim videtur esse
quem vultis dimittam vobis barra
bam an ihesum qui dicitur christus

aliud vultis dimittam vobis regē iudeorū. Sed quia xp̄os reges dicebant/ ⁊ qui dixit illū an illū/ manifestū est quesisse an vellent dimitti sibi regem iudeorū idest xp̄z. Nihil interest sententie ꝙ hic tacuit marcus de barraba/ hoc solū volens dicere quod ad ihesum pertinebat/ qm̄ quidē in eorū responsione satis et ipe ostendit quē sibi dimitti voluerint. Pontifices inquit concitauerunt turbā vt magis barrabam dimitteret eis. Sequitur aūt ⁊ dicit. Pylatus aūt iterū respondens ait illis: Quid ergo vultis faciaz regi iudeorū? Vnde iam satis apparet ꝙ id marcus velit ostendere dicendo regē iudeorū quod mathe⁹ dicēdo xp̄m. Non enim dicebant̄ xp̄i reges nisi iudeorū. namq̄ in eo etiam loco matheus ait/ dicit illis pylatus/ quid igit̄ faciā de ihesu qui dicit̄ xp̄s. Ergo sequit̄ marc⁹. At illi iterū clamauerunt crucifige eū/ quod ille ait/ dicūt ōnes crucifigatur. Et sequit̄ marcus. Pylat⁹ vero dicebat eis. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant. Crucifige eū. Hoc mathe⁹ non dixit/ sed quoniā dixit videns aūt pylatus quia nihil proficeret sed magis tumult⁹ fieret/ dixit euz etiam lauisse manus corā populo vt innocentez se a sanguine iusti significaret (qd̄ item ⁊ marcus ⁊ alii tacent) satis etiā ostendit mathe⁹ egisse presidē cū populo vt dimitteret̄/ qd̄ breuiter significauit marcus in eo quod refert pylatū dixisse/ quid eniz mali fecit. Deinde sic etiā ipse concludit que per pylatū cum dn̄o gesta sunt. Pylat⁹ aūt inquit volēs populo satisfacere dimisit illis barrabam ⁊ tradidit ihesum flagellis cesum vt crucifigeret̄. Hec apud presidē gesta narrauit marc⁹. Lucas apud pylatū gesta sic narrat. Ceperūt āt accusare illū dicētes. Hūc inuenimus subuertentē gentē nostrā ⁊ prohibentē tributa dari cesari/ ⁊ dicentē se xp̄m esse regem. Hoc illi duo euangeliste non dixerūt/ cū tamen dicerent ꝙ eū accusabant. Ergo iste etiā ipsa crimina que falsa obiecerunt aperuit/ tacuit autem quod ei dixit pylatus. Non rn̄des quicq̄/ vides in quātis te accusāt? sed plane sequit̄ ⁊ dicit qd̄ etiā illi dixerūt. Pylat⁹ āt interrogauit eū dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait. Tu dicis. Hoc aūt matheus ⁊ marc⁹ cōmemorauerūt anteq̄ dicerēt cōpellatū ihesum ꝙ eis accusantib⁹ nō respōderet. Nihil aūt interest veritatis quō ordine lucas ista retulerit/ queadmodū nihil interest si alius aliquid tacet quod alius cōmemorat/ queadmodū in consequentibus dicit. Ait āt pylat⁹ ad principes sacerdotuz et ad scribas. Nihil inuenio cause in hoc homine. At illi inualescebāt dicentes. Cōmouit populū docēs per vniuersam iudeā incipiēs a galilea vsq̄ huc ⁊ reliqua secundū lucam vsq̄ ibi. Et factū sūt amici herodes ⁊ pylat⁹ in ipsa die. Nam antea inimici erant adinuicem. Hec ōnia idest ꝙ a pylato ad herodem dn̄s missus est ⁊ que ibi gesta sunt / lucas sol⁹ indicat/ etiam si aliquid ibi ait simile quod in aliis narrationū locis apud alios possit inueniri. Ceteri aūt ea tantū dicere volunt que apud pylatum gesta sunt quousq̄ dn̄s crucifigend⁹ traderet̄.

Redien s ergo lucas ad ea q̄ apud presidem gerebant᷑ vnde digressus erat vt narraret quod apud herodem actū est. Ita sequit᷑. Pylatus aūt conuocatis principib⁹ sacerdotū ⁊ magistratib⁹ ⁊ plebe dixit ad illos Obtulisti mihi hunc hominē quasi auertentē populū/⁊ ecce corā vobis interrogans nullā causam iueni in hoie isto ex his in quib⁹ eū accusatis. Hic intelligimus eū ꝓtermisisse queadmodum a dn̄o quesierit quid accusatoribus responderz. Sed neqꝫ herodes inquit. Nā remisi vos ad illū/ ⁊ ecce nihil dignum morte actū ē ei. Et reliqua secundū lucam vsqꝫ ibi. At illi instabāt vocib⁹ magnis postulantes vt crucifigeret᷑. Et inualescebant voces eoꝝ. Matheus huic conatui pylati quo sepius cū eis egit volens vt dimitteret᷑ ihesus/paucissimis verbis satis attestatus ē/vbi ait. Videns āt pylatus quia nihil proficeret sed magis tumult⁹ fieret. Quod nō diceret nisi multū ille nisus esset/quāuis tacuerit quotiēs hoc efficere tēptauerit vt erueret ihesum furori eorū. Et lucas vtiqꝫ ita cōcludit qđ actū est apud presidē. Et pylatus inquit adiudicauit fieri petitionez eorū. Dimisit aūt illis eū qui propter homicidiū ⁊ seditionē miss⁹ fuerat in carcerē quem petebant/ Ihesum vero tradidit voluntati eoꝝ. Nunc eadē consideremus secundūz iohannē idest que per pylatū facta sunt. Et ipi inquit non introierūt in pretoriū vt non contaminarent᷑ sed manducarent pasca. Exiit ergo pylat⁹ ad eos foras/⁊ dixit. Quā accusationem affertis aduersus hominem hūc? Responderūt ⁊ dixerūt Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eū. Hoc videndū est ne cōtrariū sit ei quod lucas dicit certa in eū dicta esse crimina Et dicit que dicta sunt. Ceperūt aūt iquit accusare illū dicentes. Hūc inuenimus subuertentē gentē nostrā ⁊ prohibentē tributa dari cesari et dicentē se esse xp̄m regez. Quod vero nūc secundū iohannē omemorauit/ videt᷑ iudei noluisse dicere crimina cū dixisset eis pylat⁹ quā accusationē affertis aduersus hominē hūc? Responderūt eniz. Si non esset hic malefactor non tibi tradidissem⁹ eū/ videlicet vt eorū autoritatez sequtus quid ei obiiceret᷑ desineret q̄rere/sed ob hoc tantū nocentē crederet ꝙ sibi ab eis tradi meruissz. Ergo intelligere debemus ⁊ hoc dictū esse/⁊ hoc quod lucas omemorauit. Multa enim dicta ⁊ multa responsa sūt vn̄ cuiqꝫ eorū quātū visum ē decerpsit ⁊ in narratione sua posuit quod satis esse iudicauit. Naz ⁊ ipse iohannes dicit quedā q̄ obiecta sunt que suis locis videbimus. Ita sequit᷑. Dixit ergo eis pylat⁹ Accipite eū vos/ ⁊ secundūz legem vestrā iudicate eū. Dixerūt ergo iudei. Nō nobis licet iterficere quēq̄ꝫ Vt sermo ihesu impleret᷑ quē dixit significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterū in pretoriū pylat⁹ ⁊ vocauit ihesum ⁊ dixit ei. Tu es rex iudeorū? Et respondit ihesus. A temetipso hoc dicis / an alii tibi dixerūt de me? Et hoc non videt᷑ conuenire illi quod ab aliis cōmemoratuz est. Respondit ihesus. Tu dicis. Nisi in consequētibus ostenderet ⁊ illud dictū esse / vnde ostendit ea que nunc dicit a

ceteris potius euāgelistis tacita q̄a dño dicta non esse. Attēde ergo cetera. Respondit inquit pylat9/nū quid ego iude9 sum? Gens tua ꝛ pōtifices tui tradiderūt te mihi quid fecisti? Respondit ihesus. Regnum meū non est de hoc mūdo. Si ex hoc mūdo esset regnū meū ministri mei vtiq̄ decertarent vt non traderer iudeis. Nūc ergo regnū meū non ē hinc. Dixit itaq̄ ei pylatus. Ergo rex es tu? Respondit ihesus. Tu dicis/quia rex sum ego. Ecce quādo ventū est ad id quod alii euāgeliste cōmēorauerūt. Sequit᷑ ergo idē/dicēte adhuc dño quod ceteri tacuerūt/ Ego in hoc natus sum ꝛ ad hoc veni in mundū vt testimoniū perhiberem veritati. Omnis qui ē ex veritate/audit vocem meā. Dicit ei pylatus. Quid ē veritas? Et cū dixisset iterū exiit ad iudeos/ꝛ dicit eis Ego nullā inuenio in eo causā. Et reliqua secundū iohannē vsq̄ ibi. Et secundū legē debet mori/quia filiū dei se fecit. Hoc potest congruere ei quod lucas cōmemorat in accusatione iudeorū dictū. Hūc inuenimus subuertentē gentē nostrā/vt adiūgat᷑ quia filiū dei se fecit. Sequit᷑ itaq̄ iohannes ꝛ dicit. Cū ergo audisset pylatus hūc sermonē magis timuit. Et reliqua secundū iohannē vsq̄ ibi. Si hūc dimittis non es amicus cesaris. Omnis qui se regē facit contradicit cesari. Huic potest congruere quod lucas in eadē accusatōe iudeorū ita narrat Cū dixissent. Inuenimus eū subuertentē gentē nostrā/adiecit prohibētem tributa dari cesari ꝛ dicentem se xp̄ꝫ regē esse. Ex quo soluit᷑ illa questio qua putari poterat iohannem dixisse nullū a iudeis dño crimen obiectū/quādo responderūt et dixerūt ei. Si non esset hic malefactor nō tibi tradidissem9 eū. Sequitur ergo iohannes ꝛ dicit. Pylat9 ergo cū audisset hos sermones adduxit foras ihesum. Et reliqua vsq̄ ibi Responderūt pontifices. Nō habemus regē nisi cesarē. Tūc ergo tradidit eis illū vt crucifigeretur. Hec narrauit iohannes per pylatū gesta.

¶ De illusione qua illusus ē a cohorte pylati qūo non dissonēt matheus marc9 ꝛ iohānes. Ca. ix.

Consequens ē iam vt ipam dominī passionē secundū quattuor euangelistarū testimonia videamus quā mathe9 sic incipit. Tūc milites presidis suscipientes ihesū in pretoriū congregauerūt ad eum vniuersam cohortē. Et exuentes eū/clamidē coccineā circūdederūt ei ꝛ plectentes coronā de spinis posuerūt super caput eius/ꝛ arūdinē in dextera ei9 ꝛ genu flexo ante eū illudebant dicentes. Aue rex iudeorū. Hoc marcus in eodē loco narrationis ita dicit. Milites aūt duxerūt eū intro in atriū pretorii ꝛ conuocant totā cohortem ꝛ induunt eum purpura ꝛ imponunt ei plectentes spineam coronā/ꝛ ceperunt salutare eum. Aue rex iudeorū. Et percutiebant caput ei9 arundine ꝛ cōspuebant eum ꝛ ponentes genua adorabant eum. Intelligit᷑ itaq̄ quod matheus ait clamidē coccineam circundederūt ei/hoc marcum dixisse indutum purpura. Pro regia eniꝫ purpura/clamis illa coccinea ab illudentibus adhibita erat. Et ē rubra quedā purpura cocco simillima.

Potest etiaʒ fieri vt purpurã etiã marcus cõmẽorauerit quã clamis habebat quãuis esset coccinea. Lucas hoc pretermisit. Johãnes autẽ antequã diceret q eũ pylatus crucifigendũ tradiderit/ cõmẽorauit hoc dicens. Tũc ergo apprehendit pylatus ihesum ꝛ flagellauit illũ. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerũt capiti eius/ ꝛ veste purpura circũdederunt eũ ꝛ veniebant ad eũ ꝛ dicebant ad eum. Aue rex iudeorũ/ ꝛ dabant ei alaphas. Vnde apparet matheũ ꝛ marcuʒ recapitulãdo istud cõmemorasse. Nõ quo tunc factũ sit cum eũ pylatus iam crucifigendũ tradidisset. Johãnes enim apud pylatũ dicit hec gesta satis euidẽter/ vnde isti quod preterierant recoluerũt. Ad hoc pertinet etiã quod consequẽter dicit matheus ꝛ expuẽtes in eũ acceperunt arũdineʒ ꝛ percutiebant caput eius ꝛ postquã illuserunt ei exuerunt eum clamide ꝛ induerunt eũ vestimẽtis eius ꝛ duxerunt eũ vt crucifigerẽt. Hoc q exuerũt clamidẽ ꝛ induerũt eũ vestimentis eius/ in fine factum intelligitur cũ iam duceretur. Marcus hoc ita dicit. Et postquã illuserũt ei exuerunt eũ purpura/ ꝛ induerunt eũ vestimẽtis suis

¶ Quo non repugnet q matheus marcus ꝛ lucas angariatũ dicũt qui portaret crucem/ Et q iohãnes dicit xpm crucẽ portasse. ¶ Ca. x.

Sequitur ergo matheus. Exeuntes autem inuenerunt homineʒ cyreneũ nomine symoneʒ/ hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius. Marcus quoque. Et educũt illuʒ inquit vt crucifigerent ꝛ angariauerunt pretereũtem symoneʒ cyreneũ venientẽ de villa patrẽ alexandri ꝛ rufi vt tolleret crucẽ eius. Hoc lucas ita dicit. Et cũ ducerent apprehenderunt symonẽ quẽdaʒ cyrenensem venientẽ de villa ꝛ imposuerunt illi crucẽ portare post ihesum. Johannes aũt sic narrat. Susceperũt aũt ihesum ꝛ eduxerũt. Et baiulans sibi crucẽ exiit in eũ qui dicitur caluarie locum/ hebraice golgotha vbi eũ crucifixerunt. Vnde itelligitur q ipse sibi crucẽ portabat cũ exiret in locũ memoratũ/ symon aũt ille in itinere angariatus est de quo tres cõmemorant/ cui data est postea portanda crux vsque ad locũ. ita vtrũque factũ inuenimus/ primo illud quod iohannes dicit/ deinde quod ceteri tres

¶ De potu quem dederũt ei priusquã cõmemoraretur eius crucifixio. ¶ Ca. xi.

Sequitur itaque matheus. Et venerũt inquit i locũ qui dicitur golgotha quod est caluarie locus. De hoc loco apertissime consentiũt. Deinde adiũgit iteʒ matheus Et dederũt ei vinuʒ bibere cum felle mixtũ. Et cum gustasset noluit bibere. Hoc marcus ita narrat. Et dabant ei bibere mirratum vinũ ꝛ non accepit. Hoc intelligendũ matheum dixisse cum felle mixtum. Fel quippe pro amaritudine posuit/ ꝛ mirratũ enim vinuʒ amarissimũ est. quanquã fieri posset vt ꝛ felle ꝛ mirra vinũ amarissimum redderent. Quod ergo ait marcus non accepit/ intelligitur nõ accepit vt biberet/ gustauit aũt sicut matheus testis est. vt quod idem matheus ait noluit bibere/ hoc marcus dixerit nõ accepit/ tacuit aũt quod gustauerit

¶ De diuisione vestimẽtorum eius

quēadmodum omnes cōsentiant.

Sequit᷑ mathe⁹ ¶ Ca.xii.
Postq̄ aūt crucifixerunt eū₃
diuiserūt vestimenta ei⁹ sortē mit
tentes/ ⁊ sedentes seruabāt eū. Hoc
idem marc⁹ sic narrat. Et crucifi
gentes eū diuiserunt vestimēta ei⁹
mittentes sortē super eis quis quid
tolleret. Hoc lucas sic ait. Diuiden
tes vero vestimēta miserūt sortes
Et stabat popul⁹ expectans: breui
ter a tribus dictū est: Johannes āt
distinctius hoc explicat quēadmo
dū gestū sit. Milites ergo iquit cū
crucifixissent eū acceperūt vestimē
ta eius ⁊ fecerūt quattuor partes
vnicuiq̄ militi partem ⁊ tunicam.
Erat aūt tunica inconsutilis/ desu
per contexta per totū. Dixerunt er
go adinuicē. Non scindam⁹ eā sed
sortiamur de illa cui⁹ sit/ vt scrip
tura impleret᷑ dicens. Partita sūt
vestimenta mea sibi/ ⁊ in vestē me
am miserūt sortem

¶ De hora dñice passionis quēad
modū non dissentiant marc⁹ ⁊ io
hānes propter horā tertiā ⁊ sextā.

Sequit᷑ mathe⁹ ¶ Ca.xiii.
Et imposuerunt super caput
ipsius causa₃ scriptā. Hic est ihes⁹
nazareus rex iudeorū. Marc⁹ aūt
priusq̄ hoc dixiss₃/ Erat inquit ho
ra tertia ⁊ crucifixerūt eū. Hoc eni
subiungit cū de vestiū diuisione di
xisset/ que res diligentissime cōside
randa est ne magnū faciat errorem.
Sunt enim qui arbitrent᷑ hora qui
dem tertia dñm crucifixū / a sexta
aūt hora tenebras factas vsq̄ ad
nonā/ vt consumpte intelligant᷑ ho
re ex quo crucifixus ē vsq̄ ad tene
bras factas. Et posset quidem hoc
rectissime intelligi nisi iohannes di
ceret hora quasi sexta pylatū sedis
se pro tribunali in loco qui dicit᷑
lichostratos/ hebraice aūt gabathā.
Sequit᷑ enim Erat aūt parascheue
pasce hora quasi sexta. Et dicit iu
deis Ecce rex vester. Illi āt clama
bant. Tolle tolle crucifige eū. Dixit
eis pylat⁹. Rege₃ vestrū crucifigā?
Responderunt pontifices. Non ha
bemus regē nisi cesarem. Tūc ergo
tradidit eis illū vt crucifigeretur.
Si ergo hora quasi sexta pylato
sedente pro tribunali tradit⁹ ē cru
cifigendus iudeis/ quō hora tertia
crucifixus est sicut verba marci nō
intelligentes quidā putauerūt? pri
us enim qua hora crucifigi potue
rit videamus. Deinde videbimus
cur hora tertia crucifixum dixerit
marcus. Hora erat quasi sexta cū
tradit⁹ ē crucifigēd⁹ a pylato sedē
te vt dcm̄ ē ꝓ tribunali. Nō enim iā
plena sexta erat/ sed quasi sexta/ id
est peracta quinta ⁊ aliquid etiam
de sexta ⁊ esse ceperat. Nūq̄ āt isti
dicerent quinta ⁊ quadrans / aut
quita triens/ aut quinta semis aut
aliquid huiusmodi. Habent eni mo
dū istū scripture vt a parte totum
ponant maxime in temporib⁹/ sicut
de octo illis diebus post quos eū
dicunt ascendisse in montē/ quorū
medios intuens marcus ait p⁹ di
es sex/ presertim quia tam modera
te idem iohannes loqut⁹ est vt nō
diceret sexta sed quasi sexta. Et si
ita non diceret sed tantūmodo sex/
tam diceret/ possem⁹ nos ita intelli
gere quēadmodum loqui scripture
solēt (sicut dixi) a parte totū/ vt per/
acta quinta ⁊ incohata sexta/ gererē
tur hec que narrata sunt in crucifi
xiōe dñi nostri) donec ōpleta sexta

illo pendente fierent tenebre qui/
bus tres euangeliste attestant᷑ ma
theus marcus ⁊ lucas. Queramus
iam consequēter cur dixerit marc⁹
cū cōmemorasset ꝙ crucifigētes eū
diuiserunt vestimenta ei⁹ mittētes
sortes super eis quis quid tolleret/
Et sequt⁹ adiunxit Erat aūt hora
tertia ⁊ crucifixerunt eū. Jaꝫ certe
dixerat ⁊ crucifigētes eū diuiserūt
vestimenta eius. Sic etiaꝫ ceteri at
testant᷑/ ꝙ eo crucifixo vestimēta
diuisa sunt/ Si ei⁹ rei geste tēpus
voluit cōmemorare marc⁹: sufficе
ret si diceret/ erat aūt hora tertia/
vt quid adiūxit ⁊ crucifixerunt eū?
nisi quia voluit aliquid recapitu
lando significare quod quesitū inue
niret᷑ cū scriptura illa illis tempo
ribus legeret᷑ quib⁹ vniuerse eccle
sie notū erat qua hora dn̄s ligno
suspensus ē vnde posset huius vel
error corrigi vel mendaciū refuta
ri. Sed quia sciebant a militib⁹ sus
pensum dn̄m non a iudeis sicut io
hānes apertissime dicit/ occulte ostē
dere voluit eos magis crucifixisse
qui clamauerunt vt crucifigeretur
ꝙ̄ illos qui ministeriū pricipi suo
secundū suū officiū prebuerūt. In/
telligit᷑ ergo fuisse hora tertia cuꝫ
clamauerūt iudei vt dn̄s crucifige
ret᷑/ ⁊ veracissime demonstrat᷑ tūc
eos crucifixisse quādo clamauerūt/
maxime quia volebant iudei se hoc
fecisse ⁊ propterea euꝫ pylato tra
diderant/ quod eorū verba satis in/
dicant secundū iohannē. Cū eni di
xisset eis pylatus quā accusationē
affertis aduersus hominē hunc/ res
ponderunt ⁊ dixerūt ei. Si nō esset
homo malefactor nō tibi tradidis
semus eū. Dixit ergo eis pylatus.
Accipite eū vos ⁊ secundū legeꝫ ve
stram iudicate. Dixerūt ergo ei iu
dei Nobis non licet interficere quē
ꝙ̄. Quod ergo maxime volebant fe
cisse iudei/ hoc eos hora tertia fecis
se marcus ostendit/ verissime iudi
cans magis fuisse dn̄i necatricē lin
guaꝫ iudeorū ꝙ̄ militū man⁹. Quis/
quis aūt dixerit non fuisse horam
tertiā cū hoc iudei primitus clama
uerūt/ insanissime se ostendit inimi
cū euangelii. Nisi forte aliter potu
erit eandem soluere questionē. Nō
enim habet vnde conuincat non fu
isse tūc horā tertiā/ ⁊ ideo veridico
euangeliste potius credendū ꝙ̄ con
tentiosis suspitionibus hominum.
Unde inquis probas horā tertiaꝫ
fuisse? Respondeo quia credo euan
gelistis/ quib⁹ ⁊ tu si credis/ ostēde
quēadmodum ⁊ hora sexta ⁊ hora
tertia potuerit dn̄s crucifigi ¶ De
sexta enim vt fateamur/ narratiōe
iohannis vrgemur. Tertiā marcus
cōmemorat. Quibus si vterqꝫ no
strū credit/ ostendat quēadmoduꝫ
fieri vtrūqꝫ potuerit/ libētissime ac/
quiescam ¶ Non enim sententiam
meā sed euāgelii diligo veritatē/ at
ꝙ vtinā etiam plures ab aliis inue
niant᷑ huius exit⁹ q̄stionis. Quod
donec fiat/ vtere mecū isto si placꝫ.
Si enim nullus ali⁹ exitus poterit
inueniri/ solus iste sufficiet/ si autē
potuerit/ cū demonstratus fuerit eli
gemus. Tantū non potest ꝯsequēs
esse vt quilibꝫ ōniuꝫ quattuor euā
gelistarū mentitus sit/ aut in tāto
⁊ tam sancto culmine autoritatis
errauerit. Si aūt dixerit inde se cō
uincere non fuisse horā tertiam cuꝫ
illud iudei clamauerunt/ quia p⁹ea
ꝙ̄ dixit idem marcus/ Pylat⁹ aūt

iterum respondens ait illis. Quid
ergo vultis faciam regi iudeorũ? ac
illi iterũ clamauerunt crucifige eũ:
non interponit᷑ aliquid morarum
ab eodẽ marco in eius narratione/
⁊ continuo ad id peruenit᷑ vt trade
ret᷑ ad crucem dñs a pylato/ quod
iohannes quasi sexta factũ esse cõ
memorat / intelligat qui hoc di
cit/ multa pretermissa esse que in me/
dio gesta sunt/ cũ pylatus ageret
querens quõ eũ a iudeis eriperet ⁊
aduersus eorũ insanissimã volũta
tẽ quibuscũq3 modis potuit instan
tissime niteret᷑. Matheus enim ait/
Dicit illis pylatus. Quid igit᷑ faci
am de ihesu qui dicit᷑ xp̃s? Dicunt
omnes crucifigat᷑. Tunc fuisse dici
mus horã tertiã. Quod aũt mathe
us sequit᷑ ⁊ narrat/ videns aũt py
latus quia nihil proficeret sed ma
gis tumultus fieret/ ⁊ in conatibꝰ
pylati ad eripiendũ dñm/ ⁊ in tu/
multu iudeorũ contranitentiũ/ con
sumptũ tempus duarũ horarũ itel
ligimꝰ ⁊ ceptã fuisse sextã/ qua nõ/
dũ terminata gesta sunt que ab eo
tẽpore quo pylatus dñm tradidit
vsq3 ad tenebras factas narrant᷑.
Quod aũt matheus supra cõmemo
rat. Sedente aũt illo pro tribunali
misit ad illũ vxor eius dicens/ Ni
hil tibi ⁊ iusto illi/ multa enĩ passa
sum hodie per visum propter eum:
Postea sederat pro tribunali pyla
tus/ sed inter illa q̃ priꝰ gesta nar
rabat recordatꝰ matheus quod de
pylati vxore dixit: voluit hoc ibi
interponere vt prestrueret qua ma
xime causa pylatus nec nouissime
volebat eũ tradere iudeis. Lucas
aũt narrat cũ dixisset pylatꝰ/ emẽ
datũ ergo illũ dimittã/ exclamasse

vniuersam turbã. Tolle hunc ⁊ di
mitte nobis barrabã/ s3 fortasse nõ/
dũ dixerat crucifige. Iterũ aũt py
latus secundũ eũdem lucam loqutꝰ
est ad illos volens dimittere eũ/ ac
illi succlamabãt dicentes crucifige
crucifige illũ. Tunc intelligit᷑ fuisse
hora tertia. Quod ergo sequit᷑ lucas
⁊ dicit/ ille aũt tertio dixit ad illos
quid enim mali fecit iste/ nullã cau
sam mortis inuenio in eo/ corripiã
ergo illũ ⁊ dimittã/ at illi instabãt
vocibus magnis postulãtes vt cru
cifigeret᷑ ⁊ inualescebant voces eo
rũ/ satis etiã significat magnũ tu
multũ fuisse/ ⁊ post quantũ mora
rũ illis tertio dixerit/ quid enĩ ma
li fecerit licet intellligere quantũ in
dagande veritati satis ẽ/ ⁊ postea
quod ait. Instabant vocibus mag
nis ⁊ inualescebant voces eorum /
quis non videat ideo factũ quia
videbant pylatũ eis nolle tradere
dñ3/ ⁊ quia hoc magnopere nolebat:
non vtiq3 in momento tẽporis ces
sit/ sed vel due hore ⁊ aliquid ãpli
us in illa cũctatione transierunt.
Iohannem quoq3 interroga ⁊ vide
quãta fuerit pylati illa cũctatio ⁊
recusatio tã fedi misterii. Idẽ nãq3
multo explicatius ea narrat/ quã/
uis nec ipe vtiq3 dicat omnia ĩ qui
bus due hore ⁊ de sexta aliquid p̃
terfluxit/ tamen cũ flagellasset ihm̃
⁊ a militibus veste illusoria multis
q3 illusiõibus male tractari permi
sisset credo vt hoc modo saltem eo
rũ furorem mitigaret / ne vsq3 ad
mortẽ seuire pertenderent/ exiit ite
rũ pylatus foras ⁊ dicit eis. Ecce
adduco eũ vobis foras/ vt cognos
catis quia in eo nullã causam inue
nio. Exiit ergo ihs̃ portãs spineã

coronam ꝛ purpureū vestimentū/ ꝛ dicit eis · Ecce homo/ vt illa velut ignominiosa specie visa placarent᷑. sed adiungit ꝛ dicit. Cū ergo vidissent eū pontifices ꝛ ministri clamabant dicentes. Crucifige crucifige. Tunc horā tertiā fuisse dicimus · Attende que sequūt᷑. dicit eis pylatus. Accipite eū vos ꝛ crucifigite. Ego enim non inuenio in eū causam. Responderūt ei iudei. nos legē habemus ꝛ secundū legē debet mori quia filiū dei se fecit. Cū ergo audisset pylat⁹ hunc sermonē magis timuit/ ꝛ ingressus est pretoriū Iterū dicit ad ihesum vnde es tu? Ihesus aūt responsum non dedit. Dicit ergo ei pylatus. Mihi non loqueris? Nescis quia potestatē habeo crucifigere te ꝛ potestatē dimittere te? Respondit ihes⁹. Non haberes potestatē aduersum me vllā nisi tibi eēt datū desuper. Propterea qui me tradidit tibi mai⁹ peccatū habet. Exinde pylatus querebat dimittere eū. In hoc igit᷑ ꝙ querebat pylatus dimittere eū quantū tēporis putamus esse consumptū/ quāta pretermissa q̄ a pylato dicebantur vel a iudeis contradicebantur quousqꝫ dicerent iudei vnde ille cōmoueret᷑ ꝛ cederet? Ita enī sequit᷑ Iudei aūt clamabant dicentes/ Si hunc dimittis nō es amic⁹ cesaris Omnis qui se regē facit contradicit cesari. Pylatus ergo cū audisset hos sermones adduxit foras ihm̄ ꝛ sedit pro tribunali i loco qui dicit᷑ lichostratos hebraice aūt gabatha. Erat āt parasceue pasce hora quasi sexta. Ab illa ergo voce iudeorū qua primo dixerunt crucifige eū cū esset hora tertia/ vsqꝫ ad hoc quo sedit pro tribunali per medias horas cūctationis pylati ꝛ tumultuantiā iudeorū! Que hore p̄terierant/ ꝛ peracta quinta: iā de sexta aliquid ceparat. Dicit ergo iudeis. Ecce rex vester. Illi aūt clamabant. Tolle tolle crucifige eū. Sed neqꝫ iā conuictus pylatus timore calumnie facile cedebat. ¶ Tūc enim vxor eius ad eū miserat sedentē ꝓ tribunali/ quod p̄occupauit matheus qui hoc solū cōmemorauit āteqꝫ ad eū locū narrationis veniret/ vt ibi hoc poneret vbi optimū iudicauit. Tēptans itaqꝫ pylat⁹ ne quid proficeret dixit eis. Regem vestrū crucifigam? Responderūt pontifices. Non habemus regē nisi cesarē. Tunc ergo tradidit illū eis vt crucifigeret᷑ Et dū pergit ꝛ dū crucifigit᷑ cū duobus latronibus/ dū vestes eius diuidunt᷑/ ꝛ in sortē illa tunica mittit᷑/ atqꝫ inter hec variis conuiciis illudit᷑ (simul enim cū illa gererent᷑ etiam conuicia iaciebātur) cōpleta est ꝛ hora sexta/ ꝛ facte sunt tenebre quas matheus marcus ꝛ lucas cōmemorant. Iā itaqꝫ corruat impia pertinatia ꝛ credat dn̄m ihesum xp̄m ꝛ tertia hora crucifixū lingua iudeorū/ ꝛ hora sexta manibus militū/ quia in tumultu iudeorū ꝛ pylati estibus! Que amplius hore preterierūt a voce q̄ dixerunt crucifige/ sed ip̄e marc⁹ qui maxime breuitatis sectator ē/ breuiter voluit intimare pylati volūtatem ꝛ conatū pro dn̄i vita. Cū enī dixisset. At illi iterū clamauerunt crucifige eū/ vbi ostendit ꝙ iā clamauerāt cum vellent sibi dimitti barrabā/ adiunxit. Pylatus vero dicebat eis. Quid enim mali fecit?

hoc modo breuiter isinuauit quod diu gestū est. Meminit tamen etiā ipse quid vellet intelligi qꝫ nō ait/ pylatus vero dixit eis / sed ait di cebat. Quid enim mali fecit? Quia si diceret dixit/ quasi semel dictū i͛ telligerem⁹. Quia vero ait dicebat/ satis intimauit intelligētibus mul tis modis ⁊ sepe dictum esse quous qꝫ inciperet hora sexta. Cogitemus ergo qꝫ breuiter hoc dixerit marc⁹ in cōparatione mathei/ qꝫ breuiter matheus i cōparatione luce/ qꝫ bre uiter lucas in cōparatione iohānis/ cū tamen alia ⁊ alia quisqꝫ cōmēo raret/ qꝫ deniqꝫ breuiter ipse iohan nes in cōparatione rerū que geste sunt ⁊ morarū cū illa gererent͛/ ⁊ si͛ ne insania resistendi credamus du as horas ⁊ quidaꝫ illo interuallo transire potuisse. Quisquis aūt di xerit potuisse marcū si ita esset eo tempore dicere/ fuisse horā tertiam quo erat hora tertia cū vox iudeo rum de crucifigendo dn̄o sonuisset/ dicere etiā quod eū tūc crucifixerūt ipi/ nimis superbe leges narratiōi͛ bus veritatis imponit. Sic eni pt dicere si hec ipse narraret/ eo modo eodēqꝫ ordine ab omnibus debuis se narrari quo ipse narrauit. Dig net͛ ergo consilio marci euāgeliste superari cōsiliū suū/ qui eo loco po nendū iudicauit quo loco diuina i͛ spiratione suggestū est. Recordati ones eniꝫ eorū eius manu guberna te sunt qui gubernat aquam (sicut scriptū est) qualiter illi placuerit. Hesitat eniꝫ humana memoria per varias cogitationes/ nec in cuiusqꝫ potestate est quid ⁊ quādo ei veni at i mentē. Cū ergo illi sancti ⁊ ve races viri/ quasi fortuita recorda tionū suarū propter narrationis ordinē/ occulte dei potestati cui ni hil fortuitū est cōmisissent. Non o portet quēqꝫ hominuꝫ dicere longe abiectū ab oculis dei ⁊ longe pere grinātē/ hoc loco poni debuit quod valde ignorat cur eo loco de⁹ poni voluerit. Quia ⁊ si obuelatū ē euā geliū nostrū ait apostolus. In his qui pereunt obuelatū est. Et cū di xisset. Aliis quidē sumus odor vite in vitā/ aliis odor mortis in mor tē/ subiecit statim. Et ad hec quis ydoneus: idest quis ydoneus itelli gere qꝫ iuste fiat qd idem dn̄s di cit. Ego veni vt qui nō vident vi deant/ ⁊ qui vident ceci fiant? Ipa est enim altitudo diuitiarū scientie ⁊ sapientie dei qua fit ex eadē mas sa aliud vas in honorē/ aliud i cō tumeliā. Et dicit͛ carni ⁊ sanguini: O homo tu quis es qui respōdeas deo? Quis ergo in hac re cognoscit intellectū dn̄i/ aut quis consiliari⁹ illi fuit/ vbi sic gubernauit corda reminiscentiū euāgelistarū/ ⁊ i eccle sie fastigio tāto autoritatis culmi ne sublimauit/ vt per hec ipsa que in ipis ↄtraria videri possunt/ mul ti excecarent͛ ⁊ digne traditi in cō cupiscentias cordis sui ⁊ reprobū sensum/ ⁊ multi exercerent͛ ad elimā duꝫ piū intellectū secundū occultā omnipotentis iusticiā? Dicit eni ꝓ pheta dn̄o. Nimis profunde facte sunt cogitatōes tue/ vir imprudēs non cognoscit ⁊ stultus non intelli git hec. Peto aūt ⁊ admoneo eos qui hec legunt per nos adiuuante dn̄o elaborata/ vt hui⁹ sermonis quē hoc loco interponēdū arbitra tus sum/ in omni simili questionuꝫ difficultate meminerint. De sep i⁹

eadē repetenda sint: Facile aūt vi debit qui sine impietatis duritia voluerit attendere/q̄ꝫ oportuno lo co marcus hec de tertia hora posue rit/vt quisqꝫ ibi recordet̄ qua ho ra crucifixerūt iudei dn̄m qui vole bant in romanos vel pricipes vel milites transferre ip̄m facin9/ vbi factū ministrorū militū cōmemora tū est. Ait enim Et crucifigentes eū diuiserunt vestimenta eius mitten tes sortes super eis quis quid tol leret. Qui hoc nisi milites sicut io hannes manifestat? Ergo ne quis q̄ꝫ cogitationeꝫ tanti criminis a iu deis in milites illos conuerteret. Erat aūt inquit hora tertia ⁊ cru cifixerūt eū/ vt illi eū potius cruci fixisse inueniant̄ quos hora tertia vt crucifigeret̄ clamare potuisse di ligens inquisitor inueniet/ cuꝫ ad uerterit hoc quod a militibus fac tū est hora sexta factū esse/ q̄ꝫq̄ꝫ nō desint qui parasceuesquā iohānes cōmemorauit dicens. Erat aūt pa rasceue hora fere sexta/ horam diei tertiā velint intelligi qua sedit py latus pro tribunali/ vt eadē tertia cōpleta videat̄ quādo crucifixus ē/ atqꝫ illo iaꝫ pendente in ligno alie tres hore peracte sint ⁊ reddiderit spiritū/ vt ab ea hora qua defunc t9 est idest diei sexta/ tenebre fierēt vsqꝫ ad nonā. Dicūt enim die qui/ dē illo quē dies sabbati sequebatur parasceuen fuisse pasce iudeorū/ q̄d ab eo sabbato iam inciperēt aꝫima/ sed tamē verū pasca quod iā i pas sione dn̄i gerebat̄/ non iudeorū sed xp̄ianorum/ cepisse preparari idest parasceuen habere ab hora noctis nona/ in eo q̄ dn̄s a iudeis occidē dus preparabat̄. parasceue quippe interpretat̄ preparatio. Ab illa er go nona noctis vsqꝫ ad eius cruci fixionem occurrit hora parasceues sexta secundū iohannē/ ⁊ hora diei tertia secundū marcū/ vt non mar cus horā illā recordatā recapitulā do cōmēorauerat qua clamauerūt iudei crucifige crucifige / sed eā ꝑ sus horā tertiā dixerit qua dn̄s ē fixus in ligno. Quis fidelis nō hu ic faueat solutōi questionis/ si mō possit ali9 articulus coniūci/ ab ho ra nona noctis vnde cepisse paras ceuen pasce nostre idest preparatio/ nē mortis xp̄i congruenter itelliga mus? Si enim dicam9 eā cepisse qn̄ a iudeis apprehens9 est dn̄s/ adhuc noctis prime partes erant. si quan do ad domū perductus ē soceri cay phe vbi ⁊ audit9 est a principib9 sacerdotū/ adhuc gallus nō cātaue rat/ quod ex petri negatōne colligi/ mus/ q̄ue cū iam audiret̄ facta est. si aūt quādo pylato traditus ē/ iā mane fuisse apertissime scriptum ē. Restat ergo vt intelligamus tūc ce pisse istā parasceuē pasce idest pre parationē mortis dn̄i/ quando res ponderunt omnes principes sacer dotū apud quos primo audiebat̄ ⁊ dixerunt reus est mortis / quod apud matheū ⁊ marcū inuenit̄/ vt recapitulando intelligant̄ de petri negatione postea dixisse quod an tea factū erat. Non enim absurde coniicitur/ eo tempore quādo vt di xi reū mortis prenūciauerūt/ nonā horā noctis esse potuisse/ ex qua ho ra vsqꝫ ad horā qua sedit pylatus pro tribunali quasi sexta hora fuit non diei sed parasceues idest i/ molationis dn̄i quod verū pasca ē/ vt plena sexta eiusdē parasceues

que plena diei tertia occurrebat/ dominus suspenderetur in ligno. Siue ergo hoc potius intelligendũ legatur/ siue marcus tertiã horã recoluerit eãq maxime ad condemnationem iudeorũ in dñi crucifixione cõmemorare voluerit qua intelliguntur clamare potuisse vt crucifigeretur vt ipsos potius crucifixisse acciperemus q eos quorũ manibus suspensus est in ligno/ sicut ille centurio magis accessit ad dñm q illi amici quos misit/ procul dubio qstio soluta est de hora dñice passionis/ que maxie solet ꝛ contentiosorũ concitare impudentiã ꝛ infirmorũ imperitiam perturbare

¶ De duob9 latronibus cũ eo crucifixis quõ oẽs concordãt ¶ Ca. xiiii

Sequitur matheus ꝛ dicit. Tũc crucifixi sunt cũ eo duo latrones vnus a dextris ꝛ vnus a sinistris/ ꝛ marc9 similiter ꝛ lucas/ nec iohannes aliquã facit questionem quãuis latrones eos non dixerit. Ait enim ꝛ cũ eo alios duos hic et hinc/ mediũ aũt ihesum/ esset autem contrariũ si cu3 dixissent latrones iste diceret innocentes

¶ De his qui dño insultarũt quõ inter se consonent matheus marc9 ꝛ lucas. ¶ Ca. xv.

Sequitur matheus ꝛ dicit. Pretereũtes aũt blasphemabãt eũ mouentes capita sua/ ꝛ dicentes. Vach qui destruis templũ ꝛ in triduo illud reedificas/ salua temetipsum/ si filius dei es descende de cruce. Huic marcus pene ad eade3 verba consonat. Sequitur deinde matheus ꝛ dicit/ similiter ꝛ principes sacerdotũ illudentes cũ scribis ꝛ senioribus dicentes. ¶ Alios saluos fecit/ seipm non potest saluum facere/ Si rex israhel est descendat nũc de cruce ꝛ credimus ei. Confidit ĩ deũ liberet eũ nunc si vult Dixit eni q2 filius dei sum. Marc9 ꝛ lucas quãuis alia verba dicant/ ad eandem tamen sententiã concinũt/ cũ ali9 ptermittit quod alius cõmemorat. De principibus sacerdotũ q insultauerũt dño crucifixo pariter non tacent/ q seniores tacuit marcus. Lucas aũt quia pricipes dixit nõ addit sacerdotũ/ magis noie generali õnes primates cõplexus ẽ/ ut ibi possent intelligi ꝛ scribe ꝛ seniores

¶ De latronũ insultatione quõ nõ repugnant matheus ꝛ marcus luce qui dicit vnũ insultasse ꝛ alterum credidisse. ¶ Ca. xvi.

Sequitur matheus ꝛ dicit. Id ipsum aũt ꝛ latrones qui crucifixi erant cũ eo improperabant ei. Hec marcus discrepat hoc idem dicens aliis verbis. Lucas ãt pt putari repugnare nisi genus loqutionis satis vsitatũ obliuiscamur. Ait enim lucas. Vnus aũt de his qui pendebant latronibus blasphemabat eũ dicens. Si tu es xps saluu3 fac temetipm ꝛ nos Et sequitur ide3 ipe atq ita contexit. Respondens aũt alter increpabat illũ dicẽs. Neq tu times deũ q in eadẽ damnatione es! Et nos quidẽ iuste/ na3 digna factis recipim9/ hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Dñe memento mei/ cũ veneris ĩ regnũ tuũ. Et dixit illi ihesus. Amẽ dico tibi/ hodie mecũ eris in paradiso. Quõ ergo sicut matheus dicit latrones qui crucifixi erant cũ eo improperabant ei ꝛ qui cũ eo crucifixi erant conuiciabantur ei: q̃nquide3

vnus eorum conuiciatus est secundum luce testimonium/ alter et compescuit eum et in deum credidit. Nisi intelligamus matheum et marcum breuiter perstringentes hunc locum/ pluralem numerum pro singulari posuisse/ sicut in epistola ad hebreos legimus pluraliter dictum clauserunt ora leonum/ cum solus daniel significari intelligatur. Et pluraliter dictum secti sunt/ cum de solo ysaya tradatur. In psalmo etiam quod dictum est/ astiterunt reges terre et principes conuenerunt in vnum/ pluralem numerum pro singulari positum in actibus apostolorum exponitur. Nam reges propter herodem/ principes propter pylatum intellexerunt qui testimonium eius psalmi adhibuerunt. Sed quia et pagani solent calumniari euangelio/ videant quomodo loquuti sunt autores eorum fedras medeas et clitemestras cum singule fuerint. Quid autem vsitatius (verbi gratia) quam vt dicat aliquis/ et rustici mihi insultant/ etiam si vnus insultet? Tunc enim esset contrarium quod lucas de vno magnificauit si illi dixissent ambos latrones conuiciatos domino/ ita enim non posset sub numero plurali vnus intelligi/ cum vero dictum est latrones/ vel qui cum eo crucifixi erant/ nec additum est ambo (Nam non solum si ambo fecissent posset hoc dici/ sed etiam quia vnus hoc fecit) potuit vsitato loquutionis modo per pluralem numerum significari.

De potu aceti quomodo omnes inter se consentiant. Ca. xvii.

Sequitur matheus et dicit. Sexta autem hora tenebre facte sunt super vniuersam terram/ vsque ad horam nonam. Hoc et duo alii euangeliste contestantur. Addit autem lucas etiam vnde facte sunt tenebre idest solem obscuratum. Sequitur matheus. Et circa horam nonam clamauit ihesus voce magna dicens/ hely hely lamasabathani/ hoc est deus meus deus meus vt quid dereliquisti me. Quidam autem illic stantes et audientes dicebant: heliam vocat iste. Marcus pene ad eadem verba/ ad eandem tamen sententiam non pene sed omnino consentit. Sequitur matheus. Et continuo currens quidam ex eis acceptam spongiam impleuit aceto et imposuit arundini et dabat ei bibere. Sic et marcus dicit. Currens autem vnus et implens spongiam aceto circumponensque calamo potum dabat ei dicens/ sinite videamus si veniat helyas ad deponendum eum. Quod quidem de helya non ipsum qui obtulit spongiam cum aceto sed ceteros dixisse matheus narrauit. Ait enim. Ceteri vero dicebant/ sine videamus an veniat helyas liberans ipsum. Vnde intelligimus et illum et ceteros hoc dixisse. Lucas autem antequam de latronis insultatione narraret hoc de aceto ita commemorauit/ Illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi dicentes Si tu es rex iudeorum saluum te fac. Semel compleri voluit quod a militibus factum et dictum est. Vbi mouere non debet quod non vnum eorum dixit acetum obtulisse/ genus enim loquutionis tenuit de quo supra tractauimus pluralem pro singulari ponens. Hoc autem de aceto etiam iohannes commemorauit vbi ait. Postea sciens ihesus quia iam omnia consummata sunt/ vt consummaretur scriptura quod dixit sitio/ vas autem positum erat aceto plenum/ illi autem spongiam plenam aceto ysopo circumponentes obtulerunt

ori eius. Sed quod apud eũdem io hanne inuenit᷑ dixisse sitio/ ⁊ quia vas ibi erat aceto plenũ/ non ē mirũ si ceteri tacuerũt

¶ De vocibus dñi quas continuo moritur⁹ emisit q̃uo nõ repugnẽt euangeliste ¶ Ca. xviii.

Sequit᷑ matheus. Ihesus aũt iterum clamans voce magna emisit spiritũ/ Marcus similiter ~~Johannes~~ ait/ emissa voce magna expirauit. Lucas aũt quid ipa voce magna dixerit declarauit. Dixit enim. Et exclamãs voce magna ihesus ait. Pater in manus tuas cõmẽdo spiritũ meũ. Et hec dicens expirauit. Johannes vero sicut tacuit illã vocem primã hely hely quam matheus ⁊ marcus retulerũt/ tacuit etiã istã quã solus lucas indicauit. Illi aũt duo nomine vocis magne significauerũt/ idest pater in manus tuas cõmendo spiritũ meum/ quod eũ voce magna dixisse ⁊ ipse lucas similiter attestat⁹ est/ vt itelligeremus hanc fuisse vocez magnã quã matheus ⁊ marcus cõmemorauerunt. Sed dixit iohannes quod nullus illorũ triũ eũ dixisse cõmẽorat/ consummatũ est/ cũ acetũ accepisset/ quod eũ ante ipam vocẽ magnã dixisse intelligimus. Hec sunt eñi verba iohannis. Cũ eñi accepisset ihesus acetũ dixit. Consummatũ est. Et inclinato capite tradidit spiritũ. Inter illud quod ait consũmatũ est ⁊ illud quod ait ⁊ inclinato capite tradidit spiritũ/ emissa ē vox illa magna quã tacuit iste/ ceteri aũt tres cõmẽorauerunt. Hoc eñi apparet esse ordinis vt ãte diceret cõsummatũ est/ quoniã perfectũ in illo esset quod de illo ꝓphetisatũ erat/ ⁊ tanq̃ȝ ad hoc expectaret qui vtiq̃ȝ cũ vellet moreret᷑. Deinde cõmendans tradidit spirituȝ. sed quouis ordine quilibet arbitretur dici potuisse/ hoc magnopere cauendũ est ne cui videat᷑ quisq̃ȝ euãgelistarũ alteri repugnare/ si vel tacuit quod alius dixit/ aut dixit q̃ꝺ alius tacuit

¶ De scissione veli q̃uo non dissẽtiant mathe⁹ ⁊ marcus a luca quo ordine factũ sit ¶ Ca. xix.

Sequit᷑ matheus. Ecce velum tẽpli scissum est in duas partes/ a summo vsq̃ȝ in deorsum. Et marcus sic. Et velũ tẽpli scissum ē mediũ. sed non eodẽ ordine. Volẽs [lucas] eñi miraculũ miraculo adiungere/ cũ dixisset sol obscuratus est/ continuo subiungendũ existimauit ⁊ velũ tẽpli scissum est mediũ/ preoccupans videlicet quod expirante domino factũ est/ vt deinde recapitulans exequeret᷑ ⁊ ~~de potu aceti~~ de illa voce magna/ ⁊ de ipa morte/ q̃ ante scissionẽ veli post tenebras facta intelligunt᷑. Matheus eniȝ qui cũ dixisset ihesus aũt iterũ clamãs magna voce emisit spiritũ/ cõtinuo subiecit et ecce velũ tẽpli scissum ē satis expressit tunc esse scissum cuȝ ihesus emisisset spiritũ. Si autẽ nõ addidisset ⁊ ecce/ sed simpliciter dixisset ⁊ velum tẽpli scissum ē/ incertum esset vtrũ ipse ⁊ marcus hec recapitulando cõmẽorassent. Lucas autẽ ordinẽ tenuisseȝ/ an lucas recapitulasset q̃ꝺ illi ordine posuissẽt

[Et velũ tẽpli scissũ est in duo a summo usq̃ȝ deorsum. Lucas uero sic]

¶ De ãmiratione centurionis ⁊ illorũ qui cum eo erant quomõ consentiant matheus marcus ⁊ lucas. ¶ Ca. xx.

Sequit᷑ mathe⁹. Et terra mota ē ⁊ petre scisse

sunt ⁊ monumenta aperta sunt/ et multa corpora sanctoꝝ qui dormi erant surrexerũt/ Et exeũtes de mo numentis post resurrectionē eiꝰ ve nerũt in sanctā ciuitatē/ ⁊ apparue runt multis. Hec que solꝰ dixit/ nō est metuendũ ne cuiq̃ ceterorũ re pugnare videant̃. Sequit̃ idem ip se. Centurio aũt ⁊ qui cũ eo erant custodientes ihesum/ viso terre mo tu ⁊ his que fiebant/ timuerũt val de dicentes. Vere dei filiꝰ erat iste. Marcus sic ait. Videns aũt centu rio qui ex aduerso stabat quia sic clamās expirasset ait. Vere homo hic filiꝰ dei erat. Lucas sic ait. Vi dens aũt centurio quod factũ fue rat/ glorificauit deũ dicens: Vere hic homo iustus erat. Non est con trariũ quod matheꝰ viso terre mo tu dicit admiratũ centurionē ⁊ eos qui cũ illo erant/ cũ lucas dicat hoc eũ admiratũ ꝙ emissa illa voce ex pirasset ostendens quā potestatem habuerit quando moreret̃. In eo quippe ꝙ idē matheus non solum dixit viso terre motu/ sed etiā addi dit ⁊ his que fiebant/ integrũ locũ fuisse demonstrauit luce/ vt diceret centurionē ipsam dñi mortē fuisse miratũ/ quia ⁊ hoc inter illa est que tunc mirabiliter facta erant. Quāq̃ ⁊ si matheus illud non addidisset/ itelligendũ erat/ cũ miranda facta fuerint/ ⁊ ōnia centurio ⁊ qui cũ eo erant mirari potuerint/ liberum fuisse narrantibus quid quisq̃ illũ miratũ cōmeōrare voluisset. Nec eos sibi repugnare cũ alius illud/ alius illud diceret fuisse miratũ/ qñ ōnia fuerat ille miratus. Quod aũt alius ait cēturionē dixisse vere dei filius erat iste. Alius aũt vere ho hic filius dei erat/ non mouebit eũ cui non exciderunt tam multa supe rius similiter dicta ⁊ exposita/ ad vnā quippe sententiā vtraq̃ verba concurrũt. Nec quod alius tacuit homo/ alius dixit/ nullomodo con trariũ est. Magis quod lucas non ait centurionē dixisse filiꝰ dei erat sed iustus erat/ potest putari diuer sum. Sed vel vtrũq̃ dictũ a centu rione intelligere debemꝰ/ ⁊ aliud ali os aliud istũ cōmeōrasse. Vel for tasse lucā exprimere voluisse sentē tiā centurionis qũo dixerit ihesũ filiũ dei. Forte eũ non vnigenitũ equalē patri cēturio intellexerat/ sȝ ideo filiũ dei dixerat quia iustũ cre diderat/ sicut multi iusti dicti sunt filii dei. Quod aũt etiā ipse lucas dixit videns aũt centurio quod fa ctũ erat/ in eo genere inclusit ōnia que in illa hora mirabiliter facta erant/ tanq̃ vnũ mirabile factũ cō meōrans/ cuius quasi mēbra ⁊ par tes erant ōnia illa miracula. Iā ve ro quod matheus addidit eos qui cũ centurione erant/ alii aũt hoc ta cuerunt: cui nō appareat ex notissi ma regula/ non esse contrariũ cum alius dicit quod alius tacȝ. Et qđ matheus dixit timuerũt valde. Lu cas aũt non dixit timuit sed glori ficauit deũ/ quis non eũ intelligat timendo glorificasse?

¶ De mulieribus que ibi stabant qũo matheus marcus ⁊ lucas qui dicunt eas longe stetisse non repug nent iohanni dicenti vnā iuxta cru cē stetisse ¶ Ca. xxi.

Sequit̃ matheus. Erant autē ibi mulieres multe a longe q̃ secute fuerant ihesum a galilea mi nistrantes ei. Inter q̃s erat maria magdaˡᵉⁿᵉ ⁊ maria

iacobi ꝛ mater ioseph ꝛ mater filiorũ zebedei. Marcus sic ait. Erãt aũt ꝛ mulieres de longe aspiciẽtes inter quas et maria magdalene et maria iacobi minoris ꝛ ioseph mater ꝛ salome. Et cũ esset in galilea sequebantur eũ ꝛ ministrabãt ei / ꝛ alie multe que simul cũ eo ascenderant iherosolimã. Inter hos nihil video ꝙ contrariũ possit putari. Quid enim interest ad veritatẽ ꝙ quasdã mulieres pariter / quasdã singuli narrauerunt. Lucas quoqꝫ ita narrationẽ contexit. Et õnis turba eorũ qui simul aderant ad spectaculũ istud ꝛ videbant que fiebant / percutientes pectora sua reuertebãtur. Stabant aũt õnes noti eius a longe ꝛ mulieres que secute erãt eũ a galilea hec videntes. Unde superioribus duobus de mulierũ presentia satis consentit / quãuis nullã earũ nominatim exprimat. De turba etiã que simul aderant / ꝛ videntes que fiebant tundebant pectora sua ꝛ reuertebant᷑ / cõsentit matheꝰ / quãuis seorsum ãnexuerit / Centurio ãt ꝛ qui cũ eo erant. Quapropter tãtũmodo de notis eius qui stabant a longe solus inuenit᷑ dixisse. Naꝫ ꝛ iohannes cõmẽorauit de presentia feminarũ anteqꝫ dñs emisisset spiritũ ita narrans. Stabat autẽ iuxta crucẽ ihũ mater eius / ꝛ soror matris eius maria cleophe ꝛ maria magdalene. Cũ vidisset ergo ihesus matrẽ ꝛ discipulũ stantẽ quẽ diligebat. Dicit matri sue. Mulier ecce filius tuꝰ. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eã discipulus in suã. Qua in re nisi apertissime matheus quoqꝫ ꝛ ~~lucas~~ mariã magdalenã nominasent / possemus dicere / alias a longe alias iuxta crucẽ fuisse. Nullꝰ eniꝫ eorũ preter iohannẽ matrẽ dñi cõmẽorauit. Nũc ergo quõ intelligatur eadẽ maria magdalene ꝛ longe stetisse cũ aliis mulieribus sicut matheus ꝛ lucas dicunt / ꝛ iuxta crucẽ fuisse sicut iohannes dicit / nisi qꝛ in tanto interuallo erant ut ꝛ iuxta dici possent quia in conspectu eiꝰ presto aderant / ꝛ a longe in cõparatione turbe propinquiꝰ circũstãtis cũ centurione ꝛ militibus. Possimus etiã intelligere ꝙ ille que simul aderant cũ matre dñi quando eã discipulo cõmendauit / abire iaꝫ ceperant ut a densitate turbe se exuerent / ꝛ cetera que facta sunt longius intuerentur / ut ceteri euãgeliste qui post mortẽ dñi eas cõmẽorauerunt / iã longe stãtes cõmẽorarent.

Margin: + lucas; marcus; + marcus

De ioseph qui petiuit corpꝰ dñi quõ non dissentiant. Ca. xxii.

Sequit᷑ matheus. Cũ sero esset venit quidã homo diues ab arimathia nomine ioseph / qui ꝛ ipse discipulus erat ihesu. Hic accessit ad pylatũ / ꝛ petiit corpus ihesu. Tunc pylatus iussit reddi corpus. Marcus sic ait. Et cũ iã sero esset factũ quia erat parasceue quod est ante sabbatũ / venit ioseph ab arimathia nobilis decurio qui ꝛ ipse erat expectãs regnũ dei. Et audacter introiuit ad pylatũ ꝛ petiit corpus ihesu. Pylatus ãt mirabatur si iã obisset. Et accercito centuriõe interrogauit eum si iã mortuus esset. Et cũ cognouisset a centurione donauit corpꝰ ioseph. Lucas ãt sic narrat. Ecce vir nomie ioseph qui erat decurio vir bonꝰ ꝛ iustꝰ. Hic non consenserat consilio ꝛ actibꝰ

corū ab arimathia ciuitate iudee qui expectabat ⁊ ipse regnum dei. Hic accessit ad pylatū ⁊ petiit corpus ihesu. Johannes aūt posteaq̄ʒ narrauit de crurib⁹ fractis eorum qui cū dn̄o crucifixi erant ⁊ de latere dn̄i lancea percusso/quod totū solus dixit/sic iūgit etiā de ioseph consentiens ceteris ita narrās. Post hec aūt rogauit pylatū ioseph ab arimathia eo ꝙ esset discipul⁹ ihesu (occultus tamen propter metuʒ iudeorū) vt tolleret corpus ihesu. Et permisit pylatus. Venit ergo ⁊ tulit corpus ihesu. In hoc nihil extat in quo alquis eorū alicui repugnare videat᷑. Si aliquis forsitan querat qn̄o a semetip̄o iohānes ipse non discrepet contestatus cū ceteris ꝙ ioseph petierat corpus ihesu/⁊ solus dicens ꝙ occultus fuisset discipulus dn̄i propter metum iudeorū. Merito enim mouet cur ille qui propter timorē occult⁹ discipul⁹ erat/aus⁹ sit petere corp⁹ ihesu quod null⁹ eorū qui eū palaʒ sequebant᷑ auderet. Sʒ intelligen dn̄i est istū fiducia dignitatis hoc fecisse/qua predit⁹ poterat familiariter intrare ad pylatū. In extremo aūt illo officio funeri exhibēdo minus curasse de iudeis/quāuis soleret in dn̄o audiendo eorū inimicicias deuitare

De sepultura ei⁹ qn̄o tres iohāni non dissentiāt Ca. xxiii.

Sequit᷑ matheus. Et accepto corpore ioseph inuoluit illud in syndone mūda/⁊ posuit illud in monumento suo nouo quod exciderat in petra: Et aduoluit saxū magnū ad ostiū monumenti/ ⁊ abiit. Marc⁹ sic ait. Joseph aūt mercatus syndonē ⁊ deponens eū inuoluit syndone ⁊ posuit eū in monumēto quod erat excisū ex petra/ ⁊ aduoluit lapidem ad ostiū monumenti. Lucas sic. Et depositū inuoluit in syndone ⁊ posuit eū in monumēto exciso/in quo nondū quisq̄ʒ posit⁹ fuerat. Ex his trib⁹ nulla q̄stio dissensionis oriri potest. Johānes āt sepulturam dn̄i non a solo ioseph sed a nychodemo quoq̄ʒ curatā fuisse cōmemorat. Consequenter eniʒ a nychodemo incipiens ita narrat. Venit aūt ⁊ nychodem⁹ qui venerat ad ihesū nocte primū/ferēs mixturam mirre ⁊ aloes q̄si libras centū. Deinde sequit᷑ adiūgens ipʒ ioseph ⁊ dicit. Acceperūt ergo corp⁹ ihesu ⁊ ligauerūt eū lintheis cum aromatib⁹ sicut mos iudeis est sepelire. Erat aūt in loco vbi crucifix⁹ est ort⁹/⁊ in orto monumentū nouū in quo nondū q̄sq̄ʒ posit⁹ erat/ Ibi ergo propter parasceuen iudeorū quia iuxta erat monumētū posuerūt ihesū. Neq̄ʒ hic aliquid repugnat recte intelligentib⁹. Neq̄ʒ eniʒ illi qui de nychodemo tacuerūt affirmauerunt a solo ioseph dn̄m sepultū/quāuis illi⁹ soli⁹ ɔmemorationē fecerint. Aut qꝛ illi vna syndone a ioseph inuolutum dixerūt/ propterea prohibuerūt intelligi ⁊ alia linthea potuisse afferri a nichodemo ⁊ superaddi vt verū narraret iohannes ꝙ non vno lintheo sed lintheis inuolut⁹ sit. quāuis et propter sudariū quod capiti adhibebat᷑ ⁊ institas quib⁹ corpus totū alligatū est/qꝛ ōnia de lino erāt/ etiam si vna syndo ibi fuit/verissime dici potuit ligauerūt eū lithei s. Linthea quippe generaliter dicunt᷑

que lino texunt᷑.

¶ De his q̄ circa tempus resurrec
tionis dn̄i facta sunt queadmodū
non dissentiāt in eo q̄ se postea dis
cipulis manifestauit ¶ Ca. xxiiii.

Sequit᷑ matheꝰ. Erat aūt ibi
maria magdalene ⁊ altera ma
ria sedentes iuxta sepulcrū. Quod
marcꝰ ita dicit. Maria aūt mag
dalene ⁊ maria ioseph aspiciebant
vbi poneret᷑ Vnde nihil eos ex hoc
dissentire manifestū ē. Sequit᷑ ma
theus Altera āt die que est post pa
rasceuen cōuenerūt principes sacer
dotū ⁊ pharisei ad pylatū dicentes
Dn̄e recordati sumꝰ qꝛ seductor il
le dixit adhuc viuens/ post tres di
es resurgā. Jube ergo custodiri se
pulcrū vsqꝫ in diem tertiū / ne for
te veniant discipuli eiꝰ ⁊ furent᷑
eū ⁊ dicant plebi surrexit a mortu
is. Et erit nouissimꝰ error/ peior
priore. Ait illis pylatꝰ. Habetis
custodiam/ ite custodite sicut scitis
Illi aūt abeūtes munierūt sepulcrū
signantes lapidem cū custodibus.
Hoc solꝰ narrat matheꝰ nullo alio/
rū narrante aliquid quod huic vi
deat᷑ esse contrariū. Deinde sequit᷑
idem matheꝰ ⁊ dicit ¶ Vespere aūt
sabbati q̄ lucescit in prima sabba
ti/ venit maria magdalene ⁊ altera
maria videre sepulcrū. Et ecce ter
re motꝰ factꝰ est magnus. Angelꝰ
aūt dn̄i descendit de celo/ ⁊ accedēs
reuoluit lapideꝫ ⁊ sedebat super eū.
Erat aūt aspectus eiꝰ sicut fulgur
⁊ vestimentū eius sicut nix. Pre ti
more aūt eius exterriti sunt custo
des/ ⁊ facti sunt velut mortui. Res
pondens aūt angelus dixit mulieri
bus. Nolite timere vos. Scio enim
q̄ ihesum qui crucifixus est q̄ritis.
Non est hic/ surrexit enim sicut di
xit. venite ⁊ videte locū vbi positꝰ
erat dn̄s. Et cito eūtes dicite disci
pulis eius qꝛ surrexit. Et ecce pre
cedet vos in galileam/ ibi eū vide
bitis sicut predixit vobis ¶ Huic
marcꝰ consonat. Sed potest moue
re qūo secundū matheū angelꝰ su
per lapidem sedebat reuolutū a mo
numento. Marcus aūt introeūtes
eas in monumentū/ dicit vidisse iu
uenem sedentem a dextris coopertū
stola candida ⁊ obstupuisse/ nisi in/
telligamus aut matheū tacuisse de
illo angelo quem intrātes viderūt/
Marcū vero de illo tacuisse quem
foris viderūt sedentē super lapidē/
vt duos viderint ⁊ a duobus sin
gillatim audierit q̄ dixerūt angeli
de ihesu/ prius ab illo quem foris
viderūt sedentē super lapidem. De/
inde ab illo quem viderūt intrātes
in monumētū sedentē a dextris quo
vt itrarent illius qui foris sedebat
verbis exhortate sunt dicētis/ Ve
nite videte locū vbi positꝰ erat do
minus. Quo venientes vt dictū est
⁊ intrantes/ viderūt eū de quo ma
theus tacet marcus aūt loquit᷑ se/
dentem a dextris/ a quo talia simi
liter audierūt. Aut certe intrantes
monumentū/ in aliqua septa mace
rie debemꝰ accipere. qꝛ cōmunitum
locū tunc fuisse credibile est in ali
quo spacio ante petram qua excisa
locus factꝰ fuerat sepulture/ vt ip
sum viderint in eodem spacio sedē
tem a dextris queꝫ dicit matheꝰ se/
dentem super lapidem quem terre
motu ab ostio monumēti voluerat
idest a loco sepulcri quod effossūꝫ
erat in petra. Itē q̄ri potest queād
modū marcus dicat/ at ille exeūtes

fugerunt de monumento/ inuaserat
enim eas tremor ⁊ pauor/ ⁊ nemini
quicq̃ dixerũt/ timebant enim/ cuȝ
dicat matheꝰ: ⁊ exierũt de monumẽ
to cũ timore ⁊ gaudio magno cur
rentes nũciare discipulis eiꝰ. Nisi
intelligamus ipsorũ angelorꝫ nẽini
ausas fuisse aliquid dicere idest res
pondere/ ea que ab illis audierant/
aut certe custodibꝰ quos iacentes
viderũt. Nã illud gaudiũ quod ma
theꝰ cõmẽorat non repugnat tiori
de quo marcus dicit. Debuimꝰ eni
vtrũq̃ in illarũ animo factũ intel
ligere etiã si ipe matheꝰ ꝺ tiore nõ
diceret. Cũ ꝺo ⁊ ipe dicat exierũt ci
to de monumẽto cũ tiõre ⁊ gaudio
magno / nihil ex re q̃stionis rema
nere permittit. De hora quoq̃ ipsa
qua venerũt mulieres ad monumẽ
tũ/ non otẽnenda orit' q̃stio. Cuȝ
eni matheꝰ dicat. Vespere aũt sab
bati q̃ lucescit in prima sabbati ve
nit maria magdalene ⁊ alia maria
videre sepulcrũ/ quid ẽ quod dicit
marcus/ et valde mane vna sabba
torũ veniũt ad monumẽtũ orto iã
sole? In quo quidẽ a ceteris duobꝰ
idest luca ⁊ iohanne non discrepat.
Quod eni dicit lucas valde dilucu
lo/ ⁊ iohannes mane cũ adhuc tene
bre essent/ hoc intelligit' marcꝰ dice
re valde mane oriente iã sole/ idest
cũ celũ ab orientis parte iã albesce
ret/ quod nõ fit vtiq̃ nisi solis ori
entis vicinitate. Eiꝰ eni est fulgor
qui nomine aurore appellari solet.
Ideo non repugnat illi qui ait cũ
adhuc tenebre essent. Die q̃ppe sur
gente/ aliqque reliquie tenebrarũ tã
to magis extenuant' quãto magis
orit' lux. Nec sic accipiendũ ẽ quod
ait valde mane tanq̃ sol ipe vide/
ret' super terras/ sȝ potius sicut di
cere solemꝰ eis quibꝰ volumꝰ sig
nificare tẽperius aliquid faciendũ.
Cũ eni dixerimus mane: ne putent
iã sole supra terrã conspicuo nos
dicere/ ad hoc plerũq̃ addimꝰ val
de mane/ vt illud quod etiã albescẽ
te vocat' intelligant/ q̃q̃ ⁊ hoc vsi/
tatũ sit/ vt post galli cantũ sepe re
petitũ/ cũ cõiectari hõines ceperint
diẽ iaȝ propinquare/ dicant iã ma
ne est. Et cũ post hoc verbũ attẽde
rĩt etiã oriente idest/ iã de proximo
adueniente in has partes sole/ celũ
rubescere vel albescere viderint/ ad/
dant qui dicebant mane ⁊ dicunt
valde mane est. Quid interest siue
isto siue illo modo nihil aliud itel
ligamꝰ a marco appellatũ mane ni
si quod lucas appellauit diluculuȝ/
⁊ hoc valde mane quod ille valde
diluculo? Et quod iohannes mane
cũ adhuc tenebre essent/ sole ãt oriẽ
te idest ortu suo iã celũ illũinare i/
cipiente. Quo ergo his tribꝰ cõgru
at matheꝰ/ qui nec diluculo nec ma
ne/ sed vespere ait sabbati q̃ lucescit
in prima sabbati/ attentiꝰ indagã
dũ est. In parte quippe prima noc
tis quod est vespere/ ipsaȝ noctẽ vo
luit significare matheꝰ/ cuius noc
tis fine venerũt mulieres ad monu
mentũ. Ea vero causa intelligitur
eandẽ nocteȝ sic appellasse: q: iaȝ a
vespere licebat afferre aroãta trãs/
acto vtiq̃ sabbato. Ergo quoniaȝ
sabbato impediebant' vt non ãte
facerent / ab eo tẽpore nominauit
noctẽ ex quo eis licere cepit vt fa
cerẽt quodcũq̃ vellẽt tẽpore eiusdẽ
noctis. Sic itaq̃ dictũ est vespere
sabbati ac si diceret' nocte sabbati
idest nocte q̃ sequit' diẽ sabbati. Ad

ipsa verba satis indicant/ sic eniȝ
ait. Vespere aūt sabbati q̄ lucescit
in prima sabbati/quod fieri nō po
test si tātūmodo primā noctis par
ticulā idest solū initiū noctis intel
lexerimꝰ dicta vespere significatā.
Neqꝫ eniȝ ipȝ initiū lucessit in pri
ma sabbati/sed ipa nox que luce in/
cepit terminari. Nā terminus prie
partis noctis secūde partis initiuȝ
est/ lux aūt terminus totiꝰ noctis
est. Unde non potest dici vesper lu
cescens in prima sabbati nisi nōie
vespere nox ipa intelligat᷑ quā lux
terminat. Et vsitatꝰ loquendi mo
dus est diuine scripture a parte to
tū. a vespere ergo nocteȝ significa
uit/cuiꝰ extremū est diluculū. Dilu
culo enī veniūt ille mulieres ad mo
numentū/ac per hoc ea nocte vene
rūt que signata est nomine vespere.
Tota enī significata est eo nomine
vt dixi/ꝛ ideo quacūqꝫ eiꝰ noctis
parte venissent ea vtiqꝫ nocte venis
sent. Cū ergo venerūt parte eiꝰ noc
tis extrema/ea proculdubio nocte
venerūt. Vespere aūt que lucescit ī
prima sabbati non potest nisi tota
ipa nox intelligi. Eo igit᷑ vespere
venerūt que ipa nocte venerūt. Ip
sa aūt nocte venerūt q̄ noctis ipiꝰ
quāuis extrema parte venerūt Nā
ꝛ ipm triduū quo dn̄s mortuꝰ est
ꝛ resurrexit nisi isto loquendi mo
do quo a parte totū dici solet/rec
te intelligi non potest. Ipe quippe
ait. Sicut enī ionas fuit in ventre
ceti tribꝰ diebꝰ ꝛ tribus noctibus
sic erit ꝛ filiꝰ hōinis in corde terre
tribꝰ diebus ꝛ tribꝰ noctibus. Cō
putantur aūt tēpora / siue ex quo
tradidit spiritū / siue a quo sepul
tus est/ꝛ non occurrit ad liquiduȝ
nisi mediū diē hoc ē sabbatū totuȝ
diē accipiamꝰ idest cū sua nocte.
Illos aūt qui eū ī medio posuerūt
idest parasceuen ꝛ primaȝ sabbati
quē diē dn̄icuȝ dicimus/a parte to
tū intelligamꝰ: Quid eniȝ iuuat qꝛ
quidā his āgustiis coartati/ꝛ istū
loqutionis modū idest a parte to
tū in sanctaꝝ scripturaꝝ soluēdis
q̄stionibus plurimū valere nescien
tes/noctē voluerūt ānumerare tres
illas horas a sexta vsqꝫ ad nonaȝ
quibꝰ sol obscuratus est/ꝛ diē tres
horas alias quibus iterū terris ē
redditus idest a nona vsqꝫ ad eiꝰ
occasum? Sequit᷑ enim nox futuri
sabbati/qua cū suo die cōputata
erūt iā due noctes ꝛ duo dies. Por
ro āt post sabbatū sequit᷑ nox pri
mi sabbati idest illucescētis diei dn̄i
ci in qua tunc dn̄s resurrexit. Erūt
ergo due noctes ꝛ duo dies/ꝛ vna
nox etiā si tota posset intelligi/nec
ostenderemus quod illud diluculuȝ
pars eiꝰ extrema sit / quapropter
nec ānumeratis illis sex horis qua/
rū tribus sol cōtenebratꝰ est ꝛ tri
bus eluxit:constabit ratio triū die/
rū ꝛ triuȝ noctiū. Restat ergo vt il
lo scripturaꝝ vsitatissimo modo lo
quēdi quo a parte totū intelligat᷑/
īueniamꝰ extremū diē tēpꝰ parasce
ues quo crucifixꝰ ꝛ sepultꝰ ē dn̄s/ꝛ
ex ipa extrema parte totū diē cum
sua nocte qui iā peractus fuerat ac/
cipiamus/ mediū vero idest sabba
tū diē/non a parte sed integre totū.
tertiū rursus a parte sua idest a no
cte totū cū suo diluculo tēpore:ac
sic erit triduū/ quēadmodū illi oc
to dies post quos ascendit in mon
tē/quorū medios integros attēdēs
marcꝰ dixit post sex dies / qd alii

dixerũt post· viii· dies· ¶ Nunc iã cetera videamus queãdmodũ matheo congruant· Lucas eni apertissime duos angelos dicit visos fuisse a mulierib9 que venerũt ad monumentũ/ quorũ singulos intellexeramus cõmẽoratos a duobus/ vnũ a matheo idest illũ qui extra monumentũ sedebat a dextris· Sed lucas ita narrat/ Et dies erat parasceues ꝛ sabbatũ illucescebat/ subsequte ãt mulieres que cũ ipo venerãt de galilea viderũt monumentũ ꝛ queãdmodũ positũ erat corp9/ ꝛ reuertẽtes parauerũt aromata ꝛ vnguenta/ ꝛ de sabbato quidẽ siluerũt secũdũ mandatũ· Vna ãt sabbati valde diluculo venerũt ad monumẽtũ portantes q̃ parauerãt aromata / ꝛ inuenerũt lapidẽ reuolutũ a monumento· Et ingresse nõ inuenerũt corp9 dñi ihesu· Et factũ est dum mente consternate essent de isto/ et ecce duo viri steterunt sec9 illas in veste fulgenti· Cũ timerent ãt ꝛ declinarent vultũ in terraꝫ dixerunt ad illas· Quid q̃ritis viuentẽ cum mortuis? Non est hic sed surrexit· Recordamini qualiter loqutus est vobis cũ adhuc in galilea esset dicens/ qꝛ oportet filiũ hõinis tradi in manib9 hominũ peccatorũ ꝛ crucifigi ꝛ die tertia resurgere ¶ Et recordate sunt verboꝝ ei9· Et egresse a monumento nũciauerũt hec õnia illis· xi· ꝛ ceteris õnib9· Quo ergo singuli visi sunt sedentes/ vn9 secũdũ matheũ foris super lapidẽ/ et alter secũdũ marcũ int9 a dextris: cũ secundũ lucã duo steterunt sec9 illas quãuis similia dixerunt· Possim9 quidẽ adhuc intelligere vnum angelũ visum a mulierib9 ꝛ scḋm matheũ ꝛ secũdũ marcum sicut supra dixim9/ vt eas ingressas i monumentũ accipiam9 in aliquod scilicet spaciũ quod erat aliqua maceria cõmunituꝫ vt intrari posset ante illũ saxeuꝫ sepulcri locum/ ac ibi vidisse angelũ sedentẽ a dextris q̃d dicit marc9· Deinde int9 ab eis dũ inspicerent locũ in quo iacebat corp9 dñi visos alios duos angelos stantes sicut dicit lucas similia loqutos/ ad eaꝝ exhortandum aiꝫ et edificandã fidẽ· Sed videam9 ꝛ illa q̃ iohannes dicit/ vtrũ vel quẽadmodum his conueniant· Sic ergo narrat iohannes· Vna ãt sabbati maria magdalene venit mane cũ adhuc tenebre essent/ ad monumẽtũ ꝛ vidit lapidẽ sublatuꝫ a monumẽto· Cucurrit ergo ꝛ venit ad symonẽ petrum ꝛ ad aliũ discipuluꝫ quẽ amabat ihes9/ ꝛ dicit eis· Tulerunt dñm de monumento ꝛ nescim9 vbi posuerunt eum· Exiit ergo petr9 ꝛ ille alius discipul9/ ꝛ venerunt ad monumentũ· Currebant ãt duo simul/ ꝛ ille alius discipul9 precucurrit citius petro ꝛ venit prius ad monumentũ Et cũ se iclinassꝫ vidit lintheamina posita/ non tamẽ itroiuit ¶ Venit ergo symon petrus sequens eũ ꝛ introiuit in monumẽtũ ꝛ vidit lintheamina posita ꝛ sudarium quod fuerat super caput eius non cum lintheaminib9 positũ/ sed separatim inuolutuꝫ in vno loco· Tunc ergo introiuit ꝛ ille discipul9 qui venerat pri9 ad monumẽtuꝫ ꝛ vidit ꝛ credidit· Nondũ eni sciebant scripturã qꝛ oportebat eum a mortuis resurgere· Abierunt ergo iteruꝫ ad semetipos discipuli· Maria ãt stabat ad monumentũ foris

plorans. Dum ergo fleret inclina
uit se ⁊ prospexit in monumentum
⁊ vidit duos angelos in albis se
dentes/ vnū ad caput vnum ad pe
des vbi positū fuerat corpꝰ ihesu.
Dicūt ei illi. Mulier quid ploras?
Dicit eis. Quia tulerunt dn̄m meū ⁊
nescio vbi posuerūt. Hoc cū dixiss;
conuersa est retrorsū ⁊ vidit ih̄m
stantē ⁊ non sciebat qꝛ iheſꝰ est. Di
cit ei iheſꝰ. Mulier quid ploras?
quē q̄ris? Illa existimans qꝛ orto/
lanꝰ est dicit ei/ dn̄e/ si tu sustulisti
eū dicito mihi vbi posuisti eū ⁊ ego
eū tollā. Dicit ei iheſꝰ/ Maria. Cō
uersa illa dicit ei rabboni quod di
cit̃ magister. Dicit ei ih̄s: Noli me
tangere. Nondū eni ascendi ad pa
trē meū. Vade āt ad fratres meos
⁊ dic eis. Ascendo ad patrē meū ⁊
patrē vestꝝ ⁊ deū meū ⁊ deū vestꝝ.
Venit maria magdalene annūciās
discipulis qꝛ vidi dn̄m ⁊ hec dixit
mihi. In hac iohannis narratione
dies vel tēpꝰ quo ventū est ad mo
numentū cū ceteris conuenit/ illud
etiā quod duo angeli visi sunt con
cordat cū luca/ sed ꝙ ille stātes di
cit angelos visos/ Iste āt sedentes/
⁊ cetera q̄ illi non dicunt q̄uo hic
possit intelligi non discrepare a ce
teris/ ⁊ quo ordine gesta sunt nisi
diligenter considerent̃/ repugnātia
possint videri. Quapropter hec ō
nia q̄ circa tēpꝰ resurrectionis dn̄i
facta sunt secundū omniū euangeli
starꝝ testionia in vna quadā narra
tione quantū nos dn̄s adiuuerit
queadmodū geri potuerint ordine/
mꝰ. Primo sabbati diluculo sicut
ōnes consentiūt ventū est ad monu
mentū. Iā fcm̄ erat quod solus ma
theꝰ cōmeorat de terre motu / ⁊ la

pide reuoluto conterritisq; custodi/
bꝰ. Ita vt in parte aliqua velut
mortui iacerent. Venit āt sicut io
hannes dicit maria magdalene sine
dubio ceteris mulieribꝰ q̄ dn̄o mi
nistrauerant plurimū dilectiōe fer
uentior/ vt non imerito iohānes so
lā cōmeoraret tacitis eis que cū il
la fuerūt sicut alii testant̃. Venit
ergo/ ⁊ vt vidit lapidē sublatū a
monumento anteq̄ aliquid diligē
tiꝰ inspiceret nō dubitans ablatū
inde corpꝰ esse ihesu/ cucurrit sicut
dicit idem iohannes ⁊ nūciauit pe
tro atq; ipi iohanni. Ipe enim est
discipulꝰ quē amabat iheſꝰ. Ac illi
currere ceperunt ad monumentum.
Et preueniens iohannes inclinauit
se ⁊ vidit posita lintheamina nec i/
trauit. Petrꝰ āt consequtus intra
uit in monumentū ⁊ vidit linthea
mina posita ⁊ sudariū quod fuerat
super caput eiꝰ non cū lintheamini
bus positū sed separatim inuolutū.
Deinde ⁊ iohānes intrauit ⁊ vidit
similiter ⁊ credidit quod maria di
xerat/ sublatū esse dn̄m de monumē
to Nondū eni sciebant scripturam
qꝛ oportebat eū de mortuis resur
gere. Abierūt ergo iterū ad semetip
sos discipuli. Maria āt stabat ad
monumentū foris plorans idest ā/
te illū saxei sepulcri locū/ sed tamē
intra illud spaciū quod iā ingresse
fuerāt. Ortꝰ quippe illic erat sicut
idem iohannes cōmeorat. Tunc vi
derūt āgelū sedentē a dextris super
lapidē reuolutū a monumento. De
quo angelo narrant matheus ⁊ lu
cas. Tunc dixit eis. Nolite timere
vos/ scio eni quod ihesū qui cruci
fixꝰ est q̄ritis. Nō est hic/ surrexit
eni sicut dixit. venite ⁊ videte locū

vbi positus erat dñs. Et cito eun
tes dicite discipulis eiꝰ qꝛ surrexit
⁊ ecce precedet vos in galileã / ibi
eũ videbitis. Ecce dixi vobis. Qui/
bꝰ similia marcꝰ quoqꝫ non tacuit.
Ad hec verba maria dũ fleret/incli
nauit se ⁊ prospexit in monumẽtũ
⁊ vidit duosangelos sicut dicit io
hãnes in albis sedentes vnũ ad ca
put ⁊ vnũ ad pedes vbi positum
fuerat corpꝰ ihũ. Dicũt ei illi. Mu
lier quid ploras? Dicit eis Qꝛ tule
rũt dñz meũ/ ⁊ nescio vbi posuerũt
eũ. Hic intelligendi sunt surrexisse
angeli vt etiã stãtes viderent᷑ sicut
eos lucas visos fuisse cõmẽorat/ ⁊
dixisse secundũ lucã eundẽ timenti/
bꝰ mulieribꝰ ⁊ vultũ in terrã decli
nantibus. Quid q̃ritis viuentẽ cuz
mortuis? Non est hic/ sed surrexit.
Recordamini qualiter loqutꝰ ẽ vo
bis cũ adhuc in galilea esset dicẽs
qꝛ oportet filiũ hõinis tradi i ma
nꝰ hominũ peccatorũ ⁊ crucifigi/ ⁊
tertia die resurgere. ¶ Et recordate
sunt verboꝝ eiꝰ. Post hec cõuersa
est retrorsum maria ⁊ vidit ihesuz
stantẽ sicut dicit iohannes/ ⁊ nõ sci
ebat qꝛ ihesꝰ est. Dicit ei ihs̄. Mu
lier quid ploras? quẽ q̃ris? Illa ex/
istimans ꝙ ortolanꝰ esset dicit ei.
Dñe si tu sustulisti eũ dicito mihi
vbi posuisti eũ/ ⁊ ego eũ tollã. ¶ Di
cit ei ihesꝰ/ Maria. Conuersa illa.
Dicit ei ¶ Rabboni quod dicit᷑ ma
gister. Dicit ei ihesꝰ Noli me tange
re. Nondũ enĩ ascendi ad patrẽ me
um. Vade ãt ad fratres meos ⁊ dic
eis. Ascendo ad patrẽ meũ ⁊ ad pa
trẽ vestꝝ/ ⁊ ad deũ meũ ⁊ ad deum
vestꝝ. Tunc egressa est a monumẽ
to. Hoc est ab illo loco vbi erat or
ti spaciũ ante lapidẽ effossum/ ⁊ cũ
illa alie quas secundũ marcũ inua
serat trẽor ⁊ pauor/ ⁊ nemini quid/
q̃ꝫ dicebãt. Tũc iã secundũ matheũ
ecce ihesꝰ occurrit illis dicẽs. Auete/
Ille aũt accesserũt ⁊ tenuerunt pe
des eiꝰ ⁊ adorauerũt eũ. Sic enim
colligimꝰ ⁊ angelorũ alloqutionez
bis numero eas habuisse veniẽtes
ad monumentũ/ ⁊ ipiꝰ dñi / semel
scilicet illic quãdo maria ortolanũ
putauit / ⁊ nunc iterũ cũ eis occur
rit in via vt eas ipsa repetitione
firmaret atqꝫ a timore recrearet.
Tũc ergo ait illis. Nolite timere.
Ite nũciate fratribꝰ meis vt eant
in galileã ibi me videbũt. Venit er
go maria magdalene annũciãs dis
cipulis qꝛ vidit dñm/ ⁊ hec dixit
eiꝰ/ non solũ ipa sed ⁊ alie quas lu
cas cõmẽorat q̃ nunciauerunt hoc
discipulis. xi. ⁊ ceteris õibꝰ? Et
visa sunt ante illos sicut deliramẽ
tũ verba ista ⁊ non credebant illis
His ⁊ marcꝰ attestat᷑. Nã postea cõ
mẽorauit eas trementes ⁊ pauẽtes
exisse a monumento ⁊ nemini quid/
q̃ꝫ dixisse/ adiũxit ꝙ resurgẽs dñs
apparuit mane prima sabbati/ pri
mo marie magdalene de qua eiece
rat. vii. demonia/ et qꝛ illa vadens
nũciauit his qui cũ eo fuerant lugẽ
tibꝰ et flentibꝰ. Et qꝛ illi audiẽtes
ꝙ viueret ⁊ visus esset ab ea non
crediderũt. Sane mathꝰ etiã illud
inseruit/ abscedẽtibꝰ mulieribꝰ que
illa õnia viderant et audierãt/ Ve
nisse etiã quosdã in ciuitatẽ de illis
custodibꝰ qui iacuerant velut mor
tui/ et principibꝰ nũciasse sacerdo
tum õnia que facta erant/ hoc est q̃
etiã illi sentire potuerũt. Illos ve
ro congregatos cũ senioribꝰ consi
lio accepto pecuniã copiosã dedisse

militibꝰ/ vt diceręt ꝙ discipuli eiꝰ
venissēt eūqꝫ furati essent illis dor
mientibꝰ/ pollicentes etiā securita
tē a preside qui eos custodes dede
rat. Et illos accepta pecunia fecisse
sicut erāt docti/ diuulgatūqꝫ esse v̄
bū istud apud iudeos vsqꝫ in hodi
ernum diē

¶ Quēadmodū post resurrectionē
dn̄s discipulis apparuit. Ca. xxv

Jam post resurrectionē quēad
modū apparuit dn̄s discipu
lis considerandū est/ non solū vt
elucescat etiā ex hac re conueniētia
q̄ttuor euangelistaꝝ/veruꝫ etiā vt
cū paulo apostolo cōsonent qui de
hoc in prima ad corintheos episto
la ita loquit̄. Tradidi eni vobis
in primis qd̾ ⁊ accepi quoniā xp̄s
mortuꝰ est pro peccatis nostris se/
cundū scripturas/ ⁊ qꝛ sepultꝰ est
⁊ qꝛ resurrexit tertia die secunduꝫ
scripturas/ ⁊ qꝛ apparuit cephe et
postea. xi. Deinde apparuit plꝰq̄ꝫ
quingētis fratribꝰ simul/ex quibꝰ
plures manent vsqꝫ adhuc/ quidā
āt dormierūt. Postea apparuit ia
cobo/deinde apostolis ōnibꝰ. No
uissime āt omniū tanq̄ꝫ abortiuo /
visꝰ est mihi. Hunc āt ordinē nul
lꝰ euāgelistaꝝ tenuit. Unde consi
derandū est vtrū ordo quē nulli te/
nuerūt huic non aduerset̄, nā nec il
le ōnia/nec isti ōnia dixerūt. Que
āt dixerūt ōnes vtrū nihil inter se
repugnent tantū videndū est. Lu
cas eni solꝰ q̄ttuor euangelistaruꝫ
non dicit a mulieribꝰ visum dn̄m/
sed tm̄modo angelos. Matheus āt
dicit ꝙ eis occurrerit redeūtibus a
monumento. Marcus quoqꝫ dicit
primo visuꝫ esse marie magdalene
sicut ⁊ iohannes/sed qn̄o ei sit visꝰ
non dicit/quod explicat̄ a iohāne.
Lucas āt non solū tacet(vt dixi)eū
apparuisse mulieribꝰ/sꝫ etiā duobꝰ
(quoꝝ fuit vnꝰ cleophas) talia dicit
loqutos cū illo anteq̄ꝫ cognosceręt
eū/tanq̄ꝫ mulieres nihil se aliud q̄ꝫ
angelos vidisse nūciauerint qui di
cebant eū viuere. Ita enim narrat.
Ecce duo ex illis ibant ip̄a die in
castellū quod erat in spacio stadio/
rū. lx. ab iherusalē nomine emaus.
Et ip̄i loquebant̄ adinuicē de his
ōnibꝰ q̄ acciderant. Et factū ē dū
loquerent̄ ⁊ secū q̄rerent/ ⁊ ip̄e ih̄s
apropinquans ibat cū illis. Oculi
āt eoꝝ tenebant̄ ne eū agnoscerent.
Et ait ad illos. Qui sunt hi sermo/
nes quos confertis adinuicē ābu
lantes ⁊ estis tristes? Et respondēs
vnꝰ cui nomen cleophas dixit ei.
Tu solꝰ peregrinꝰ es in iherusaleꝫ
⁊ non cognouisti q̄ facta sunt in il
la his diebus? Quibus ille dixit.
Que? Et dixerūt: De ihesu nazareo
qui fuit vir propheta potens i ope
re ⁊ sermone corā deo ⁊ ōni popu
lo. Et qn̄o eū tradiderūt summi sa
cerdotes ⁊ principes nostri in dam
nationē mortis/ ⁊ crucifixerūt euꝫ
Nos āt sperabamus qꝛ ip̄e essēt re
dēpturus israhel. Et nūc super hec
omnia tertia dies est hodie quo
hec facta sunt. Sed ⁊ mulieres que/
dam ex nostris terruerunt nos que
ante lucē fuerūt ad monumentū/et
non inuento corpore eiꝰ venerunt
dicentes se etiaꝫ visionē angelorū
vidisse qui dicūt eū viuere. Et ab/
ierūt quidā ex nostris ad monumē
tum/ ⁊ ita inuenerūt sicut mulieres
dixerunt/ip̄m vero non inuenerūt.
Hec secundū lucā ita narrāt vt me/
minisse ac recolere potuerūt quod

a mulierib9 dictu3 erat vel a disci pulis qui cucurrerant ad monumētū quando eis nūciatū est q ablatū sit inde corp9 eius. Et ipe quidē lucas petrū tantū dicit cucurrisse ad monumentū ꝛ vidisse lintheamina sola posita/ ꝛ abiisse secū mirantē quod factū fuerat. Hoc āt de petro cōmēorat pri9 q narrar3 d his duob9 quos inuenit in via/ postea/ q narrauit de mulierib9 que viderant angelos ꝛ ab eis audierāt q resurrexit ihes9/ tanq tūc petr9 ad monumentū cucurrerit. Sed intelligit hoc lucas recapitulando posuisse de petro. Tūc eni cucurrit petr9 ad monumentū quando ꝛ iohānes/ cū tāmodo a mulierib9 precipue a maria magdalene nunciatū eis fuerat de corpore ablato Tunc āt illa nūciauerat quando illa vidit lapidē auulsu3 a monumento. Et p9ea facta sunt hec de visione angeloꝝ atq ipi9 dñi qui bis numero apparuit mulierib9/ semel ad monumētū/ ꝛ iterū occurrens reuertentibus a monumento. Hoc āt anteq duo/ b9 illis i via vis9 fuisset quoꝝ erat vnus cleophas. Cleophas nāq loquens cū dño quē nondū cognoscebat/ non petru3 dixit iisse ad monumentū/ s3 abierūt quidā ex nostris inquit ad monumentū ꝛ ita inuenerūt sicut mulieres dixerūt. Quod ꝛ ipe recapitulando intelligit dixisse/ illud scilicet quod prio mulieres nūciauerūt petro ꝛ iohanni de ablato corpore dñi. Ac per hoc cū ipse lucas petrum dixerit cucurrisse ad monumentū/ ꝛ cleophā dixisse ipe retulerit q quidā eoꝝ ierant ad monumentū/ intelligit attestari iohanni q duo ierit ad monumentū/ sed petrū solū primo cōmēorauit q3 illi premit9 maria nūciauerat. Item potest mouere q petrū non intrantē sed procūbentē/ dicit idem lucas vidisse sola lintheamina ꝛ discessisse mirantē/ cū iohannes dicat se pot9 ita vidisse/ hoc est discipulū illū quē diligebat ihes9 non intrasse in monumētū qui prior venerat ꝛ cū etiā inclinasset vidisse posita lintheamina/ sed seip3 dicit postea itrasse/ Ita ꝛ petr9 intelligend9 est primo procūbens vidisse/ quod lucas cōmēorat iohannes tacet/ post āt ingress9 tantū anteq iohannes itraret/ vt ōnes verū dixisse sine vlla repugnantia reperiant. Ordo ergo reꝝ qui esse potuit/ quēadmodum dñs excepto q iā mulierib9 loqut9 erat/ etiā maribus discipulis vis9 fuerit/ secundū testimonia non solū q̄ttuor euangelistaꝝ sed etiā pauli contexend9 ꝛ demonstrandus est. Omniū eni3 viroꝝ primo apparuisse intelligit petro/ ex his dūtaxat ōnib9 quos euangeliste q̄ttuor et paulus apostol9 cōmemorauerūt. Ceterū si apparuit alicui eoꝝ pri9 q petro: quod ōnes tacuerūt quis vel dicere audeat vel negare? Neq eni3 paul9 dixit apparuit primo cephe/ sed apparuit inquit cephe/ p9ea xii. Deinde apparuit plusq quigētis fratribus simul. Sic āt non apparet quibus. xii. quēadmodū nec quibus quingētis. Fieri eni potest vt de turba discipuloꝝ fuerūt isti xii. Nescio quinā illos quos apostolus nominauit/ non iā. xii. sed xi. diceret/ sicut nonnulli etiā codices habēt/ quod credo perturbatos hōines emendasse putantes de illis xii. apostolis dictum qui iam iuda

extincto·xi·erant· Sed siue illi co dices verũ habeant qui·xi·habẽt / siue alios quosdã·xii. apostolꝰ paulus velit intelligi / siue sacratũ illũ numerũ etiã·xi·stare voluerit qꝛ duodenariꝰ nũerꝰ in eis ita misticꝰ erat vt non posset in locũ iude nisi aliꝰ idest mathias ad conseruãdũ sacramentũ eiusdẽ numeri subrogari· Quodlibet ergo eoꝝ sit / nihil ide existit quod veritati / vel istoꝝ alicui veracissimo narratori repugnare videat᷑· Probabiliter tamen credit᷑ posteaq̃ petro apparuit· Dein de apparuisse istis duobus quoꝝ erat vnꝰ cleophas / de quibꝰ lucas totũ narrat / Marcus ãt breuiter ita perstringit· Post hec ãt inquit duobus ex eis ãbulantibus ostensus est in alia effigie eũtibus i villã· Castellũ quippe illud nõ absurde accipimꝰ etiã villã potuisse appellari / q̃ nũc iã ipa appellat᷑ bethleez q̃ ciuitas ante vocitata ẽ / quãuis nũc sit honoris ãplioris / nomine dñi qui in illa natꝰ est sic per ecclesias omniũ gentiũ diffamata· Et in codicibꝰ quidẽ grecis magis agrũ inuenimus q̃ villã· Agri aũt nomine non castella tm̃ / veruꝫ etiã municipia ⁊ colonie solent vocari extra ciuitatẽ q̃ caput ⁊ q̃si mater est ceteraꝝ / vnde metropolis appellat᷑· Quod ãt ait marcus eis i alia effigie dñm apparuisse· Hoc lucas dicit q̄ eoꝝ oculi tenebant᷑ ne agnoscerent eũ / Oculis quippe eoꝝ acciderat aliquid quod ita mãere permissum est vsq̧ ad fractionẽ pãis certi misterii cã / vt eis in illo alia ostenderet᷑ effigies / ⁊ sic eũ non nisi in fractione panis agnoscerẽt sicut luca narrante monstrat᷑. Pro merito quippe mentis eoꝝ adhuc ignorãtis q̄ oportebat xp̄m mori ⁊ resurgere / simile aliquid eoꝝ passi sunt oculi / non in veritate fallente / sed ipis veritatẽ percipere non valentibꝰ ⁊ aliud q̃ res est opinãtibꝰ / Ne quisq̃ se xp̄ꝫ agnouisse arbitretur si eiꝰ corporis particeps non ẽ idest ecclesie / cuius vnitatẽ in sacramento panis cõmendat apostolus dicens· Unus panis vnũ corpus multi sumꝰ· Ut cũ eis benedictũ panẽ porrigeret / apperirent᷑ oculi eoꝝ ⁊ agnoscerent eũ· Apperirent᷑ vtiq̧ ad eius cognitionẽ / remoto scilicet ipedimento quo tenebant᷑ ne agnoscerent· Neq̧ eniꝫ clausis oculis ãbulabant / sꝫ inerat aliquid quo nõ sinerent᷑ agnoscere quod videbant / quod scilicet ⁊ caligo ⁊ aliquis humor efficere solet· Non qꝛ dñs nõ poterat transformare carnẽ suam vt alia reuera esset effigiẽs q̃ solebat contueri / quãdoquidẽ ⁊ ãte passionẽ suã transformatus est i monte vt facies eiꝰ clarescerect sicut sol. Quale vult eniꝫ / admirabiliter corpus de qualicũq̧ corpore / verũ de vero facit / qui de aqua vera vinũ verũ fecit· Sed non ita fecerat cuꝫ apparuit eis quoꝝ oculi tenebant᷑ ne agnoscerent eũ· Non ãt incõgrũenter accipimus hoc ipedimentũ in oculis eoꝝ a sathana fuisse ne agnosceret᷑ ihesꝰ / sed tamen a xp̄o facta est permissio vsq̧ ad sacramentũ panis / vt vnitate corporis eiꝰ participata / remoueri intelligat᷑ ipedimentuꝫ inimici vt xp̄s possit agnosci· Nã ipos esse istos de quibus ⁊ lucas narrat credendũẽ / qꝛ dicit ipos iuisse iherusalẽ ⁊ inuenisse congregatos·xi· ⁊ eos qui cum

ipsi erant dicentes quod surrexit dn̄s vere et apparuit symoni. Et tūc etiam ipsos narrasse q̄ gesta erant in via / et quō eū cognouerūt in fractione panis. Jam ergo erat fama quod surrexerat ihesus ab illis mulieribus facta / et a symone petro cui iā apparuerat. Hoc eni isti duo iuuenerūt loquentes ad quos in iherusalē venerūt. Fieri itaque potest vt timore prius in via noluerint dicere quod eū audierant resurrexisse quādo tātūmodo angelos dixerūt esse visos a mulieribus. Ignorantes eni cū quo loquerentur / merito possent esse solliciti / ne quid passim de xp̄i resurrectione iactantes / in manus inciderent iudeorum. Quod āt ait marcus annūciauerūt ceteris nec illis crediderūt / cū lucas dicat quod iā inde loquebantur vere resurrexisse dn̄z et symoni apparuisse / quid intelligendū est nisi aliquos ibi fuisse qui hoc nollēt credere? Cui āt nō eluceat / pretermisisse marcū q̄ lucas narrando explicauit / hoc est q̄ cū illis loquutus fuerit ihesus antequam agnoscerent eum et quō eū in fractione panis agnouerint / quādoquidē mox vt dixit eis apparuisse in alia effigie eūtibus i villā / continuo coniūxit / et illi euntes nūciauerūt ceteris nec illis crediderūt / q̄si possent nūciare quē nō nouerāt / aut possent agnoscere quibus illa effigies eius apparuit? Quō ergo eū agnouerunt vt nūciare possent / marcus sine dubio pretermisit / Quod ideo memorie cōmendandū est / vt assuescamus aduertere euangelistarum morē / ita pretermittentiū q̄ non cōmemorant / et diungentiū q̄ cōmemorant / vt eis qui vsum in hac consideratione non habent nō aliūde maxime error oriatur quo putent eos non sibi congruere. Lucas ergo sequitur et dicit / dū hec aūt loquūtur ihesus stetit in medio eorum et dixit eis. Pax vobis ego sum / nolite timere. Conturbati vero et conterriti / existimabant se spiritū videre. Et dixit eis. Quid turbati estis et cogitationes ascendūt in corda vestra? Videte manus meas et pedes meos quia ipse ego sum. Palpate et videte quia spiritus carnē et ossa non habet / sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset / ostendit eis manus et pedes. Hanc ostensionē dn̄i post resurrectionē intelligitur et iohannes cōmemorare sic loquens. Cū esset ergo sero die illo vna sabbatorum et fores essent clause vbi erant discipuli cōgregati propter metū iudeorum / venit ihesus et stetit in medio et dixit eis. Pax vobis. Et hoc cū dixisset ostēdit eis manus et latus. Ac per hoc his verbis iohannis possunt coniūgi ea q̄ lucas dicit. Idem āt pretermittit. Ita enim lucas sequitur. Adhuc āt illis non credentibus et mirātibus pre gaudio dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerūt ei partem piscis assi et fauū mellis. Et cū manducasset corā eis / sumens reliquias dedit eis. His item verbis possunt adiūgi q̄ lucas tacet. Dicit aūt iohānes. Gauisi sunt ergo discipuli viso dn̄o. Dixit ergo eis iterū. Pax vobis / sicut misit me pater et ego mitto vos. Hoc cū dixisset insufflauit et dixit eis. Accipite spiritū sanctum / quorum remiseritis peccata remittuntur eis / et quorum detinueritis detēta sunt. His rursum adiūgamus que iohannes pretermisit lucas cōmemorat /

Et dixit ad eos. Hec sunt verba q̃ loqutus sum ad vos cũ adhuc essez vobiscũ/ quoniã necesse est impleri õnia q̃ scripta sunt in lege moysi ⁊ prophetis ⁊ psalmis de me. Tũc apperuit illis sensũ ut intelligerẽt scripturas ⁊ dixit eis qm̃ sic scriptũ est/ ⁊ sic oportebat xp̃z pati ⁊ resurgere a mortuis die tertia ⁊ p̃dicari in nomine ei9 penitentiaz ⁊ remissionẽ peccatoꝝ in õnes gentes incipientib9 ab iherusalẽ. Vos ãt estis testes eoꝝ. Et ego mitto promissũ patris mei in vos. Vos ãt sedete in ciuitate quo adusq3 induamini virtute ex alto. Ecce qñ cõmẽorauit ⁊ lucas promissionẽ spirit9 sancti quã non inuenim9 a domino factã nisi in euangelio iohannis/ quod non pretereũt aduertendũ est/ ut meminerim9 quẽadmodũ sibi euangeliste inuicẽ attestent᷑ de quibusdã etiã q̃ ipi non dicant et tamen dicta nouerũt. Post hec lucas q̃ gesta sunt õnia pretermittit/ nec õnino cõmẽorat nisi quãdo ihesus ascendit in celũ. Atq3 id tantũ ita coniũgit q̃si hoc sequat᷑ hec v̲ba q̃ dixit/ cũ hoc gestũ sit vna sabbatoꝝ quo die dñs resurrexit/ illud ãt. xl°. die sicut idez ip̃e lucas i apostoloꝝ actib9 narrat. Quod ãt dicit iohannes non cũ illis fuisse tũc apostolũ thomã/ cũ secundũ lucam duo illi quoꝝ vn9 erat cleophas regressi iherusalẽ inuenerũt congregatos. xi. ⁊ eos qui cũ ipis erant/ proculdubio intelligẽdũ est ꝙ thomas exierit anteq̃3 eis dñs hec loquentib9 appareret. Hinc iã iohannes aliã cõmẽorat sui demonstrationẽ a dño discipulis p9 dies. viii/ vbi erat ⁊ thomas qui pri9 eũ nõ viderat. Et post dies octo inquit iterũ erant discipuli ei9 int9/ ⁊ thomas cũ eis. Venit ihes9 ianuis clausis ⁊ stetit in medio ⁊ dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitũ tuũ huc/ ⁊ vide man9 meas ⁊ affer manũ tuã ⁊ mitte in latus meũ/ ⁊ noli esse icredul9 sed fidelis/ Respondit thomas ⁊ dixit ei. Domin9 meus ⁊ de9 meus. Dicit ei ihes9. Quia vidisti me credidisti/ beati qui non viderũt ⁊ crediderunt. Hanc secũdã dñi visionẽ erga discipulos factã idest quã secundo loco iohãnes cõmemorat/ apud marcũ possemus agnoscere breuiter eã (sicuti adsolet) perstringentem/ nisi moueret quod ibi ait nouissime recũbentib9 illis. xi. apparuit/ Non ideo q2 iohãnes tacuit recũbentes/ potuit eni hoc pretermittere/ s3 q2 iste dixit nouissime q̃si iã eis non apparuerit/ cũ adhuc iohannes tertiã sit eius narratur9 demonstrationẽ ad mare tyberiadis. Deĩde q̃d dicit idem marc9 exprobrans illis incredulitatẽ eoꝝ ⁊ duritiã cordis q2 his qui viderant eũ resurrexisse nõ crediderant/ Illis videlicet duob9 quibus in villã eũtibus apparuit posteaq̃3 resurrexit/ ⁊ petro cui p̲mitus eũ apparuisse apud lucã inuestigatum est/ fortasse ⁊ marie magdalene ⁊ aliis mulierib9 q̃ cũ illa erant quãdo eis ⁊ ad monumẽtũ apparuit/ ⁊ inde redeũtibus i itinere occurrit. Nã ita contexit narrationẽ idem marc9 cũ cõmẽorasset breuiter de duob9 illis quib9 apparuit in villã eũtibus quod nunciassent ceteris nec illis creditum esse. Nouissime inquit recũbentibus illis. xi. apparuit et exprobrauit

incredulitatē eoꝝ ⁊ duritiā cordis
qꝛ his qui viderant eū resurrexisse
non crediderant/ Quō ergo nouis
sime qñ iā vltra eū non viderint?
Nouissimū quippe illud est quo do
minū apostoli in terra viderūt: qñ
ascēdit in celū/ quod factū est qua
dragesimo die pꝰ eiꝰ resurrectionē.
Nūquid nā tūc exprobraturꝰ erat
quod non credidissent eis qui eum
viderāt resurrexisse/ quādo iā ⁊ ipsi
post resurrectionē totiens eū vide
rant/ ⁊ maxime eo die resurrectiōis
eiꝰ idest vna sabbati iā circa noctē
sicut lucas iohannesq̧ cōmeōrant?
Remanet igit̄ vt intelligamꝰ/ eū dē
diē resurrectionis eiꝰ idest vna sab
bati/ iā circa noctē illi .xi. p̄ter tho
mā ⁊ qui cū eis erant/ quādo eis et
isti/ quod viderāt narrauerūt. Hūc
etiā marcū more suo breuiter cōme
morare voluisse/ ⁊ ideo dixisse no
uissime qꝛ ipo die hoc nouissimum
fuit iā incipiente nocturno tēpore
posteaq̧ illi de castello vbi eū i fra
ctione panis agnouerant redierūt
in iherusalē ⁊ inuenerūt sicut dicit
lucas .xi. ⁊ eos qui cū illis erant iā
colloquentes de resurrectione dñi
⁊ q̄ visꝰ fuerit petro/ quibꝰ ⁊ ipsi
narrauerint quod in via gestū erat
⁊ quō eū cognouerūt in fractōe pa
nis. Sed erant ibi vtiq̧ non credē
tes. Unde verū est quod marcꝰ di
cit nec illis crediderūt. His ergo iā
(sic marcꝰ dicit) discūbentibus/ ⁊ ad
huc inde (sicut lucas dicit) loquenti
bus/ stetit in medio eoꝝ dñs/ ⁊ ait
illis. Pax vobis sicut lucas ⁊ iohā
nes dicūt. Fores āt clause erāt cū
ad eos intrauit/ quod solꝰ iohānes
cōmeōrat. Verbis itaq̧ dñi q̄ tūc
loqutū esse discipulis lucas iohan
nesq̧ dixerūt/ interponit̄ ⁊ illa ex
probratio de qua marcus dicit q̄
non crediderūt eis qui eū resurrex
isse viderant. Sed hoc rursꝰ mouet
quō discūbentibꝰ .xi. dicit apparu
isse marcus/ si illud tēpus est dñici
diei iā noctis initio quod lucas io
hannesq̧ meminerint? Aperte quip
pe iohannes dicit non cū eis tūc fu
isse apostolū thomā/ quē credimus
exisse inde anteq̧ dñs ad eos intra
ret posteaq̧ illi duo redeūtes de ca
stello cū ipis .xi. colloquti sūt sicut
apud lucā inuenit̄. Sed lucas i sua
narratione dat locū quō possit itel
ligi/ dū hoc loquerent̄ priꝰ exiisse
thomā/ ⁊ postea dñz intrasse. Mar
cus āt qui dicit nouissime recūben
tibus illis .xi. apparuit/ etiā thomā
illic fuisse cogit fateri/ nisi forte q̄
uis vno absente .xi. tamen voluit
appellare/ qꝛ tūc eadē apostolica so
cietas hic numero nūcupabat̄ āte
q̄ mathias in locū iude surrogare
tur. Aut si hoc durū est sic accipere/
Illud ergo sic accipiamꝰ/ post mul
tas demonstrationes eius quibus
per dies q̄draginta discipulis pre
sentatus est/ eū etiā nouissime recū
bentibus illis vndecim apparuisse
idest ipo .xl. die/ ⁊ quādo iā erat ab
eis ascēsurꝰ in celū hoc eis illo die
maxime exprobrare voluisse/ quia
his qui viderant eū resurrexisse nō
crediderant anteq̧ ipi eū viderant/
cū vtiq̧ post ascensionē suā predi
cantibus illis euangeliū/ etiā gētes
que non viderūt fuerant credituri.
Post illā quippe exprobrationē se
qutꝰ ait idez marcꝰ/ ⁊ dixit eis eū
tes in mundū vniuersū predicate
euangeliū oīni creature. Qui credi
derit ⁊ baptisatꝰ fuerit saluꝰ erit/

qui vero non crediderit condemna bit᷑. Hoc ergo predicaturi / quoniã qui non crediderit condẽnabit᷑ / cũ id vtiq; non crediderit quod non vidit / nonne ipi premit9 fuerant obiurgandi ꝙ ãteq̃ dñz vidissent non crediderũt eis quib9 prius apparuissent. Hanc ergo nouissimam fuisse corporaliter in terra rep̄sentationẽ dñi apostolis / illud ãmonz vt credam9 quod ita sequit᷑ idem marcus. Signa ãt eos qui crediderint / hec sequent᷑. In nomine meo demonia eiicient / linguis loquẽt᷑ nouis / serpentes tollent. Et si morti ferũ quid biberint non eis nocebit. Super egros manus imponẽt / ⁊ bene habebunt. Deinde subiũgit / ⁊ dominus quidẽ postq̃ loqut9 est eis / assumptus est in celũ ⁊ sedet a dextris dei. Illi ãt profecti predicauerũt vbiq; / dño cooperante ⁊ sermonẽ confirmante sequentib9 signis. Cũ ergo dicit. Et dñs quidem postq̃ loqut9 est eis assumpt9 est in celũ / satis videt᷑ ostendere nouissimũ cũ illis i terra eũ habuisse sermonẽ / quãuis non õnimodo ad id coartare videat᷑. Non eni ait / p9q̃ hec loqut9 est eis / sed postq̃ loqut9 est eis. Vnde admittit si necessitas cogeret / non istã fuisse nouissimã loqutionẽ / nec istũ fuisse nouissimuz diẽ quo eis in terra presens fuit / sed ad õnia que cũ eis õnibus illis diebus loqut9 ẽ posse pertinere qḋ dictũ est / postq̃ loqut9 ẽ eis assũptus est in celũ. Sz quia ea q̃ supra dixim9 magis suadent hũc nouissimũ diẽ fuisse / qm̃ vt intelligãt᷑. xi. qui thoma absente. x. fuerunt / ideo post hanc loqutionẽ quã marc9 cõmẽorat / adiũctis etiã consequenter illis verbis vel discipuloꝝ vel ipius q̃ cõmẽorant᷑ in actibus apostoloꝝ / credendũ est assumptũ dñz in celũ. xl. scilicet die post diẽ resurrectionis ei9. Johannes ãt quãuis fateat᷑ multa pretermisisse q̃ fecit ihesus / voluit tamen etiã tertiã ei9 rep̄sentationẽ discipulis post resurrectionẽ factã cõmẽorare ad mare tyberiadis / septẽ suis discipulis petro scilicet ⁊ thome / nathanaeli / filiis zebedei ⁊ aliis duobus quos nominatim non expressit cũ piscarentur / quando iussu ei9 retia mittentes in dexterã partẽ extraxerũt magnos pisces centũ quinq̃gintatres. Quãdo etiã petrũ ter interrogauit vtrũ ab illo amaret᷑ ⁊ ei pascẽdas cõmendauit oues suas / ⁊ ḋ ei9 passione predixit / ⁊ de ipo iohãne ait. Sic eum volo manere donec veniã. Ad hoc iohannes euangeliũ suũ terminauit. ¶ Jã nũc querendũ ẽ qñ primũ vis9 sit a discipulis in galilea / q2 ⁊ hoc quod tertio narrat iohannes / in galilea factũ est ad mare tyberiadis. Qḋ facile videt qui recolit illud miraculũ de quinq; panib9 quod ita narrare incipit idez iohannes. Post hec abiit ihesus trãs mare galilee quod est tyberiadis. Vbi ãt putari potest primũ a discipulis post resurrectõnẽ videri debuisse nisi in galilea / si recolent᷑ verba illi9 angeli qui secundũ matheũ venientibus ad monumentũ mulierib9 ita loquit᷑. Nolite timere vos / scio enim ꝙ ihesuz q̃ritis crucifixũ / Non est hic / surrexit enim sicut dixit. Venite videte locũ vbi posit9 erat dñs. Et cito eũtes dicite discipulis eius ⁊ petro q2 surrexit / ⁊ ecce precedet vos in galileã / ibi eũ videbitis

ecce pre
sicut dixit vobis. Item secundū mar
cū siue ipē sit angel⁹ siue ali⁹. No
lite inquit expauescere/ ihesum q̄ri
tis nazareū crucifixū/surrexit nō ē
hic/ecce loc⁹ vbi posuerūt eū/sed ite
ꝛ dicite discipulis ei⁹ ꝛ petro qꝛ p̄
cedet vos in galileā/ Ibi eū videbi
tis sicut dixit vobis. Hec v̄ba ita
videntᷣ sonare/ꝙ ihes⁹ se non erat
demonstratur⁹ post resurrectionē
discipulis nisi i galileā/ quā demō
strationē discipulis nec ipē marc⁹
cōmēorauit/qui eū dixit mane pri
mi sabbati apparuisse primo marie
magdalene et illam nunciasse disci
pulis his qui cū eo fuerant lugēti
bus ꝛ flentib⁹/illos āt nō credidis
se. Post hec deinde duobus ex his
apparuisse eūtibus in villā/ꝛ illos
ceteris nūciasse/quod factū est(sicut
lucas ꝛ iohannes coattestantᷣ) i ihe
rusalē eodē ipo die resurrectionis
iā noctis initio. Deinde venit ad il
lā eius manifestationē quā nouissi
mā dicit. Recūbentib⁹ illis .xi. P⁹
hanc dicit eū assumptū in celuꝫ/q̄d
factū scimus in monte oliueti/non
longe ab iherusalē. Nusq̄ꝫ eni cōme
morat marc⁹ cōpletū quod ab āge
lo prenūciatū esse testatᷣ. Mathe⁹
vero nihil aliud dicit/ nec vllū ali
um locū ōnino cōmēorat vel ante
vel postea vbi discipuli posteaq̄ꝫ
surrexit viderint dn̄m/ nisi in gali
lea secundū angeli predicationem.
Deniq̄ꝫ cū insinuasset quid ab āge
lo mulierib⁹ dictū sit/ꝛ illis abeūti
bus subiecisset quid de corruptis
ad mentiendū custodibus gestū sit/
continuo tanq̄ꝫ nihil aliud sequere/
tur(qꝛ ꝛ reuera sic erat dictū ab ā
gelo. Surrexit ꝛ ecce precedet vos
in galileaꝫ Ibi eū videbitis/vt ni
hil aliud sequi debuisse videatᷣ)xi.
āt inquit discipuli abierūt in gali
leā in montē vbi constituerat illis
ihes⁹/ꝛ videntes eū adorauerunt /
quidā āt dubitauerūt Et accedens
ihes⁹ loqut⁹ est eis dicens. Data ē
mihi ōnis potestas in celo ꝛ in ter
ra. Eūtes ergo docete ōnes gentes
baptisantes eos in nomine patris
ꝛ filii ꝛ spirit⁹ sancti/docentes eos
seruare ōnia quecūq̄ꝫ mandaui vo
bis. Et ecce ego vobiscū suꝫ ōnib⁹
diebus vsq̄ꝫ ad consummationē se
culi. Ita mathe⁹ clausit euangeliū
suū. Sic per hoc si alioꝝ considerate
narrationes ad diligentiorē inqui
sitionē non cōpellerent/nihil aliud
arbitraremur nisi dn̄m post resur
rectionē nusq̄ꝫ preter in galilea pri
mū esse a discipulis visum. Iteꝫ si
marc⁹ de illa prenūciatione angeli
tacuisset/posset aliquis putare ma
theū ideo dixisse discipulos abiisse
in galileā i montē atq̄ꝫ ibi adorasᷣ
se dn̄ꝫ/vt impletū videretᷣ quod ip
se per angelū mandatū atq̄ꝫ prenū
ciatū esse narrauerat. Nūc āt ꝛ lu
cas ac iohannes satis dilucide ma
nifestantes ipo die resurrectionis
ei⁹ visum esse dn̄m in iherusaleꝫ a
discipulis suis/vnde ita longe ē a
galilea vt vno die ab eis vtroq̄ꝫ lo
co videri non posset/ꝛ marc⁹ illaꝫ
quidē predicatōnē angeli similiter
narrans: in galilea vero visum a
discipulis dn̄m post resurrectionē
nusq̄ꝫ cōmēorans/vehemēter cogūt
q̄rere queadmodū dictuꝫ sit. Ecce
precedet vos in galileā ibi eū vide
bitis. Nā ꝛ ipē mathe⁹ si ōnino nō
diceret .xi. discipulos abiisse in mō
tē in galileaꝫ vbi constituerat eis
ihes⁹ ꝛ illic eū vidisse atq̄ꝫ adorasse/

nihil ex hac predicatione cōpletū
ad litterā putaremus/ sed totū figu
rata significatione predictū/ sicut
illud secundū lucam. Ecce hodie ꝛ
cras eiicio demonia ꝛ sanitates per/
ficio/ ꝛ tertia die consūmabor. Ad
ad litterā certū est cōpletū nō esse/
Itē si angelꝰ dixisset precedet vos
in galileā vbi primū eū videbitis/
ceteris euangelistis mathei sine du
bio repugnaret. Cū vero dictū est
ecce precedet vos in galileā ibi eū
videbitis/ nec expressum est quādo
id futurū esset vtrū ꝙ primū ante/
ꝙ alicui ab eis visꝰ esset an postea
ꝙ eū alibi etiā preter galileā vidis
sent/ idē est ipꝫ quod discipulos ma
theus dicit iisse in galileā in montē/ ꝛ
non exprimit diē/ nec narrandi or
dinē ita contexit vt necessitatē in/
gerat nihil aliud intelligēdi ꝙ hoc
primitꝰ factū/ nō aduersat quidē
narrationibꝰ ceteroꝝ/ ꝛ dat eis in/
telligendis atqꝫ accipiendis locū.
Verūptamen ꝙ dñs non vbi pri
mū demonstraturꝰ erat/ sed in gali
lea vbi necessario postea visꝰ est/
se videndū mandauit per angelum
dicentē/ ecce precedet vos in galile
aꝫ ibi eū videbitis/ ꝛ per seipꝫ dicēs
ite nūciate fratribꝰ meis vt eant i
galileā ibi me videbūt/ quāuis fide/
lē/ facit intentū ad querendū i quo
misterio dictū intelligat. Sed priꝰ
considerandū est quādo etiā corpo
raliter in galilea videri potuerit di
cente matheo. Undecim āt discipu
li abierūt in galileā in montē vbi
constituerat illis ihesꝰ ꝛ videntes
eū adorauerūt/ quidā āt dubitaue
rūt. Qꝛ vero non ipso die quo re
surrexit/ manifestū est. Nā in iheru
salē visum esse eo die initio noctis/
lucas ꝛ iohannes apertissime cōso
nant. Marcꝰ āt non aperte. Quan
do ergo viderūt dñm in galilea nō
secundū id quod dicit iohannes ad
mare tyberiadis/ tūc enim septē fu
erūt ꝛ piscantes inuenti sunt/ sꝫ se/
cundū id quod dicit matheus vbi
erant. xi. in monte quo eos secūdū
predicationē angeli ihesus ꝑcesse
rat. Nā ita narrare apparet ꝙ illic eos
~~eū receperint~~ qꝛ vtiqꝫ secūdū cōsti
tutū precesserat/ Non ergo ipso die
quo resurrexit/ neqꝫ i consequētibꝰ
octo diebꝰ post quos dicit iohānes
discipulis apparuisse dñm vbi pri
mo eū vidit thomas qui eū nō vi
derat die resurrectionis eiꝰ. Nam
vtiqꝫ si intra eosdē dies eū in mō
te galilee iā illi. xi. viderāt/ postmo
dū post octo dies eū primū vidit
thomas qui in illis. xi. fuerat/ nisi
quis dicat non illos. xi. qui iā tūc
apostoli vocabant/ sed discipulos
illic. xi. fuisse ex multo numero dis
cipuloꝝ. Soli quippe adhuc voca
bant apostoli illi. xi. sed non soli
erant discipuli. Potest ergo fieri
vt non oēs sed aliqui eoꝝ ibi fue
rūt/ alii vero discipuli cū eis ita
vt. xi. cōplerent/ ac sic non ibi fuis
se thomā qui post illos dies octo
primo dñm vidit/ Marcꝰ quippe
quando illos. xi. cōmēorauit/ non
vtcūqꝫ. xi. sed illis inquit. xi. appa
ruit. Lucas etiā dicit. Regressi sūt
in iherusalē ꝛ inuenerūt congrega
tos. xi. ꝛ eos qui cū ipsis erant. Et
iste ostēdit illos. xi. hoc est aposto
los fuisse. Nam cū adiūxit/ ꝛ eos
qui cū ipsis erant/ satis vtiqꝫ decla
rauit/ eminētiꝰ illos. xi. appellatos
cū quibꝰ ceteri/ ac per hoc illi intel
ligunt qui iā vocabant apostoli.

Hoc proinde fieri potuit vt ex nu
mero apostoloꝝ ⁊ alioꝝ discipulo
rum.xi.discipuli cõplerent᷑ qui vi
derant intra illos octo dies in ga
lilee monte ihesum. Sed occurrit al/
iud quod obsistat. Johannes enim
quando cõmẽorauit non in monte
ab.xi.sed ad mare tiberiadis a.vii.
piscantib⁹ visum esse dñm. Hoc iã
tertio inquit manifestat⁹ est ihes⁹
discipulis cũ resurrexisset a mortu
is. Si ãt acceperim⁹ intra illos oc
to dies anteq̃ꝫ thomas eũ vidisset/
ab.xi. quib⁹qꝫ discipulis dñm vi
sum/non erit hoc ad mare tyberia
dis tertio manifestatũ esse sꝫ q̃rto/
quod quidẽ cauendũ est ne quis ex/
istimet tertio iohannẽ dixisse tãq̃ꝫ
tres sole facte fuerint manifestati
ones eius/ sed hoc intelligendũ est
ad numerũ dierũ retulisse/nõ ad nu
merũ ipaꝝ manifestationũ/nec cõ
tinuoꝝ sed per interualla sicut ipe
testat᷑. Nã primo ipo die resurrec
tionis sue(excepto qꝫ a mulieribus
vis⁹ est) idest(qꝫ in euangelio clarũ)
ter se manifestauit:semel petro/ ite
rũ duob⁹ illis quoꝝ erat vn⁹ cleo
phas/tertio plurimis iã inde collo
quentibus noctis exordio/sed hoc
totũ iohannes ad vnũ diẽ referẽs
semel oputat/ Iterũ ãt hoc est alio
die quãdo eũ vidit ⁊ thomas. Ter
tio vero ad mare tyberiadis/hoc ẽ
tertio die manifestationis ei⁹ non
tertia manifestatione. Hac per hoc
post hec õnia cogim᷑ itelligere fac
tũ esse quod eũ in monte galilee se/
cundũ matheũ discipuli xi. viderit
quo eos secũdũ constitutũ pcesse
rat/vt impleret᷑ etiã ad litterã qđ
per angelum ⁊ per seipm dixerat.
Inuenimus itaqꝫ apud q̃ttuor
euangelistas decies cõmẽoratũ do
minũ visum esse ab hominib⁹ post
resurrectionẽ. Semel ad monumẽtũ
a mulierib⁹. Iterũ eisdẽ regredienti
bus a monumento in itinere/tertio
petro/q̃rto duob⁹ eũtibus i castel
lũ/quinto plurib⁹ in iherusalẽ vbi
non erat thomas/ sexto vbi eũ vi
debat thomas/septimo ad mare ty
beriadis/octauo in monte galilee se/
cundũ matheũ/nono qđ dicit mar
cus nouissime recũbentibus/qꝫ iam
non erant in terra cũ illo conuiua
turi/ decimo i ipa die non iã in ter
ra sed eleuatũ in nube cũ in celũ as
cenderet/quod marc⁹ ⁊ lucas cõme
morant. Marcus quidẽ post illud
quod eis discũbentib⁹ apparuit ita
continuans vt diceret/ ⁊ dñs qui/
dẽ postq̃ꝫ loqut⁹ est eis assumpt⁹
est in celũ. Lucas ãt pretermissis
omnibus q̃ per.xl.dies agi ab illo
cũ discipulis potuerũt/ illi primo
die resurrectionis ei⁹ quando i ihe
rusalẽ plurib⁹ apparuit/coniungit
tacite nouissimũ diẽ quo ascendit i
celũ ita narrans. Eduxit ãt illos
foras in bethaniã/⁊ eleuatis mani/
bus suis benedixit eis. Et factũ ẽ
cũ benediceret eis recessit ab eis/ et
ferebat᷑ in celũ/ Viderũt ergo eum
preter qꝫ in terra viderant/ etiam
dũ ferret᷑ in celũ. Totiens ergo in
euangelicis libris cõmẽoratus est
ab hominib⁹ visus anteq̃ꝫ ascẽdis
set in celũ/ In terra scilicet nonies/
⁊ in aere semel ascendẽs/sed nõ oia
scripta sunt sicut iohannes fatet᷑.
Crebra enim ei⁹ erat conuersatio
per dies.xl.pri⁹q̃ꝫ ascendisset in ce
lũ/non tñ eis per oẽs.xl. continue
apparuerat. Nã post diẽ resurrecti
onis eius primum/alios octo dies

interueniſſe dicit iohãnes p⁹ quos eis rurſus apparuit/ tertio aũt ad mare tyberiadis· fortaſſis ↄtinuo ſequenti die/ Nihil eniȝ repugnat· Et deinde quãdo voluit conſtituẽs eis quod ⁊ ante predixerat vt eos in galilee montẽ precederet/ atq; õnino per illos· xl· dies quotiẽs voluit/ quib⁹ voluit/ quẽadmodũ voluit ſicut petr⁹ dicit quãdo eũ cornelio ⁊ his qui cũ illo fuerãt p̄dicabat· Qui ſimul inquit manducauim⁹ ⁊ bibimus cũ illo p⁹eaq; ſurrexit a mortuis/ per dies· xl· Non ꝙ quotidie per dies· xl· cũ illo mãducaſſent ⁊ bibiſſent/ Nã erit contrariũ iohanni qui octo illos dies interpoſuit quib⁹ eis viſ⁹ non eſt vt tertio manifeſtaret' ad mare tyberiadis· Inde iã ſi etiã quotidie illis viſ⁹ ⁊ cũ illo conuiuatus eſt nihil repugnat· Et fortaſſe ideo dictũ eſt per· xl· qui quater deni ſunt/ in miſterio vel toti⁹ mũdi vel toti⁹ tẽporis ſeculi/ q; ⁊ illi primi decẽ dies i quib⁹ erant illi octo dies a parte totũ poſſunt more ſcripturaꝝ non diſſone cõputari· Cõferatur ergo ⁊ quod ait apoſtol⁹ paul⁹ vtrũ nihil afferat q̃ſtionis· Reſurrexit inquit tertia die ſecũdũ ſcripturas/ ⁊ apparuit cephe· Nõ dixit primo apparuit cephe/ nã eſſet contrariũ ꝙ primo mulierib⁹ apparuiſſe in euangelio legit'/ Poſtea inquit· xi·/ quibuſlibet/ qualibet hora/ ip̄o tamen reſurrectionis die· Deinde apparuit pluſq; quingentis fratribus ſimul· Siue iſti cũ illis· xi· erant cõgregati clauſis oſtiis ꝓpter metũ iudeoꝝ (vnde cuȝ exiiſſet thomas venit ad eos ihes⁹) ſiue p⁹ octo illos dies/ quãdolibet nihil habet aduerſi· Poſtea inquit apparuit iacobo· Non tũc ãt primo accipere debemus viſum eſſe a iacobo/ ſed aliqua propria manifeſtatõne ſingulariter· Deinde apoſtolis õib⁹ Nec illis tũc primũ/ ſed iã vt familiarius conuerſaret' cũ eis vſq; ad diẽ aſcenſionis ei⁹· Nouiſſime aũt õniuȝ inquit tanq; abortiuo viſus eſt ⁊ mihi/ ſed hoc iã de celo p⁹ paruũ tẽpus aſcenſionis ſue· Nunc iã videam⁹ (quod diſtuleram⁹) cui⁹ miſterii gratia ſecundũ matheũ ⁊ marcũ reſurgens ita mandauerit/ precedã vos in galileã ibi me videbitis/ quod ⁊ ſi cõpletũ eſt: tamen poſt multa cõpletũ eſt/ cũ ſic mandatũ ſit/ q̃ſi ſine p̄iudicio neceſſitatis vt aut hoc ſolũ/ aut hoc primũ expectaret' fieri debuiſſe/ proculdubio ergo/ eſt quoniã vox eſt iſta nõ euangeliſte narrantis quod ita factũ ſit ſed ꝙ ita ab angelo ⁊ a dño dictũ ſit/ prophetice dictũ accipiendũ eſt· Galilea nãq; interpretatur vel traſmigratio vel reuelatio· Prius itaq; ſecundũ tranſmigratiõis ſignificationẽ quid aliud occurrit intelligendũ/ aut quid intelligitur per miſteriũ tranſmigrationis/ precedet vos in galileã ibi eũ videbitis/ niſi q; xp̄i gratia ꝺ populo iſrahel traſmigratura erat ad gẽtes/ quib⁹ apoſtoli/ predicantes euãgeliũ/ nullo modo crederẽtur/ niſi ipſe dñs eis viã in cordibus hominuȝ prepararet/ Et hoc intelligit' precedet vos in galileã· Qꝫ ãt gaudẽtes mirarent'/ diruptis ⁊ euictis difficultatibus/ aperiri ſibi oſtiũ i dño per illuminationẽ fideliũ/ hoc intelligit' ibi eũ videbitis idest ibi mẽbra eius inuenietis/ ibi vnũ corp⁹

eius in his qui vos susceperint ag
noscetis. Secundũ illud aũt ꝙ gali
lea interpretat᷑ reuelatio/ non iam
in forma serui intelligendũ est/ sed ĩ
illa in qua equalis est patri/ quam
promisit apud iohãnẽ dilectoribꝰ
suis cũ diceret. Et ego diligã eũ/ ⁊
ostendã meipm̃ illi. Non vtiqꝫ secũ/
dũ id quod iã videbant/ ⁊ ꝙ etiam
resurgẽs cũ cicatricibꝰ non solũ vi
dendũ/ ſꝫ etiã tangendũ postmodũ
ostendit/ sed secundũ illã ineffabi
lẽ lucẽ qua illũinat õnẽ hominẽ ve
nientẽ in hũc mundũ/ secundũ quã
lucet in tenebris ⁊ tenebre eũ nõ cõ
prehenderũt. Illuc nos ꝑcessit. Un
de ad nos veniens nõ recessit/ ⁊ quo
nos precedẽs nõ deseruit. Illa erit
reuelatio tanꝗ vera galilea cũ si/
miles ei erimꝰ ibi eũ videbimus si/
cuti est. Ipa erit etiã beatior trans
migratio ex isto seculo in illã eter
nitatatẽ si eius precepta sic ãplec
tamur vt ad eius dexterã segregari
mereamur. Tũc enĩ ibunt sinistri in
cõbustionẽ eternã/ iusti aũt in vitaꝫ
eternã/ hinc illuc transmigrabũt ⁊
ibi eũ videbũt/ hoc ẽ quo modo nõ
vident impii. Tollet᷑ enĩ impiꝰ vt
non videat claritatẽ dñi / ⁊ impii
lumen non videbũt. Hec est aũt in/
quit vita eterna vt cognoscant te
verũ deũ ⁊ quẽ misisti ihesum xpꝫ/
sicut in illa eternitate cognoscitur
quo seruos perducet per formã ser
ui vt liberi contemplentur formaꝫ
domini.

Explicit liber tertius.

Incipiũt capitula libri quarti.

In euangelio marci excep
tis his q̃ cuꝫ matheo di
xit q̃ño nulla repugnan
tia demonstraret᷑ ab ini
tio vsqꝫ ad illud vbi ait/ ⁊ ingredi
unt᷑ capharnaũ ⁊ statim sabbatis
docebat eos quod cũ luca dicit. Ca
pitulum primũ.

De homine a quo spiritꝰ imũdꝰ
eiectꝰ ẽ coniurans eũ q̃ño luce qui
hoc cũ eo dixit nõ repugnet. Ca. ii.

De nomine petri q̃ño etiã õmen
det᷑ non repugnare iohanni qui di
xit q̃ño hoc nomẽ accepit. Ca. iii

Quod dixit quãtomagis eis ꝑ
cipiebat vt tacerent tantomagis
plus dicebant q̃ño non repugnet
ꝓscientie ipius que in euãgelio cõ
mendatur Ca. iiii.

De quo suggessit iohannes ꝙ in
nomine eiꝰ eiiceret demonia nõ so
ciatus discipulis ⁊ dixit nolite ꝓ
hibere qui eniꝫ contra vos non est
pro vobis est q̃ño non repugnet
illi sententie vbi ait qui nõ ẽ mecũ
aduersum me ẽ. Ca. v.

Quod in occisione huiꝰ qui i no
mine xpi eiiciebat demonia quãuis
cũ discipulis non sequeret᷑ marcꝰ
ãplius ꝙ lucas dñm dixisse narra
uit q̃ño ostendat᷑ ad hoc ipm̃ perti
nere ꝙ illũ in nomine suo virtutẽ
facientẽ vetuit ꝓhiberi. Ca. vi.

De vidua paupercula q̃ duo mi
nuta misit in gazaphilatiũ ⁊ hinc
vsqꝫ ad cenã dñi vnde õnia õniuꝫ
considerare ceperant nullã de mar
co q̃stioneꝫ esse tractandã. Ca. vii.

De luce euangelio q̃ño principi
um eiꝰ congruat principio libri ac
tuũ apostoloꝝ. Ca. viii.

Q̃ño ostendat᷑ ꝙ de piscibꝰ cap
tis lucas õmẽorauit non pertinere

ad illud quod videt' simile iohãnes
narrasse post dñi resurrectõnẽ atqꝫ
inde vsqꝫ ad cenã dñi. Itẽ etiã vn
de õniuꝫ õnia considerata sũt vsqꝫ
in finẽ nullã etiã ex euangelio luce
tractandã esse q̃stionẽ. Itẽ etiã de
iohanne euangelista quid a ceteris
tribus distet ¶ Ca. ix.

¶ In euangelio marci quõ nulla ẽ
repugnantia vsqꝫ vbi ait/ Et igre
diunt' capharnaũ ¶ Capi. I.

Hunc iã quoniã ma
thei narrationẽ cõ
textiꝫ considerãtes
ꝛ ei tres alios con
ferentes vsqꝫ i finẽ
in nullo eos vel si
bi vel inter se repugnare docuimꝰ
Marcũ similiter videamus/ vt ex
ceptis his que cũ matheo dixit de
quibꝰ iã quod disserendũ videbat'
absoluimꝰ/cetera eiꝰ inspecta atqꝫ
cũ õniuꝫ q̃ttuor queãdmodũ sibi
conueniant vsqꝫ in finẽ considera
ta tractauimꝰ. Sic ergo icipit mar
cꝰ. Initiũ euangelii ihesu xpi filii
dei sicut scriptũ est in ysaya pro
pheta. ꝛc̃ vsqꝫ ad illud vbi ait. Et
ingrediunt' capharnaũ ꝛ statiꝫ sab
batis ingressus synagogã docebat
eos. In hac tota contextione õnia
superiora cuꝫ matheo considerata
sunt. Hoc ãt marcꝰ qꝛ ingressꝰ ca
pharnaũ in synagogã eoꝝ docebat
eos sabbatis cũ luca dixit/sꝫ nihil
habet questionis

¶ De homine a quo spiritꝰ immũ
dus eiectus est ¶ Ca. ii.

Sequit' marcus ꝛ dicit. Et stu
pebant super doctrinam eius.
Erat enim docens eos q̃si potesta
tẽ habens ꝛ nõ sicut scribe. Et erat
in synagoga eoꝝ homo in spũ imũ
do/ꝛ exclamauit dicens. Quid no
bis ꝛ tibi ihesu nazarene? Venisti per
dere nos vsqꝫ ibi. ꝛ erat predicans
in synagogis eoꝝ ꝛ õni galilea ꝛ de
monia eiiciens. Et in hoc toto loco
quãuis sint quedã que cũ solo luca
dixit tamen iã tractata sunt cũ ma
thei narrationẽ cõtinuã teneremꝰ
qꝛ in ipm ordinẽ sic incurrerãt vt
ea pretermittenda non arbitrarer

¶ De nomine petri quãdo ei impo
situ est. Ca. iii.

Sequit' idem marcꝰ. Et venit
ad eũ leprosus deprecans eũ
ꝛ genu flexo dixit. Si vis potes
me mundare ꝛc̃ vsqꝫ ibi. Et clama
bant dicentes tu es filiꝰ dei ꝛ vehe
menter cõminabat' eis ne manife
starent illũ. Huic quod vltimũ po
suimus simile aliquid ꝛ lucas dicit
sed sine aliqua repugnantie q̃stiõe
Sequit' marcus Et ascendens i mõ
tẽ vocauit ad se quos voluit ipse/
ꝛ venerũt ad eũ Et fecit vt essent
xii. cũ illo ꝛ vt mitteret eos predi
care ꝛ dedit illis potestatẽ curãdi
infirmitates ꝛ eiiciendi demonia.
Et imposuit symoni nomen petrꝰ
ꝛc̃ vsqꝫ ibi. Et abiit ꝛ cepit predi
care in decapoli quanta sibi fecissꝫ
ihesus/ꝛ õnes mirabant'. De nomi
nibꝰ discipuloꝝ iã ꝛ antea me loqu
tũ scio cũ mathei ordinẽ sequerer.
Et hic rursus admoneo ne quisqꝫ
putet nunc accepisse nomen symo
nẽ vt petrus vocaret' ꝛ sit contra
riũ iohanni qui longe ante illi dic
tum esse cõmẽorat/tu vocaberis ce
phas quod interpretat' petrꝰ. Ip
sa enim verba dñi cõmẽorauit cuꝫ
ait ꝛ imposuit symoni nomẽ petrꝰ

Cū enim vellet nomina .xii. aposto
loꝝ enumerare ⁊ necesse haberet pe
trū dicere breuiter insinuare volu
it ꝙ non antea vocaret̃ sed hoc eis
dn̄s nomen imposuerit non tūc sed
quādo iohannes ipa verba dn̄i po
suit. Cetera nihil cuiq̄ȝ repugnant
⁊ antea iā pertractata sunt.

¶ Q quātomagis precipiebat vt
tacerēt tātomagis dicebāt. Ca. iiii.

Sequit̃ marc⁹ Et cū transcen
disset ihes⁹ in naui rurs⁹ trās
fretū/conuenit turba multa ad ihe
sum ⁊ erat circa mare ⁊c̃ vsq̄ȝ ibi.
Et conuenientes ad dn̄ȝ discipuli
renūciauerūt illi ōnia q̄ egerant ⁊
docuerant. Hoc vltimū dixit cū lu
ca nihil discordans/ cetera iā ātea
tractata sunt. Sequit̃ marcus. Et
ait illis venite seorsum in desertuȝ
locū ⁊ requiescite pusillū / ⁊c̃ vsq̄ȝ
ibi. Quanto āt eis precipiebat tan
tomagis pl⁹ predicabant ⁊ eo am
pli⁹ mirabant̃ dicentes/bene ōnia
fecit ⁊ surdos fecit audire ⁊ mutos
loqui In his cū luca nihil est quod
repugnare videat̃ ⁊ superiora oīa
iā considerauim⁹ quādo matheo cō
ferebamus. Sȝ cauendū est ne quis
q̄ȝ arbitret̃ hoc quod in vltimo ex
euangelio marci posui repugnare
ōnib⁹ qui eū aliis ei⁹ plerisq̄ȝ fac
tis ⁊ dictis ostēdūt scisse quid age
ret̃ in hōinibus idest ꝙ eū cogitati
ones ⁊ voluntates eoꝝ latere non
poterant sicut apertissime iohānes
dicit. Ipe āt ihesus non credebat se
metipm eis ꝙ ipe nosset ōnes ⁊ qꝛ
opus ei non erat vt quis testimo
niū perhiberet de homine Ipe enim
sciebat quid esset in hōine/ sȝ quid
mirū si presentes hominū volunta
tes videbat qui etiā petro futuraȝ
negationē prenūciauerit quā tunc
vtiq̄ȝ non habebat quādo pro illo
⁊ cū illo mori presumebat. Que cū
ita sint quō huic ei⁹ tante sciētie et
prescientie non est contrariū quod
marc⁹ dicit precepit illis ne cui di
cerent/quāto āt eis p̄cipiebat tāto
magis plus predicabant. Qui enim
sciebat eos sicut ille qui notās ha
bebat ⁊ presentes ⁊ futuras homi
nū volūtates tantomagis predica
turos quātomagis ne predicarent
eis p̄cipiebat vt quid hoc precipie
bat nisi qꝛ pigris volebat ostende
re quāto studiosi⁹ quātoq̄ȝ feruen
tius eū predicare debeant quib⁹ iu
bet vt predicent quādo illi qui p
hibebant̃ tacere non poterant

¶ Quō marcus dicens qui non ē
aduers⁹ vos pro vobis est non re
pugnet illi qd lucas dicit qui non
est mecū contra me est Ca. v.

Sequit̃ marcus In dieb⁹ illis
iterū cū turba multa esset cum
ihesu nec haberent quod manduca
rent ⁊c̃ vsq̄ȝ ibi. Respondit illi io
hannes dicens. Magister vidim⁹
quēdam in nomine tuo eiicientē de
monia qui non sequit̃ nobiscū/ et
prohibuim⁹ eū. Ihesus āt ait. No
lite prohibere eū Nemo est eni qui
faciat virtutē in nomine meo ⁊ pos
sit cito male loqui de me Qui eniȝ
non est aduersum vos pro vobis
est. Hoc lucas similiter narat Nisi
ꝙ ipe non dicit nemo est qui facit
virtutē in nomine meo ⁊c̃. Nulla ē
ergo inter eos q̄stio cui⁹q̄ȝ repug
nantie. Sed videndū est/ne hoc illi
sententie dn̄i putet̃ contrariū vbi
ait. Qui mecū non est aduersus me
est/⁊ qui mecū non colligit/spargit
Quō eni iste non erat aduersus eū

qui cũ illo non erat de quo iohan
nes suggessit quod cũ illis eũ nõ se
quebat᷑ si aduers⁹ illũ est qui nõ ē
cũ illo? At si aduers⁹ illũ erat qũo
discipulis dixit nolite prohibere /
qui eni non est aduersus vos pro
vobis est. An hic interesse aliquis
dicit quia hic discipulis ait qui nõ
est aduersus vos ꝓ vobis est / Ibi
ãt de seipo loqut⁹ ē / qui mecũ non
est aduers⁹ me est / q̃si nõ possit cũ
illo nõ esse qui discipulis ei⁹ tãq̃
mẽbris eius sociat᷑. Alioquin qũo
verũ erit qui vos receperit me rece
pit ⁊ quod vni ex minimis meis fe
cistis mihi fecistis? Aut potest etiã
non esse aduers⁹ eũ qui fuerit ad
uers⁹ discipulos eius? Nã vbi erit
illud qui vos spernit me spernit et
quod vni ex minimis meis fecistis
mihi fecistis ⁊c̃. Et saule saule q̃d
me perseqũris cũ discipulos ei⁹ per
sequeret᷑. Sed nimirũ hoc vult itel
ligi in tantũ cũ illo non esse aliquẽ
inquantũ est aduers⁹ illũ / ⁊ in tan
tũ aduersus illũ non esse inquantũ
cũ illo. Verbi gratia. Sicut isteip
se qui in nomine xp̄i virtutes faci
ebat ⁊ in societate discipuloꝝ xp̄i
non erat / inquantũ operabat᷑ vir
tutes in illo nomine in tantũ cũ ip
sis erat / sed quia illi hoc facere pro
hibuerũt in quo cũ ipis erat dixit
eis. Nolite prohibere. Illud eni ꝓ
hibere debuerũt quod extra eorum
erat societatẽ vt illi vnitatẽ ecclesie
suaderent / non illud in quo cũ illis
erat nomen scilicet magistri ⁊ dñi
eoꝝ in demonioꝝ expulsione com
mendãs. Sicut catholica ecclesia fa
cit non improbans in hereticis sa
cramenta cõia in his eni nobiscuꝫ
sunt ⁊ aduersus nos non sunt sed
improbat ⁊ prohibet diuisionẽ ac
separationẽ vel aliquã aduesã pa
ci veritatiq̃ȝ sententiã In hoc enim
aduersus nos sunt qui i hoc vobis
cũ non sunt / ⁊ vobiscũ nõ colligũt
⁊ ideo spargunt

¶ De eo qui in nomine xp̄i eiicie bat demonio quãuis eũ nõ seq̃ret᷑

Sequit᷑ marc⁹ ¶ Ca. vi.

Si dicit quisquis eni potũ dede
rit vobis calicẽ aque in nõine meo
qꝛ xp̄i estis. Amen dico vobis nõ
perdet mercedẽ suam. Et quisquis
scãdalizauerit vnũ ex his pusillis
credentibus in me ⁊c̃. Et si scanda
lisauerit te man⁹ tua ⁊c̃. vsq̃ ad il
lud habete in vobis salẽ ⁊ pacẽ ha
bete inter vos. Hoc marc⁹ dñm lo
qutũ postq̃ȝ illũ qui in nomine ei⁹
eiiciebat demõia ⁊ cũ discipulis nõ
eũ sequebat᷑ vetuit prohibere con
textim cõmẽorat / aliqua ponens q̃
null⁹ ali⁹ euangelistaꝝ posuit / ali
qua vero q̃ matheus / ⁊ aliqua q̃
mathe⁹ ⁊ lucas posuerũt. Sȝ illi ex
aliis occasionib⁹ ⁊ in alio reꝝ or
dine non hoc loco de illo suggestuȝ
est qui cũ discipulis xp̄i non eũ se
quebat᷑ ⁊ demonia in ei⁹ nomine
eiiciebat. Vnde videt᷑ etiã hoc loco
dñs secundũ marci fidẽ ideo dixis
se q̃ aliis etiã locis dixit qꝛ satis
pertinebant ad hanc ipam eius sen
tentiã qua vetuit prohiberi virtu
tes in nomine suo fieri ab illo qui
cũ discipulis eũ non sequebat᷑. Hic
eni contexit. Qui eni non est aduer
sum vos pro vobis est / quisquis
enim potũ dederit vobis calicẽ aq̃
in nomine meo quia xp̄i estis / amẽ
dico vobis non perdet mercedẽ su
ã. Vnde ostẽdit etiã illũ de quo io
hannes suggesserat ⁊ vnde iste est

sermo eius exortus q non ita sepa
rabat a societate discipulorum vt eã
tanq hereticus improbraret/sed si
cut solent hoĩes nondũ audere xpi
suscipererere sacramẽta et tamẽ nõi fa
uere xpiano ita vt xpianos etiam
suscipiant et non ob aliud eis nisi
q xpiani sint obsequantur De q̃li
bus dicit q non perdũt mercedem
suã nõ q iã tuti atq securi sibi de
beãt videri ex hac beniuolẽtia quã
erga xpianos habent etiam si xpi
baptismo non abluant nec vnita
ti eius incorporent/sed ita iã dei mi
sericordia gubernãt vt ad eã quo
q perueniant atq ita securi de hoc
seculo abscedãt qui profecto et pri
usq xpianorum numero socient vtili
ores sunt q hi qui cũ iã xpiani ap
pellent et xpianis sacramẽtis ibuti
sint talia suadent vt quibus ea per
suaserint secũ in eternã illã penam
pertrahãt. Quos mẽbrorum corpora
liũ nomine tanq manũ vel oculum
scandalisantẽ iubet erui a corpore
hoc est ab ipsa vnitatis societate/
vt sine his potius veniat ad vitã
q cũ eis eat in iehennã. Hoc ipso
ãt separant a quibus separant / q
eis mala suadentibus hoc est scanda
lisantibus non consentit. Et si qui
de õnibus bonis cũ quibus eis noti
tia est etiã de hac peruersitate inno
tescũt ab õni penitus societate atq
ab ipa diuinorum sacramentorum par
ticipatione separant. Si ãt quibus
dã ita noti sunt pluribus ãt ista est
ignota peruersitas ita collocandi
sunt sicut ante ventilationẽ palea
tollerant in horrea vt nec illis ad
iniquitatis consentiant cõmunio
nẽ nec pp ter illos bonorum societas
deserat. Hoc faciũt qui habent i se
ipis salẽ et pacem habent

¶ De vidua paupercula q̃ duo mi
nuta misit in gazaphilatiũ. Ca. vii

Sequit marcus. Et inde exur
gẽs venit in fines iudee vltra
iordanẽ. Et conuenerũt iterũ turbe
ad eũ/ et sicut consueuerat iterũ do
cebat eos et c vsq ibi. Omnes enim
ex eo q habũdabat illis miserunt/
hec vero de penuria sua õnia que
habuit misit totũ victum suum. In
hac tota contextione õnia superio
ra considerata sunt ne quid viderẽ
tur habere contrariũ/quãdo cũ ma
thei ordine ceteros cõferamus. Hoc
ãt de vidua paupercula q̃ duo mi
nuta misit in gazaphilatiũ/duo so
li dicunt marcus et lucas/sed sine ul
la q̃stione concordant/hinc iã vsq
ad cenã dñi. Unde õnium õnia con
siderata tractauimus nõ dicit mar
cus quod cogat cũ aliquo oparari
ad inquirendũ ne quid repugnare
videat/nũc ãt deinceps luce euãge
liũ ex ordine pertractemus/excep tis
eis que habet cum matheo marcoq
cõmunia/quoniã illa iam õnia per
tractata sunt

¶ De euangelio luce q̃ño principi
um eius congruat principio actuum
apostolorum ¶Ca. viii.

Hic ergo incipit lucas. Quo
niã multi quidẽ conati sunt
ordinare narratõnẽ q̃ in nobis cõ
plete sunt rerũ sicut tradiderũt no
bis qui ab initio ipi viderũt et mi
nistri fuerũt sermonis/visum est et
mihi assequto a principio õia dili
genter ex ordine tibi scribere op tie
theophile vt cognoscas eorum verbo
rũ de quibus eruditus es veritatem.
Hoc principiũ ad euangelii narra
tionẽ nondũ pertinet/admonet ãt

vt nouerimus eundẽ lucã etiã illuꝫ
librũ scripsisse qui actꝰ apostoloꝝ
vocat᷑. Non solũ qꝛ theophili no
men etiã illic inest (Nã posset fieri
vt ⁊ aliꝰ aliq̃s theophilꝰ esset ⁊ si
idem ipe esset ac aliis ad illũ aliq̃d
scriberet᷑ sicut a luca euangeliũ) sꝫ
qꝛ ⁊ ibi exorsꝰ est vt diceret. Pri
mũ quidẽ sermonẽ de õibꝰ feci o
theophile q̃ cepit ihesus facere ⁊ do
cere / i diẽ quo apostolos elegit per
spiritũ sanctũ mandans iussit pre
dicare euangeliũ. Dedit intelligi ꝙ
iã scripserit euangelii librũ vnũ ex
q̃ttuor quoꝝ ẽ in ecclesia sublimis
autoritas. Hec ideo qꝛ dixit de õi
bꝰ feci sermonẽ q̃ cepit ihs̄ facere
⁊ docere vsqꝫ in diẽ quo mandauit
apostolis. Putari debet õnia scrip
sisse in euangelio suo q̃ ihesꝰ cũ apo
stolis in terra versatꝰ fecit ⁊ dixit
ne sit contrariũ iohãni qui ait mul
ta alia fecisse ihesum que si scriberẽ
tur mundũ totũ non potuisse cape
re illos libros. Cũ etiaꝫ constet ab
aliis euangelistis non pauca narra
ta q̃ lucas ipe narrando non atti
git. De õibꝰ ergo fecit sermoneꝫ /
eligendo de õibꝰ vnde faceret ser
monẽ q̃ iudicauit apta ⁊ congrua
sufficere officio dispensationis sue
Et quod dicit multos conatos or
dinare narrationẽ q̃ in nobis com
plete sunt rerum / videt᷑ significare
nonnullos qui nõ potuerũt hoc sus
ceptũ munꝰ implere. Ideo ãt dicit
sibi visum esse ex ordine diligenter
scribere quoniã multi conati sunt /
sed eos debemus accipere quoꝝ i ec
clesia nulla extat autoritas qꝛ id
quod conati sunt implere minime
potuerũt. Iste ãt non solũ vsqꝫ ad
resurrectionẽ ascensionẽqꝫ dñi per
duxit narrationẽ suã vt in q̃ttuor
autoribus euangelice scripture di
gnũ suo labore haberet locũ / veruꝫ
etiã deiceps q̃ per apostolos gesta
sunt q̃ sufficere credidit ad edificã
dã fidẽ legentiũ vel audientiũ ita
scripsit vt solꝰ eiꝰ liber fide dignꝰ
haberet᷑ in ecclesia ꝺ apostoloꝝ ac
tibꝰ narrantis reprobatis õibus
qui non ea fide qua oportuit facta
dictaqꝫ apostoloꝝ ausi sunt scribe
re / eo quippe tẽpore scripserũt mar
cꝰ ⁊ lucas quo non solũ ab ecclesia
xpi verũetiã ab ipis adhuc in car
ne manẽtibꝰ apostolis probari po
tuerũt. Hic ergo narrare lucas inci
pit euangeliũ.

¶ Quo ostendat᷑ quod de piscibꝰ
captis lucas cõmemorat non per
tinere ad id quod narrat iohannes
¶ Ca. ix.

Fuit in diebꝰ
herodis regis iudee sacerdos
quidaꝫ nomine zacharias de vice
abia / ⁊ vxor illi de filiabꝰ aaron
Et nomen eiꝰ elizabeth ⁊c̄ vsqꝫ ibi
Vt cessauit ãt loqui dixit ad simo
nẽ duc in altũ / ⁊ laxate rethia vrã
in capturã. Hoc totũ non habet vl
lã repugnãtie questionem Iohãnes
quideꝫ videtur simile aliq̃d dicere
sed illud longe aliud est quod factũ
est post resurrectionẽ dñi ad mare
tyberiadis. Ibi eni non solũ ipm
tẽpus valde diuersum est sed etiaꝫ
res ipa plurimũ distat. Nã rethia
illic in dexterã partẽ missa centum
quinq̃ginta tres pisces ceperũt ma
gnos quidẽ sed pertinauit ad euãge
listã dicere ꝙ cum tã magni essent
rethia non sunt disrupta / respiciẽ
teꝫ scilicet ad hoc factũ quod lucas
cõmẽorat / vt pre multitudine pis
ciũ rethia rumpebãtur / Iam cetera

similia iohāni· Lucas non dixit ni
si circa dñi passionē ꝛ resurrectio
nē qui tot⁹ locus a cena ipi⁹ vsqȝ
ad finē sic a nobis tractat⁹ est vt
ōniuȝ collatis testioniis nihil eos
dissentire doceremꝰ· ¶ Johānes est
reliquus qui iā non restat cui confe
rat'. Quidquid eni singuli dixerūt
que ab aliis dicta non sunt diffici
le est vt habeant aliquā repugnan
tie q̄stionē/ac per hoc liquido con
stat tres istos matheū scilicet mar
cū ꝛ lucā maxime circa hūanitateȝ
dñi nostri ihesu xpi esse versatos
secundū quā ꝛ rex ꝛ sacerdos est·
Et ideo marc⁹ qui in illo misterio
q̄ttuor animaliuȝ hōinis videt' de
monstrare personā vel mathei ma
gis comes videt' qȝ cū illo plura
dicit ꝓpter regiā personā q̄ cōmi
tata esse solet quod in primo loco
cōmēoraui vel quod probabili⁹ in
telligit' cū ābobus icedit. Nā quā
uis matheo in pluribꝰ/tamen i ali
is nonnullis luce magis congruit
vt hoc ipo demonstraret' ad leonē
ꝛ ad vitulū hoc est ad regalē quam
mathe⁹ ꝛ ad sacerdotalē quā lucas
isinuat personā id quod xp̄s homo
est pertinere quā figurā marcus ge
rit pertinens ad vtrūqȝ· Diuinitas
vero xpi qua equalis ē patri secū
dū ꝙ ipe ꝛ pater vnū sunt a iohā
ne maxime cōmendāda suscepta est
qui sicut aquila in his q̄ xp̄s subli
mi⁹ loquutus est imoratur nec i ter
rā quodāmodo nisi raro descendit
Deniqȝ quāuis matrē xpi se nosse
plane testet'/tamen nec in ei⁹ nati
uitate cū matheo ꝛ luca aliquid di
cit nec eius baptismū cū tribus cō
mēorat/sed tm̄modo ibi testimoniū
iohannis alte sublimiterqȝ cōmen
dans relictis eis pergit cū illo ad
nuptias in chana galilee· Ubi quā
uis ipe euāgelista matrē eius fuisse
cōmēoret ille tamen dicit quid mi
hi ꝛ tibi est mulier non repellēs de
qua suscepit carnē sed suā tūc maxi
me insinuans diuinitatē aquā con
uersur⁹ in vinū/que diuinitas illā
etiā feminā fecerat non in illa fac
ta fuerat· Inde post paucos dies
factos in capharnaū/redit ad tem
plū vbi euȝ cōmēorat dixisse de tē
plo corporis sui/Soluite templum
hoc ꝛ in trib⁹ diebus excitabo illd
Ubi maxime insinuat non solū qȝ
de⁹ erat in tēplo verbū caro factū
verūetiā qȝ eandē carnē ipe resusci
tauit non vtiqȝ nisi secūduȝ id qd
vnū est cū patre nec separabiliter
operat'/cū ceteris locis fortassis ō
nib⁹ scriptura non dicat nisi ꝙ de
us illū suscitauerit/nec alicubi sic
expressum est ꝙ cū de⁹ resuscitauit
xp̄ȝ etiā ipe se resuscitauit qȝ cū pa
tre vn⁹ pater de⁹ est sicut hoc loco
vbi ait· Soluite templū hoc/ꝛ i tri
bus dieb⁹ suscitabo illud· Inde cū
illo nychodemo hūana magis q̄ȝ di
uina loquutus est· Inde rursus per
git ad testimoniū iohannis ꝛ omen
dat amicū sponsi non gaudere nisi
propter vocē sponsi· Ubi admonȝ
animā humanā non d' seipa sibi lu
cere nec beari nisi icōmutabilis par
ticipatōne sapientie· Inde mulierē
samaritanā vbi cōmēoratur aqua
vnde qui biberit nō sitiet ineternū
Inde rursus in chana galilee vbi
fecerat de aqua vinū· Ibi eū cōme
morat dixisse regulo cui⁹ filius in
firmabat' nisi signa ꝛ prodigia vi
deritis non credetis· Usqȝ adeo su
pra ōnia mutabilia volens mentē

credentis attollere ut nec ipa mira
cula que quãuis diuinit9 de muta
bilitate corpoꝝ fiũt a fidelib9 que
ri velit. Inde iherosolimã venit fit
san9. xxxviii. ãnoꝝ languidus ex
hac occasione que dicunt᷑ q̃ꝫ diu di
cunt᷑ ibi dictũ est. q̃rebant iudei eũ
interficere q꞉ nõ solũ soluebat sab
batũ sed ꝛ patrẽ suũ dicebat deuꝫ/
equalẽ se faciẽs deo ubi satis ostẽ
dit᷑ q̃ꝫ usitate sicut solẽt sancti ho
mines dicere dixerit patrẽ suũ deũ
sed ꝙ ei sit equalis insinuãs/ paulo
quippe superius dixerat eis de sab
bato calũniantib9 pater me9 usqꝫ
mõ operat᷑ ꝛ ego operor. Ibi exar
serũt non q꞉ patrẽ suũ diceret deũ
sed ꝙ ei equalis vellet intelligi di
cendo pater me9 usqꝫ modo opera
tur ꝛ ego operor. Cõsequẽs esse ostẽ
dens ut quoniã pater operat᷑ ꝛ fili
us operat᷑ q꞉ pater sine filio non
operat᷑. Ibi eteni ꝛ pauloante ait.
Iã illis ob hoc irascentibus/ quecũ
qꝫ enim ille fecerit hec ꝛ filius simi
liter facit. Inde tandẽ descendit io
hannes ad alios tres cũ eodẽ dño i
terra gradientes ut quinqꝫ milia
hominũ panib9 quinqꝫ pascantur/
ubi tamen sol9 cõmẽorat ꝙ cũ vel
lent eũ regem facere sol9 fugit i mõ
tem. Qua in re nihil mihi aliud vi
det᷑ animã rationalẽ cõmonere vo
luisse/ nisi eo se nostre menti ratõni
qꝫ regnare quo est in excelsis nulla
cũ hominib9 cõmunione nature so
l9 q꞉ unic9 patri. Hoc ãt misteriũ
deorsum repente carnales homines
fugit q꞉ valde sublime est. Unde
illos ꝛ ipse fugit in montẽ qui reg
nũ eius terreno animo requirebãt.
Unde ꝛ alibi dicit/ Regnũ meũ nõ
est de hoc mũdo. Neqꝫ etiam hoc ni
si iohannes cõmẽorat volatu quo
dãmodo ethereo supereminẽs terris
ꝛ gaudens luce solis iustitie/ Ab il
lo eodẽ monte post miraculũ deniqꝫ
de panib9 factũ cũ hisdẽ trib9 pau
lulũ remoratus donec mare transi
rent/ quãdo ãbulauit super aquas
continuo rurs9 se in verbũ dñi at
tollit/ q̃ꝫ magnũ q̃ꝫ prolixũ q̃ꝫ diu
supernũ ꝛ excelsum ex occasione pa
nis exortũ. Cũ dixissꝫ turbis. Amẽ
amen dico vobis q̃ritis me nõ q꞉
signa vidistis sed q꞉ edistis de pa
nibus ꝛ saciati estis. Operamini nõ
cibũ qui perit sed qui permanet in
vitã eternã. Et inde talia iã dulcis
sime atqꝫ excellentissime. tũc ab ista
verbi dulcedine ceciderũt qui post
eũ deinceps non ãbulauerũt/ cui sa
ne inheserũt qui potuerũt intellige
re spirit9 est qui viuificat/ caro ãt
nihil prodest. Qꝛ utiqꝫ ꝛ per carnẽ
spirit9 prodest/ ꝛ solus spirit9 ꝓ
dest/ caro ãt sine spiritu nihil pro
dest. Deinde suis fratrib9 idest cog
natis carnis sue suggerentib9 ut as
cendat ad diẽ festũ quo possit ino
tescere multitudini quãta altitudie
respondit tẽpus meuꝫ nondũ adue
nit/ tẽpus ãt vestꝝ semper est para
tũ/ non potest mũdus odisse vos /
me ãt odit q꞉ ego testimoniũ perhi
beo de illo q꞉ opera ei9 mala sunt.
Hoc est ergo tẽpus vestꝝ semper ẽ
paratũ q꞉ vos diem istũ concupis
citis de quo propheta dicit ego ãt
non laboraui subsequens te dñe ꝛ
diẽ hõinis non concupiui tu scis /
hoc ẽ volare ad luceꝫ verbi ꝛ cõcu
piscere illũ diẽ/ quẽ videre cõcupi
uit abrahã. Abrahã ꝛ vidit ꝛ gaui
s9 ẽ. Inde iã ad diẽ festũ cũ ascẽdis
set/ in templũ que illũ iohannes lo

qutū eiſe cōmēorat ꝙ mirabilia ꝙ diuina ꝙ excelſa ꝙ ipi venire non poſſent quo eſſet iturꝰ ꝙ ⁊ ipꝫ noſſent ⁊ vnde eſſet ſcirent ⁊ eſſꝫ verꝰ qui eū miſerat quē illi neſcirent tā ꝙ diceret ⁊ vnde ſum ſcitis ⁊ vnde ſim neſcitis. Quo quid aliud voluit intelligi niſi ſecundū carnē notū ſe illis eē potuiſſe ⁊ in gente ⁊ in patria / ſecundū diuinitatē āt incognitū. Ibi etiā de domo ſpiritꝰ ſancti loqutꝰ oñdit quid eſſꝫ qñ munꝰ altiſſimū dare potuiſſet. Rurſꝰ illuc de oliueti monte regredientē que ⁊ quāta narrat loqutū poſt veniā illi adultre datā que velut lapidanda oblata illi a tēptatoribꝰ fuerat quādo digito ſcribebat in terra tā ꝙ illos tales in terra ſcribendos ſignificaret non in celo / vbi monuit diſcipulos ſe ſcriptos eſſe gaudere aut ꝙ ſe hūiliando (quod capitis inclinatione monſtrabat) ſigna in terra faceret ꝙ iā tēpus eſſet vt in terra que fructū daret non in lapide ſterili ſicut antea lex eiꝰ conſcriberet᷑ / ergo poſt hec lucē mūdi ſe dixit ⁊ qui eū ſequeret᷑ non ābulaturū in tenebris ſed habiturū lucē vite. Dixit etiā ſe eſſe principiū quod ⁊ loqueret᷑ eis. Quo vtiqꝫ nomine ſe diſtinxit ab illa luce quā fecit tanꝙ lux per quā facta ſunt ōnia vt illud quod ſe dixerat lucē mūdi non ſic acciperet᷑ queādmodū diſcipulis ait. Vos eſtis lux mūdi. Illi eni tanꝙ lucerna q̄ non eſt ponenda ſub modio ſed ſupra candelabrū ſicut de iohanne baptiſta. Ille erat inquit lucerna ardens ⁊ lucens ſed ipe ſicut principiū de quo dictū eſt / nos ōnes de plenitudine eius accepimꝰ. Ibi dixit ſe filium eſſe veritatis q̄ niſi liberauerit nēo erit liber. Inde poſteaꝙ illūinauit cecū a natiuitate / ex ipa occaſione in prolixo eiꝰ ſermone demoratur iohānes de ouibꝰ ⁊ paſtore ⁊ ianua ⁊ poteſtate ponendi animā ſuaꝫ et iterū ſumendi eā. In quo excellētiſſimā poteſtatē ſue diuinitatis oſtēdit. Inde cū encenia i iheroſolimis fierent cōmēorat ei dixiſſe iudeos / quouſqꝫ animā noſtrā tollis / ſi tu es xp̄s dic nobis palā. At inde ſūpta oportunitate ſermonis que etiā ſublimia dixerit narrat. Ibi dixit ego ⁊ pater vnū ſumus. inde iā reſuſcitatū ab eo lazarū p̄dicat vbi dixit. Ego ſum reſurrectio ⁊ vita qui credit in me etiā ſi mortuꝰ fuerit viuet. Et ōnis qui viuit ⁊ credit in me non moriet᷑ ineternū. In quibꝰ verbis quid niſi altitudinē diuinitatis eius agnoſcimus cuiꝰ ineternū participatione viuemus. Inde iterū iohannes occurrit in bethaniā matheo ⁊ marco vbi factuꝫ eſt illud d̄ vnguento precioſo quo pedes eius a maria caputqꝫ perfuſum eſt / atqꝫ hinc deinceps vſqꝫ ad paſſionē ⁊ reſurrectionē dn̄i cū tribus euangeliſtis iohannes gradit᷑ ſed in locis eiſdē narratione verſāte. Ceterum quod ad ſermones dn̄i attinet / non ceſſat ſe attollere in ea q̄ ille ab hic etiā ſublimiter diutur / neqꝫ loqutꝰ eſt. Nā ⁊ quando voluerūt eū videre gentiles per philippum ⁊ andreaꝫ / habuit excelſuꝫ ſermonem quē alioꝝ euangeliſtarum nullus inſeruit. Ibi preclara iterū de luce illumināte ⁊ lucis filios faciente cōmemorat / deinde in ipa cena quā ⁊ euangeliſtarum nullus tacuit ꝙ multa ⁊ ꝙ excelſa eius v̄ba

iohannes cōmemorat que aliī tacu
erūt. Non solum de cōmendatione
hūilitatis quādo pedes discipulo
rū lauit sꝫ cū expressꝰ per buccellā
traditor eiꝰ exiīsset remanētibꝰ cū
illo .xi. in sermōe ipiꝰ mirabiliter
stupēdo maximeqꝫ diuturno idem
iohānes īmoratꝰ ē vbi dixit. Qui
videt me videt ⁊ patrē. Vbi multa
loqutꝰ ē ꝺ spū sācto paraclito quē
missurꝰ eis erat ⁊ ꝺ sua clarificati
one quā habuit apud patrē priꝰqꝫ
mūdꝰ esset/ ⁊ ꝙ vnū nos faceret in
se sicut ipe ⁊ pater vnū sunt/ nō vt
ipe ⁊ pater ⁊ nos vnū sed nos vnū
sicut ipi vnū. Multaqꝫ alia mireqꝫ
sublimia/ ꝺ quibꝰ disserere sicut di
gnū ē: etiā si iā essemꝰ ydonei/ i hoc
tamē opere nō id nos suscepisse q̄s
nō aduertat: qꝺ alibi fortasse red
dendū ē/ hic certe nō est expetendū
Cōmēdare quippe volumꝰ amato
ribꝰ verbi dei ⁊ studiosis scē veri
tatis/ quāuis eiꝰdē xp̄i qui verus ⁊
verax ē/ ānūciator atqꝫ predicator
iohānes in euāgelio suo fuerit cuiꝰ
⁊ ceteri tres qui scripserūt euāgeliū/
⁊ ceteri apostoli qui nō q̄dē ipam
narrationē scribēdā susceperūt i ea
tamē p̄dicatione sui officii munꝰ i
pleuerūt/ lōge tū̄ hūc i xp̄i altiora
subuectū/ ab ip̄o initio libri sui raro
fuisse cū ceteris. Jd est primo circa
iordanē ꝓpter testimoniū iohānis
baptiste. Jn̄ trās mare tyberiadis
qn̄ turbas de quiqꝫ panibꝰ pauit ⁊
super aq̄s ābulauit. Tertio i betha
nia vbi vnguēto p̄cioso fidelis fe
mine deuotōe perfusꝰ ē/ donec inde
illis occurreret ad passiōis tēpꝰ qꝺ
cū eis erat necessario narraturus.
Vbi tamē ipaꝫ dn̄icaꝫ cenā de qua
nullꝰ eoꝝ tacuit/ multo opulentius
tāqꝫ de cellario dn̄ici pectoris vbi
discūbere solebat exhibuit. Jp̄ꝫ dei
de pylatū verbis altioribꝰ percutit
dicēs regnū suū nō esse de hoc mun
do/ regēqꝫ se natū/ ⁊ ad hoc venisse
in hūc mūdū vt testimoniū perhibe
at veritati. Mariā quoqꝫ pꝰ resur
rectionē mistica altitudine visitās
Noli me inquit tāgere nōdū enim
ascēdi ad patrē. Discipulis etiā in
sufflando dedit spm̄ sanctū/ ne ipe
spūs qui trinitati cōsubstātialis ⁊
coeternꝰ ē tm̄modo patris esse non
etiā filii spūs putaret. Postremo
suas oues petro se amāti eūqꝫ amo
rē ter cōfitēti ꝯmendās/ dicit eū deꝫ
iohānē sic se velle manere donec ve
niat. Vbi etiā mihi videt᷑ alto do
cuisse misterio/ istā ipaꝫ iohānis euā
gelicā dispēsationē q̄ in lucē liqui
dissimā verbi sublimiter fert᷑ vbi
trinitatis eq̄litas ⁊ icōmutabilitas
videri p̄t et qua maxie ꝓprietate
distet a ceteris homo cuiꝰ suscepti
one verbū caro factū ē/ perspicue
cerni cognosciqꝫ nō possit nisi cū ip
se dn̄s venerit. Jdeo sic māebit do
nec veniat. Manebit āt nūc i fide
credentiū/ tūc āt facie ad faciē cōtē
plandū erit cū apparuerit vita no
stra ⁊ nos cū ip̄o apparebimꝰ i glo
ria. Quisquis āt arbitrat᷑ hoīꝫ vi
tā istā mortalē adhuc agēti posse
cōtingere vt dimoto atqꝫ discusso
oī nubilo fātasiaꝝ corporaliū atqꝫ
carnaliū/ serenissima icōmutabilis
luce veritatis potiat᷑/ ⁊ mēte penitꝰ
a cōsuetudie vite huiꝰ alienata il
li ꝯstanter ⁊ idedinabiliter hereat/
nec quid q̄rat nec quis q̄rat itelli
git. Credat ergo potiꝰ sublimi au
toritati minimeqꝫ fallaci/ qꝫdiu su
mꝰ i corpore peregriāri nos a dn̄o

lora posit in q̄bꝰ cū ceteris narrat iohēs

⁊ ābulare per fidē nō dū per spēm· Ac sic perseuerāter retinens atq; cu stodiēs fidē spem caritatē/ intēdat in spēm ex pignore quod accepim⁹ spūs sancti/ qui nos docebit ōnem veritatē cū de⁹ qui suscitauit ihesū xp̄z viuificabit ⁊ mortalia corpo ra nostra per inhabitantē spiritū ei⁹ in nobis ¶ Prius āt q̄ȝ viuificet̄ hoc quod mortuū ē ꝑpter peccatū/ ꝓculdubio corruptibile ē ⁊ aggra uat animā· Et si quādo a vita ex cedit hāc nebulā qua tegit̄ ois ter ra idest hāc carnalē caliginē q̄ tegi tur ōnis terrena vita/ tāq̄ȝ rapida coruscatione perstringit̄ ⁊ i suaȝ infirmitatē redit/ viuēte desiderio quo rurs⁹ erigat̄/ nec sufficiēte mū ditia qua figat̄ ¶ Et quāto quisq; hoc magis ꝑt tāto maior ē/ quāto āt min⁹ tāto minor· Si āt nihil ta le mēs hōinis experta ē quā tamen habitat xp̄s per fidē: instare debet minuēdis finiēdisq; cupiditatib⁹ hui⁹ seculi mortalis/ virtutis acti one tāq̄ȝ i comitatu triū illoꝝ euā gelistaꝝ cū mediatore xp̄o ābulās/ eūq; qui fili⁹ dei sēper ē ꝑpter nos filiū hōinis factū vt sēpiterna vir t⁹ ⁊ diuinitas nostre ifirmitati et mortalitati ꝯtēperata/ de nostro no bis ad se atq; in se faceret viā/ cum magne spei letitia fideliter teneat. ne peccet a rege xp̄o regat̄· Si for te peccauerit: ab eodē sacerdote xp̄o expiet̄. atq; ita i actione bone con uersationis ⁊ vite nutrit⁹/ pēnis ge mine dilectionis tāq̄ȝ duab⁹ alis validis euect⁹ a terris/ ab eodē ip̄o xp̄o verbo illūinet̄ quod in princi pio erat/ ⁊ verbū erat apud deū et de⁹ erat verbū· Et si per speculū ⁊ i enigmate/ lōge tamē sublimi⁹ ab ō ni similitudīe corporali/ quaprop ter quāuis in illis trib⁹ actiue/ i io hānis āt euāgelio dona ꝯtēplatiue virtutis eluceāt eis qui hec dinos cere sunt ydonei/ tamē ⁊ hoc ex par te ē/ ⁊ sic manebit donec veniat qđ perfectū ē· Et alii quidem dat̄ per spiritū sermo sapientie/ aliī sermo sciētie secundū eundē spiritū/ alius diē nō sapit/ ali⁹ de pectore dn̄i li quidi⁹ aliquid bibit/ ali⁹ leuatus vsq; ad tertiū celū ineffabilia ver ba audit/ ōnes tamē q̄ȝdiu sunt in corpore peregrinant̄ a dn̄o/ ⁊ ōni b⁹ bone spei fidelib⁹ in libro vite scriptis seruat̄ quod dictū ē/ ⁊ ego diligā eū/ ⁊ ostendā meip̄m illi· De rūp tamē in hac peregrinatōne quā tum rei hui⁹ intelligentia vel scien tia quisq; ꝓfecerit/ tātomagis ca ueat dyabolica vicia superbiā ⁊ in uidiā· Meminerit hoc ip̄m euange liū iohānis/ q̄ȝ multo ampli⁹ erigit ad ꝯtēplationē veritatis/ tā multo ampli⁹ percipere de dulcedine cari tatis/ ⁊ q₂ illud p̄ceptū verissimū ac saluberrimū est/ quanto magn⁹ es: humilia te in ōnibus. qui euan gelista xp̄m longe ceteris altius cō mendat apud eum cum discipulis pedes lauat·

¶ Explicit feliciter liber quartus Aurelii Augustini yponiensis Epis copi De ꝯsensu sanctoꝝ quattuor Euangelistaꝝ· Deo gratias·

976858

20505

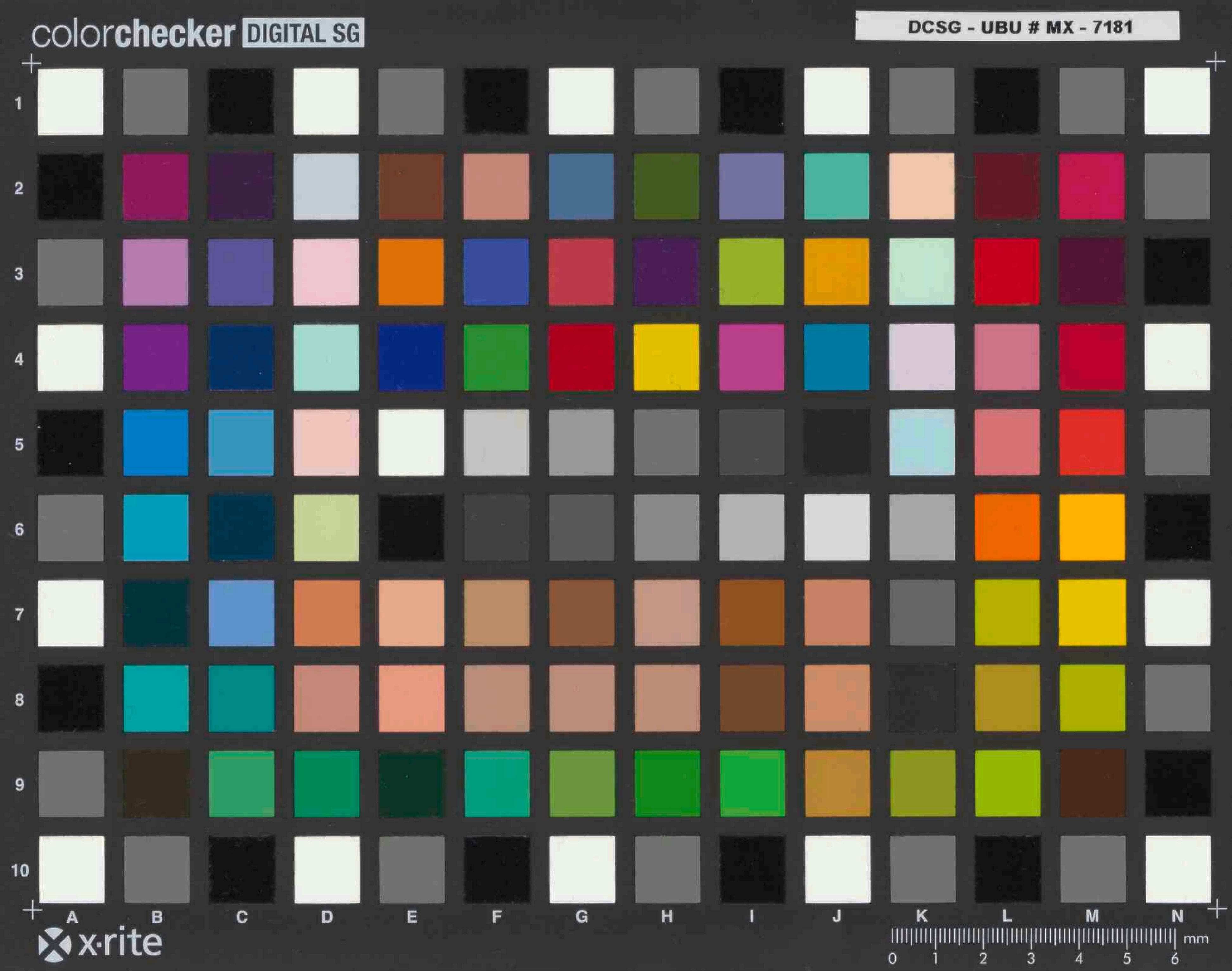
colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A B C D E F G H I J K L M N
x·rite
mm
0 1 2 3 4 5 6